SAMVETET
eller
Simon Sellners rikedomar.

Episoder
af
Onkel Adam.

Stockholm
F. & G. Beijers Förlag.
Norrköping, M. W. Wallberg & C:o Boktryckeri, 1891

Förord till den digitala utgåvan

Detta är Projekt Runebergs digitala faksimilutgåva av en roman av Onkel Adam, alias Carl Anton Wetterbergh. Första gången utkom den här romanen 1853, då med titeln *Herr Simon Sellners rikedomar*. Här är det emellertid andra utgåvan från 1891, med ovan angiven titel, som har digitaliserats. Boken digitaliserades i juni 2004.

Penningen.

Man kan ej tänka sig något dystrare, någonting mera nedtryckande än det så kallade kontoret hos herr Simon Sellner i Vollmarshamn. Det var ett litet rum åt gårdssidan, med en pulpet mellan de begge förgallrade fönstren och med sina gamla, fläckiga, fordom grönmålade tapeter behängda med bundtar af betalda och obetalda räkningar, reqvisitioner och annat dylikt. Den gamla pulpeten, på hvars takås ett jättebläckhorn reste sig som spira, hade fordom varit klädd med grönt kläde, som dock nu var sönder på hundrade ställen och genomdränkt af bläck och sand, och öfverallt spårade man detta öfvergifna tillstånd, hvari allting råkar, då ej mensklig omvårdnad underhåller det.

Allt hvad menniskor skapat måste menniskor också underhålla och vårda, om det ej skall falla till stoft.

Rummet hade allt utseende af att ej på en mansålder hafva varit besökt, om ej några papperslappar, på hvilka ännu sanden satt qvar sedan den ströddes, och den öppna hufvudboken visade med sin dato att en lefvande varelse hvarje dag besökte stället.

Detta var också verkligen fallet, ty herr Simon (detta var hans vanliga namn bland folket) snarare bodde i sitt kontor än besökte det.

På slaget fem hvarje morgon såg skomakaren, som bodde snedt emot inne på gården, med fönsterna vid rännstenen, huru det glimmade till på herr Simons kontor, liksom det svagt blixtrat derinne; strax derefter märkte han ett blååktigt sken och snart det gamla vanliga tråkiga skenet af herr Simons lampa, en bleckmaskin med ljusskärm, som blott lyste på en punkt och lemnade det öfriga af rummet mörkt.Der satt då herr Simon med sin för detta hela skärm öfver pannan och glasögonen på näsan och genomgick sina papper och sina böcker. Så satt herr Simon hela dagen, hela veckan, och det var blott om söndagarne klockan fyra på eftermiddagen han efter

gammal vana gjorde en promenad ut till kyrkogården, der han alltid satte sig på en och samma bänk längst borta och ritade med käppen i sanden i två timmar, efter hvilkas förlopp han åter gick hem.

Hela staden kände herr Simon Sellner, och ändå kände honom ingen menniska. Han var, då vår berättelse börjar, redan en mera till utseendet än till åren gammal man; femtiotre vintrar hade kunnat bleka hans hjessa och fåra hans ansigte, och den af naturen lille mannen blef ännu mindre genom den lutande ställning, hans beständiga sittande öfver pulpeten gifvit honom.

Herr Simon var, sade man, en mammons träl, en mycket misstänkt person, en dålig menniska, mycket rik och mycket föraktad, och derföre tog man af hatten och bugade sig djupt för honom, då man råkade honom, derföre bjöd man honom och ansåg som en synnerlig ära, om den lille mannen tittade in eller på något sätt visade sig vänlig.

Detta var dock högst sällan eller rättare aldrig, om det ej var en af hans affärsvänner, och då kom han ändå aldrig, om han ej ville "sluta bort" något eller eljest hade något oafgjordt.

Herr Simons ansigte bar stämpeln af en enda idé, som gjort dragen stela, nästan liflösa; det var blott de små gråspräckliga ögonen, som ibland tillkännagåfvo någon själsrörelse; men vanligen uteblef äfven detta och herr Simon föreföll som en kinesisk gubbe.

Herr Simon var ungkarl, och hela hans hushåll bestod af en gammal jungfru, torr som han sjelf; en beskedlig karl, som kallades herr kontoristen och som för öfrigt var en af dessa passiva skrif- och räknemaskiner, som vanligen aldrig komma ur andras bröd, utan liksom äro skapade att lyda, arbeta och dö obemärkta som en negerslaf på en sockerplantage och glömda som ett vindfälle i skogen.

Utom *herr* kontoristen Glysisvall, som satte ettoändligt värde på detta lilla "herr" och sjelfva den klingande titeln kontorist, funnos hörande till hushållet en bokhållare, som fick äta vid bordet, och två bodpojkar, som åto i bodkammaren tillsammans med boddrängen, en äldre bred och rödnäst karl, som var nykter hela veckan och arbetade som en träl och blott om söndagarne för nöjes skull tog sig en liten perial och piskade upp hustrun, som bodde i en koja ute vid repslagarebanan.

Det var något mumifierande i hela herr Simons hus, ty ingen kunde minnas hvarken då herr Simon var yngre eller jungfru Rebecka eller herr kontoristen Glysisvall voro sig olika. Sjelfva bodpojkarne, som ändå alltid voro ungdom och således utbyttes, tycktes ändå alltid gjutna i samma form, med hvitt hår, fräknar öfver näsan och svullna, röda och spruckna händer.

Herr Glysisvall hade sina vissa timmar. När det gamla, i sig sjelf mycket goda, men dystra uret på kontoret slog half nio, sköt alltid herr Simon sin skärm upp i pannan och justerade sitt ur -- en half timma derefter öppnades dörren och en lång mager figur inträdde, hängde hatten på en spik, tog af galoscherna (ty denne man nyttjade alltid galoscher), vände sig sedan högtidligen och sade: "önskar rolig god morgon."

"Tack, herr Glysisvall!"

Dermed var samtalet slut. Herr Glysisvall satte sig på sin sida om pulpeten och ej ett ord sades, om ej herr Simon ville veta något ur kladden eller ur någon hufvudbok från förflutna åren.

Sådant var herr Simon Sellners lif i korthet tecknadt -- och sådant hade det varit i nära trettio år med undantag af en vinter, då herr Simon fått en svår torrhosta och således hvarje dag reqvirerade en bit lakrits ur boden.

Utanför staden, omkring en fjerdingsväg på andra sidan kyrkogården, ligger det ett kärr, en temligen djup pöl mellan backarne. Man berättar att i forna dagar, när danskarne då och då gjorde besök i Sverige och härjade och brände, hade alla stadens rikedomar i guld och juveler blifvit nedsänkta i detta kärr; ty staden var den tiden stor och mäktig; men efter ofreden hade den aldrig mera repat sig.Sålunda utdogo de som nedsänkt myntet och de ädla stenarne utan att någonsin komma i åtnjutande af sina rikedomar, hvilka sedan, som stadens gummor berättade för barnen, bevakades af troll och eldsprutande drakar och bevarades af en makt, som gjorde att man sjönk ned i djupet, om man i afsigt att komma åt guldet hoppade ut på tufvorna.

Att det endast var afsigten, som störtade den förvägne i förderfvet, visste barnen mer än väl, ty de hade hundrade gånger hoppat på tufvorna, men kommit lyckligt derifrån, emedan deras afsigt aldrig varit någon annan än den att plocka gyllene kalflekor eller hjortron, som sparsamt växte ofvanpå de gömda rikedomarne.

Till denna saga fogade sig dock ett stort *men*. Men för trettio år sedan, då salig mor var ung, så var herr Simon bokhållare hos gamle Fredriksson, som i tiden egt samma gård, hvilken ännu stod oförändrad, som den varit hade. Herr Simon var redan då en tyst och sluten menniska, med svaga ögon, ordkarg och ovänlig samt ej synlig utom kontoret, dit han kommit som gosse -- kanske knapt tio år gammal.

Vid Hadelund -- der nu helsokällan är med brunnskar och grönmålade gungbräden, der herrarne om somrarne dricka så kallad "helsopunsch" -- bodde den tiden en besynnerlig karl, som visst gjort något ondt, ty han såg folk aldrig i ansigtet och umgicks med ingen. Han var dock gift och hade en ganska hygglig menniska till hustru, som dog då hon gaf lifvet åt en flicka, till hvilken herr Simon stod fadder.

Hos den der herr Gerhard helsade herr Simon på emellanåt, och det tycktes vara hans ende vän här i verlden, så vida han kunde ha någon. Den der vännen visste litet mer än andra, det kunde man nog förstå, ty aldrig hade han några penningar, och ändå tröt ingenting i huset, utan allt var gudbevars ganska fint och galant; men så visste också folket att han försvurit sig och skrifvit med "sitt eget blod en förskrifning till hin onde, som sedan hjelpte honom; ty hin onde ger bra lön åt sina tjenare.

Som således herr Gerhard kände ett och annat, så lär han också förstått sig på att ta upp förborgadeskatter, och mången hade sett honom gå omkring i bergen med en kompass, en lång barometer, en slagruta och dylikt otyg för att trolla upp silfver och guld. Och riktigt nog mutade gubben Fredriksson in ett par grufvor. Men herr Simon tog största vinsten; ty, berättade mor, i min ungdom så vardt det på en gång ett fasligt oväder en vinternatt, snön flög och vinden tjöt och vrålade, så att morfar blef rädd för elden och gick ut för att se till om några gnistor flögo ur skorstenen -- och hvad hände då? -- Jo, då kom herr Simon i sin lilla kappa springande utåt gatan från Hadelundssidan och pustade och var förskräckt, så att han höll på att falla till jorden. Och -- nu kommer det, som förklarar allt -- derute i "sölfhålet" såg man en vak på isen och -- samma natt hade herr Gerhard dött.

Jo, jo! alltsedan hade herr Simon blifvit liksom en annan menniska, och då Fredriksson dog ett år derefter, löste han all hans egendom, grufvor och bod och hus, som det stod. Hvar tog han det? Jo, det kan man väl begripa, ty den der Gerhard kunde ej komma åt den stora skatten förr än på sista tiden, då hans kontrakt var tillända, och så fick herr Simon alltihop.

Så lydde sagan bland stadens gummor och barn, men alla trodde likväl att det låg mycket qvar i kärret, eftersom trollkarlen dog samma natt och således just ej kunde hinna med att ta upp det hela.

Äfven visste man att berätta, att herr Simon hvarje söndag besökte Gerhards graf, ty fastän hin onde tog själen, så lefva vi ändå i så syndiga tider att kroppen fick ligga i kyrkogården, och just framför den bänken, på hvilken man såg herr Simon sittande, skulle den aflidne hexmästaren ligga begrafven.

Huru det nu också hängde tillsammans med dessa berättelser, är dock det säkra att herr Simon var lika rik som herr kontoristen Glysisvall fattig, men begge voro lika magra och lika ordkarga, utom då herr Glysisvall kom ut bland sina vänner, hvarmed han menade stadskomministern, som hade fem döttrar, något bedagade flickor allihop, der herr kontoristen slog upp sin språklåda och var intressant på sitt vis.Sålunda berättade han en lång historia om huru herr Simon en gång hållit på att bli svårt inkrånglad i en konkurs, ur hvilken klämma herr Glysisvall räddat honom, derigenom att han i brefkonceptboken funnit svaret på ett bref och likaledes i sterbhusets brefkonceptbok fått reda på ett annat, folium trettiotre för 1793, som bevisade att affären blifvit uppgjord. När då herr Glysisvall kom med den goda underrättelsen, så klappade herr Simon honom på axeln och sade: "min herre! herrn är en hederlig herre, herr Glysisvall", och gaf honom kläde till en svart klädning och ett sidenvästtyg.

Denna händelse hade han berättat de goda flickorna omkring femtiosex eller sextio gånger om året, ty hvarje sön- och högtidsdag gjorde han sin lilla visit, troligen för att öfva språkorganerna, och hvarje gång fann han att

händelsen föll sig lika intressant, emedan flickorna yttrade: "Åh kors! Är det möjligt?"

Då tog han sig nära med mera i samma anda,

Den andra historien rörde fru Klarins katt, som fått för sed att sitta utanför kontoret och jama, hvilket störde patron, så att patron en dag sade: "kan ingen skaffa bort katten?"

"Då", berättade herr Glysisvall, "ty jag har alltid, hä hä hä, varit en munter ungdom, när det så bär till, hä hä hä -- men för att komma till katten. Om herrskapet kommer ihåg, så var han gulspräcklig och hade gröna ögon -- hä hä, och så fann jag på råd: ty jag satt tillreds och hade en tjärsudd -- hä hä, och så när han grinade till och sade jä-am, så strök jag till med sudden, så att kanaljen fick tjära i munnen -- och sedan vågade han aldrig jama utanför vårt kontor. Men patron märkte det och sade: 'Nu är katten borta'. Jo jo, tänkte jag, hä hä, men jag sade ingenting, ty patron är mycket rädd om djur och vill aldrig ha några, för si, sade patron en gång, när man vant sig vid ett sådant, så är det svårt, när det kommer i någon olycka eller dör -- hä hä hä, patron är mycket öm om osjäliga djur -- hä hä."

Detta var nu hela eller nästan hela det konversationsförråd herr kontoristen Glysisvall hade; ty så är det ändå, hvarje menniska har sitt förråd att varaintressant med; desto större mångfald på varor, desto rikare är man, men desto närmare konkurs, hvaremot man, egande ett litet lager af solida ting, som herr Glysisvall, visst aldrig förvånar verlden, men ändå alltid fyller det tomrum, som alltid uppkommer, då sex, sju personer sitta i ett rum och hvar i sin stad tänker: "hvad skall jag då hitta på att säga?"

Sådana voro de två personer vi först infört på scenen, de som utgöra de egentliga grundplåtarne i denna lilla historia, nämligen herr Simon Sellner med sin bokhållare, kontoristen herr Glysisvall.

Det hände sig en dag för omkring femton år sedan, en af dessa mulna höstdagar, då himmelen oupphörligen ser ledsen ut och emellanåt gråter, det hände sig en sådan dag att herr Simon, efter sin vana, satt på sitt kontor, men mot sin vana i en alldeles ny sysselsättning.

Vid ena väggen stod nämligen en pulpet af inlagd och betsad valnöt, en möbel, som allramest liknade en fet prost gående på krokiga ben, en af dessa runda, snäckformiga öfverlefvor från forna tider, då allt skulle ha formen af snäcka och ega ett eget välmående utseende samt ben med klor hållande klot.

Herr Sellner reviderade nämligen i en låda, full af pretiosa af guld och dyrbara stenar, som han tid efter annan inköpt på auktioner eller på annat sätt kommit åt. Hans små grå ögon plirade förnöjdt på kedjorna, armbanden, örhängena och broscherna; men då ett tungt guldur bland annat föll honom i handen, lade han genast undan det, liksom han ej velat se derpå; men en ofrivillig djup suck arbetade sig fram ur bröstet.

Det var ett gammaldags, tjockt och för våra västfickor högst obeqvämt guldur med dubbla boetter och med silfvertafla, på hvilken funnos trenne öppningarr ur hvilka man äfven såg årtalet, till höger månaden och till venster daton i tydliga bokstäfver och siffror titta fram.

Klockan hade stannat den 23 December 1800 och visarne pekade på kl. 12 och tre minuter.

Det hände gubben Sellner det, som litet hvar kanske observerat, att vissa ting synas nästan sjelfvalägga sig fram till beskådande och andra åter gömma undan sig midt på bordet, för några ögonblick göra sig osynliga. Hvem har ej funnit att man ibland ej är i stånd att slippa se ett föremål och åter ibland ej är i stånd att få reda derpå, om det också ligger framför ögonen? Detta beror på sinnesstämningen; ty det man oftast får se, är vanligen det, på hvilket man råkat att tänka mest, och det man förbiser är något, som man väl söker med ögonen, men ej med tanken.

Det lär således varit en dylik i själens djup arbetande tanke, som gjorde att herr Simon, under det han iordninglade sina pretiosa, oupphörligen betraktade den gamla klockan med stela blickar och lät händerna mekaniskt göra sin skyldighet att inlägga dyrbarheterna i sina fodral och askar.

Herr Simon var ej mångordig, och hans tunna sammanpressade läppar tycktes vara slutna som dörren till en

familjegraf, men hans ögon talade, de skarpa, kloka, gömda ögonen sade mera än hans läppar kunnat säga.

I den gamles blick var det något som liksom rörde sig innanför. Der gick också några och tjugo år med sina smärtor, sina passioner, sina fröjder och sin ånger genom själen och tände sina mångfärgade eldar på hjertats altare. Allt detta sken fram genom blicken -- ett helt lifs historia afspeglade sig i denna blick.

Men huru många gestalter som skiftade derinom, så var det dock intet enda leende barn, ingen enda, som med ren, oblandad, barnslig eller himmelsk glädje {ty det är detsamma) blickade fram och smålog åt verlden.

Det var en gång en beskedlig fru, som, då hon skulle uttala sin förtjusning öfver en frisk törnros, sade: "ack, hon är alldeles som om hon vore artificiel!" -- och detta är verkligen ett uttryck som passar nästan för hela vår verldsåskådning. Det ligger en mensklig fåfänga i denna varma beundran för teatereffekter och dekorationer, under det att man går kall genom hela det verkliga lifvet och låter naturens eviga storhet förbli obemärkt och onjuten; det finnes få, som ej mera beundra ett eländigt fuskverk af briljantblommor ände verkliga, få, som bry sig om att ens betrakta den flygande fjärilen, men deremot aldrig nog kunna beundra en kinesisk fjäril på rispapper.

Så är det också med glädjen och lyckan, det är högst få, som begripa, att den växer inifrån vår egen varelse, att den, liksom helsan, är en gåfva af Gud och ej af konsten, och att, då denna *måste* gripa in för att tillfredsställa oss, vår själ icke mera är frisk nog att vara riktigt lycklig, riktigt glad.

Hvad vi kalla nöjen är således icke något annat än palliativer, hvilka vi måste använda mot en sjukdom, som i lindrigaste graden kallas ledsnad och tråkighet och i högre graden är en verklig olycka, som trycker hjertat, eller samvetets förebråelser, som fräta det och förtorka lifvets pulsar.

Det var liksom en skymt af de begge sista som sken i den rike, den ansedde, föraktade och "mycket aktningsvärde" herr Simon Sellners ögon, när han betraktade och, utan att kunna låta bli det, oaflåtligen stirrade på det gamla gulduret med den obevekliga visaren pekande på tre minuter öfver tolf den 23 December 1800. Ändtligen var den långsamma inläggningen slut, det var mannens ordningssinne, som tvingade honom dertill, och nu kom ordningen till klockan.

Den magra handen darrade, då den fattade den gamla pjesen, och åter en tung suck, nästan ett doft qvidande, arbetade sig upp ur gubbens bröst. Det låg någonting förskräckligt, något iskallt och hånande i dessa djupa suckar, som ej tycktes stiga uppåt, som då en god menniska suckar till Den, hvilken ofvan bor, utan liksom dödsskränet af ett vilddjur, som i öknen sätter nosen mot jorden och ryter, letade sig fram på djupet och hördes komma liksom ur en graf.

Det var hopplöshetens och tviflets suckan.

Klockan slog nio i stadens ur, och knapt hade de första sex slagen skakat luften, förr än herr kontoristen Glysisvall trädde in, hängde sin mössa på spiken, satte de långa galoscherna i kakelugnsvrån och sade: "önskar rolig godmorgon".

"Tack, herr Glysisvall", svarade herr Simon och drog ner skärmen, för att ej behöfva visa sina ögon.

Herr Glysisvall intog sin plats och började eftersin vana att anställa mönstring med sina pennor. Hvarje dag gick en qvart åt att skrapa, beskära och tillspetsa sex pennor, så att sedan intet dröjsmål derigenom skulle uppstå; och således sysselsatte han sig med denna förbättring, hvarvid han mer än en gång visade sin profil, i det att han mot fönstret höll upp pennan för att besigtiga sjelfva spetsen.

Men denna dag var det något ovanligt med den gode mannen; han ville tala, fastän han ej vågade störa herr Simon, som, utan att arbeta, satt nedlutad öfver hufvudboken utan att säga ett ord.

Herr Glysisvall flyttade på den höga kontorsstolen, der han hade sin upphöjda plats som Napoleon på Vendôme-kolonnen; han flyttade bläckhornet, tappade en penna och tog åter upp den, hostade, mumlade hm hm; men herr Simon satt orörlig, som om han ej hört ett ord om alltihop. Ändtligen kunde herr Glysisvall ej tiga längre, det

måste då gå huru det ville, utan lät sitt språkorgan uttala några artikulerade ljud, nämligen: "det var en egen händelse, hä".

Som om plötsligen någon af herr Simons förfäder uppenbarat sig eller någon annan öfvermensklig händelse inträffat, såg patron upp; ty herr Glysisvall hade, möjligen första gången det året, talat utan att bli tillfrågad. Han var eljest så tyst och så lydig som ett positiv, hvilket ej ger en ton längre än man vefvar.

Herr Simon betraktade honom uppmärksamt, men med ett par ögon, som ej hade det vanliga uttrycket af missnöje, utan som voro innerligare och klarare än någonsin -- han yttrade dock intet; ty detta var ej hans vana, han rörde blott läpparne, men utan att ett ljöd hördes.

"En besynnerlig händelse, hä", återtog herr Glysisvall och lade ifrån sig deri sista pennan.

"Hvad?" frågade ändtligen herr Simon, men lutade sig åter öfver hufvudboken, alldeles som om han ej velat låta herr Glysisvall se sig in i ögonen. "Hvad?"

"Hm, jo, ser herr patron, jag är i en verklig förlägenhet. Hm, det var i natt, hm."

"Jaså, det har väl någon hund tjutit eller en katt jamat", afbröt herr Simon tvärt, ty han hade förrnågon gång hört sin kontorist komma fram med besynnerliga drömmar, kuriösa läten om natten, tecken och under -- och, af hvilken orsak som helst, herr Simon hade antingen intet tecken till öfvertro eller också trodde han så fullt och fast derpå, att han fruktade för sin egen person -- med ett ord, han ville aldrig höra talas om sådant.

"Ingalunda, herr Simon, hvarken hund eller katt, utan en lefvande menniska, hm, eller, för att säga sanningen, någonting ditåt, hm."

"Fick herrn stryk?" frågade herr Simon bittert, "så var det en lefvande menniska och en käpp *eller något ditåt*."

"Ingalunda lekamligen, nej bevars, ingenting sådant", återtog herr kontoristen med största lugn; "men saken rör ej så mycket mig som -- som --"

Här teg den goda mannen i förväntan att hans *men* skulle verka; ty ett väl anbragt "men" verkar som en pris prustrot och framkallar en reaktion.

"Hvad för men?" blef frågan.

"Men -- jo, jag skall berätta med patrons gunstiga tillåtelse; dessutom är det ej mycket att föra ur kladden, ty det var yrväder i går och då komma ej många i boden."

"Nå?"

"Jo, jag låg i min säng och sof som ett godt barn, då fruns piga, der jag bor, gamla Maria, som väl patron känner, kom in på strumplästen och väckte mig. 'Herr kontorist! herr kontorist!' sade hon."

"Jag gnuggade mig i ögonen, men det var beckmörkt; men så sade hon: "dödgräfvarns Anna är här och begär få tala med herr kontoristen.'"

"Hvad vill hon?"

"'Vet inte.'"

"Jaså, låt henne komma -- ty efter det inte var ljus, var jag inte så blyg af mig som vanligt, hä hä."

"'För Jesu namns skull', sade pigan, 'lille gode herr kontorist, kom med mig -- för Jesu namns skull, kom snart och söla inte, ty det är brådtom, menniskan kan dö, och då stå vi der vackert.'"

"Jag begrep ingenting, men steg likväl upp och klädde mig i hast, sedan nämligen jag låtit flickan gåut, det förstås af sig sjelf -- och huggit eld på ljuset. Ändtligen -- det gick fort, ty ser patron, jag var riktigt nyfiken att få se en menniska dö; det nöjet, hä hä, har jag inte sett sedan min saliga snåla morbror afled -- hä, det var ganska intressant.'

"Fy, herr Glysisvall", afbröt honom herr Simon, liksom en plötslig feberrysning skakat hans lemmar.

"Hä hä, gjorde ingenting, patron, rörde mig ej mer än en sten, ty det gladde mig att se att hin onde ändå skulle få den gamla skälmen, som bedrog mig på mitt arf. Har jag varit fattig i tiden för den sakens skull, så vet jag att han --"

"Tig, herre! tig och tala till punkt!" ropade herr Simon, alldeles ovanligt upprörd.

"Som sagdt är, just för att se något dylikt igen, gick jag med flickan. Patron må tro att det var ruskigt i natt, ett riktigt hundväder, och det bar af genom snö och storm, ut ur staden, hvad tycks, och ända bort till Hadelund, der dödgräfvaren bor, ty kyrkogården ligger ej långt borta. Patron må tro att det ser ut på kyrkogården; de höga monumenterna och stenarne voro öfvertäckta med snö, träden gnisslade i stormen och vinden susade hvinande öfver grafkullarne, så att de torra blomsterstånden, som stå der sedan i somras, böjde sig liksom i dödsvånda -- hä hä, det var rätt skönt att se i dunklet; det såg så spökaktigt och trefligt ut -- hä hä --"

"Ni är ryslig!" yttrade Simon mellan tänderna.

"När jag kom fram, så kröp jag in i dödgräfvarens stuga -- hä hä; der låg en menniska i sängen, blek, med förvridna anletsdrag och kämpade med döden -- hä, det var något att se på -- hon sjöng på sista versen -- hä. -- Vid sängfoten låg ett litet rödblommigt barn och sof på golfvet -- ett riktigt vackert barn -- hä."

"Nå, sade jag, jag är icke läkare, hvad vill ni mig? Den döende, som måtte varit rätt snygg, då hon var frisk, men nu var blek som vax och uttärd som ett spöke, vände sitt bristande öga till mig och sade: 'är det Glysisvall?'"

"Ja, herr kontoristen Glysisvall, som har äran vara hufvudbokhållare på herr Simon Sellners etkompanis kontor här i staden. Jag säger alltid 'et kompanis', ty det låter alltid så bra, att man, hä hä hä, har en god vän i bakhåll."

"'Ja, ja, likagodt', sade menniskan. 'Ni skall ta detta papper och lemna herr Simon Sellner, sedan jag är död -- och det sker i natt, det har jag drömt' -- hä, det är flere än jag som tro på drömmar -- 'jag har drömt att jag skulle dö den 23 December klockan 3 minuter efter 12', sade den döende."

Herr Simon Sellner drog sig tillsammans liksom han fått ett krampanfall och lade hufvudet ner på kassaboken.

"Patron må tro att jag blef nyfiken, ty jag tror ändå en smula på sådant, lofvade derföre att -- att lemna -- att lemna -- men hvad går åt er, herr Simon, ni vacklar på stolen."

"Åh ingenting, ingenting", yttrade herr Simon och satte sig upprätt, lade båda armarne i kors framför sig på pulpeten och betraktade sin kontorist med sina stela, iskalla blickar. "Tala! men tala fort."

"Hm, jo, jag satt med klockan i hand och räknade minuterna, och precist klockan tolf och tre minuter drog hon sin sista pust -- hä hä, det var högst intressant att det slog in."

"Har ni papper, jag tyckte ni sade att ni fått papper."

"Jo, det är så, jo -- det har jag -- se här!"

Och nu drog herr Glysisvall fram ett bref, väl förségladt och ombundet med snören, och lemnade det till sin herre.

"Tack, tack, herr Glysisvall!" yttrade Simon, som det tycktes lugnt; "det är väl en tiggarskrift."

"Otvifvelaktigt -- otvifvelaktigt, ty qvinnan var utblottad och utfattig."

"Vi kunna afsluta räkningarne en annan dag, på mellandagarne", yttrade herr Simon; "i morgon är julafton, det yrar äfven i dag; ni kan -- ja, ni kan gå er väg."

Herr Glysisvall hade aldrig hört herr Simon bedja sig gå, lika litet som han hört honom bedja någon af de andra möblerna lemna rummet, och kontoristen skilde sig blott från pulpeten och stolarne derutinnanatt han kunde räkna och skrifva och var en möbel som förflyttade sig sjelf vissa tider på dagen.

"Gå? Skall jag gå?'7

"Ja", blef det korta svaret, under det att herr Simon, stel som en bild, med hängande armar och med ögonen riktade på det väl förseglade paketet, satt på sin kontorsstol.

Man skulle ej märkt att han lefvat, om ej bröstet flämtat och ett tillkonstladt, dödligt leende spelat kring munnen. En noggrannare observatör än herr Glysisvall skulle lätt funnit, att herr Simon med detta leende försökte att dölja hvad som försiggick inom honom.

Det föll kontoristen lika litet in att göra några invändningar, och derföre voro inom några minuter galoscherna på och mössan från spiken.

"Ni tiger!" yttrade herr Simon enstafvigt, och dessa ord voro ett säkrare lås för kontoristens mun än sjelfva konstlåset på kassakistan.

Sedan bokhållaren gått, steg herr Simon upp från sin stol och gick några slag öfver golfvet, hvarefter han inifrån tillreglade dörren. När alla försigtighetsmått voro vidtagna, stannade han efter sin vandring åter framför det hemlighetsfulla brefvet och stirrade derpå, liksom det skulle innehållit hans dödsdom.

"Den 23 December klockan tre minuter öfver tolf", mumlade han slutligen för sig sjelf, "den 23 December -- midnatten."

Han betraktade sin högra hand. "Ha ha ha -- den har ej förtvinat -- det slog ej in, men -- men -- men -- allt det andra, allt det andra. -- Allt sammanstöter i dag -- allt -- allt kommer på en gång; det förefaller mig som om jag länge gräft på en underjordisk gång, att jag gräft mig fram i rika schakter -- allt har gått bra -- men nu hör jag braket, nu hör jag det dofva rasslet af hur gången bakom mig faller igen. Jag har gräft för långt för att komma ut igen -- och jag -- åh ja, det kan vara rätt nog! -- får hungra till döds, sittande på en gedigen guldklimp -- klockan tre minuter öfver tolf -- hon hade drömt det."

"Men", återtog han efter några ögonblicks tystnad, under hvilka han hårdt klämt händerna tillsammans liksom till en bön, fastän ingen blef af, "den dertiggarqvinnan -- ha ha, hur ofta ha ej tiggarqvinnor vädjat till min barmhertighet -- vädjat ja -- men förgäfves -- åh ja, de hade kunnat hushålla som jag, arbeta som jag -- ja, det är riktigt, det måste vara riktigt; den der gamla klockan med sin stela visare har gjort mig barnslig, den der gamla rofvan skall jag sälja på nästa pantauktion. -- Nej, smälta ner guldet och sälja verket att sätta in i en mekanisk tafla, det kan gå an."

Efter denna ofta afbrutna monolog tog han med häftighet brefvet och slet af försegling och band. Ett papper föll honom i handen. Han satte sig att läsa.

"Jag känner igen det der", yttrade han sakta; "det är lika med alla andra -- hon kan ingenting veta -- hon vet ingenting af hela saken, vet -- vet? -- hon är nu död -- kanske hon vet allt."

Herr Simon satt länge i tyst dystert begrundande; alltemellanåt steg han upp och rörde sig oroligt fram och åter öfver det gamla halfmultnade golfvet, stannade plötsligen och började åter gå.

Ändtligen öppnade han sin fastskrufvade kassakista, liksom för att hemta lugn och tröst af dess rikedomar, och började, sittande på dess kant, att låta den ena dukatrullen, den ena sedelbundten efter den andra glida mellan sina händer; men hans ansigte antog icke det minsta drag af glädje; han satt lutad öfver sina rikedomar och betraktade dem utan uppmärksamhet. En våldsam strid föregick i hans inre; det tycktes honom, som den gamla klockan varit en menniska, en lefvande varelse, som oupphörligen stod framför honom och pekade på taflan, sägande: "klockan är tolf och tre minuter deröfver".

Ändtligen började han att gråta, han visste ej af det sjelf, men tår efter tår föll ner på penningarne och hvarje droppe lättade hjertat. Så satt han länge, till dess han, liksom lugnad och lyckligare än någonsin, smålog. Ett sådant småleende hade ej på trettio år sväfvat öfver hans läppar. Han steg upp, läste sin kassakista och tog på sig sin lilla öfverrock.

Snart såg man den lilla mannen i snöyran ila utför gatan utåt Hadelundssidan, och hela staden sade: "hvad går åt

herr Simon, som går ut på för middagen?"

- Adelaide.

"Det är en gifven sak, min bästa", yttrade krigsrådet von Herrman till sin hustru, "det är en gifven sak att hans excellens kommer hit. Skulle han resa förbi utan att helsa på hos oss. Han blir här blott en dag, säger han, vi måste dock hä bjudning."

"Ja, det säger sig sjelf; men, min Gud, hvilken societet, hvilket folk här ute på landet! man kan ej komma någon väg med dem/

"Ja, men prosten är en ganska reputerlig man och har varit akademisk lärare."

"Hä hä hä, ja, det är just olyckan -- de der academici äro ett afskyvärdt slägte. Är det en prost att visa -- en liten mager figur, en verklig ömklighetr som ser ut som en gammal grammatika i pergamentsband -- ha ha ha! Nej, mitt goda krigsråd, du har en alldeles egen bemärkelse med ordet reputerlig."

Krigsrådet skrattade. "Jag menade andligen."

"Håll, min vän, är det väl anden vi bjuda hit för att äta sparris och ärtskockor; är det väl anden vi gifva champagne och anarias-glace? Ja, jag nekar visst ej möjligheten af att andar --"

"Kunna äta?"

"Nej, inte precis det; men Svedenborg, den der galna menniskan, som salig far talade om, lät dem lukta på té; det tyckte de om -- troligtvis var det kinesiska andar, ty svenska själar skulle helst trifvas i ett bränneri. Men nog härom; vi skola bjuda, men jag säger omigen: hvilken societet!"

"Man får taga den sådan den är."

"Ja visst, jag klandrar ingenting; men nog är det ändå jämmerligt; här bo vi nu i ett paradis -- han, målaren, hvad heter han igen, som var här i fjol och som nyttjade glasögon?"

"Werner."

"Ja riktigt, Werner; det var en gentil karl, fastän han var fattig."

"Konsten är en dålig födkrok."

"Åh ja, bättre hade man det vid kommissariatet år 8 och 9 -- eller hur?" frågade frun med ettillparigt småleende i sina vackra, något skarpa ögon. "Låtom oss återkomma, det var Werner som kallade vårt ställe för ett paradis -- och nu så är det verkligen så nära likt paradiset, att utom Adam och Eva, nämligen herr krigsrådet von Herrmari och hans maka, nämligen jag sjelf, och lilla Kain och Abel, våra gossar, så är det endast Guds skapade kreatur de öfriga -- prosten innesluten i räkningen, det är en gammal skallig papegoja, sorn lärt att tala latin."

"Du dömer strängt, goda Ernestine", yttrade krigsrådet och kysste henne på pannan.

"Det är någon filosof, hvad han heter, eller målare eller ditåt, som påstår att alla menniskor hä en vålnad af något djur -- är det ej så?"

"Jo, jag har också hört något ditåt."

"Ja, det är också verkligen förhållandet. Är inte fru Parcinal med sin svarta schal och sitt pladder så lik en skata som någon kan vara det, och mannen, den beskedliga mannen, liknar ett får. Och, frågar jag, är icke major von Wolfenbuttel lik en varg och frun lik, låt mig se -- åh ja, man kan likna två på en gång -- hon liknar, låt mig se -- jo, en mops och en hackspett på en gång -- något mopsaktigt hackspettigt."

"Men vi, bästa Ernestine?"

"Bevars, jag har ju ej hunnit långt ännu i min sockenbeskrifning. Vi? -- Jo, låt mig fundera. Du är lik ett lejon med ditt yfviga hår och din raka stolta nacke -- dina händer äro också så der temligen muskulösa, jag begriper icke huru du någonsin kommit att slå dig på skrifveri. Du, som tyckes kunna lyfta en kanon, passar icke

egentligen att sitta med en pennfjäder mellan fingrarne. Det förefaller mig alldeles som då elefanten, vi sågo i W., tog upp en knappnål med sin väldiga snabel."

"En skön liknelse, tackar ödmjukast; men du, skulle du likna något, så vore det --"

"Tyst, lille man, en örnsjäl i dufvoskepnad."

"Väl sagdt, du är bra söt", yttrade mannen och kysste sin makas hand.

"Mamma! mamma!" skreko två gossar om hvarandra, i det de rusade in i rummet.

"Min Gud! hvad är det?""Det är ingenting, goda Ernestine -- ni få ej komma så der skrikande, mamma kan bli altererad."

"Gossarne få komma till sin mor när och hur de vilja, kära Herrman; man skall ej neka barnen sin frihet. -- Nå, lilla Gösta, hvad är det? Ditt lilla vackra ansigte är rödt som en pion."

"Jo, vet mamma, det är bara den der Olssons pojke..."

"Ja, han slog Gösta", intygade den andre gossen, som var omkring sex år, hvaremot Gösta tycktes vara elfva.

"Hvad! slog han?"

"Ja, mamma; se, mamma, hur han slog mig på örat."

"Nej, på kindbenet", rättade den lille, "så att det riktigt small."

"Blygs han icke! -- Hör på, kära Herrman, det der Olssonspacket bör du köra bort. -- Slå gossen, är det förnuft, är det menskligt!"

"Olssons gosse är en liten en, han också, och sådant händer mellan pojkar."

"Hvad!"

"Jo, det hände mig, när jag var liten."

"Mycket möjligt att det hände *dig*, men *mina* barn behöfva ej uppfostras på spartanska metoden. -- Hur var det, slog han dig hårdt?"

"Ja, så att det small, mamma! small så fasligt, så fasligt, att jag trodde att det var med ett klappträd", inföll lilla Axel, som väl ej sjelf varit i någon fara, men som dock ansåg sig alldeles oundgänglig som vittne i den högvigtiga saken.

"Och den gemena ungen rusar på mitt barn, utan all orsak, som ett vilddjur rusar på en så beskedlig gosse som lilla Gösta; ty du är ju beskedlig, Gösta?"

"Ja bevars, mamma, jag gjorde ingenting."

"Nej", inföll Axel upplysande, "Gösta hade bara en nål i ändan på en käpp och pipade Olssons gosse -- det var roligt hvad han hoppade, när Gösta petade på de små benen."

"Det der är en ful lek, Gösta", yttrade fadren och lade sin tunga hand på gossens hufvud.

"Kära du! krossa honom hvarken med din handeller dina moraler. Dessutom vill jag fråga, om ej en sådan der tål ett nålsting; med tiden så kan han behöfva att tåla mera... Och sedan rusade han på dig?"

"Ja, mamma."

"Ja", tillade Axel, "han var så arg, att han skar tänderna och sprang på Gösta, slog omkull honom och slog honom på kindbenet, så att Gösta skrek. Då sprang han, för si jag kom och han blef rädd."

"Åh, han blef inte rädd för dig", yttrade Gösta med en föraktfull blick på sin lille bror.

"Jo, vi voro två mot en, och jag skulle kastat sten på honom, för det är stora bandhund rädd, och inte är Olssons pojke värre än bandhunden -- är han värre, mamma?"

"Ja, barn, menniskorna äro värre än de vildaste djur, det finnes intet djur, åtminstone gör den trogne hunden det aldrig, som öfverfaller små barn; Gud har så inrättat, att den försvarslösa oskulden just genom sin försvarslöshet beskyddar sig. -- Stackars Gösta", återtog hon efter några minuters begrundande och tog den tunga pojken upp i sitt knä, så att de smutsiga pjexorna fläckade hennes skiftande sidenklädning, "stackars min Göstal -- Hör på, Dora, säg till husmamsellen att hon bakar pannkaka åt Gösta med sylt till -- du vill ju hä sylt, min gosse -- hvilket helst?"

"Jo, mullbär."

"Säg till om mullbärssylt. -- Stackars rnin gosse!"

Under detta ömma tal hade krigsrådet gått fram och åter på golfvet, utan att säga ett ord. Han ville ej hä flere rättelser i sina barns närvaro, men kände sin hustrus lynne alltför väl att vilja genom att störa henne framkalla en storm, som han sedan ej kunde besvärja utan genom de mest förnedrande eftergifter, hvilka ännu mer skulle skada hans anseende som far.

"Men", tänkte han, "detta skall excellensen hjelpa; hon hör på hvad han råder; ty en excellens förstår i hennes ögon allt bättre än andra. Han skall tillråda att sätta gossarne i pension, och sedan skola de, med Guds hjelp, få tukt och Herrans förmaning."

Gösta tycktes mycket trankil, fastän han i sitt sinne uttänkte hundra hämndplaner mot Olssons gosse,som ej velat tåla nålsting i benen, utan slutligen slog igen; men han sade ingenting, väl vetande att han då skulle få en hop vackra föreställningar, som väl voro söta, men deremot högst långsläpiga och tråkiga. Sådana der moralkakor verka ofta nyttigare på barn än en skarp och sträng aga; ty de pina genom sin längd mera än en smula stryk, sorn man skakar af sig och som det dessutom i pojkars ögon ofta anses som en egen heder att ej låtsa om.

Att deremot hela timtal höra föreläsningar öfver moral, religion och goda seder och få detta till lifs dropptals, är vanligen temligen pinsamt i samma grad som de skola passera att vara milda; ty mildheten spinner en ofantlig härfva af ett enda litet: "tyst, pojkar!" som en gammal skolmästare med barsk stämma låter höra.

Det var således excellensen som skulle hjelpa allt. Excellensen var husets beskyddare och vän alltsedan krigsrådet tjenat under honom. Nu hade väl krigsrådet ingenting mer att önska utom en stjerna, men den önskade han destomera, som hans Ernestine efter all anledning mera skulle skatta hans hjerta, om en stjerna hängde utanpå, än utan.»

Ernestine var af borgerlig härkomst; hennes far hade varit brukspatron, på sätt och vis också handlande, och hade haft fingrarne med i alla möjliga företag. En man som räckte till allt och som både i stad och land beklädde alla slag af kommunala embeten, satt i alla komitéer, deltog i alla större bolag och var en verksam arbetare i Göta Kanalbolag och Svenska Bibelsällskapet. Han hade på senare tiden af sin bana, sedan han egde en rund förmögenhet, sökt att intränga sig bland noblessen och hade derföre med sitt tycke fallit på en stackars guvernant, som råkade vara född friherrinna, fastän friherren, hennes far, gjort cession och hennes mor dött i allt möjligt elände på en vindskammare i Stockholm.

Patron Antonsson gjorde ej något afseende på allt detta, ty han tillskapade af en fattig och glömd fröken von Bileam en ansedd, ärad och vördad friherrinna Antonsson.

*"Det är i sanning ett högst älskvärdt folk det der Herrmans", yttrade majorskan von Wolfenbüttel, som satt i köket i sällskap med tre döttrar, nämligen fröken Abelina, som blott var omkring tio år, fröken Enochina, :som var dubbelt så gammal, och fröken Rachel, som var en sjuttonårig förmedling. Majoren hade valt endast bibliska namn.

"Du skall skära bönorna finare, kära Enochina; huru skola vi kunna bjuda Herrmans så grofva bönor -- Herrmans, ja."

"Ja, Herrmans, mamma", inföll fröken Abelina, "det är ändå fasligt hvad de der Herrmans göra sig till -- det är som kungen sjelf kom, när de med sitt spann komma till kyrkan."

"Men det är onekligen bra söta hästar", inföll fröken Rachel, "de der ljusbruna."

"Isabell-färgade, mitt barn", undervisade majorskan.

"Och ett sådant ekipage till på köpet, det är icke långt ifrån att det der hopbundna konstiga PH och EA se ut som ett adligt vapen -- krona är der öfver", anmärkte fröken Enochina.

"Åh ja, der rinner också adligt blod i frun, fastän hon inte är af adel. Jag mins nog den der långa menniskan, fröken von Bileam, som tjenade hos min farbror, kapten Tümpelsköld -- hon var fröken, gudbevars, friherrinna till och med, men gick och stod som en annan menniska och ingen visste ett ord förr än hon gifte sig. Åh ja, jag mins mycket väl hela härligheten och att bruden ej hade en smula mer än fästmannen gifvit henne; men så fick hon också - det talade tant Tümpelsköld om tusen gånger -- på ett enda bräde fem sidenklädningar."

"Kors! fem sidenklädningar, det är något", inföll fröken Rachel.

"Jo, det kan man tro; siden, sade tant Tümpelsköld, riktigt tjockt moiré, tjockt som om jag viker ett köksförkläde dubbelt, och så styft i klädning, att hon kan stå för sig sjelf."

"Sådant fås ej nu för tiden", anmärkte fröken Enochina.

"Nej men -- åtminstone ej utan orimliga penningar", blef modrens svar. "Dessutom så fick hon --det var sant det var fem sidenklädningar -- en alldeles hvit, glänsande som perlemor, en svart naturligtvis, en violett och en grön samt en faconerad. Det var något, för henne, som aldrig haft annat än hemväfdt på sin långa kropp/

"Var hon mager, mamma?" frågade Abelina.

"Mager? ja, det skall Gud veta, mager som en skrika -- och ful se'n. Gud vet allena hvar fru Herrmans utseende kommit ifrån, ty hennes mor, salig menniskan, såg ingenting ut -- och hade dessutom ingen bildning, ingen edukation."

"Kors! det trodde jag", anmärkte fröken Abelina med skadeglädje.

"Nej bevars, hon var helt simpel, och det föll visst iute hvarken mina saliga föräldrar eller salig onkel Tumpelsköld in, att vi skulle komma att umgås med hennes dotter och att hon, dottern, jag menar fru Herrman, skulle åka efter spann, då vi få åtnöja oss med vår gamla berlinare och våra arbetshästar."

"Ja, högmodiga äro de, och det med besked", sade fröken Enochina. "Vet mamma, de komma alltid för sent till kyrkan och midt under predikan; det var i söndags, då kom den der frun in så att klädningen fräste om henne och nickade så nedlåtande åt oss der vi sutto, Abelina och jag. Men mamma må tro, att vi inte kunde låta bli att småskratta, då den der frun klämde fast sig i bänkdörren, och när hon skulle gå in i sin bänk, sade det krasch, krasch -- det lät för roligt. Hela garneringen lossnade ganska säkert."

"Nej, det var upp i lifvet det krasade", anmärkte fröken Abelina, "eller också var det en spik, som tog i och ref ut ett stycke."

"Ja, lika godt, hon satt under hela predikan och fastade upp grannlåten med knappnålar, och när hon gick ut, släpade schalen efter henne -- ha ha ha, det var allt en bra skada för den fina frun."

"Ja, högmod går för fall", yttrade modren och skrapade sina skurna bönor i ett stort fat, "högmod går för fall; det kan aldrig bära sig. Men jag hoppas och tror, att de få grå hår för sina pojkar, de äro riktiga vildhjernor, elaka, gemena pojkar."

"Ja, de ha öknamn på alla", yttrade Enochina."Vet mamma, han kallar mamma för kråkmor och oss för kråkungarne och vår gård för kråkboet."

"Det passar en påfågelunge", yttrade majorskan förargad; "men jag kan hä lust att berätta ungherrn att jag sett hans mormor, den saliga friherrinnan, och mins henne sedan hon ej hade en tråd på sin kropp; jag skall glädja junkern med den underrättelsen, att om han pöser aldrig så mycket, så är folk folk, och pack pack. Ja, det skall jag."

"Det skola vi bedja pappa", sade fröken Rachel, som hittills suttit tyst, "det skola vi bedja pappa, att nar vi härnäst resa dit, skall han ta på sig stora kar-niolringen med pappas och mammas vapen uti. Det är ändå något, som de aldrig komma till, hur högt de flyga."

"Nej Gudskelof", tillade majorskan, "de kunna aldrig blifva några von Wolfenbüttlar och ännu mindre en Tümpelsköld."

I detta ögonblick inträdde majoren, en gammal hederlig landtjunkare, klädd i sin, som han kallade det, lifmundering, nämligen en temligen lång och ovig bigege af någon sorts hemväfdt, gröngrått tyg, som på ärmar och krage fällt betydligt, till ett bevis att färgen ej varit riktigt äkta. Hans hela habit "såg påver ut", som majorskan uttryckte sig om prostinnans gamla svarta sidenhatt, och hela figuren fulländades af ett par stora, för tillfället neddammade stöflar.

"Vill pappa sitta?" frågade flickorna.

"Ja, tack!" blef svaret, "jag är rätt trött."

I detsamma blåste han ur sin pipa.

"Min herre och skapare! hvad tänker du på, Wolfenbüttel, du blåser ju aska i bönorna."

"Ha -- hvad sa'? Åh nej, det var blott en smula, det ta flickorna bort. -- Se så i Guds namn, nu är man hemma igen; har gått långt i dag, må ni tro. Först till Brännkärr, så till Vråängen -- käringen är illa sjuk och dör väl en af dagarne -- och så genom skogen till Hökmossen -- det är en slarfver den Per i Hökmossen -- och så gick jag stora vägen hem. Det är sina goda tre fjerdingsväg bröder emellan."

"Ja, vi få middag strax."

"Ja, det var just meningen med hela litanian, mor.""Du skall inte säga mor, så att någon hör det, Wolfenbüttel", sade majorskan. "Vet du hvad de der uppe hos Herrmans kalla mig?"

"Nå, förbanna mig är icke det sant. När jag kom..."

"De kalla mig mor kråka och barnen kråkungarne."

"Ha ha ha ha, det var förbanna mig ej så dumt."

"Åh, inte qvickt heller; det är underligt att du kan skratta åt sådana oanständighet er."

"Hå ja, det gör väl oss icke sämre; jag är ändå major Wolfenbüttel och du är ändå född Tümpelsköld."

"Deri har pappa rätt, de kunna ej med allt sitt högmod beröfva oss vårt sanna värde."

"Men det var då f-n att jag inte får tala ut -- ta hit en smula eld, Rachel -- se så, tack! nej det tog inte, tag hit ett kol -- tack! nu tar det. -- Jo se", återtog majoren och drog en stor rök, "på vägen råkade jag betjenten, som helsade från sitt herrskap och bjöd oss på stor middag om söndag. Jag frågade då, hvad som stod på, och då talade han om, att excellensen von Lindau skulle komma; han är gudbevars fadder åt frun -- hm, och vi äro bjudna på excellensen."

"Allihop?" frågade flickorna.

"Ja, hela subberten, jag och mor."

"Kan du inte låta bli det der *mor?*"

"Nå, så mutter då och fröknarna och unga herrn, om han är hemma; det är en fullständig bjudning, och således måste jag ha frack -- kära Enochina, du som är en förståndig flicka, kan väl ta bort smutsranden på kragen."

"Men, Herre Gud, den är ju alldeles urmodig, med små korta spetsiga skört", anmärkte Enochina.

"Ja, det kan f-n inte hjelpa, och inte säljer jag en oxe för att köpa en ny frack; den är god nog."

"Vet pappa, vi hä något att bedja pappa om", sade fröken Rachel.

"Hvad då? bara inte pengar."

"Nej, söta pappa, men vill inte pappa ta på sig stora karniolringen med vapnen uti?""Ha ha ha! hur f-n skulle det gå till? Ringen är för liten; jag har blifvit en smula fet sedan den köptes."

"Men han går väl på något finger?"

"Nej, barn! Men hvarför skulle jag ha den?"

"Jo, kära Wolfenbiittel, det kan ej skada att man visar det der herrskapet att vi ega något, som de aldrig kunna få ega, ännu mindre nyttja."

"Och derför skulle jag pina på mig en för trång ring -- det bry de sig inte om."

"Jo, det göra de mera än du tror", yttrade majorskan.

Påföljande söndag från kyrkan körde major Wolfenbüttels gamla äggformiga berlinare in på gården vid krigsrådet von Herrmans egendom. Gamla hennes nåd Wolfenbiittel och hennes tre fröknar hjelptes ut af majoren sjelf, som i sin spetsiga svarta frack och byxorna inuti stöflarna tog sig helt ovanlig ut.

Den dyrbara ringen med Wolfenbüttelska och Tümpelsköldska vapnen lutande mot hvarandra hade han ganska riktigt pinat på ena ringfingret, som derigenom blifvit liksom strypt och rödblått. Betjenten packade in kappor och askar, och majoren fick vänta en god qvart i förstugan, innan hans fruntimmer i toalettrummet kammat lockarne, bundit skorna och fästat med knappnålar här och der. Då majoren nära tappat tålamodet, helst som en väderleksvisare af granträd, som hängde i förstugan, pekade åt regnsidan och således majoren med fruktan tänkte på sin hafre, som stod på åkern, utträdde ändtligen majorskan med sina döttrar, småmysande och till utseendet högst fägnad, ur kapprummet och så bar det ändtligen af uppför de med mattor belagda trapporna.

"Kära Wolfenbüttel, din halsduksros har kommit i oordning", yttrade frun, då de skulle inträda, och började ordna rosen, under det att en af flickorna stoppade ner en flik af skjortkragen, som stack upp i nacken, och en annan ryckte i frackskörten liksom för att förlänga dem. "Se så, nu ser du ändå någorlunda ut", yttrade majorskan.

Det verkliga var att hela den lilla familjen på sätt och vis skämdes för pappa, ty att de för sin del följt med sin tid och att ingenting kunde anmärkas motderas paryr, togo de för afgjordt; men pappas frack var och blef ett vidunder, och i detta afseende kämpade högmodet och sparsamhetsandan i majorskans hjerta, helst flickorna oupphörligen talade om huru de måste skämmas för pappas frack.

Det är ej lätt för en regering att följa förnuftets råd, då camarillan smickrar fåfängan, och majorskan hade i sina döttrar en dylik camarilla, som föresatt sig att störta majorens gamla trogna frack.

"Gå ej så krokig, lille Wolfenbüttel, der blir ett riktigt varggap i nacken, söta du", yttrade frun till sin långa man, "och du, Enochina, kors hvad du ser uty den ena locken har börjat rakna."

Ändtligen sedan den goda husmodern på detta sätt ordnat alla de sina -- ty hon ansåg sig allena uppbära heder eller skam för både man och barn -- inträdde man i salongen, och der började ett evigt krusande och nigande.

Fru Herrman mötte de ankommande med ett solskensansigte så vänligt, som om herrskapet Wolfenbüttel varit hennes närmaste hjertevänner, och majorskan grinade så fint och så kärälskeligt, som örn hon ansett fru Herrman för sin goda engel.

"Jag har verkligen längtat efter er, min goda majorska -- Herrman är så trög att få ut, eljes hade vi längesedan haft det nöjet att helsa på -- och icke kan jag ensam fara till mina vänner."

"Alldeles som med Wolfenbüttel! Ah ja, Herre Gud hvad de männerna äro tröga att få ut; hellre än Wolfenbiittel putsar om sig en smula för att fara bort, hellre -- jag vet inte hvad."

"Åh, se min lilla söta fröken Abelina; nej se hvad de der ljusröda banden kläda lilla Abelinas blomstrande ansigte; rosafarg passar för ungdomen, de mörkare för oss", tillade fru Herrman och fattade majorskans magra

hand; som hon klappade. "Min goda majorska, hvad jag är glad att se er. Men hur är det med lilla Enochina? Hon ser ej glad ut i dag; den som vore så ung, ja, när jag var det, så såg man ej en enda sorgsen min på mitt ansigte. -- Kom hit, Gösta, och du, Axel, kom hit, bocka dig och kyss tant Wolfenbüttel på handen.""Ack, så söta barn!" utropade mor och döttrar på en gång, och åtta armar utsträcktes för att omfatta de söta barnen, och fyra munnar tillspetsades för att kyssa dem. Gösta fick icke kyssa majorskans hand, men fick sig i stället sjelf en kyss af den goda tanten, och Enochina omfattade lilla Axel, som slingrade sig som en ål för att slippa undan.

"Ack, så gudomligt söta barn!" sade alla, då de ändtligen släppte de begge gossarna från sin smekningstortyr. "Gud i himlen!" tillade fröken Enochina och blickade uppåt taket, ty fröken Enochina var den mest romantiska af alla och hade läst alla Kotzebues och Lafontaines romaner och gråtit så fasligt mycket.

"Hör på, mor", yttrade majoren, "förlåt mig om jag kommer olägligt -- men förbanna mig, mor, jag är i stånd att hä den här ringen på mig."

Majorskan hade känt liksom ett par elektriska stötar vid hvarje upprepande af det fatala ordet "*mor*", men grep nu tillfället i flygten.

"Jaså, min lille vän, det är derföre att du icke dagligen bär honom."

"Ja, kära du, ta honom i din ridikyl. -- Fru Herrman skall veta att, hä hä hä, jag af misshugg tog på mig en ring, som jag, Gudi vare lofvad och tackad, vuxit ur."

"Du skall låta slå ut honom, lilla du", yttrade majorskan, "det är en alltför vacker och dyrbar ring att låta ligga gömd och glömd."

"Ack låt mig se", sade fru Herrman.

"Oändligt gerna. Om min lilla goda fru Herrman ser, så är detta Wolfenbüttelska vapnet och detta mitt, det Tümpelsköldska, ganska väl gjordt, eller hur?"

"Charmant! det är obegripligt huru någon kan så arbeta i en så hård stenart."

"Ja, kännare säga att det är mycket svårare än att gravera simpla bokstäfver och dylikt, som icke utgöra vapenfigurer. I synnerhet lär det vara svårt att gravera hjelmar."

"Ack, då skall jag visa något i den vägen", yttrade fru Herrman och gick in i sitt rum. "Förlåt, jag kommer genast."´Majorskan ansåg sig hafva krossat fru Herrman och blickade stolt omkring sig och nickade på hufvudet, så att ett par ofantligt långa, något gulnade strutsfjädrar gungade som kornax för en storm.

Fru Herrman var genast tillbaka. "Jag ville blott visa min salig mors vapen, friherrarne von Bileams vapen. Ser min goda majorska så oändligt fint, fem hjelmar och inuti den der engeln och åsnan med ett rätt uppstående svärd emellan sig -- och den der tisteln, är han iote vacker? Man kan riktigt se hvar tagg."

"Jaha, oändligt vackert."

"Ack, mamma, låt mig se mammas vapen", ropade Gösta. "Mormor hon var baronessa och inte bara skrapadel, mamma; var hon inte baronessa?"

"Jo, min gosse."

"Min lilla vän", sade majorskan med en darrning på läpparna, "bör inte göra så stor skilnad mellan sin mormor och *skrap*-adeln -- hm, jag ber om förlåtelse."

"Ack, förlåt! min bästa vän. -- Jag vet alldeles icke hvar ni barn lärt er sådant; fy skäms att gå och höra på drängarne och lära sig odygd!"

"Men det sa' mamma i går", intygade lilla Axel, som alltid var framme för att hjelpa sin bror då någon hjelp behöfdes, särdeles i vittnesmål.

"Bevars, hvad säger du, Axel? Gå er väg, gossar!"

"Åh ja, det gör ingenting, lilla goda fru Herrman; vi sätta ej värde på vårt adelskap, men naturligtvis --"

"Ja, naturligtvis --"

"Naturligtvis så bör ej ett barn komma med ord, som kunde göra honom ledsamt med tiden. Ett sådant ord kunde skaffa honom en duell, det kunde förorsaka hans förtidiga död, om han, när han blir stor, kommer i adliga sällskaper. Jag hade likväl den äran att känna fru Herrmans fru mamma, när hon var ..."

"Ja, hon började med fattigdom, men Gud hjelpte henne till förmögenhet."

"Ja, hon var hus -- hus -- hur skall jag säga? -- husfröken hos min salig onkel -- jag såg henne då jag var barn."

Majorskan tog upp sin näsduk och torkade sigom näsan, för att dölja sin segerglädje, ty fru Herrman hade ingenting att svara.

Ändtligen rullade en vagn med fyra hästar in på gården; den stannade vid trappan och excellensen hel-sad af krigsrådet steg ur.

Hans excellens var en liten man, klädd i en grå öfverrock och utan stjernor och band, som majorskan och flickorna förestält sig en excellens. Han kom på slaget tu, och nästan i samma ögonblick kommo flere vagnar med de öfriga sockenherrskaperna, som kört långsamt och pustat vid hvarje backe, så att excellensens vagn körde förbi -- och då först sågo vederbörande på sina ur. Det ena pekade på half två, det andra på en qvart på tre och det tredje på jemnt två, hvadan man drog den slutsatsen, att klockan borde vara omkring eller, som prosten sade, circiter två. På landet gå klockorna ej så precis, och sjelfva prosten, som rättade sin efter en gammal solvisare på tornmuren, var ej rätt säker, emedan visaren på besagde solvisare hade något lossnat och ej alltid hade samma vinkel mot horizonten. Deraf kom det att tiden ej gick riktigt i den socknen.

Man fick vänta länge nog, innan hans excellens hade dammat af sig, och under tiden hade socknens herrskaper godt tillfälle att tala med och om hvarandra. Den märkligaste af dem alla var patron på Trollinge, en liten herre i pudradt hår, rak i ryggen som en stör, mycket modern och temligen tjock. Han hade, liksom Napoleon, en egen ställning, nämligen med begge tum-marne i ärmhålorna af sin vida och dyrbara sammetsväst, öfver hvilken en guldkedja i två hvarf hängde. Det var svårt att säga, om kedjan tillhörde uret, eller uret var ett bihang till kedjan. Emellertid tog sig den lille mannen ut som en prins och förde sitt hufvudt hvarå hakan var nedknuten i den hvita halsduken, styft och förnämt. Han var chefen för socknens rörelseparti, en man, som satte sig öfver alla fördomar, i synnerhet bördens, och som således af majorskan ansågs rent af för en Jacobin.

"Honom felas ej mer än den röda mössan", hviskade hon till prostinnan, som i sin hjertans beskedlighet ej ens förstod hvad majorskan menade.Patron Silfvergren på Trollinge hade bevistat ett par riksdagar, der han gjort sig ett namn genom den djerfhet och fosterlandskänsla, som dikterade alla hans handlingar. Herr Silfvergren var en man i stånd att obducera hela regeringssättet och från rot och grund bevisa att det var upp- och nedvändt, att folket var det olyckligaste under solen, embetsmännen, ända från rikets herrar ända ner till orgeltramparen, byråkrater -- alla af adel aristokrater, alla prester hierarker, alla förmögne penningaristokrater och alla fattiga voro stråtröfvare. Folket som återstod var, ändtligen, tålamodet, dugligheten och dygden sjelf -- och det var nu dessa herr Silfvergren representerade.

I socknen, hade man ett och annat att glunka om herr Silfvergren och huru han köpte under sig hemman efter hemman och var en af dessa nutidens trollkarlar, som i ett nu förvandla en bonde till torpare och en torpare till backstugusittare. Men detta hördes ej vid riksdagen, utan valmännen kunde alltid säga: "Den der Silfvergrenen, om han inte duger till annat, så kan han tala ur skägget."

Herr Silfvergren stod nu midt i en ring af åhörare, några bruksbokhållare med brändt och pomaderadt hår och pastorsadjunkten, som med händerna på ryggen stod der och skrattade med full hals åt patrons tal.

Han omnämde sista riksdag och några äfventyr under den, samt huru han svarat på det talet och på det talet, och hur han motionerat om en väganläggning och om strömrensningen och om storfisket och en rikssillnot att fiska upp all sill, som kunde komma i Nordsjön och Kattegat. Han hade motionerat om Vetenskapsakademiens

sammanslående med ett Landtbruksinstitut, ty det fans ej mera än en vetenskap, den att bruka jorden, liksom det ej finnes mer än ett behof, det att äta. Han hade äfven motionerat om en nyss konstruerad vändplog, som rent af vände om hela tilten och skar sönder den i små qvadrater så stora som tärningar, hvilket gjorde att den snarare förvandlades till mylla; samt om att hela svenska jorden skulle gödas med "fabrikat", emedan han ville anlägga en fabrik för fabrikats fabricerande.

"Ja, mina herrar, om också alla verldens kejsareoch kungar passerade förbi mig, skulle jag ej vända mig om -- alla tillsammantagna äro på min ära inte så mycket värda som en enda bonde sådan som Anders Larsson från Skaraborgs län, det är karl det. Nej, mina herrar, inga herrar mera, blott ett folk och jemlikt i allt. Äro vi ej alla lika goda? Har inte Gud skapat oss alla, tyranner så väl som slafvar, efter samma modell -- ha vi icke alla lika, fullkomligt lika oförytterliga menskliga rättigheter, som man frånröf-vat oss, som man tagit ifrån oss?"

"Men hä, hur kan det komma sig att de andra afstått så mycket?" frågade adjunkten, höjande sig på tå för att se den lilla i ringen inpackade talaren.

"Jo, min bästa magister, derföre att menniskorna varit dumma, att hela menskligheten varit dum."

"Nå, är den qvickare nu?" frågade den långa adjunkten smågrinande och strykande sitt rakt nedhängande hår ur pannan.

"Nej, visst icke ännu, men det klarnar och vi göra jättesteg, ja ofantliga jättesteg på upplysningens bana -- och dessutom kan", tillade han med allvarlig min och en stolt knyck på nacken, "folket förlita sig på män, som ej svigta i striden."

Den lilla mannen svängde sig på klacken för att visa att han just var en dylik nian, en mensklighetens pelare.

I detta ögonblick slogos battangerne upp och excellensen, numera prydd med serafimerkrachanen och bandet, inträdde. Hela sällskapet bugade sig och de förnämste presenterades. För hvar och en, som excellensen på något sätt kunde påminna sig hä hört nämnas förut, hade han ett förbindligt uttryck och ett vänligt ord. Förnämt folk, det vill säga riktigt förnämt folk, som hä vana vid sin ställning och icke äro händelsevis uppkomna, utan att veta huru, ega alltid denna förmåga att tala med alla någorlunda drägligt, då deremot personer, som utan förskyllan och värdighet komma i höjden, ej passa der, utan väcka fruktan att man skall få den osäkra passageraren öfver sig, innan man vet ordet af. Tuppen på kyrktornet är gjord att sitta der, han har så att säga naturliga anlag att sittaderuppe och vända sig efter vädret och skina. Om man deremot satte dit en verklig tupp, skulle han skrika mycket, flaxa mycket och göra intet gagn. Detta är skilnaden mellan naturlig nobless och detta uppskrufvade collibradoseri, som utmärker personer, hvilka tvärtemot sina anlag blifva försatta på en hög plats.

På oförskämdheten igenkänner man alltid nådehjonet.

Excellens von Lindau hade att tacka naturen för mycket; han var oaktadt sin litenhet skapad att sitta högt, han hissnade icke någonsin, men visste också på tummet huru högt han satt och huru fast han kunde hålla sig. Han smålog derföre vänligt, då patron Silfvergrens namn nämdes.

"Silfvergren -- det" var en fägnad att träffa er i ert hemland", sade excellensen. "Jag mins ännu ert mästerliga föredrag om vetenskapsakademien och den klarhet, med hvilken ni utvecklade edra visserligen från mina skilda åsigter, men hvilka dock voro alltför klara att ej hä kunnat segra -- ser ni, min bäste, jag var er motståndare, men gläder mig dock att erkänna den sanna förtjensten, det lågande nitet och den redliga sanningskärleken."

Patron bugade sig i stoftet och fann sig öfvermåttan smickrad, så att han, då han efteråt talade med sin omgifning, sade: "Det är skada på excellensen, han borde varit en bonde -- en ärlig bonde. Det är en man af mycken urskilning, hans excellens, mycket praktiskt förstånd och ädelt hjerta; men" - med en axelryckning -- "platsen, mina herrar, platsen. Våra band binda oss, yttrade redan Tessin."

Sällskapet hade knapt rangerat sig kring bordet, der patron på Trollinge fått sin plats snedt emot excellensen, förr än den goda patron åter sammanknöt tråden i sitt samtal.

"Som sagdt är, våra band binda oss", yttrade han halfhögt åt sin granne, i det han lät fyra pastejer halka ned på sin tallrik, "våra band binda oss. Hvilken vigtig plats man än innehar på grund af en konungs förtroende, eller det som är ännu mera värdt, (härvid lät han sina runda ögon antaga ett uttryck afmärkvärdighet) folkets --- en folkets man; -- sköna pastejer, jag undrar rned hvad för fyllning."

"Troligen fiskfärs", hviskade majorskan Wolfenbüttel.

"Jaså, ganska delikat, ganska delikat. -- Emellertid, som jag sade, kommer man ofta i förhållanden, i en mängd invecklade förhållanden, i en ställning -- med ett ord, äfven en folkets man måste ibland med Tessin säga: våra band binda oss."

Patron tycktes ha föresatt sig att spela *en* roll med excellensen och täfla rned denne att tillrycka sig sällskapets uppmärksamhet. Han hade likväl en ganska kännbar svårighet att bekämpa, nämligen den att kunna meddela sig åt sina manliga grannar, emedan han fått sin plats mellan majorskan Wolfenbüttel och prostinnan Pihl.

Då vi ej infört henne förut på scenen, torde vi böra med några drag teckna henne. Det var en qvinna nära femtio år, med ett uttryck af mildt svårmod öfver de ännu sköna dragen. Hon var ej mera ung, redan hade åldern gjort en och annan fåra i det hulda anletet, men ögonen voro ännu talande, och så länge ögonen kunna tala är allt godt. Prostinnan yttrade ej många ord, och majorskan, som jäste af harm öfver att fru Herrman vågat visa en dyrbar ring med *vapen*, som tillhört hennes mor -- att hon kallat henne för "salig" hade mer än annat stött den goda majorskan -- med ett ord, hon hade nog af sina egna tankar, och derför hade patronen i början af måltiden god ro att oförmärkt låta veta, att bland alla stora män på denna jorden patron på Trollinge visserligen ej var den minste.

"På min graf", plägade han säga, "bör man rista följande vackra vers, som den poetiske borgmästaren Tuting, eljes bekant under namnet "skalden Tuting", låtit sätta på den sten, under hvilken mantalskommissarien Klaudell hvilar:

"Moderligt den trötte grafven gömmer, Hur han handlat efterverlden dömmer."

Det blir efterverlden, som skall döma mig, jag föraktar hvad samtiden säger; hur jag handlat mot mittfosterland, kunna riksdagsprotokollen vittna, när de en gång granskas af historiens genius och hon med sin griffel tecknar den oväldiga häfden på sin tafla -- då blir jag känd, örn ej förr. Det är, min nådiga", tillade den väldige talaren och stoppade ett ofantligt stycke krumgädda i munnen, "det är lugnt att kunna vädja till efterverlden."

Det tycktes som skulle efterverlden mycket snart vilja göra sina anspråk gällande på patron Silfvergren, som nu fick ett ben i svalget och ögonblickligen teg för att tugga en vederbörlig mängd knäckebröd. Denna paus begagnade majorskan att luta sig litet framom patron och med den artigaste grinmin i verlden säga: "Åh, jag har låtit mig berättas, att herrskapets hushåll fått en liten tillväxt."

Patron, fastän i nöd, kunde ej underlåta att vända sina hvälfvande, eller som han helst ville hä det, talande ögon till prostinnan, liksom för att deltaga i itågan.

"Ja, det ha vi", blef prostinnans svar.

"Huru gammal är hon?"

"Fem år."

"Och heter?"

"Adelaïde."

"Jaså -- hm, Adelaïde, det är ett mycket vackert namn; också hörde jag af gamla Karin i Knäppen, som var hos oss i går och sålde bär, ty Wolfenbüttel äter så gerna hallon, fastän de i år äro alldeles borttorkade, herre Gud, så torra som nypon -- hon hade varit inne i prostgården, sade hon, och sett det lilla barnet -- det var så vackert, sade hon, som en liten Guds engel."

"Ja, det är ett litet snällt barn", blef prostinnans svar.

"Troligen en liten slägting?" frågade patron, som nu fått ner benet och gerna åter ville börja tala.

"Nej."

"Hå bevars, det trodde jag", sade majorskan; "fastän prostens äro så välgörande mot alla att det väl är liksom upptaget -- och som herrskapet sjelf icke är välsignadt med några barn.... Ack min Gud,hvad lille August, som dog för tio år sedan så der gammal, var snäll och lydig!"

En som mera än majorskan observerade andras känslor i afsigt att skona dem, skulle ha märkt, att detta ämne ökade uttrycket af smärta i prostinnans ansigte.

"Jaså, således en ersättning, ha ha ha, en liten flicka i stället för en gosse."

"Ersättning! nej visst icke", hviskade prostinnan.

"Hvarför icke, min goda prostinna? Barn som barn, de äro alla slagna i en form; jag har der hemma en hel svärm plattnosiga små patroner, srnå medborgare och små medborgarinnor, ha ha ha -- och icke skulle jag sörja, om Gud ville hellre ha dem än jag, ha ha ha."

"Således är barnet dotter till -- till en vän?" frågade majorskan högst nyfiken.

"Nej, vi känna ej hennes föräldrar."

"Hå, det var besynnerligt! -- Man kan aldrig tro hvad folket säger, eljes så hade Enochina, eller kanske det var Rachel --"

"Nej, det var jag, söta mamma", svarade Enochina snedt öfver bordet.

"Jaså, jo nu mins jag, Enochina hade hört att barnet tillhörde en tiggarmadam, som dött i herrskapets drängstuga; men det kan aldrig vara möjligt, ty der är, alltsedan lilla Augusts lilla kista bars derifrån, intet lik buret genom prestgårdsgrind."

"Nej, så är det ej heller, och jag känner ej förhållandet, som är min mans hemlighet -- jag har ej velat utforska den."

"Åh h§. bevars, har prosten hemligheter för sin fru, det skulle Wolfenbüttel försöka -- således ett riktigt litet äfventyr, ett hittebarn, ett -- jag må säga, jag är verkligen en smula nyfiken; jag skall fråga prosten -- ja, det gör jag."

"Då blir majorskan ej mera upplyst än förut, ty han vet troligen icke mycket sjelf, och det han vet, säger han icke; men vi ha upptagit barnet", tillade prostinnan och betraktade majorskan med allvar i blicken, "vi ha upptagit barnet som vårt -- det skall dela fröjd och nöd med oss, det skall vara vårt.""Myckert vackert", yttrade majorskan och vred sig på stolen af oro.

"Mycket rörande", tillade patron. "Apropos, jag mins en sådan historia sedan sista riksdagen. En vacker morgon hade man satt in en ask i nedra förstugan i det hus jag bebodde, nummer fem på Prestgatan -- jag bodde tre trappor upp. Man fann i asken en liten flicka med namnet Amanda Serafina Angelica; men det blef kort process, ty polisen tog den lilla verldsborgarinrian och lemnade in henne på barnhuset, och sedan när jag fjorton dagar efter råkade ena direktören, så tog han reda på lilla Amanda Serafina Angelica, och hon var redan i Herranom afsomnad. Det är fasligt hvad små barn dö lätt. Emellertid låg hon ingen till besvär. Stora barnhuset är en mycket god inrättning -- verkligen en mycket god inrättning, hvilket jag utvecklade i min motion om vällingen."

"Hvilken välling, herr patron?"

"Jo, jag motionerade ett särskildt anslag till stora barnhuset till morgonvälling åt barnen, men ständerna voro ej då i lynne att ge anslag -- men handlingen står i protokollen tillika med hela den verkligen märkvärdiga diskussionen inom bondeståndet och ridderskapet och adeln, der flere med stor sakkännedom behandlade vällingen."

Sedan patron sålunda på ett oförmärkt vis kommit fram med sig sjelf, tystnade samtalet på den kanten i brist af

ämne.

Excellens von Lindau var en man med fint tecknadt, hvad man kallar nobelt ansigte och en liksom medfödd vana att med alla tala i ämnen, som behagade dern. Han hade i detta fall en slagruta, som aldrig slog fel, och derför var han som person älskad, fastän han som embetsmän var mål för ett bittert klander, hvilket dock ej syntes röra honom. Man hörde honom aldrig upptaga detta ämne eller söka nedsätta sina motståndare; det är blott medelmåttan, en upp-pöst och inuti tom storhet, som af fruktan visar sig fruktansvärd och som med en viss sorts folkilska anfaller alla, som den misstänker icke afguda dess tomhet. Excellens von Lindau hade verkligt värde och kände således ej detta beständiga behofatt öfverföra striden på fiendens mark, för att ej bli tillintetgjord inom sina egna gränser. Excellensen var för öfrigt en ganska slug menniska, ej elak, men icke heller en person, som, för att följa en enda regel eller i hela sin lefnad hemligen och uppenbarligen verka för en idé, bröt sönder sin lycka eller det ämne han ville genomdrifva.

Der fans hos honom denna smidighet att rätta sig efter omständigheterna, som så ofta och nästan alltid segrar öfver den oböjliga ihärdigheten att vilja gå rakt fram på målet. Då andra, just derför att de vilja gå rakt fram, splittra sina krafter och stanna på halfva vägen, letade han sig fram till sitt mål omärkbart, men säkert.

Åskviggen, sorn slår rakt ner från himlen, går blott några tum ner i sanden och delar sig der, utan att lemna spår efter sig på djupet; men regndropparne, som suga sig ner i sanden, leta sig fram ända till djupet och springa sedan som en evig källa i höjden på ett annat ställe. De hafva aldrig lyst, aldrig förvånat eller förskräckt verlden, men ändå fortfar deras verkan långt, sedan blixten slocknat och dunderguden tystnat.

Det var således säkert, att excellensen von Lindau en gång skulle hvila lika glömd i sin graf som patron på Trollinge i sin; ty begges verksamhet var af det fördolda slaget, fastän i förra fallet med vilja och i det senare mot alla beräkningar.

Excellensens samtal voro alla af denna sjelfförnekande karaktär, som en man af hans sätt att vara är i stånd att föra. Der förråder sig ett slags stolthet, högmod om man så vill, i denna sjelfförnekelse, som ligger i att alltid undangömma sig sjelf och aldrig framstå. Det är blott en viss sjelfkänsla af att det oaktadt ega värde, som utesluter jaget ur konversationen; hvaremot alla, som liksom ha en dunkel känsla af att jaget icke är nog värderadt, vid alla tillfällen försöka att komma fram dermed. Det svagaste partiet, det jämmerligaste hänger alltid ut sina flaggor för att visa: här äro vi.

Måltiden var ändtligen slut och man promenerade, ty det var redan afton i parken. Majorskan, som derhemma ej hade mera än en liten så kallad trädgård med två rader krusbärsbuskar och några gamla äppleträd, hvilka tycktes vara angripna af spetälska, kunde aldrig utan en hjertans förargelse lustvandra i krigsrådet Herrmans park, der man hade stora präktiga träd, vattensprång och en dam med svanor uti.

"Men min Gud, är det då det der templet, som Karin i Knäppen talade om och som man hållit på med sedan i våras?" hviskade majorskan till prostinnan och fru patronessan på Trollinge, som i hvit krusad och kuriös sidenhatt gick på hennes andra sida. "Se på! -- kan man se, det ser ut som om man lade ett terrinlock på åtta ljusstakar -- hvartill är det ämnadt?"

"Det lär vara en souvenir", sade fru patronessan Silfvergren.

"En souvenir?"

"Ja, ett minne."

"Jaså; af hvem då?"

"Jo, af fru Herrmaus mor."

"Jaså, jaså", yttrade majorskan, hvars näsa betydligt spetsade sig. "Af för detta fröken von Bileam, som var -- ja verkligen, husmamsell hos min salige onkel, då i en hast herr Antonsson friade. Kan man se!"

Med dessa ord stego de tre damerna in i templet, der en här af unga flickor med guirlander mellan sig stodo

uppstälda kring en byst, föreställande den aflidna, hvartill piedestalen var af porfyr med von Bi-leams vapen i messing på framsidan, alldeles liksom den smakfulla prydnaden på biskop Mennanders grafvård. Redan att man ej velat låna någon af fröknarne Wolfenbiittel att föreställa genier, utan till dessa roler utsett vackra torparebarn på godset, förargade den goda majorskan, om också ej det anspråksfulla monumentet gjort det. Hon betraktade derför hela den i sanning vackra barngruppen med mer än vanlig galla i blicken.

Excellensen kom och en kör afsjöngs, "af valda röster", heter det vid dylika högtider. Dessa verser voro af fru Herrman, som var litterär af sig och hade läst en hel hop klassiker på flere språk. De voro bådetill minne af modern och en hederssång för excellensen, som umgåtts i föräldrarnes hus, och hade således ett dubbelt ändamål. Men ej nog dermed. Sedan sången var slutad, kom en liten hvitklädd flicka fram med en krans. Hon höll på att gå orätt och rigta sina steg till prostinnan, men en vink hjelpte saken och hon gick till excellensen.

Den gamle mannen smålog förbindligt på sitt vanliga sätt; men blott ett ögonblick. Då han närmare betraktat flickan, skiftade han färg, tog ett steg tillbaka, men fattade sig åter, så att ett smålöje, fastän tvunget, krusade hans läppar.

"Tack, mitt barn", yttrade han, "tack, min lilla -- det var en vacker bukett. -- Hvad heter du?"

"Adelaïde."

"Adel -- Adelaïde -- ett skönt namn", yttrade excellensen, "ett vackert namn i sanning." Men hans utseende förrådde oro och det tycktes vara honom en lättnad, då man på en gång höjde ropet: "Lefve Arvid von Lindau!"

"Ers excellens vet kanske icke sjelf", yttrade krigsrådet, "att dagen bär ers excellens' namn?"

"Nej, verkligen", blef svaret; "jag har aldrig observerat andra namn än dem, som äro dyrbara för oss alla, den kungliga familjens. Det är således min namnsdag. Jag tackar er och framför alla andra Er, min vän Herrman; jag skall alltid med glädje påminna mig mina vänner i landsorten -- och främst bland dem Er."

Så snart ceremonien var slut, sprang den lilla flickan till prostinnan, som genast omgafs af alla damerna.

"Ack, hvad hon är söt!" sade en.

"Som en engel", sade en annan.

"Hon är riktigt som en docka", sade en tredje.

"Hvilka små fötter, alldeles som små trumpinnar!"

"Ack, hvad hon är genomsöt!"

Alla berömde barnet, som smålog med de klara blå ögonen och nickade med sitt lilla lockiga hufvud.

"Hon är så fet på halsen, det lilla kräket, och så len som sammet", anmärkte fröken Enochina, som visst ej var något af delarne. "Och du heter?""Adli -- Adli", och nu skrattade hon, så att de perlhvita tandraderna glänste fram mellan de fylliga lapparne. "Adli."

"Det låter nästan som om hon sade sig vara adlig", anmärkte majorskan till sin dotter Rachel.

"Åh ja, söta mamma, det kan väl hända."

"Jag undrar på prosten, som upptagit ett hittebarn."

"Åh herre Gud, han är så beskedlig, så att man kan göra med honom hvad som helst. Mamrna kan vara säker att de inbillat honom att flickan är af folk."

Men äfven excellensen nalkades och började tala med barnet, fastän han icke smålog. Deremot tycktes han med mera än vanlig ömhet smeka den lilla och jollra med henne. Han lät sitt ur repetera, och den lilla skrattade rätt godt åt ett par gubbar, som slogo på en klocka och nickade så roligt. Det dröjde ej länge, förr än flickan räckte sina små runda armar åt excellensen, och -- till hela sällskapets förvåning tog han barnet på sina armar och bar det.

"Du håller af mig, Adli, deri gör du rätt", sade gubben och kysste barnets panna; "ja, rätt så, klappa mig, Adli", tillade han, då hon med sina små händer smekte hans bleka kinder, "klappa mig, det gör godt."

"Tycker farfar om det?" frågade flickan. "Vill farfar ha en puss, så kan farfar få af Adli."

"Tack, barn, tack!" nästan hviskade excellensen och gjorde ett slag utåt gången.

"Herre Gud, hvad hans excellens är barnkär! O! jag mins i mina föräldrars hus då han bar mig på armarne och smekte mig, den gode excellensen", yttrade fru Herrman.

"Alltför rörande", tillade majorskan och smackade med munnen, "ganska rörande."

"Nej -- nej, det får farfar inte", jollrade flickan, då han ändtligen kom tillbaka med barnet och åter-lemnade det till prostinnan. "Så får farfar inte göra, inte gråta, inte gråta; den som Gud håller kär behöfver aldrig gråta, säger mormor."

"Lilla Adelaïde", inföll excellensen, "tyckte sig finna att jag grät, jag vet verkligen icke hvad som ärorsaken, kanske dammet under resan, som gör att jag ser något gråtmild ut."

"Nej, farmor, der kom två stora, stora, stora droppar ner på kinderna", saäe barnet; "jo jo, visst gret farfar."

"Farfar, inte är det farfar, Adelaïde; det är blott farfar som står der, som är din farfar", rättade prostinnan och pekade på sin man, hvilken efter sin vana helt blygsamt hade dolt sig bland mängden.

"Jo, vet farmor", började Adelaïde mycket märkvärdig, "han är min svarte farfar, och det der är den granne farfar, och förr var jag hos en trasig farfar, som var så hvass om hakan och stack mig som en karda då jag skulle pussa honom. Det var allt en beskedlig farfar den trasige."

"Hon gör reda för sin familj", hviskade majorskan till fru Silfvergren; "en lysande ätt."

Barn göra ofta gammalt folk förläget med sin uppriktighet, och detta skedde också nu. Excellensen började tala om andra ämnen. Prostinnan slog ner ögonen och de öfriga damerna tänkte -- hvad de tänkte. Detta var första gången Adelaide uppträdde i verlden och spelade en roll.

-

Sven Huggare.

"Fan anamme allt högmod här i verlden", mumlade en gammal väderbiten karl, som i sin lilla stuga satt på en trefot och arbetade.

För att göra saken kort få vi anmäla, att den person, som här så tvärt införes på scenen, var gamle Sven Hugg eller, som han sjelf kallade sig, "Huggare", som i sin ungdom gått till sjös, fallit ur masten, brutit af armen och i den aldrig fått sin styrka igen, hvarför han efter den dagen stannat på torra landet och födt sig så godt han kunnat. Nu bodde han i en stuga några mil från Vollmarshamn på ett ställe, som kallades Alahemmet. orsaken, kanske dammet under resan, som gör att jag ser något gråtmild ut."

"Nej, farmor, der kom två stora, stora, stora droppar ner på kinderna", saäe barnet; "jo jo, visst gret farfar."

"Farfar, inte är det farfar, Adelaïde; det är blott farfar som står der, som är din farfar", rättade prostinnan och pekade på sin man, hvilken efter sin vana helt blygsamt hade dolt sig bland mängden.

"Jo, vet farmor", började Adelaïde mycket märkvärdig, "han är min svarte farfar, och det der är den granne farfar, och förr var jag hos en trasig farfar, som var så hvass om hakan och stack mig som en karda då jag skulle pussa honom. Det var allt en beskedlig farfar den trasige."

"Hon gör reda för sin familj", hviskade majorskan till fru Silfvergren; "en lysande ätt."

Barn göra ofta gammalt folk förläget med sin uppriktighet, och detta skedde också nu. Excellensen började tala om andra ämnen. Prostinnan slog ner ögonen och de öfriga damerna tänkte -- hvad de tänkte. Detta var första gången Adelaide uppträdde i verlden och spelade en roll.

-

Sven Huggare.

"Fan anamme allt högmod här i verlden", mumlade en gammal väderbiten karl, som i sin lilla stuga satt på en trefot och arbetade.

För att göra saken kort få vi anmäla, att den person, som här så tvärt införes på scenen, var gamle Sven Hugg eller, som han sjelf kallade sig, "Huggare", som i sin ungdom gått till sjös, fallit ur masten, brutit af armen och i den aldrig fått sin styrka igen, hvarför han efter den dagen stannat på torra landet och födt sig så godt han kunnat. Nu bodde han i en stuga några mil från Vollmarshamn på ett ställe, som kallades Alahemmet.44

"Fan anamme allt högmod och allt elände", yttrade gubben, som nu var i tag med en af sina många sysselsättningar, nämligen den att göra råttfällor. Gubben Sven Hugg gjorde äfven fogelburar, fångade grönsiskor och domherrar, hvilka senare han inöfvade att qvittra * Gubben Noach": han zinkade porslin, lagade klockor och hopsatte söndergångna lerfat med tuggad näfver, och mycket annat.

"Det var ändå roligt så länge menniskan var här"y sade han för sig sjelf, i det han rätade ut en ståltråd mellan sina bakåtböjda tummar; "det var ändå roligt, fastän hon var sjuk hela tiden; men så skulle hon härifrån, gudbevars, för att ta reda på en gammal välgörare. Hvem? sa' jag. Jo, gamle Sellner. Sellner, den snål vargen, bry sig fan om den, han är i kompakt med fan, sa' jag. Men, gudbevars, af skulle hon och ta barnet med sig. Visst var det tungt att föda dem begge", tillade han efter några ögonblicks tystnad, "men, Herre Gud, det gick ändå an - ty se ungen, det var en förbannad unge, så liten hon var, och hur hon ref för fanders allt mitt krafs. Farfar skall inte bli ond, sade hon så fint och nätt, när jag spände ögonen i'na och frågade: Adli, hvar är hammarn? Adli, hvar är tången? Farfar blir ond. Då tul-tade hon åstad och började leta och - ja, det var fan till unge, visst tog hon reda på hvar det var, om hon så lagt det under sängen eller i halmen.

"Du är dum, Sven Huggare, sa' grannarne till mig. Du är ett fä, som har tagit det der packet på halsen.

"Angår er inte för en vitten, håll käft, sa' jag - och dermed var den saken afgjord med ett.

"Hvad skulle de säga nu, då Sven Huggare sitter här och saknar skräpet, hon, menniskan, som hostade, och flickungen - hä hä, det är ändå passerligt att vara en menniska.

"Menniska rätt och slätt", tillade han efter några ögonblicks tystnad.

"Hm; det var i fjol höstasohon kom hit - åh ja, gement väder var det, och så kom en menniska in förfrusen och eländig med ett utfruset barn på armen. Hon bad om rum.45

"Ja bevars, sa' jag, om hon vill hålla till godo, men här finnes ingen i huset mer än jag.

"Ja, sade hon, för si hon var utaf bättre, det såg jag, ty hon hade en gammal kappa på sig och hatt; men gick gjorde hon.

"Tack, sade hon och satte sig vid Spiseln, och jag tog flickungen, som var en riktig liten docka, glad och frisk som en nötkärna - och hon klappa' om mig och vi blefvo så goda vänner. - Så blef hon sjuk, modern, och låg här eländig ända till litet före jul. Då skulle hon promt in till Vollmarshamn till julafton, för att råka honom, som tog skatten i kärret

- och så lagade jag att hon fick åka med Per i Gropen, som skulle in och köpa lutfisk. Och så sjuknade hon der och dog tvärt; det var allt synd om menniskan, och så kom snåla Sellner och tog barnet, så mycket vet jag, men kanske den rackarn sålde ungen; ty han säljer allting, bara någon vill betala.

"Det ligger på min själ som bly, att jag, mitt sakramenskade nöt, lät henne fara midt i hin ondes gap och att barnet nu kanske är såldt åt hundturken. Fan anamma allt högmod; ty att det var något hög-modigt följe som gjort menniskan olycklig, det är säkert, så mycket vet jag.

"Eljes för att vara qvinfolk var hon grufligt tigande - aldrig ett ord om slägt och namn, aldrig en smula, så att det

hade tagit fulingen vid mig, om länsmannen frågat Sven Huggare: 'du hyser passlöst folk?' Fast det kan nog hända att hon icke var passlös, ty papper hade hon och signet med ett A. G. uti

- hvad hon hette, men här hette hon Göransson - Göransson? åh ja, det är ett namn det också.

"Det var en hygglig menniska, fastän en smula konstig och - hä hä hä, då hon blef litet bättre, så såg jag en gång genom dörrspringan hur hon gick högtidlig på golfvet och fäktade med armarne och slog sig för bröstet och löste upp sitt hår. Och så knäföll hon och bad sin fader om nåd - men det var inte Gud Fader, ty hon sade slutligen: 'vill du ej, onaturlige far, så kan jag sluta mitt lif. Jag blef litet haj, men sedan bytte hon om och trippade kring golfvet46

och smålog och jollrade som en liten piga - det var fan till menniska att kunna förställa målet.

77'Det måste gå, det skall gå', yttrade hon slutligen och satte sig ned trött och matt.

"Gör om det der, sa' jag, när jag korn in, gör om det der, det såg roligt ut. Men det blef ingenting af.

"Hon var visst en smula galen; men det äro vi alla, gudnås; den ene så och deri andre så, och när allt kommer ihop, så är hela verlden bara ett "spetal", och den ene är så galen som den andre."

Efter denna filosofiska betraktelse glödgade Sven Hugg sina ståltrådar mellan några kol i sin lilla spisel och behöfde blåsa så mycket, att hans monolog tog slut. Eljes var monologen hans starka sida. Han var eri liflig gubbe, talade gerna och mycket, men satt ensam och öfvergifven på skogen i sin stuga, hvars egor blott bestodo af en liten trekant, som uppkom derigenom att tre vägar korsade hvarandra.

Stället hade kallats " Grantorget" efter de granar, som stodo på platsen; det tillhörde egentligen ingen, ända till dess Sven Huggare på allmän sockenstämma erhöll den lilla trekanten på samma sätt som excellensen Adlercreutz fick Läckö och Malborough fick Blen-heim på lifstid för sina förtjenster mot socknen; ty Sven Huggare var en slags hjelpreda med alla småting, som kunde behöfvas, och kom på Grantorget att bo så att alla hade honom till hands.

Det är en gynsam plats att bo der tre vägar skära hvarandra.

Han var således oaktadt sin ensamhet ej så ensam att han plågades deraf, ty de vägfarande snuddade alldeles förbi hans hörn, och ibland band en eller annan sin häst vid gärdesgården, för att helsa på och få sin klocka ständ efter solmärket, som Sven Huggare hade i fönsterkarmen.

Förr hade gubben alltid varit glad, men numera var han det icke. Han saknade verkligen den lilla flickan, den enda varelse som han ansett för sin och sorn smekt honom, och dertill kom att han kände förebråelser gnaga sitt hjerta. "Hvar är barnet? Hvar är lilla Adli?" blef hans eviga fråga; men det lönade ej mödan att hos herr Simon ta reda på den saken.47

Gubben Huggare var så öfvertygad att herr Simon sålt flickan eller låtit henne svälta ihjäl, att han antog den saken som gifven.

"Det går tungt", mumlade han för sig sjelf, "det går tungt allting, då samvetet icke är rent. Att jag kunde vara ett sådant elemenskadt gammalt nöt", sade han och slog sig för pannan. "Att jag inte skulle tänka så långt som näsan - det lägger mig i grafven - ja, det gör det; ty den skadan kan jag inte bota.

"Pah! hvad angår mig de der? - Fy fan, Huggare, nu var du en dålig kanalje till på köpet. Nejr Sven Huggare, låt vara nog att du inför Guds tron måste säga: jag bar mig åt som ett dumt kreaturT när jag inte sjelf följde rned. - Det kan gå an, och då säger väl sankt Per: visst var du dum, Sven Huggare, men inte elak, gå du in! Skulle det inte så varat så bure det på tok med enfaldigt folk."

Men den gamle mannens alla tröstegrunder hjelpte icke. Samvetsförebråelserna följde honom öfverallt, ty han tillräknade sig och ingen annan att barnet kommit i händerna på en man, för hvilken han så väl som de fleste hade nästan lika fruktan som för spöken och annat dylikt otyg, som han visst icke tviflade på dref sitt väsende i mörkret. Hos hvarje menniska finnes såsom en hennes väsende tillhörande egenskap behofvet af att undersöka

och för sig sjelf redogöra för hvarje företeelse. Får hon det icke, så tviflar hon på äfven det allra klaraste, blir misstrogen och misstänksam; finner hon sig icke kunna det, intages hon af fruktan och en oförklarlig fasa, som just uppkommer deraf, att hon finner sig hä för sig något som hon ej kan fatta. Det är detta behof att veta, som gör oss så lättrogna, så benägna att antaga hvilken förklaring som helst, blott vi kunna inbilla oss att det är en förklaring.

Så var nu förhållandet mellan folket och herr Simon Sellner; han gick som en gåta genom verlden, ingen visste, huru han på en gång blifvit rik, ingen kände hans förhållande till Gerhardska familjen, ingen visste, hvarför han var så skygg och så ovänlig, ingen kände, huru stora hans rikedomar kunde vara - allt48

var en gåta. Man fruktade derför den lille mannen och hade fattat den tron att han försvurit sig.

Det var derför ej så underligt, att gamle Huggaren förebrådde sig att på sätt och vis hä lemnat barnet i sjelfva den ondes klor, och han var långt ifrån säker på, om ej flickan just sista påsk, då kä-ringarne voro ute på kalas hos - han visste väl hvem, om icke barnet var medfördt och äfven försvuret.. Med ett ord, gamle Sven Huggares tankar voro just icke så fullkomligt klara; men desto dunklare en föreställning är, desto mera afskräckande synes den, och derför kände han med hvarje dag samvetsqvalen tära på hjertat.

"Det var mitt fel, mitt elemenskade nöt", mumlade han många gånger och slog sig för pannan med knytnäfven; men hvad hjelpte det? "Men behöfver väl gamle Huggare vara rädd för fan sjelf om det gäller?" kom han att fråga sig sjelf en gång. "Behöfver en kristen menniska frukta för satanas och hela hans anhang?" Denna fråga blef efter detta ögonblick ett stående tema. "Nej, gamle Huggaren behöfver icke frukta hin håle och ännu mindre hans redskap, Simon Sellner. Hvad kunde ske, om han gick till Vollmarshamn och tog reda på herr Simon och tvingade honom att göra reda för flickan? Hvem kan hindra mig att "korantza" om honom, om han ej vill bekänna kort; jag går i Guds namn och behöfver inte frukta."

Denna tanke kom den gamles hjerta att svälla af fröjd; ty han ansåg sig numera som ett Guds sändebud, som måste segra öfver alla onda makter. Äfven hans fattigdom kom honom väl till pass, ty han var fullkomligt oberoende; hans lilla trekant kunde inte sjelfva kungen ta ifrån honom, och för öfrigt värdet ingenting att ta. Sven hade ingenting, som på något sätt satte honom i polaritet med rikedomen. Fattig var han som han alltid varit och alltid skulle förblifva. Hade han egt något, så hade han haft någon frändskap med den rike herr Simon, han hade då utgjort en skifva i penningens stora galvaniska stapel, hvars mäktiga ström regerat och regerar verlden; ty en liten kopparslant verkar i den stora kedjan likartadt, om ej på långt när lika starkt, som ett stort49

plåtbatteri; men den rent af fattige, en sådan som Sven Hugg, liknar en träbit, som, om den äfven inskjutes mellan metallen, dock ej deltar i dess verksamhet, utan hindrar strömmens gång.

Det är just dessa försök att inskjuta fattigdomen och göra den till en gemensam kraft med rikedomen, som i våra dagar hotat att förstöra hela apparaten. Sven Hugg var således i detta fall alldeles oberoende, och detta gjorde att han med ren, oblandad glädje och ett mod, som ingen beräkning grumlade, kunde möta den lede fienden.

Det dröjde således ej länge, förr än herr Simon, sittande på sitt kontor, hörde en ovanlig knackning, ty kontoret var der i huset en helgad plats, dit ingen fick tränga, emedan alla affärer afgjordes i bodkammaren, som i hvardagstal kallades för kontoret. Detta rum var således det allraheligaste, herr Simons lönkammare, dit blott han sjelf och herr Glysisvall hade lof att inträda. Ville någon tala med herr Simon, stack blott en bodpojke in näsan och bad patron komma ut, men vågade aldrig beträda grafhvalfvet.

Nu knackade det på kontoret och herr Simon ämnade att stiga upp för att i dörren visa den främmande in i bodkontoret, då utan vidare förfrågningar ett starkt bygdt mellanting mellan karl och gubbe stpg in och bockade sig mera vårdslöst än det var vanligt, då man stod inför stadens rikaste köpman.-

"Bodkontoret är derute", yttrade herr Simon half-mumlande; "gå dit ut, här är ingen böd."

"Åh ha, derom är också inte frågan. Är det herr Simon Sellner?"

"Ja, hvad mera?" blef svaret, som uttalades med sammanbitna tänder.

"Hör på", började Sven Huggare och satte sig ganska beqvämt på kassakistan, så att han stängde vägen för patron, "jag skulle fråga hvar den der flickan blef af, som han fick i händerna i julas?"

Denna fråga kom så tvärt att herr Simon, som på det hela taget icke hade vana att höra mennisko-rösten och ännu mindre en så djerf fråga, blef förlägen om svaret.

Samvetet. 450

Detta styrkte Sven Huggares både förmodan och hans mod.

"Ja, sjung ut, herr Simon, for här ser ni en, som är fattig som en kyrkråtta och som ger edra penningar dem de höra till> och en kristen menniska, som inte är rädd för -"

"Jag förstår er inte", sade herr Simon och ville stiga upp för att kalla på hjelp.

"Sitt han vackert på den der lilla trissan - vet han inte? jaså - då skall jag säga att jag vet det. Du har sålt den stackars ungen åt fan, som skall ta dig sjelf med tiden, bara du blir mogen; du har sålt mänga, du, och förökat hans rike på jorden - hvar är flickan?"

"Är du rasande, menniska, hvad angår dig flickan?"

"Hvad hon angår, jo, hon har pussat mina kinder, så skäggiga de äro, hon har klappat och tagit mig om halsen, så gammal jag är - vet du, syndare, det har aldrig händt dig; intet barn kan smeka dina bleka kinder, ingen barnunge kan kyssa den, som Gud förbannat och som försvurit sig -"

"Tyst, skrik inte så!"

"Försvurit sig - jo, det har du", fortfor Sven Huggare ännu mera varm, "jag känner dig och vet att du gjort allt för att förderfva barnet. Har du sålt det?"

"Nej, kära du, det är i godt förvar, på min heder."

"Heder, fy fan, talar du om heder! Nej, pass på, jag tar reda på dig, var säker, jag är inte rädd, ty jag går med Gud in i ditt sathål. Hvar är flickan? Är hon död, har du låtit henne svälta ihjäl liksom modern? Har du sålt det oskyldiga blodet åt rnörksens andar, har du kastat henne in på brottets och förderfvets väg? Hvad har du? Kan du nämna Guds namn, du, kan du nämna Jesus Kristus, nej, det kan du inte."

"Jo - vid Gud i himlen och vid Kristi försoning, flickan har jag dragit försorg om, hon är hos ett godt, beskedligt folk, som upptagit henne som eget barn."

"Godt, beskedligt folk? hvad för några?"

"Det får, det vill jag ej säga."

"Hör nu på", återtog Sven Hugg efter något besinnande och något lugnad, "hör pä, att ta reda på flickan står väl inte till, ty patron ljuger mig full huru51

jag än frågar; men han har svurit vid Gud och Kristi försoning, och således står han sitt eget kast."

"Ja, det gör jag."

"Ja", återtog Sven, "men huru - här lefver du bland dina pengar; hvarför samlar du dem, åt hvem skall du lemna dem? Du kan ej lefva evigt och då du går ifrån ditt orättfärdiga mammon, så möta dig hos Herran tusende, som klaga öfver dig och bedja Gud Fader om rättvisa. Då är du fattig, fattigare än jag, då kan du ej muta den, som dömer, eller lega falska vittnen, eller missbruka Guds namn, utan du står der utan all hjelp. Tänk på den stunden, Simon Sellner, och försona dig ined Gud - hör du, kom ihåg julnatten, kom ihåg barnet - du är mig ansvarig inför Gud för det barnet. Tiger hennes mor, tiger hela himmelens härskara, jag tiger inte. Nu vet du det."

Herr Simon hade under detta ej för honom synnerligen uppbyggliga tal suttit stilla som ett barn i en skola, då det fruktar läraren och vet sig ej kunna lexan; hans ansigte var blekare än någonsin, de tunna lapparne darrade liksom han velat säga något och ej varit i stånd att frambringa ett ljud.

Den redlige Sven hade tystnat, men hans ögon, stränga, djupt blickande och allvarliga, voro fastade på det rika offret, som darrade.

"Jag har ingenting mer att säga", återtog Sven och reste sig långsamt upp igen, "farväl med er, Gud gifve er ett bättre sinne än ni haft!"

Han höll på att gå, då herr Simon vaknade ur den bedöfning, i hvilken det ovanliga uppträdet försatt honom.

"Hör på", yttrade han oredigt och halfhviskande, "låt detta vara oss emellan!"

"Herre Gud Fader, hvad ni är för en stackare!" blef mannens svar, under det att ett uttryck af medömkan spelade på hans grofva drag. "Herre Gud i himlen, hvad ni är för en stackare! Vet ni inte, känner ni inte, att Gud vet allt, att han är här nu, att han hört hvart ord; och hvad verlden angår, så gjorde det ingenting till saken, om den fick reda på ett af dina brott och många synder - den skulle bocka sig för dig ändå."52

Herr Simon ville ej låta karlen gå oblidkad från sig, men han egde blott ett medel att tillgå. Hän tog derför upp en sedel och stack i Svens hand.

"Hu, han bräns!" ropade denne och ref sönder sedeln och kastade bitarne i ansigtet på den förundrade herr Simon. "Nu, herr Simon - om det inte vore ditt eget hus och din egen grund - skulle jag klappa om din eländiga lekamen; det vore det rätta. Muta fan, om du kan, jag tar icke dina blodspenningar", skrek Sven i det han gick och slog dörren igen så att huset darrade.

Herr Simon hade ej hunnit sansa sig, förr än herr Glysisvall steg in; det var nämligen hans timma.

"Ha-ha-haar patron blifvit ö-ö-ö-öfverfallen?" frågade han patron, som ännu darrade af det uppror, i hvilket den grofva karlens moralpredikan försatt hans känslor. "Ha-aar patron blifvit hvad man säger in-sulterad på sitt eget kontor? Jag mötte en desperat karl, som höll på att slå omkull mig."

"Ingenting, alls ingenting, bäste herr Glysisvall, det var, det var - ja, det var bara en, som är skyldig en smula - ja, bara en smula."

"Ja, det måtte vara en smula, ty han såg mig ej ut att hä kredit för ett halföre. Bysatt bofven, patron, bysatt honom och låt honom sitta tills mossan växer öfver honom, som till exempel med Aggerling, hvilken nu suttit i fem år, och Pentz, som suttit i tre, så att barnen få gå och tigga allihop. Det smakar en sådan näsvis slyngel, hä hä."

"Tyst, herr Glysisvall, tala inte derom! Jag bysätter ingen mera - nej - och både Aggerling och Pentzen skola ut i dag - i denna dag. Sätt upp en skrifvelse - hm."

Herr Glysisvall hade ej för vana att göra betraktelser; men kunde ej--underlåta att säga ett "hvabah?"

"Jo verkligen, så är det. Jag behöfver inte vara sträng, jag är ensam person, behöfver ej mera än jag har - och - när - ja, det är naturligt att ingen är odödlig - när jag en gång dör, så har jag ej nytta af om det är en skilling mer eller mindre."

Herr Glysisvall tänkte i sitt sinne att patron fått53

några skrufvar lösa, och frågade helt naturligt: "han slog väl ej patron - - i hufvudet?"

"Nej bevars, nej bevars; men, som sagdt är, skrif!"

"Att de der skola bli lösa igen - de der, som i tal och skrift kallat patron fön -?"

"Det är detsamma hvad de kallat mig, det förlåter jag - ja, det förlåter jag."

Kontoristen spetsade sin penna länge och väl.

"Och jag skall skrifva och ta dem ur by sättningen?"

"Ja, det är så verkligen, jag befaller det."

"Hm, jaså, skall ske." Och herr Glysisvall skref, under det att patron sjelf i djupt begrundande höll handen under

den magra kinden.

Ändtligen gick han bort till byrån, öppnade den sakta och tog fram den gamla klockan, som han hängde upp midt emot sin plats vid skrifpulpeten.

"Den der klockan får icke rubbas."

"Jaså, hon skall väl dras upp?"

"Nej, ingen får röra henne, hon skall hänga der orörd."

"Hä hä hä - förlåt att jag skrattar."

"Åt hvad?"

"Jo, hon pekar på samma dato och timma och minut, som den qvinnan dog i julas - det var kuriöst - hä hä hä."

"Tyst, herr Glysisvall, och skrif! ni hvarken ser eller hör!"

"Nej, jag hvarken ser eller hör", svarade herr Glysisvall och skref.

"Herr Glysisvall!"

"Jaha."

"Ni får ingenting tänka om denna förändring."

"Det förstås, jag tänker ingenting", sade herr Glysisvall -- och höll ord; så stor är lydnadens makt och vanan, och så lätt är det att förvandlas till maskin.

Herr Simon tycktes likväl i allt vara den gamle herr Simon, och det var endast herr Glysisvall som hade sin egen tro om en förändring; men han vågade aldrig tänka deröfver, det vill säga göra sig fullkomligt reda för hvad han på sin förtroendepost observerade,54

emedan hvarje reflektion stryptes med den motreflek-tionen, att han ej fick tänka derpå, att det blott kunde skada, om han tänkte på så vigtiga ting.

Hvad tänker herr Simon pä?

Ej långt efter denna händelse tilldrog sig något, som fastade hela husets uppmärksamhet och som gjorde att sjelfva husjungfrun, mamsell Snugg, fann att herr Simon icke var som förut. Denna märkvärdiga tilldragelse var ingenting mer och ingenting mindre än att herr Simon lät i kontoret uppsätta rullgardiner och att han numera, ofta halfva natten, satt derinne. Snart ökades förvåningen, då herr Simon på en auktion köpte en soffa, klädd med skinn, och lät sätta äfven den i kontoret i stället för en gammal hylla, som undan-flyttades.

"Men hvad i, Herrans namn tänker herr Simon på?" frågade mamsell Snugg herr Glysisvall.

"Vet intet, ser intet, hör intet, med ett ord, jag tänker intet."

"Men det är väl också herr kontoristen den ende, som kan låta bli."

"Då är jag den lyckligaste af alla, ty man blir inte särdeles lycklig då man bråkar och tänker - bäst att låta allting vara som det är och icke lägga näsan i blöt."

"Tackar för komplimangen, men det behöfver jag inte lära af herr Glysisvall. Gudi lof, jag har sträfvat verlden fram, jnnan jag hade den äran."

"Hä hä hä, nu har ju mamsell sjelf ondt af att hon tänker", skrattade premierbokhållaren eller rättare A et O, begynnelsen och ändan, kontoristen herr Glysisvall; "tänkte hon inte att jag ville ge henne en pik, så hade hon inte blifvit ond."

Mamsellens tålamod var utsatt för ännu hårdare prof; ty herr Simon, försigtig och betänksam i allt, började dock göra reformer i huset, så att mamsellen 54

emedan hvarje reflektion stryptes med den motreflek-tionen, att han ej fick tänka derpå, att det blott kunde skada, om han tänkte på så vigtiga ting.

Hvad tänker herr Simon pä?

Ej långt efter denna händelse tilldrog sig något, som fastade hela husets uppmärksamhet och som gjorde att sjelfva husjungfrun, mamsell Snugg, fann att herr Simon icke var som förut. Denna märkvärdiga tilldragelse var ingenting mer och ingenting mindre än att herr Simon lät i kontoret uppsätta rullgardiner och att han numera, ofta halfva natten, satt derinne. Snart ökades förvåningen, då herr Simon på en auktion köpte en soffa, klädd med skinn, och lät sätta äfven den i kontoret i stället för en gammal hylla, som undan-flyttades.

"Men hvad i, Herrans namn tänker herr Simon på?" frågade mamsell Snugg herr Glysisvall.

"Vet intet, ser intet, hör intet, med ett ord, jag tänker intet."

"Men det är väl också herr kontoristen den ende, som kan låta bli."

"Då är jag den lyckligaste af alla, ty man blir inte särdeles lycklig då man bråkar och tänker - bäst att låta allting vara som det är och icke lägga näsan i blöt."

"Tackar för komplimangen, men det behöfver jag inte lära af herr Glysisvall. Gudi lof, jag har sträfvat verlden fram, jnnan jag hade den äran."

"Hä hä hä, nu har ju mamsell sjelf ondt af att hon tänker", skrattade premierbokhållaren eller rättare A et O, begynnelsen och ändan, kontoristen herr Glysisvall; "tänkte hon inte att jag ville ge henne en pik, så hade hon inte blifvit ond."

Mamsellens tålamod var utsatt för ännu hårdare prof; ty herr Simon, försigtig och betänksam i allt, började dock göra reformer i huset, så att mamsellen55

- som hörde till det konservativa partiet och som i femton eller tjugo år (som det hette) förestått huset, icke fått göra den minsta förändring och således ansåg det gamla som det enda möjliga - trodde att verldens sista tid förestod.

Herr Simon lät nämligen putsa upp sina rum, sätta nya hvita kakelugnar i stället för de gamla gröna, der glasyren fallit af i tusende landkartlika figurer, lät sätta upp nya gardiner - tog till och med ut kläde i boden och lät sy sig en ny bonjour och en ny kappa, och försedde sig med en ny hatt. Det var en fullständig revolution i huset, fastän den gick småningom och till en början märkbar blott för mamsell Snugg och pigorna.

"Det är sannerligen icke svårt att begripa hvart detta går till slut", tänkte mamsell Snugg, "det är icke något annat än att gubben kommit på giftastankar."

Detta var en idé som snart rotfäste sig hos den goda mamsellen, just derför att hon mest fruktade en sådan händelse.

"Han vill gifta sig, det är klart", tänkte mamsell Snugg.

Då herr Simon nästan aldrig bevärdigade henne med ett ord, kunde hon sjelf ej vara den person, som kom i fråga, och detta gjorde henne desto mera uppmärksam.

Det dröjde icke länge, förr än mamsellen i köket fälde utlåtelser örn gamla gubbar, som "bli kära på ålderdomen och då alltid söka upp någon ung, oerfaren slänga, och sammanband dessa reflektioner med den nya möbeln i förmaket och de nya gardinerna samt herr Simons nya öfverrock. Det behöfdes således ej mera än några små tillägg, och dessa gjorde pigorna sjelfva, så att innan kort man i hela staden visste att herr Simon ämnade gifta sig.

Föremålet var dock ännu ej kändt. Huru män bråkade sin hjerna, kunde man icke hitta på någonting rimligt, ty herr Simon lefde lika indraget som förr, såg aldrig främmande och besökte ingen. Emellertid fick herr Simon numera flera bjudningar i familjer, som hade döttrar af stadgad ålder, och mamsell Snugg kunde ej nog utbreda

sig öfver huru galen den flicka56

vore, som uppoffrade sin frihet för penningar och tog trollet för guldet. Hon kunde icke heller begripa, hvad för en feber som kommit på kommissarien Smuterr hvilken aldrig förr bjudit herr Simon och som hade den der långa "trantraran" till dotter, som såg ut som det svåra året, men som nu klädde sig med skär hatt med blommor och svandun kring mössan om vintrarne.

De stora förändringarne hade tilldragit sig under eftersommarn och hösten, så att de nya rummen voro färdiga i början af December.

Det var nära jul och ej just det allra bästa väglagr då major Wolfenbiittel en afton kom hem från sin sedvanliga julresa till staden. Sent i mörka qvällen hörde man, oaktadt duggregnet, som slog på rutorna,, och vinden, som ruskade de arma fruktträden i den så kallade trädgården, liksom den velat säga dem: gäck och lemna rum för yngre, en vagn rulla ner för backen, guppa öfver brotrumman och köra in på gården. Majorskan och fröknarna samt två pigor skyndade ut för att ta mot majoren, som, klädd i en stor, ofantligt vid och tjock hemväfd vadmalskappa, ombunden med ett gult och blått resskärp, som fröken Rachel virkatr trädde in i förstugan.

"Stina Maja, bär upp det här på min kammare - godafton, godafton - bär upp'et på min kammare. * Med dessa ord lemnade majoren till pigan ett mycket väl hopbundet paket, som en hvar visste innehöll julklappar, nämligen schaletter åt flickorna, en hopplattad negligé, köpt hos mamsell Jumperling, stadens mode-handlerska, några alnar band, allt åt mamma, samt vändskor åt flickorna, hvilkas fotmått pappa en gån^ för alla hade skurit in på skaftet till sin respiska. Allt det der visste man förut, hvartill möjligen kunde komma en burk pomada eller en eaudecologneflaska af Farinas fabrik i Köln, förfärdigadt af apotekaren i Vollmarshamn, ett luktvatten, som var till sin lukt mycket mildt och med en behaglig "aram" af finkel, då det gnuggades mellan händerna.

Som en dylik resa till staden inom Wolfenbiittel-ska familjen var en stor sällsamhet och pappa varit borta i tre dagar, emedan det ej var närmaste i så57

svåra vägar, så måste vid dylika tillfällen den goda majoren göra reda för allting.

"Vänta en smula", blef hans svar på de otaliga frågorna, "se så, Rachel, drag af mig skärpet, pah, se så - det är min själ inte små smulor att blott beta två gånger på fyra och tre qvarts mil. Vägarne stå som välling och dessutom har Stråkfalls bro flutit utr så att jag der fick ta en sjuhelvetes krok uppåt Ryks-kullen och Natterbo, för att komma öfver vid Klister-valla; pah! - Se så, nu skall man hä en liten rök, jag har inte fått dra en enda pust för regnet, som släckte pipan, så snart jag försökte."

Ändtligen blef pappa då stilla, medan drängen bar in sakerna.

"Jag skall helsa så mycket från (nu började en lång rad helsningar från gamla bekanta). Du kan inte tro hvad gamla majorskan Knytterling ser ut, gul som ett vax, hon har gallsten, sa' doktor Armén - skall helsa så mycket från honom och fråga hur det är med Enochinas ögon - han helsade äfven till dig, mor, och de andra flickorna. Herre Gud, hvad gumman ser ut, hon är gul som ett par gamla kyller-handskar, sådana som salig farfar brukade i tiden. Från kamrerarn Gallert kan jag helsa, han var dugtigt hes, men gumman var kry och tjockare än förut; det har lyst för Engel Gallert och -"

"Jaså, skall Engel gifta sig, det är en bra söt flicka, Engel Gallert - med hvem skall hon gifta sig?"

Denna fråga och dessa betraktelser voro delade mellan alla tre fröknarna, fastän vi för korthetens skull satt dem på en rad. För att ändå visa oss följa med vår tid, skola vi ej göra så mer.

"Åh, skäligt söt, hon är ett långt magert skynke, ja gudbevars."

"Men vacker hals har hon, det kan pappa inte neka", sade Abelina.

"Och rätt nätta händer", tillade Rachel.

"Åh bevars, ni glömmer alldeles att hon har ett par rätt väl liksom penslade ögonbryn", anmärkte Enochina.

"Ack, ja."

"Det är ..."58

"Ja, så är det, Engel är ..."

"En rätt ..."

"Söt flicka. Med hvem?"

"Ja, med hvem?"

"Ack, pappa, med hvem .. ."

"Skall hon..."

"Gifta sig?"

"Ja."

"Ja, det mins jag inte riktigt - hm, Knotter - Knotter -"

"Kanske Snåtterqvist?"

"Ja, så var det, han har varit bokhållare."

"Ja bevars, jag känner honom", inföll fröken Enochina, "han har varit bokhållare hos herr Simon; det är en lång h vithårig karl, mycket bred i fysionomien."

"Ja, en rätt hygglig karl, nästan för god åt Engel Gallert", yttrade majorskan, som ej gerna såg att flickor gifte sig.

"Hur kan marnma säga så om den söta Engel Galleri?"

"Huru det är", sade majoren, "så får han multum, ty gubben Gallert är tät, det är säkert, och flickan ensam arfvinge. Gubben är dessutom inte frisk, utan har varit hes ett helt år och bröstet är så platt som en bräda. Doktor Armén sade, att han omöjligen kunde stå ut öfver löfsprickningen. Det var sant, skall helsa så mycket från doktor Armén, som frågade hur det var med Enochinas ögon - han helsade också till mor och de andra flickorna."

"Ja, det har du redan framfört en gång, min gubbe."

"Och så är din pensionskamrat, Rachel, - hm, hvad fan heter hon nu igen, hm?"

"Hvad är det med henne?"

"Jo, hon är förlofvad, hm, hvad är det hon heter?"

"Lina?"

"Nej/

"Sara Tigner?"

"Åh nej - hm, det är då fan att hä hönsminne - nej hon, vet jag, den der vackra flickan med de59

blå ögonen, som kallade mig för farbror - hon - Aurora."

"Hä hä hä, Aurora Gren - ack min Gud, hvem blir den lycklige?"

"Ja, si det vet jag inte; men en hygglig karl skall det vara."

"Vet mamma, det var Aurora Gren, som hade rödt skärp på slutbalen och som dansade med löjtnant Gyl-lenbåt."

"Ja, så hette han, Gyllenbåt, så heter han."

"Jo ser man på Aurora, hvad hon skall kråma sig; hon hade sin lilla peppar, min kära, kära Aurora. Herre Gud hvad jag höll af den lilla nippertippan - fastän hon inte klädde sig med smak och var utan all egentlig edukation och bildning - hä hä hä, Gud vet om hon kan geografien så mycket, att hon vet att Gefle ligger i Upsala län - hä

hä hä, hon är en liten gås, min kära, kära Aurora Gren. Jaså, hon skall gifta sig.77

77Ja, åtminstone är hon förlofvad."

"Den der Gyllenbåt lär vara en ganska lättsinnig karl", yttrade rnajorskan, 77och icke just hä varit med då krutet fans upp, så att det nog blir ett parti egal.77

77Hm, men vet du hvad, mor, du känner den der Simono Sellner, han, köpmannen i hörnet, vet jag?77

"Åh ja, hvem känner icke den snåla, gemena menniskan?77

"Men ser du, nu är det annan låt derinne. Han har .. ,77

"Kanske han också är förlofvad?" inföll Enochina spetsigt.

77Nej bevars, inte det som hörs.77

"Nå, hvad då? Har den som han skrifvit sig till kommit?"

77Ah nej - hä hä hä, jag hade så när sagt, han är inte gift, inte en gång förlofvad, hä hä hä - bli inte ond, rnor - hä hä hä!77

Majoren skrattade en stund rätt duktigt åt sitt infall.

77Nej, mor, han har skaffat sig en ny gentil rock och en ny kappa.77

77Joa, de gamla voro väl alldeles förbi.77

"Åh nej, han har blifvit en riktig sprätt och har inredt sina rum. Jag var derinne och satt i hans för-60

makssoffa - det var förbanna mig riktigt mahogny och vackert öfverdrag, och det hängde taflor på väggarna och gubben bjöd på en jamaika, fastän han dricker intet sjelf. Det var första gången jag fått så mycket sorn torra armar i den gården, för allt hvad jag köpt der nu i tjugu år."

"Men goda varor har han, det är säkert, derför har han också handel", anmärkte majorskan. "Du fick väl god vigt?"

"Ja bevars, derom tillsade herr Simon sjelf. Ja vasserra, derpå kan du lita. Men, hvad tycks?"

"Hvad talas om?"

"Jo förstås, man tror att han ämnar gifta sig.""

"Gifta sig? Jag undrar just hvem som vill hä den der snålgubben/

"Hm, hm", mumlade majoren och blåste ur sin pipa, "jo jo men, det blir väl någon som vill hä några hundra tusen riksdaler och snart bli enka."

"Åh ja, det kan väl gå", yttrade majorskan, "om han får en förnuftig hustru, som förstår ställa och styra."

"Ja, så tänker jag också", tillade majoren, "för si karlen är blott mellan femtio och sextiotalet, en ordentlig karl, allvarsam, och har nu sparat ihop en vacker förmögenhet."

"Fy den som vill hä honom!" sade Enochina.

"Kära Enochina, man skall inte kasta smuts i kåleny ty man kan sjelf få supa honom", anmärkte majorskan,

"Ja, men kära mamma!"

"Simon Sellner är en driftig köpman och rår inte för att packet har historier om honom; inte har han försvurit sig, fastän jag narrats dermed", undervisade majorskan.

"Mjuka tjenarinna, lilla fru Simon", skrattade Rachel; "det skulle vara roligt att få dansa på fru Enochina Simons bröllop."

"Hm, hm, det der är bara prat; nu kunnen I gå och lägga er, flickor, ty det är sent - klockan är redan tolf - man

kan behöfva sofva ut, när man setat hela dagen och ältat."

Detta var tecken till uppbrott för flickorna, som gingo på sin kammare.61

Hvad fröken Enochina fick höra och lida för den pånyttfödde herr Simon Sellner, vilja vi förtiga och genast afhöra ett samtal mellan major Wolfenbuttel och majorskan.

"Det var något du ville säga, Wolfenbuttel", började majorskan.

"Ja, så var det, mor. Jo, ser du, vi hä alltid haft vår handel hos herr Simon Sellner; för goda varor har han, som du sade, och ärlig vigt - i det fallet kan ingen klaga."

"Nå?" o

"Och så gick jag in der för att göra vårt julköp, och då råkade jag herr Simon sjelf, som hade varit ute på vandring, för si, han är nu för tiden mycket mera ute än förr/

"Jaså - och ser mera ut för verlden?"

"Ja bevars, en rätt vacker brun syrtut - hm, och så bad han mig stiga in, och ser du, då fimte han in mig i sitt förmak. Det var på förmiddagen i går. Der fick jag göra upp reqvisitionen. - Det var sant, jag tog ett pund kabeljo på prof, ty den sade han var äkta god vara - och när reqvisitionen var gjord, så pratade vi en smula. Det var rätt gentilt, skall du veta, en riktigt präktig soffa och oljemålade tapeter, så att det luktade olja ännu. Ändtligen kom flere, och så gick jag - men då bad han mig komma igen vid sextiden. Hm, tänkte jag, nu är det på verldens sista tid."

"Ja, det kan jag säga, det har väl aldrig händt förr", anmärkte majorskan.

"Nej, inte det jag hört. Nå, så var det, och se'n sprang jag hela dagen på alla ställen för att vara ledig på qvällen, och klockan sex var jag der. Der var redan tändt ljus i en armstake, och herr Simon gick fram och åter på golfvet, då jag kom. Der bjöds jamaika, fin jamaika, och så sprakade vi om "ditt och datt." Ändtligen började han tala om vår gård och om att han i sin ungdom varit här ute, när Plysinger rådde om gården, och sade att han många gånger ärnat helsa på, blott han hade den äran vara bekant med dig."

"Jaså, sade han det?"62

"Ja. Nå, det var naturligt att jag menade på att han var mycket välkommen. Han sade då, att julen var honom en tråkig tid, emedan då var intet att göray och så begrep jag vinken och frågade honom, om han ej ville helsa på i mellandagarne."

"Jaså, han kommer således hit?"

"Ja, det kan nog hända - men - hm, jag begriper inte karlen, ty han var så förfasligt vänlig och slog i omigen, när glaset var tomt. Och så pratade vi om "ditt och datt", och han frågade mig om flickorna, huru gamla de voro och så vidare - och med ett ord var som en annan menniska. - Hela staden påstår att han vill gifta sig."

"Kan väl vara, åh ja, Gud har sina underliga vägar med allting", sade majorskan; "dessutom har jag aldrig trott ett enda ord af allt sqvallret om honom och om skatten, som han gräft upp, och att han försvurit sig - jag vill allt tro att han är en hederlig man/

"Åh, det angår ingen, om han gräft upp en skatt, det kommer ingen vid, blott han har den."

"Det skall ändå bli roligt att öe, hvilket intryck Enochina gör på honom."

"Ah det blir nog bra; han har röda ögon, han också", upplyste majoren.

Föräldrarnes samtal fortfor länge. Ingen af dem ville just erkänna att de hoppades att herr Simon Sellner med sitt tycke skulle stanna vid någon af fröknarna; men Enochina nämdes 'händelsevis många gånger i förening med herr Simon, som, ju längre samtalet varade, blef allt bättre och bättre och slutligen befans vara en den mest exemplariskt ädla menniska under solen.

"Ja. Nå, det var naturligt att jag menade på att han var mycket välkommen. Han sade då, att julen var honom en tråkig tid, emedan då var intet att göray och så begrep jag vinken och frågade honom, om han ej ville helsa på i mellandagarne."

"Jaså, han kommer således hit?"

"Ja, det kan nog hända - men - hm, jag begriper inte karlen, ty han var så förfasligt vänlig och slog i omigen, när glaset var tomt. Och så pratade vi om "ditt och datt", och han frågade mig om flickorna, huru gamla de voro och så vidare - och med ett ord var som en annan menniska. - Hela staden påstår att han vill gifta sig."

"Kan väl vara, åh ja, Gud har sina underliga vägar med allting", sade majorskan; "dessutom har jag aldrig trott ett enda ord af allt sqvallret om honom och om skatten, som han gräft upp, och att han försvurit sig - jag vill allt tro att han är en hederlig man/

"Åh, det angår ingen, om han gräft upp en skatt, det kommer ingen vid, blott han har den."

"Det skall ändå bli roligt att öe, hvilket intryck Enochina gör på honom."

"Ah det blir nog bra; han har röda ögon, han också", upplyste majoren.

Föräldrarnes samtal fortfor länge. Ingen af dem ville just erkänna att de hoppades att herr Simon Sellner med sitt tycke skulle stanna vid någon af fröknarna; men Enochina nämdes 'händelsevis många gånger i förening med herr Simon, som, ju längre samtalet varade, blef allt bättre och bättre och slutligen befans vara en den mest exemplariskt ädla menniska under solen.

låta bli att tänka, hur disciplinerad bemälde herre för öfrigt var. "Det är dock något härunder; ty herr Simon är sig verkligen ej lik. Han är vänlig, han ser bestämdt bättre ut, mera öppen, ögonen äro ej så lurande och så kalla, lapparne ej mera så tätt slutna. Hm", tänkte herr Glysisvall.

Så var äfven händelsen. Alltsedan dödsfallet dagen före julafton och alltsedan han med sådan fasa betraktat den stannade klockan, hade en inre förändring börjat med den gåtfulle mannen. Sedan Sven Huggare- sä uppriktigt sagt honom sin mening, hade det varit som om en bark fallit af hans själ, han blef dag från dag annorlunda; mera menniskolik, mera tillgänglig, vänligare, frikostigare - och, hvad herr Glysisvall omöjligen kunde låta bli att tänka på - den der flickan - flickan.

Emellertid märkte husfolket att herr Simon om qvällarne släppte ner sina nya gardiner i kontoret och reglade dörren. Man sökte väl utspionera hvad han företog sig, men omöjligt; den jernbeslagna kontorsdörren trotsade den finaste hörsel. Något alldeles eget måste det dock vara, det kunde alla finna, ty der satt han qvar till midnatt, innan han med lampan i handen skred till sitt sofrum. Deremot hade han slutat upp med, som förut ofta hände, att tända ljus midt på natten och stiga upp för att gå fram och åter på sitt golf. Han tycktes sofva lugnare än någonsin.

Det var en på en gång dyster och vacker syn så der om qvällarne i det trånga, fängelselika kontoret, der lampan stående på pulpeten upplyste några stora uppslagna böcker - icke hufvudböcker, utan verkliga. Herr Simon satt der på sin kontorsstol och läste och begrundade, och läste om och begrundade åter.

"Ja", hviskade han sakta vid sig sjelf, "peka på tre minuter öfver tolf, du gamla välsignelserika klocka - visa mig timman, stunden - der går en flod af ånger genom själen, när jag ser dig; men på bräd-darne af den grumliga floden, som aftvager mitt hjerta från syndens smitta, växer der redan blommor - hoppets, bönens, kärlekens. Och så skall den flyta, tills du ej mera grummel har att slamma upp - då, då64

först skall jag känna och betyga: Jag vet att min Förlossare lefver.

"Det är således sant, att vi icke här hä en varaktig stad - att allt är fåfängligt, det ej evigt är; det var en faslig lära jag hörde af Gerhard - en faslig lära, som förgiftat hela mitt lif - men, Gudi lof - tack och pris vare Gud, som väckte mig, som på en gång bringade min hela själ i uppror, så att hjertat bäfvade och min ande skalf. Det var en jordbäfning, en syndaflod, ty djupsens källor öppnade sig - men också himmelens fönster.

"Kan jag bota allt? Nej -- nej - det är för sent - men intet är obotligt, säger Herren, ingen är dömd, om han sig omvänder och bättrar."

Herr Simon läste åter länge, länge och eftersinnande.

"Är det fruktan för straff, som tvingar mig att läsa? Nej, jag fruktar ej det jag förtjenat - jag kan bära allt hvad Du vill pålägga mig; men försoning ber jag om, försoning med alla och med dig.

"Jag har slumrat - nå väl, jag har åter vaknat, och det jag kan göra, skall jag göra, så vidt menskligt förstånd räcker.

"Barnet, jag vill se barnet; det skall lägga sina händer på mig - det har aldrig något barn gjort, så sade karlen, den stränge lagpredikanten, som Du sände mig. Han ryckte upp det sista strået af det fåfängliga sädet."o

Så hviskade herr Simon ofta i nattens timmar, och den bok han läste var - bibeln; en bok, som han ej förut läst, men som han nu studerade, och för hvarje gång han läste och omläste den, klarnade det, blef ljusare, liksom då molnen efter en stormig qväll dela sig och här och der låta stjernhimlen skimra igenom, och så när natten kommer, är hvalfvet rent och högt och glindrar af tusende ljus, och månen skiner öfver sund och öar och vinden hviskar i träden, der foglarne slumra mellan löfviga grenar - men den trötte somnar trygg, sedan han sett den lugna himlen, och hviskar, när han tillslumrar: det blir en klar dag, när sol går upp igen.

Det är denna klara himmel den aldrig får se, som65

tror att Guds skapelse är slut med molnbäddarne, hvilka stänga en högre verld ifrån honom; det är denna praktfulla och oändliga blick in i en annan verld, som ej faller den till del, hvilken tror att allt är slut med detta, som ej med bön och kärlek, ej med tro och hopp blickar uppåt och letar efter den första stjerna, som skickar sina strålar genom töcknet

Herr Simon var således på väg att bli en annan menniska, utan att derför hans verldsliga kunskap eller hans outtröttliga flit lemnade honom. Han sammanblandade ingenting, hade ingenting oredigt - ty han var klok; men han sökte något bättre, ty han törstade att få dricka ur en ren och obemängd källa.

Man anser i allmänhet för någonting omöjligt, att en menniskas sinnelag och böjelser på en gång taga en annan, en ny rigtning. Detta är dock vanligen fallet; en förändring, som vi tro hä skett småningom, har dock ej gjort det i annat afseende än i sin utveckling. Det är alltid ett kort tidsmoment, då den slumrande kraften vaknar till verksamhet, då brodden i kornet lefver upp ur sin hvila och samvetet eller eftertanken i menniskosjälen börjar att verka.

Det är således icke blott i romanen, utan i det verkliga lifvet, som vissa, ofta obetydliga händelser bestämma den rigtning vi taga. En hvar kan vid minsta reflektion finna, huru en händelse, en tillfällighet eller, om vårt högmod vill erkänna det, (ty vi tåla vanligen hellre slumpen än en vis försyn) försynen genom en småsak gestaltat hela vår lifsställning och i och med detsamma äfven gifvit oss en viss själsrigtning. En bjudning, dit vi ej ämnat oss, en liten tur på landet, i hvilken vi händelsevis komma att deltaga, ett ord i $tt sällskap, fäldt utan all beräkning, skaffar ofta ynglingen en hustru eller flickan en man. Och alla de händelser, som sedan kedja sig vid denna, skapa vårt lifs lycka eller olycka, tvinga vår själ att ta en ofta motsatt bana mot den förra.

Det är högst sällan de långsamma beräkningarne slå in; det tyckes som försynen ej tillät att de slå in som beräknadt var, äfven om de i det yttre tyckas gå i uppfyllelse; ty ett ögonblick, en tillfällighet vänder bladet, och på andra sidan stå helt andra meningar

än man på den första kunde ana. Hela lifvet är en sammanhängande mening, och ingen vet, när det bestämmande ordet, det som ger hela meningen sin betydelse, kommer; men då det kommer, står det der genast helt och verkar genom hela serien af de för sig meningslösa orden.

Liksom ett sådant ord ej låter klyfva sig och staf-velsevis kan inskjutas mellan hvarje komma, likaså kan en själstanke, om den skall bestämma hela lifvets rigtning, icke bokstaf efter bokstaf växa fram i själen, utan måste stå der hel på en gång, ty innan dess är det icke en tanke. Det är således ganska naturligt och alldeles icke så ovanligt som man tror, att en menniska af herr Simons tyst grubblande sinnelag, med ett hjerta, som omärkbart arbetade, skulle, om en ljusstråle upplyste hans mörker, med lika ihärdighet gå framåt i den nya rigtningen, som han ihärdigt arbetat ner sig i en annan. Herr Simon hade kraft och ihärdighet, och detta är alltid nog att bilda en karaktär; det beror sedan på rigtningen, om den blir god eller ond.

Det är klart att han, då han nu börjat en ovanlig bana, ofta stapplade i början och måste gå tillbaka för att finna hvarifrån han utgått, för att liksom vid roten finna upphofvet till sin forna lefnad och der söka att förstöra sjelfva den punkt, från hvilken ogräset, som växte öfver hvetet, sprang upp.

Det är ej nog att toppa tistlarne, de måste .uppryckas med roten, eljes växa de beständigt ånyo; men för att kunna det, måste man veta hvar roten finnes och hur långt den utgrenar sig.

Herr Simon hade som en fattig gosse kommit i Fredrikssons bod; han var den tiden ett godt barn och hade under sina gossår icke förändrat sig; han mindes hur han grät, då han första gången gick till nattvarden, huru nära han tyckte sig vara Gud, huru långt han då var på den vägen, der han nu behöfde hela sin själs kraft för att hålla sig uppe.

Men hur hade han då kommit ur banan? Hade det skett under en lång tid, eller hade en ny ande hastigt fattat honom? Var det "sparsamheten och ordningssinnet, som småningom hade öfvergått till snålhet67

och obarmhertighet? Herr Simon måste gå långt tillbaka i sin lefnad för att finna roten.

Herr Simon, ordningens och ihärdighetens man i allt, hade äfven i detta fall varit det; han hade nämligen fört en noggrann journal för hvarje dag sedan han kom i boden. - Denna tog han fram nu och genomgick sina första år. Hvad såg han? Ett fromt, godt barn hade der uttalat sina tysta tankar, en af blyghet och ovana Vid verlden skygg varelse hade i dessa anteckningar sträckt på vingarne liksom för att flyga; men det tjuguförsta året hade kommit.

"Den 23 December", stod der, "eller dagen före julafton vardt jag bjuden till herr Gerhard, som nyligen köpt Hadelund. Han är ungkarl och hela hans hushåll består af honom och en mamsell, som förestår hushållet, samt några pigor och drängar. När jag skulle gå dit, var jag mycket rädd att icke kunna vara som jag borde, ty jag har här (hos Fredrikssons) aldrig sett folk och har gudnås ej lärt mig att vara bland menniskor. Men sällskapet skulle bli stort.

"Det gick dock, Gudi lof, väl. Herr Gerhard utmärkte mig framför de andra och mamsellen var mycket artig; det var den roligaste afton jag haft. Herr Gerhard bad mig vara hemmastadd."

"Der", hviskade herr Simon och lade sitt torra finger på boken, "der och då!"

"Den 26 December. Åter hos herr Gerhard, jag råliade honom på gatan, han bjöd mig. Det är en kunskapsrik och hygglig karl, herr Gerhard - han upplyste mig den aftonen om mycket, - herre Gud, hvad en menniska i min ställning får veta litet. Jag skall ofta gå till herr Gerhard.'7

"Nu gror sädet så, att det redan sticker upp ur jorden", hviskade herr Simon och fortfor att läsa.

"Den 14 Januari. Var hos herr Gerhard, som bevisade mig att bibeln var en gammal historia, som munkarne skrifvit ihop och lappat tillsammans af en hop gamla dokumenter. - Det gör mig ondt, ty min mor läste så gerna i bibeln, och då hon dog, läste jag högt för henne - och grät. Det är besynnerligt - hårdt, det svider i hjertat; men herr Gerhard har djupa kunskaper och bevisade sin sak. Jag vill så68

gerna tro, men hvad skall jag tro, om bibeln är en gammal historia. Herr Gerhard talar gerna i religion, det är också ett stort ämne."

"Nog, nog nu", hviskade åter herr Simon; "men", tillade han, "huru blef Gerhard sådan han var? Han var rik mans barn, honom fattades ej undervisning, han var qvick, snillrik; Gud hade utrustat honom med mycket - hvarför blef han sådan? Jag vet det, jag vet det", mumlade herr Simon sakta och öppnade en lönnlåda i byrån. "Här", sade han halfhögt och lyftade ett papper i höjden, "möjligtvis - möjligtvis. Jag har aldrig haft mod att öppna det, än mindre läsa det; ty det har förefallit mig liksom en ond ande rufvade på detta papper - jag har ej vågat det. Nu har jag mod att läsa min dom." Och han satte sig framför lampan och läste.

Lättsinne och mennlskoförakt.

Till Simon Sellner.

Min kära Simon! Du har varit den ende, som förstått mig, som uppfattat mina tankar, för hvilken jag fattat förtroende; ty menniskorna äro i allmänhet alltför platta, alltför mycket insöfda i sina vanor^att förmå eller vilja tänka, det är besvärligt att tänka, och derför åtnöja de sig med att tro; de äro för platta att kunna njuta af lifvet, och derför slå de sig på att hoppas; de äro för fattiga på kärlek, och derför använda de den smula de hä deraf på sig sjelfva. Detta skall bli min lefnadshistoria och mitt testamente. Det är som hederlig karl jag talar till en annan hederlig karl.

Min enda och största olycka har varit att jag föddes af rika föräldrar.

Min far, jag var rädd för honom, var ett för mig outgrundligt väsende, tyst, sluten, beräknande. Jag mins honom noga och huru metodiskt han lefde. 68

gerna tro, men hvad skall jag tro, om bibeln är en gammal historia. Herr Gerhard talar gerna i religion, det är också ett stort ämne."

"Nog, nog nu", hviskade åter herr Simon; "men", tillade han, "huru blef Gerhard sådan han var? Han var rik mans barn, honom fattades ej undervisning, han var qvick, snillrik; Gud hade utrustat honom med mycket - hvarför blef han sådan? Jag vet det, jag vet det", mumlade herr Simon sakta och öppnade en lönnlåda i byrån. "Här", sade han halfhögt och lyftade ett papper i höjden, "möjligtvis - möjligtvis. Jag har aldrig haft mod att öppna det, än mindre läsa det; ty det har förefallit mig liksom en ond ande rufvade på detta papper - jag har ej vågat det. Nu har jag mod att läsa min dom." Och han satte sig framför lampan och läste.

Lättsinne och mennlskoförakt.

Till Simon Sellner.

Min kära Simon! Du har varit den ende, som förstått mig, som uppfattat mina tankar, för hvilken jag fattat förtroende; ty menniskorna äro i allmänhet alltför platta, alltför mycket insöfda i sina vanor^att förmå eller vilja tänka, det är besvärligt att tänka, och derför åtnöja de sig med att tro; de äro för platta att kunna njuta af lifvet, och derför slå de sig på att hoppas; de äro för fattiga på kärlek, och derför använda de den smula de hä deraf på sig sjelfva. Detta skall bli min lefnadshistoria och mitt testamente. Det är som hederlig karl jag talar till en annan hederlig karl.

Min enda och största olycka har varit att jag föddes af rika föräldrar.

Min far, jag var rädd för honom, var ett för mig outgrundligt väsende, tyst, sluten, beräknande. Jag mins honom noga och huru metodiskt han lefde.69

Han talade aldrig oftare med mig än då han gjorde någon anmärkning öfver min lättja - och ändå beständigt hopade han samman mera penningar, så att jag ej behöfde arbeta.

Han arbetade för mig - jag kunde hvila.

Min mor hade varit vacker och ville ännu, då jag mins det, anses derför. Hon hade också vackra händer, en fyllig

växt och perlhvita tänder.

Hon ville föra ett stort hus och gjorde det; min far tillät det, troligen af fåfänga; men hans stela, mörka ansigte passade ej i min mors salong, utan verkade alltid en plötslig tystnad i glädjesorlet. Han hade alltid med sig, jag vet ej hvad, men någonting nedtryckande; glädjen slocknade som för ett tvärdrag, så snart han öppnade dörren, och återkom ej, förr än han åter gick. Äfven om han satte sig efter sin vana i en vrå, utan att störa eller vilja störa sällskapet, förblef konversationen matt, styf, tvungen; ty min fars grå, allvarsamma ögon sågo på oss, och detta var nog att förjaga all fröjd, allt skämt.

Jag begriper icke huru det kom sig att en marmorgrupp, som stod i salongens ena hörn, bibehöll sin lediga ställning, att de tre gracerna, den förestälde, icke upphörde att le, då min far satt strax bredvid.

Dessa små sällskaper förnyades ofta, och vanligen sågo vi ej min far förrän vid bordet. Vi hade sällan hvardagslag; ty antingen beredde man sig på en bjud-niig, eller var der en bjudning, eller också ordnade man allt som kommit i olag under bjudningen. Jag misstänker mycket, att min far sjelf kände sin ogästvänliga natur och derför lät min mor representera.

Begge satte mycket värde på hvad folket sade, och jag kunde till och med få se ett tvunget smålöje darra öfver min fars kalla ansigte, då jag berättade, att man i staden ansåg min far för rikast och mäktigast. Detta var den enda utmärkelse han sökte, all annan försmådde han. Jag vet verkligen icke, om min far älskade någon enda lefvande varelse. Han talte icke kattor, hundar och barn; han talte ej buller, ej skratt, ej sång, ej en gång musik.

Han tycktes egentligen vara en stenbild från nå-70

gon öfvergifven, i ökensanden begratVen konungaborg i gamla Egypten. Hela hans yttre bar samma prägel af stelhet, som utmärker egypternas bildhuggarekonst - den döda konsten att förstena allt hvad den vidrör. Det tycktes som en sådan af någon händelse fått rörelseförmåga, att det var en sorts själavandring, som lifvat bilden af en Pharao Nekos uppbördsman.

Det är omöjligt att veta, huruvida min far någonsin älskat min mor; det troligaste är att han ville visa en utsida af sin rikedom, och derför gifte han sig med en fattig, men vacker flicka, som kunde visa verlden, hvilken man han var. Det är deremot ej gerna möjligt, att min mor gift sig af kärlek eller aktning.

Om detta vore möjligt, kunde en flicka också förälska sig i S:t Görans bild i Storkyrkan. Det var således ömsesidigt behof, ömsesidig egennytta, som förmält mina föräldrar. En prest fick ett par silfverljus-stakar för besväret, och derför lät han Gud välsigna de begge älskande.

Jag kan ej annat än skratta, när jag skrifver detta ord, då frågan är om mina föräldrar. Min mor hade ett vekt, lättretligt och för öfrigt godt lynne; hon delade sin tid mellan toaletten och festerna - och, då hon någon gång blef trött, hvilket dock hände sällan, gick hon i kyrkan, örn nämligen en omtyckt och omtalad prest predikade.

I andra, i fattigare hus roar man sig med så kallad huslig andakt; det såg jag aldrig till der hemma, t

För att läsa hemma behöfver man ej låta spänna spännet för den briljanta vagnen och sjelf kläda sig; men klädseln och spännet var alltid början till alla min mors andaktsöfningar. Hon kom ibland tårögd från kyrkan; detta berodde dock derpå, om presten talat väl - uttryckte han sig ej så, som hon tyckte väl och prydligt nog, förfelade det all verkan på henne. Hon kunde lika omöjligt begagna en predikan, som ej var utstofferad med bilder och retoriska figurer, som hon kunde falla på den tanken att torka sig i ögonen med en näsduk, hvilken icke var broderad.

För min mor utgjorde formen allt - och hon hade verkligen ej orätt. Det goda kläder sig vanligen i en skön form - fula blommor kunna duga till fö-71

derväxter åt boskap, men de, som skola tillfredsställa menniskans högre fordringar, måste hä en skön form, en skön färg och en god lukt. Vi hä dock ej mera än fem sinnen, dem har naturen gifvit oss, och vi rå verkligen ej för, om vi finna det vackra vackert och det obehagliga vidrigt. Det ligger i sakens natur.

Jag uppväxte som ett barn under dylika omständigheter växer, som en gran i skogen, tvåriglös, med -en alltid leende himmel öfver mig och en bördig jordmån att stå på. "Det är rika Gerhards gosse'7, hviskade man, då jag var ute - och som genom ett Ilbondecani lemnade man rum för mig, smickrade och lät mig göra hvad jag ville.

Detta skulle gjort mig till en okunnig odåga, om icke en gnista af min fars arbetslust och arbetskraft funnits hos mig, det vill säga, om ej min hjerna fått en egen konstruktion, som gjorde att den ville suga i sig kunskaper och vetande.

Hjernan är en sugsvamp i sin svampdosa, den absorberar idéer. Barnets hjerna är också lösare än hos gammalt folk, ty den måste hä rum för mera begrepp. Hos galningen, det vill säga hos den, som är oåtkomlig för begrepp, är hjernan hård som en ost. Detta visade mig en gång doktor Winding på ett lik.

Jag kunde således ej låta bli att lära mig åtskilligt, och jag hade också många lärare. Den ene sade mig det, den andra något annat. Läste gjorde jag, läste hvad som föll mig i handen, och då min mor fann att böcker roade mig, köpte hon åt mig alla jag ville hä; men naturligtvis utan plan.

Jag var således ej gammal, då jag redan hade ett bibliotek med väl inbundna och gentila böcker. Alltsedan har jag satt värde på väl inbundna böcker och kan ej läsa i en häftad eller trasig utan att känna mig illa. På detta sätt blef jag stora pojken och ansågs af alla att vara ett underdjur af kunskaper, ty det var få ämnen, som jag ej kände åtminstone till konturen, och sedan gjorde jag ifyllning ad libitum.

Att vara så rik och ändå kunna så mycket, var något som utgjorde ett stående samtalsämne, när man talade om unga Gerhard. Detta smickrade min mor72

och kanske äfven min far, fastän jag aldrig kunde märka det.

Jag ämnade» att bli min egen herre, och det har jag också varit, fastän det är tråkigt, odrägligt, olyckligt att ej hä någon yttre kraft, som tvingar till arbete.

Redan som pojke kände jag mig mätt på lifvet; öfvermätt - det bästa af lifvet är sömnen, och den bästa sömnen - döden. En person, som jag, är som ett skepp, dömdt att gå for en beständig passadvind, utan att ändra seglen en tum.

Annat lif är det att känna motvind spela i seglen, att vara tvungen att vända dem, att kämpa och arbeta för att begagna den otämda naturkraften.

En storm är ändå något. Men mig varpade man fram i den stilla blomsterprydda insjön, som min barndom var; - jag fick aldrig komma ut på hafvet, behöfde aldrig frukta en storm; och sedan jag ändtligen kom ut på hafvet för mig sjelf, så fick jag genast en passadvind, som blåste precis ditåt jag som förnuftig menniska borde vilja, till glädje, rö och hvila.

I mina föräldrars hus fick jag många bekanta ; flickor och gossar voro bjudna för min skull och fingo, då vi voro små, sockerbröd; vi bygde små hyddor, om sommaren i trädgården, om vintern af granris i salen, och der agerade vi då röfvare, om jag nyss läst någon röfvarehistoria, eller vildar från Söderhafvet, om jag läst i Gooks resa, eller också herdar och herdinnor, om min mor berättat någon herderoman.

Vi fingo göra hvad vi ville, och den enda skilnaden, som dock ej störde illusionen, var att röfvaran-föraren, det var jag, eller konungen på Borå Borå, det var också jag, eller herden Alexis, som också var sarnma person, i alla händelser trakterades med bakelse, sylt och mandelmjölk.

Sedan jag blef något äldre, tillstälde min mor små baler der hemma för stadens barn, och det var en riktig högtid, när de små damerna i sina hvita klädningar och med sidenskorna fastade med smala band om de små välformade benen kommo till oss.

De små kavaljererna i jackor och randiga byxor öfvade sig i att vara artiga och att hålla luggen ur synen. Jag var dock den förnämste af alla; och alla73

mina föräldrars vänner - och det voro alla som kommo på deras bjudningar, det var naturligt - alla vänner till vårt

hus försäkrade, att unga herr Axel Gerhard hade en ledighet, en turnyr och ett sätt att konversera, som gjorde honom verkligen intressant.

Vid den tiden blef jag kär första gången, ja verkligen så kär jag någonsin varit. Jag riktigt funderade på den saken och beflitade mig om att vara en bra gosse, endast för den flickans skull.

Det var en fattig flicka, hennes far hade varit löjtnant, men lefde nu på den eländiga pension, Konglig Majestät och Kronan består dem, som våga sitt lif och blod till deras försvar. Det vill säga, karlen var mycket fattig, och de tillhörde således ej egentligen vår societet; men en liten dam felades, och derför skref min mor en biljett till löjtnantskan, för att låna flickan. Det är säkert att man der i huset uppbjöd allt för att göra flickan grann; men det blef efter råd och lägenhet, och således hade hon en liten hvit stum-pig kambrikskládning, då de andra kommo i flor och gazer, som om frågan varit att flyga till himlen. Till på köpet hade hon svarta skor. Hon var åtta år och jag tolf.

När den lilla stackarn kom in, stod hon förlägen vid dörren, min mor knapt kände igen henne, och jag måste slutligen fråga: hvems flicka är du?

"Löjtnant Björkmans."

Jaså, kom fram; hvad heter du?

" Lina."

Det stackars barnet slog ned ögonen af blygsel, då jag ledde henne fram till min mor, som betraktade barngrupperna genom sin lorgnett, omgifven af stadens fruar, som, då jag ledde fram det stackars offret, hviskade: "kors, se det der är den der löjtnant Björkmans lilla - rätt smånäpet, stackars barn."

De goda fruarnes medlidsamma blickar fängslade min uppmärksamhet, ty de hade en stark dragning i förakt, då de sade det der "stackars barn", som färgade den lilla flickans kinder högröda. Ack, det var så vackert, "det lilla stackars barnet" med sina ljusa böljande lockar, som föllo ner kring den runda halsen, och med de blå ögonen fromt nedslagna till golfvet;74

rosenfärgen på kinden, som bröt af mot den liljehvita pannan - allt bildade ett helt, som mera liknade en ängel än ett barn. Hade icke hon haft sin simpla kambriksklädning, skulle jag velat se efter, om ej ett par hvita vingar skulle sitta på axlarne.

Hon blef min dam för den aftonen, och tanterna försäkrade att de aldrig sett ett skönare änglapar än lilla Axel och lilla Lina Björkman. Min dam blef snart åter upprymd och glad, och vi trifdes väl tillsammans. När qvällen kom, stodo vi mellan ett par dansar vid fönstret och blickade ut i mörkret.

Stjernorna tindrade deruppe klart och härligt, och jag stod, som man alltid blir, betagen af det stora i naturen.

"Vet han, Axel'7, hviskade lilla Lina och hängde sig på min arm, "vet han, de der stjernorna, det är inte annat än små Guds englar, som se på oss. Det är små englar hos Gud."

Gud! - det var första gången jag hört Gud nämnas på något annat sätt än som ett ord i min katekes-lexa, det eada tvång och således det enda plågsamma jag hade.

"Gud?" sade jag.

"Ja, Gud, hos hvilken vi alla äro barn", hviskade Lina; "mamma säger att Gud är far för oss alla och att han håller af oss."

Dessa ord från den lilla flickans mun gjorde mig allvarlig, jag tänkte på hvad hon sagt hela qvällen - allt föreföll mig så fattigt, så tomt och betydelselöst, och så snart jag kunde, stälde jag mig vid fönstret, betraktade de lugna stjernorna och tänkte på Gud, som är allas fader.

Lilla Lina föreföll mig som en liten Guds ängel, hitkommen blott för att lära mig älska Gud.

Detta gjorde mig till svärmare. Jag började grubbla, jag började bli allvarlig, och min mor kunde ej nog beklaga

att mitt lynne på en tid blifvit så tungt.

Hon misstog sig; jag hade aldrig varit lyckligare än då; ty trött vid verkligheten, lefde jag i fantasiens verld och skapade mig ett himmelrike på jorden.

Lina, den goda blåögda flickan, följde mig i mina drömmar, öfverallt - jag såg henne öfverallt och tänkte75

beständigt på henne. Det var kärlek, men ren som änglarnes, och just derför ansåg jag mig ej god nog att vara Linas lekkamrat; äfven jag skulle försöka att bli en ängel som hon.

Ack! det var min lyckligaste tid, ty jag lefde ej i den verkliga verlden, utan i en inbillad. Allt det sköna, skära, det bästa, som jorden eger, samlade jag ihop och bygde deraf en ideel verld, full af under och eviga fröjder.

Man skall vara pojke, utan alla erfarenheter och utan reflektionsförmåga, för att kunna tillskapa en sådan himmel. Det var ändå den lyckligaste tiden i hela min lefnad.

Det ligger någonting förargligt, något retsamt förargligt i att se lifvet och menniskorna i sin rätta dager

- något outsägligt hopplöst i sanningen; en smula inbillning, en gnista galenskap behöfs för att dölja undan gallan i lifvets dufna vin - en prest skulle kalla det " sorgekalken"; men jag är icke prest.

Min inklination för Lina, om det kan kallas så, när man anser en annan menniska för ett högre väsen, fortfor i flera år. Hon var för mig idealet för allt godt och allt ädelt, och när allt föreföll mig tråkigt och hvarken min mors fester eller min fars pengar ?ller mina många lärares beröm kunde hindra rnig ifrån att känna liksom en blytyngd på själen, gick jag till löjtnant Björkmans och blef glad igen, lätt om .hjertat, då jag såg Lina le eller hörde henne tala.

Jag vet mig aldrig mera än en gång till i mitt lif hä erfarit en dylik känsla, söm då berusade mig, och det var när jag, glömmande allt omkring mig, i Dresden betraktade ett porträtt af en qvinna, hvars namn man ej visste, ett gammalt mästerstycke.

Då flög der för några ögonblick känslor genom själen alldeles lika dem jag kände, då jag var gosse; men de försvunno snart. Jag hade den olyckan att hä en konstkännare med mig, och han ryckte mig i rocken för att visa mig ett odödligt mästerstycke, sade han, ur holländska skolan - det var ett köksstycke

- en flådd hare var alldeles mästerligt målad och en messingskittel med vatten uti.

Min hirnlasyn var förbi, och då jag sedan försökte76

att åter i min själ låta de gamla bilderna lefva upp och en annan dag, utan konstkännarens fingervisning, besökte galleriet, såg jag blott ett stycke lärft, på hvilket man målat ett mera godt än skönt qvinnoansigte. Det var allt.

Emellertid gjorde min bekantskap med lilla Lina en sorts epok i mitt lif, så till vida att jag, då jag första gången gick till skrift, kände mig lycklig och glad och liksom tyckte att himmelen var öppen.

Jag var då sexton år gammal.

Som en rik mans son skulle jag ut för att afsluta mina oordnade studier. Jag reste - jag grät häftigt i och länge, ty min barndom var dermed slut - och illusionerna.

I Upsala blef jag snart bekant med en stor hop pojkar, som jag. Det är klart att jag, den rike Gerhards son, blef primus inter pares och lyste med mina kunskaper, min qvickhet, som man tillade mig, och med min råd och lägenhet. Sjelfva professorerna små-logo vänligare åt mig än åt de ändra - öfverallt fann jag penningens värde öfverväga allt annat, ty jag kunde ej underlåta finna, att der voro många andra, fastän fattigare än jag, som egde snille och kunskaper och andra företräden långt framom mig; men de bemärktes icke, de betraktades med likgiltighet och ibland med löje.

Detta verkade icke välgörande på mig; jag började förakta menniskorna; men detta är ju ej min skull - rår jag för, att de göra sig föraktliga?

Jag kom ej hem på flera år; ty sedan jag vistats vid akademien några år och träffat mina föräldrar i Stockholm, der de köpt ett hus och bodde, då min fars affärer det tilläto, skulle jag resa utrikes.

Jag har ingenting att berätta om denna resa, annat än att jag var ute i fyra år och återvände hem mera erfaren än förut. Jag hade sett allt härligt och skönt i Europa och fann således, när jag kom hem, allting smått och obetydligt; jag hade sett rika män i utlandet och fått reda på, att hela den förmögenhet, som man i Sverige ansåg så stor, jemförelsevis var en lumpenhet - jag ansåg mig nära nog för fattig.

Men det som jag framför allt annat vunnit var77

menniskokännedom och ett djupt förakt för qvinnan. Det hör ej hit, huru jag fick det, nog af, jag åtminstone hade studerat det vackra könets karaktär, blott för att lära mig förakta dess svaghet och dess trolöshet.

När jag kom hem, hade mina föräldrar utsett en brud åt mig, för att stadga mig, ty min far hade i kassan märkt, att hans Axel åtminstone icke hörde till Trappist-orden.

Nå väl, för nöje skull, derför att det var något nytt att så der förskrifva sig hustru, att göra upp en affär, reste jag till min utkorades föräldrar.

De voro förmöget, ansedt folk och flickan en rätt vacker figur. Jag kom, jag såg och jag segrade; ty föräldrarne ville nära nog bära mig på händerna, och flickan var kär i mig, innan jag kom. Det gick alltför lätt, jag insåg att ett ja skulle falla öfver mig som en gillerstock öfver en ekorre, hvilken biter på den upphängda nöten, och jag drog mig försigtigt tillbaka - och berättade mina kära föräldrar, att flickan ej vunnit mitt tycke.

Sedan blef det ej på en tid fråga om något dylikt, ty jag lät ej tala med mig om den saken; men, nu mindes jag lilla Lina och mina barndomsdrömmar vaknade.

Jag reste således en sommar ner till mina föräldrar. Jag drömde hela vägen om lilla Lina, som nu skulle vara omkring aderton år gammal, en utbildad himmelsk skönhet, med barnafromma ögon och ren själ - jag nyttjar det ordet figurligt.

Jag kom och helsade dagen efter min ankomst på hos den gamle beskedlige löjtnantens enka, ty han var död. Jag träffade blott modern hemma.

Det såg tarfligt ut i de två trånga rum de bebodde; men mer än tarfligt, det var oordentligt, dammigt och bakfram allting.

En gentil klädning hängde öfver en stol, en hatt låg kastad på en annan, ett par fina handskar voro stuckna bakom spegeln, och lådorna i en chiffonier stodo halfutdragna med bandstumpar hängande utanför eller snibbar af kläder inklämda vid hörnen.

"Lilla Lina hade så brådtom, då några andra78

flickor kommo, att hon kastade efter sig ett och annat", ursäktade modern och plockade undan de tillfälliga prydnaderna.

"Skadar inte", blef mitt svar. "Är - är mamsell Lina i staden, eller är hon bortrest?"

Något skulle jag väl då säga.

"Nej, hon är bara ute på några ögonblick med några vänner - kors, får jag bjuda på té?"

Tackar, jag tackar.

Té är eljes ej min svaga sida; men jag ville ändå se mitt ideal.

"Det var längesedan herr Gerhard var här nere", yttrade löjtnantskan, när hon efter långt dröjsmål, prydd med en sotfläck på näsan, åter inträdde.

Deri goda menniskan hade bestämdt sjelf blåst upp eld i köket, för att ljumma upp tévatten.

Ja, sex år.

"Åh, herre Gud, så länge; ja det var sant, Lina var bara tolf år när herrn reste; Lina har vuxit bra sedan och är en rätt snäll flicka, ja det är hon visst/

Det föreställer jag mig.

"Och herrn har varit utrikes?"

Ja, i tre år.

"Jaså; nå är derute allting billigare än här - ty här är alldeles orimligt dyrt, en fjerding sill kostar 5 rdr och en hval strömming 18 skilling - det är ju alldeles fasligt."

Ja, det är dyrt.

"Ja, det är det visst - och som jag blott har lilla pensionen att lefva af och det obetydliga jag arbetar sjelf, ty Lina är inte vid den åldern att det just blir något sittgöra af - så är det svårt - ja det är det."

Jag hade troligen fått höra en hel litania och fått veta alla omständigheter och behof, som rörde löjtnantskans hushåll, om vi ej hade blifvit afbrutna af fnitt-ringar och skratt i förstugan.

"Nu kommer visst Lina", yttrade gumman och ville skynda ut för att förbereda sin dotter, men jag hindrade henne.

Var god nämn ej något, sade jag; vi få se om Lina känner igen sin barndoms lekkamrat.79

Det "fnittrande" skrattet fortfor.

"Det är som jag säger, han är kär i vår lilla Lina, lycka till, lilla Lina, ödmjukaste tjenarinna, min lilla fru friherrinna."

"Åh prata ej så stolligt - det var väl ej farligt att jag dansade med honom?"

"Nej bevars, hi hi hi - nej bevars; men att han i dag sprang ned på gatan för att möta dig."

"Ja, jag såg hur han tittade ut genom fönstret, och så kom han som en raket sättande ned för trapporna och trädde ut ur porten just då vi skulle passera."

"Hi hi - ja du är också bra söt, Lina lilla, i din nya klädning."

"Åh, det är bara kattun, men man får tåla sig."

"Nå, hör på, när råkas vi igen, i afton ute på kyrkogården? Jag tror att Gösta och Ludvig komma dit. Kommer du med? Vi kunde roa oss en smula."

"Åh ja, det måtte väl gå för sig."

"Åh, baron kommer nog med han också, om vi passera förbi der han bor med Lina med oss."

Hvad är det för en baron? frågade jag löjtnantskan.

"Jo, det är visst baron von Skallen, baron Thomas - Thom Skallen, som han vanligen kallas."

"Jaså."

"Ja, det är en för söt karl, han bjöd upp Lina fyra gånger på sista balen. Herrn skall veta, att det går ej småsmulor åt till endast handskar för en flicka nu för tiden. - Men nudröjer hon för länge", mumlade gumman, då skrattet i förstugan ej ville ta slut, och i ett nu var hon uppe, öppnade litet på dörren och sade: "Lina, kom in, Lina lilla!"

"Nå, hvad står på nu igen, kära mamma?" yttrade flickan vresigt. "Jag har bedt flickorna komma in, men de vilja, ej komma, de styggorna."

"Åh jo, kom in och drick en kopp tévatten!" sade löjtnantskan.

"Nej tack, tant lilla, nej tack, lilla goda tant - det var sant, mamma bad mig helsa tant, att hon inte har smör för närvarande."

"Tack, lilla Lotta; kom in, Lina!"80

"Kära mamma!" svarade Lina snäsigt och med en förebrående ton.

"Adjö med dig, söta Lina", ropade de andra flickorna och troppade af.

"Vi råkas, vi råkas ju igen?"

"Ja bevars; men ställ inte till någonting", ropade Lina.

"Hör på, Lotta, kom in, Lotta!" och nu hviskades der en lång stund, under hvilken det småskrattades. "Hör du, säg ingenting till henne!"

"Nej bevars, jag är som ett förségladt bref. Adjö med dig; de andra vänta på gatan."

Den omtalade Lotta sprang, och ändtligen inträdde mitt ideal för qvinlig fullkomlighet. Hon neg förläget, men med ett visst anspråk på elegans.

"Känner du igen den här herrn?" frågade modern.

"Söta mamma, hur kan mamma fordra det? Jag har visst inte den äran."

"Åh kors, det är herr Axel Gerhard."

Lina tycktes betrakta mig med förundran.

"Jaså, det var rätt intressant att åter träffa herr Gerhard", sade hon, "men lilla mamma, kors att mamma inte putsat upp en smula!"

Känner ni igen mig, mamsell Lina? yttrade jag misslynt öfver den hvassa ton, med hvilken Lina flere gånger svarat sin mor.

"Åh ja, herrn är sig temligen lik - söta mamma, får jag tala med mamma?'7

De begge fruntimmerna gingo ut, men strax derpå återkom Lina och satte sig för att konversera.

"Och herr Gerhard har varit utomlands, kanske i Paris?»

Ja.

"Ack, hvad det skulle vara roligt att få resa utomlands! Kungen var här i fjol, och då voro vi tjugo flickor, som strödde blommor för honom och sjöngo verser; det var mycket vackra verser, som baron Thom skrifvit och som sedan stodo i dagbladet."

Nu inkom modern, som länge ref i en spegellåda, innan hon fick fram någonting, som liknade en sedel.

"Söta mamma, har mamma baron Thorns verser?"

"Nej, dem tog du."81

"Jag? Nej, söta mamma, det var då ändtligen mamma sjelf."

"Nej, barn, du lade dem i ditt album."

"Jaså - ja det kan hända."

Och ni har ett album?"

"Ja, ett litet, der några vänner skrifvit sina namn."

Vill ni visa mig det?

"Ja - åh ja - men det är så obetydligt."

Lina framtog emellertid sitt så kallade album, och att räkna derefter var antalet af hennes vänner icke obetydligt; en hel massa fruntimmersstilar, som utmärkte sig med svenska och franska verser; noter och sentenser var det

mesta.

Hvem är den der Petronella?

"Åh, det är en flicka, som nu är borta - vi umgicks just inte; men hon båd ändå - en rätt beskedlig flicka "

Hvad hette hon?

"Åh, så herrn är nyfiken; hon var bara en borgaredotter här i staden, som gifte sig i fjol."

Med hvem? frågade jag, ty jag fann att ämnet generade.

"Åh - ja det var med en ganska hederlig karl och ganska förmögen - eljes så är han bara snickare i Ö. -. Känner herrn fröken Kluttersköld (bläddrande i boken), ack se, är detta inte rätt vackert?

Evig vän&kap finnes blott i Norden, men en så trogen finnes icke på, hela jorden, som mellan flickor uti ett förbund, hopknutet uti saknans bittra stund.

Tänk mången gång, då dessa rader du ser, på vännen din, du återser måhända icke mer! Glöm icke, kära, kära Lina, Din evigt trogna vän, Mina!

Är det inte rätt nätt och sött af lilla Mina? - Herre Gud, jag höll så mycket af min lilla Mina, det är en så hygglig flicka, fröken Mina von Kluttersköld."

Och detta sade nu samma läppar, som, då hon var barn, hviskade så vackra saker om Gud och om englarne och stjernorna.

Ganska vackert, ganska vackert, yttrade jag.

Samvetet. 6"Här är en målning af majorskan Ympenqvist; är det ej för sött? Hon är en bra söt menniska, majorskan, bara barnet; vi läste frarn oss pä samma gång och hon var knapt aderton år förrän majoren friade. Hon fick sex stjufbarn, men han är så beskedlig och rar, en riktigt rar gubbe - hon är också så lycklig, säger hon. Vi gingo till skrift på samma gång."

Mindes ni då stjernorna? frågade jag.

"Hvilka stjernor?" genmälte Lina och såg med sina vackra ögon på mig - förundrad.

Kommer ni inte ihåg huru ofta vi svärmade öfver stjernorna och Gud och de små englabarnen i himlen; mins ni inte det?

"Ack, mins herrn alla mina barnsligheter!" blef svaret. "Stjernorna de sitta nog qvar vår bön förutan."

Jag hade hela tiden befunnit mig liksom i ett andligt kallbad, men nu kom störtduschen.

Ändtligen kom löjtnantskan in och hade i släptåg ett stycke flickslänga, som påtagligen klädt sig och tvättat sig i hast. Håret var något trassligt och kläd-ningssprundet öppet. Hon bar tre tekoppar på en bricka.

"Mamma skulle väl tagit in kannan, när vi hä så rart främmande", sade min förtjusning med en söt-sur snörpning på munnen.

"Åh ja, herr Gerhard räknar icke så noga - var så god, tag litet sockerbröd eller en sockerkringla."

"Har mamma ej litet pepparkakor?"

"Nej, söta barn, de togo slut i går - åh herre Gud, det går ät, så litet hushållet än är", suckade den beskedliga menniskan.

Teet dracks och mitt ideal talade om hundrade ämnen, som i hennes sfer voro intressanta; om komedierna i vintras, då Lindboms trupp var en hel månad i staden, och hur Göra eller solens prestinna^spelades af en fru med platt näsa, som tappade sina flätor i sufflörluckan, och annat dylikt.

"Det är bra enformigt så här i småstaden", tillade Lina, sedan hon beskrifvit alla publika nöjen, den haft att bjuda på; "det är ändå en småstad och trångt så att man qväfves."83

Jag ämnade just svara, då modren inföll: "det är ändå icke många flickor, som få så pass se sig om som min lilla Lina. Majorskan Ympenqvist släppte inte Lina i fjol, förrän hon nödvändigt skulle resa med till Stockholm och Vaxholmen, eller hvad det heter."

Jaoså, mamsell Lina har varit i Stockholm.

"Åh, mamma skall då tala om allting! Ja, jag kunde inte slippa min lilla egna Mina - ja, det vet Gud, jag håller så innerligt af min goda egna Mina Ympenqvist."

Majorskan? frågade jag.

"Ja - åh ja, det var rätt trefligt deruppe, men jag kunde knapt hinna sansa mig för de många bjud-ningarne; ty majoren har en mängd vänner, riktigt förskräckligt många, och så måste jag vara med, ty alla ville se hans unga fru - min lilla snälla Minchen."

Och ni hade således rätt roligt?

"Åh ja - det är naturligt; men huru andefattigt syntes mig icke allt, då jag kom hit igen - (suckande) ack ja, man kan ej roa sig beständigt!"

"Ja, men lilla söta Lina, visst har du många vänner här och är upptagen öfverallt", inföll modren. "Herrn kan aldrig tro, man riktigt rifs om lilla Lina; hon skall vara med på alla upptåg och roligheter. I förra veckan förestälde hon jungfru Maria med barnet."

"Åh, mamma talar - det var bara en tablå, som de hade i ett hus, der vi äro litet bekanta."

"Ja, det var hos bleckslagaren här borta."

En djup rodnad göt sig öfver flickans ansigte, de runda lapparne darrade och med en långt ifrån vänlig blick gå sin mor yttrade hon: "kära mamma!?!"

"Åh ja, bleckslagarens är ett rätt hyggligt folk och ganska förmöget, så att vi inte behöfva blygas för den bekantskapen."

"Men, mamma lilla, det är ju så obetydligt - vi umgås ju nästan aldrig der - dessutom", fortfor hon vändande sig till mig, "dessutom kan sådana småsaker ej roa herr Gerhard."

Det roar mig oändligt, yttrade jag med medömkan öfver den stackars flickans fåfänga att hä, hvad84

hon ansåg, förnäma bekanta och förneka de mindre förnäma.

Måttet för den stackars flickan var dock ej fyldt ännu; ty i detta ögonblick steg en liten herre in, som väckte min synnerliga uppmärksamhet. Det var ett mellanting mellan yngling och man, med hvit, rakstripig och yfvig lugg, som låg kastad åt sidan, och kortklippt hår i nacken, allt genomdränkt af olja. Hans habit var eljes en mörkgrön bonjour och grå byxor samt en väst af pressad bommullssammet. Hela figuren fullbordades af en blårutig bomullshalsduk, sorn lik ett rep snodde sig kring halsen, och ett par något sned-gångna stöflar.

Han steg helt oförskräckt på och tog löjtnantskan i hand.

"Skulle fråga hur moster mår?"

"Tackar, lille Anders Petter, temligen bra, fastän den der flussen inte vill gå sin väg; jag låg hela natten och våndades, ty han flyger än hit och än dit - eljes så Gudi lof."

Sedan unga herrn afhört denna beskrifning, vände han sig till Lina och tog henne i hand.

"Tack för sist, mamsell Lina. Hur står det till? Mamsellerna hemma helsade så outsägligt mycket."

Lina rodnade och stack blott en fingerspets åt herr Anders Petter.

"Mamma, var god presentera - herr, herr" -

"Jaså, det var sant - jo, det är herr Gerhard och detta ar herr Lifling, som är bokhållare här borta hos Göranssons i

hörnet."

Vi bockade oss för hvarandra, hvarvid herr Lifling stötte till brickan, hvarmed flickan just nu kom för att pumpa i mig en kopp tévatten, utom den redan anammade.

"Kors för fan så illa jag bär mig åt!" ropade herr Lifling, då teet rann öfver brickan och grädden och sockret kommit ihop, "kors, jag ber moster om förlåtelse, jag såg inte, hm. Jag skall ta en bit socker i boden och ge igen."

"Åh, gör ingenting - Sara, slå i annat té!"

Flickan nalkades frun och hviskade, troligen att förrådet var slut, och sålunda skyndade jag och herr85

Lifling oss begge att försäkra, det vi ej önskade té, hvilket å min sida hade erfarenheten till grund.

"Om herrarne ej vilja hä té, söta mamma, så lönar det ej att bjuda77, yttrade Lina välbetänkt och med den vresiga, tillrättavisande ton, som alltid en flicka, hvilken tror sig hä bildning öfver den sfer hvari hon måste lefva, begagnar mot sin gamla beskedliga mor, som menar så hjertinnerligen väl, men icke följt med sin tid.

Då en dotter så der snäser sin mor, sker det alltid derföre, att hon anser sig sjelf lefva i en annan och högre intelligent utveckling än mamma, hvars kärleksrika, allt uppoffrande hjerta äfven fördrar detta, emedan det efter hennes tro är en bitter knopp, ur hvilken lyckans blomma framdeles skall utveckla sig och bära frukt åt barnet.

Vanligen hoppas då alltid modren på att dottren genom sitt snille och sina talanger skall få en rik och förmögen och bra man - och sedan, tänker hon, sedan blir gamla mormor nog god att hä, när de små pjunka och icke vilja ta in rabarber och mag-nesia.

Jag är öfvertygad att man, om man kunnat intränga i den beskedliga löjtnantskans hjerta, skulle just funnit en sådan tanke vara den hoppfullaste, som föresväfvade henne: ett tillfälle då hon som mormor i sin Linas hus ombads af dottren: "söta goda mamma, ge lilla Petronella in af det här otäcktyget, jag får ej i henne en droppe, utan att hon klöses och rifs som en liten katt."

Då är mamma till nytta, då har hon uppnått höjden af den sällhet hon beräknat, att nämligen, under det att dottern, ogenerad af barnen, är ute på nöjen (som hon naturligtvis har råd att bestå sig), mamma derhemma kniper om lilla Petronellas näsa och häller i henne apoteksvaran, oaktadt alla spark-ningar och protester. I ett dylikt saligt ögonblick går en hel lefnad i tusende spridda bilder genom hennes själ, och hon minnes så noga huru hon på samma sätt måst traktera lilla Petronellas mor, då hon hade kikhostan eller mässlingen - och Gud hade hjelpt allt och välsignat hennes mödor, så att Lina blef väl86

gift och numera hvarken behöfver mamma eller mixturen för egen räkning.

Om vi riktigt uppvärdera moderfröjden sådan den blir fullvuxen och färdig, så reducerar den sig hel och hållen ej till något stort mera än någonting ditåt.

Men låtom oss återvända till herr bokhållaren, som satte sig på en stol bredvid Lina och ville tala förtroligt. Lina afbröt dock honom just i begynnelsen, i det hon steg upp och lade något i ordning på byrån, hvarefter hon satte sig på en annan stol.

Detta hjelpte dock föga. ty nu steg bokhållaren i sin tur upp, gjorde ett slag i rummet och betraktade en gammal gravyr, föreställande Petri förnekelse, der man på en gång såg domsalen, Petrus och tuppen, som satt på ett staket i Kaifas gård. Efter denna konstnjutning tog han plats bredvid Lina och började mumla som en tam björn.

Lina gjorde nu en tur ut, kom in igen och satte sig bredvid mig, hvarigenom hon afbröt en högst intressant underhållning mellan löjtnantskan och mig angående en sorts salva, hvarmed man kunde fördrifva råttor och all slags otyg, och som hon köpt för åtta skilling af en kringresande polsk jude med rödt skägg, och hurusom hon blifvit bedragen, emedan råttorna ätit ur hela burken och det oaktadt tycktes vara vid sin förra lifaktighet och karskhet och för ej länge sedan ätit ett stort hål på fruns pirat, för att komma åt en smula smörbakelse, som hon tagit med sig på borgmästarens fadderskap och glömt qvar.

Lina började strax tala med mig om spektaklerna i Stockholm och huru präktigt allting var, sedan kung Gustaf bygt det stora huset vid torget. Men det hjelpte dock föga, ty herr Lifling rörde sig åter, gjorde ånyo några slag kring rummet och stannade framför en spegel, der han helt kavaljeremang rätade upp sina löskragar, sorn formerat hundöron, torkade sig om näsan och kastade luggen åt sidan.

Efter dessa förberedelser satte han sig på andra sidan om Lina och blandade sig i konversationen, hvarvid han slog fram om Stockholmsseder och Stockholmsvanor, om ärligt borgarfolk och stormodigt folk - om folk, som gjorde rätt för sig och betalte87

sina borgerliga onera, och folk, som hade bildning och vitterhet och som ej kunde köpa sig så mycket som en ärlig kutting sill för hela sin vitterhet. Han inblandade också åtskilligt om en som hette Lidner och en som hette Kexell, andra sådana odågor att förtiga, för att ej nämna baroner och löjtnanter, som aldrig egde så mycket som spik i vägg. Lina antog ett spotskt, föraktligt utseende och smålog bittert då hon såg på mig, liksom för att säga: "i ett sådant sällskap är jag dömd att lefva".

Herr Liflings bleka, temligen fräkniga ansigte visade likaledes spår af mindre behagliga sinnesrörelser. Mamma, som begrep att der var kommet "smolk" emellan de unga, försökte afvärja stormen med en lång berättelse om hennes salig man, som en gång på källaren Pelikan i Stockholm råkat Bellman, eller om det var någon annan sådan en, och fått sillsallat, som han bar i västfickan.

Äfven jag ville försöka något; men då berättade mig herr Lifling, att det äfven fans visst folk, sorn reser utrikes och förstör de penningar, som föräldrarne med svett och möda förvärfvat, och sedan komma hem och göra sig till.

Herr Liflings hela verldsåskådning var för ögonblicket mörk, och som jag fann att jag höll på att tränga mellan barken och trädet, steg jag upp för att ta afsked.

Lina var under denna scen rätt vacker; de fina kinderna brunno, de sköna blå ögonen tycktes återhålla några tårar. Jag höll på att glömma alla förändringar tiden gjort och åter börja tänka på stjernorna, på englarne och på Gud, om hvilka de rosiga lapparne fordom hviskat.

Med en blick på Petri förnekelse gick jag. Det finnes få menniskor, som ej förneka sig sjelfve och åt sina barndomsminnen säga: "jag känner eder icke, jag vet ej heller hvad I sägen". - Men för en och hvar kommer ett hanegäll.

Det var således mitt ideal, nedsjunket till en fåfäng, inbilsk docka, som förnekade sig sjelf, sin bättre natur, sin mor och sina vänner och som kämpade med fattigdomen, icke en ärlig kamp, derigenom att hontog upp fattigdomens stridshandske och kämpade med de vapen, som ensamt bita på den magra gästen - med arbete och flit, utan i stället förnekade att hon var fattig och försökte att låna sin glans från andra, som hon trodde, lyckligare.

Det är en dumhet att skapa idealer eller tro på en andlig kraft - det är en löjlighet och bevisar blott att menniskan är ett djur, men med större anspråk än andra. Det är våra stegrade anspråk, som narra oss att begära mera än vi hafva och som gör att vi hoppas att, då hela komedien är slut, få belöning för

- vår dygd. Och så råkar det så rasande till, att det icke finnes någon dygd - att det är de materiela vilkoren, som bestämma hela menskligheten, liksom djuren.

För födan, för att tillfredsställa fåfängan, för att

- Gud vet hvad, förneka vi oss sjelfva när och hvar som helst. Och så skulle vi få belöning? Qvinlig dygd, käre Simon, du får höra talas mycket, får läsa mycket, hela folianter om qvinnans dygd - det är en fiktion.

Ser du omkring dig, så får du se nio och nittio äktenskap, der qvinnan gift sig af beräkning, och blott ett af kärlek. Då äro foglarne bättre. Ett par dufvor lefva tillsammans hela lifvet igenom, icke derföre att ej laga skiljobref kan när som helst utfärdas, icke för detta: "hvad skulle folket säga?'7 eller derföre att mannen skulle

afstå sin giftorätt; utan helt enkelt derföre att de hålla af hvarandra. De dumma dufvorna! Eller också är både den manliga och qvinliga uppfostran bättre i skogen än i våra salonger och uppfostringsanstalter, der man af små söta barn formar fröknar och mamseller, af friska naturer vrider ihop torra dygdeblommor, som man sedan får se i knapphålet på någon dum herre, hvilken smickrar sig med att ega en verklig blomma, då han på sin höjd eger en med silke öfverspunnen ståltråd med några färgade sammetslappar. Den qvinliga förträffligheten, mildheten, troheten sitta som den röda klädeslappen på ett gäddrag, blott för att täcka öfver kroken, så att en beskedlig karl i hastigheten skall hugga fast.

Jag råder dig att aldrig gifta dig; ty du får för89

det första en hustru, som är en olycka, hvilken sedan mångdubblar sig i barnen. Barn äro rätt söta, när man ej sjelf har dem; men jag vet med mig sjelf att jag, fastän jag visst icke varit sparsam på kärlek, allra minst af alla Guds skapade varelser älskade mina föräldrar.

Min far besvärade mig, liksom han besvärade min mor och hela verlden - och ändå kunde jag aldrig få kärlek för min mor, ty jag fordrade ändå att Jion skulle älska min far, om också ingen annan gjorde det. Hon hade frivilligt blifvit hans maka - jag deremot var af ödet dömd att vara den kalle, spöklike mannens son.

Och ändå har jag tusende gånger hört att mina föräldrar voro de allra lyckligaste makar; alla tanter afundades min mor, och många gubbar hä berättat mig att de afundats min far.

Man är således nästan fader- och moderlös, fastän man har far och mor, och de äro barnlösa, fastän de hä barn.

Jag har derföre aldrig förstått äktenskapets beprisade lycka.

Om vi betrakta ett lam, som går fritt på ängen, och ett, som är tjudradt, se vi hvad friheten vill säga. Jag kan aldrig begripa huru man kan vilja låta fängsla sig, fastän jag också verkligen i min barndom och sedan, när jag tänkte på idealet, tyckte att det skulle vara rosenbojor.

Men mitt enda ideal blef det ej mera, som du af min temligen vidlyftiga beskrifning väl finner. För att sluta historien måste jag berätta, att herr Lifling var nära att slå upp med sin sköna; men att hon gret så vackert och kysste hans fräkniga kind så länge, att den goda token trodde att hon älskade honom, fastän det bar syn för sägen, att hon endast i nödfall ville hä en så obscur person, hvilket alldeles icke förundrar mig.

De gifte sig sedan han blifvit sin egen, och bo nu i min fädernestad, ett lyckligt par att döma af deras välmående utseende. Herr Lifling är fet och dessutom rådman, och fru Lifling är rödblommig och just en liten rulta - men den beskedliga löjtnantskan är90

nu, Gudi lof, en välbeställd mormor och har nästan årligen den fröjden att få sköta en ny liten Lifling, som får ondt för tänder och biter i mormors fingrar, så att det blir märke efter de "små söta gaddarne".

Der är nu en hel älskvärd familj af gossar, som skola studera, och flickor, som skola lära sig dansa och betrakta stjernorna.

Mitt lif förflöt emellertid sysslolöst. Jag var rik nog att följa mina nycker och hade i min inbillningsförmåga alldeles nog sysselsättning.

Min far lemnade mig en egendom, der jag roade mig med experimenter, införskref Skottar och bönder från Hartz, schweiziska och holländska kor och en hop får från England, Spanien och Kaukasus; jag experimenterade med alla nya uppfinningar och fick mindre säd, mindre mjölk och mindre ull än någonsin.

Under tiden sysselsatte jag mig med litteratur, det vill säga, jag köpte alla möjliga romaner och läste och läste band efter band - jag roade mig med musik, ty jag spelade temligen bra fortepiano och fiol, hade hos mig alla resande artister och andra märkvärdiga män, som kunde roa mig och mina gäster, och då det blef rent af befängdt tråkigt, målade jag små oljetaf-lor, hvilka jag gaf bort som minne. Tiden blef mig allt längre och längre.

Ändtligen en vacker dag insjuknade min far. Det var ingenting inom mig, som sade att jag borde sitta vid hans dödssäng; helst hade jag ej velat veta af hela affären förr än den dag bouppteckningen skulle ske; en far är ofta

hvarken mer eller mindre än en punkt, då man skrifver, en afdelning, efter hvilken en ny rad följer.

För mig var han knapt ett semikolon, ty jag var förut i den ställning, att arfvet icke utgjorde annat äri en fortsättning af den gamla utnötta omeningen, som kallas lif.

Min mor, hvilken skref och berättade, som hon enligt ceremonielet uttryckte sig, att "vi hålla på att göra en oersättlig förlust genom en älskad mans och fars frånfälle", bad mig komma så snart som möjligt, "emedan eljes folket kunde få att säga."91

Jag reste då, ty jag hade äfven en stor respekt för folket och hvad det sade.

Det var sent en afton jag kom fram, och det dröjde ej länge förr än jag var hos min mor, som, omgifven af ett halftjog fruar, hvilka skulle trösta, tog sig rätt prydlig ut i sin hvita nattdrägt med utsynin-gar och garneringar.

Hon höll. då jag inträdde, en broderad battistnäs-duk för ögonen och en af hennes kaffesystrar dröp några droppar i en sked, med hvilken hon som en tröstens engel kom pekande; min mor slog blott med handen.

Jag hade sett sådant förut, till exempel när min far ej ville köpa ett par isabellfärgade hästar i stället för de bruna; då blef min mor "altererad" och samma tant, som då, stod nu med droppflaskan i hand.

Den der skeden och den der lilla flaskan med sin vidhängande långa prestkrage, voro i vårt hus sorgens och smärtans symboler.

"Herr Axel är här", hviskade eri annan gumma, hvilken icke var så altererad som de andra.

"Jaså. Ack, är det du, älskade Axel? Kom till mitt hjerta!" sade min mor. "Din älskade far kämpar på sitt yttersta, han har ej många stunder att lefva, han har väl ej sagt något, men visst vill han se dig. Gå dit in, käre Axel!"

Således gick jag, med någon bäfvan, in till min döende far. Jag hade aldrig sett hur det går till när urverket stannar, när fjedern upphör att verka och pendeln att gå; jag hade ej sett det ögonblick, då själen flyktar, det vill säga, då kedjan springer och hjulen i förvirring surra ut, tills allt stannar.

Jag hade verkligen förestält mig något annat vid ett dödsläger än det jag fick se. Min far var mera utmärglad, svagare, mörkare och om möjligt mera frånstötande än förut.

När jag inträdde, betraktade han mig utan att säga ett ord och vände sig sedan till notarien, som hade uppsatt testamentet.

Med det mest barbariska lugn ordnade han nu allt, från det minsta till det största, bestämde huru mycket plåtarne på hans likkista skulle kosta, huru myc-92

ket konfekt, som fick gå åt på begrafningen, antalet af bärare och så vidare; bestämde vidare hvar hans graf skulle läggas och att man skulle kasta kullerstenar kring kistan, "ty jag vill ligga i fred", sade han, "och skulle någon falla pä den idén att i framtiden gräfva om på det stället, blir besväret större att fortsätta, än att gräfva en ny graf på annat ställe - och så får man en minnesbeta, åtminstone för en mansålder.'7

Det tycktes liksom ett smålöje glänste i hans mörka drag, då han yttrade dessa ord.

Sedan allt var ordnadt, ville han vara i rö, och utan att han till mig sagt ett ord, bad han oss alla lemna sig.

Det tycktes som om han blott skulle ämnat sig att slumra middag - han nalkades döden så lugn, så fullkomligt lik sig sjelf, att jag ej kunde förstå att han hade någon kamp eller att hans tankar sväfvade utom den vanliga cirkeln.

Döden var för honom ej annat än en oafgjord affär, hvars afgörande det ej berodde på honom att påskynda eller fördröja. Han blott afslutade lifvets hufvudbok, liksom han afslutat en för hvarje år; hvarken saknad af den tid, som gått, eller hopp på den tid, som skulle följa, tycktes intaga honom. Han var, med ett ord, en affärsman in i döden, fri från grämelse öfver hvad han förlorat, och fri från alla sangviniska förhoppningar på hvad som kunde följa.

Så dog min far, en menniska, som lefvat i endast realiteter och som aldrig ett enda ögonblick"låtit fantasien

bortföra sitt förstånd.

För andra menniskor är döden någonting poetiskt, ett ögonblick då de, liksom jag då jag var barn, se himlen öppen för sig och de sköna Guds englar blicka ner på dödsbädden med sina klara, himmelska ögon - men för det nyktra förståndet, hvilket ej söker annan glädje än den, som verkligen finnes, intet annat lugn än hvilan efter arbetet och sömnen, och för den trötte arbetaren, den arme, hvars hela lif varit en mödosam kamp mot nöden och ett tåligt böjande under förtrycket, är döden ingenting annat än den sömn, som slutar all denna möda och som kommer i sin93

ordning - när kroppen ej mera accepterar flere vexlar, och banken, hvarifrån vi hemta lif och lefnadslust, instält sina betalningar. Då gör man upp sina aktiva och sina passiva och ger upp staten, helt lugnt, helt ordentligt, som en riktig affärsman, och lemnar massan att delas mellan hela menniskoslägtets kreditorer, förstörelsen och glömskan.

Det är från dem vi lånat vårt lif och våra egodelar och vax ära - och det är till dem vi åter måste lemna allt hvad vi lånat.

Min mor måste visserligen ämnat att utstoffera min fars död och sin sorg med litet religion; ty jag såg både bibel och psalmbok framme, ett par böcker, som jag förut aldrig sett, åtminstone till bruk och nyttjande, i mina föräldrars hus. Men de lades snart undan, emedan alla vännerna enstämmigt påstodo, att min mor skulle försmälta i sorg om hon icke tog saken "förnuftigare."

Till all lycka var min mor i detta fall öfvermåttan förnuftig och sansade sig temligen snart efter det svåra slaget. Det enda, som tycktes besvära henne, var en smula spökrädsla - och i sanning, om min far som lefvande tryckt ned oss och förjagat glädjen ur vår krets, hvad skulle han ej göra som död?

Emellertid upptog sorgesakernas beredande, symam-sellerna, madamerna, som skulle bryta servietter, och allt det löp och spring, som förebådar en "hederlig" begrafning, hela dagarna, och således kunde vi sofva rätt godt om nätterna.

. Ändtligen blef begrafningen, som, i anseende till vår lilla fåfänga, blef långt större och grannare än salig pappa anbefalt. Vi reste sedan på grafven en marmorsten, der en lång inskription lofordade min far som en ädel make, god far, nitisk medborgare, sann kristen, menniskovän, med ett ord, en hel mängd grannlåt, som man brukar sätta på marmorstenar; ty der ligger mången ädel make, god far och medborgare i eri grafhåla, på hvilken knapt en knippa fårspergel kan växa upp, och som på sin höjd prydes af en bolmörtsplanta.

Min mor och jag delade arfvet.

Nu började min mor med allvar att vilja gifta94

bort mig - och för variations skull lät jag strömmen föra mig. Men öfverallt var man förberedd derpå, och den qike Axel Gerhard togs emot med öppna armar. Jag ville, om kärlek fans, dock bli älskad för min egen skull; men det var ej möjligt att urskilja, ty då skulle * jag varit, som fordom kejsar Nero, hela verldens vällust och förtjusning. Jag slog således den saken ur hågen; men jag var ung och hade mina egna idéer.

Jag företog derföre resor under lånadt namn, reste som en fattig sate i en liten schas med kappsäcken bakpå och gaf mig ut för artist.

Denna tur var ganska treflig, man tog väl och illa emot mig, jag fick se verlden ungefär sådan den verkligen är; ty i sällskapslifvet händer det en ung, ogift rik man eller en lika beskaffad stackars flicka liksom det hände kejsarinnan Katarina på hennes resa till Krim: man bygger på en natt upp hela städer i öknarne, man drifver boskapshjordarne från ställe till ställe - och man tror att välmåga, rikedom och lycka herska i det tomma riket.

Ungefär så bedrages den rike; öfverallt blomstra skönheten, dygden, behagen mot honom, och kärleken, den mest rörande, bär blommor endast för honom - och det sanna är, att det är ett alldeles tomt gyckelspel det der, och att kärleken ej kan trifvas bland de konstgjorda blommorna.

Bland den oräkneliga mängden af vänner, som drucko mina viner, redo mina hästar och spelade på min biljard, deltogo i mina nöjen och försökte att skingra hvarje moln på min panna, emedan det kunde verka på deras glädje och trefnad, fans det ej mera än en, som lastade min uppmärksamhet, ja som till och med omfattades af min vänskap. Det var en ung baron von Lindau, med hvilken jag blifvit bekant under min studenttid. Han var sjelf förmögen, behöfde mig således icke, och han var dessutom af en slägt, som haft rikets vigtigaste tjenster som fideikommiss.

Lindau skulle således bli en förnäm man med tiden, lika säkert som en lindtelning under årens lopp, om ingen olycka dessförinnan bryter ned honom, må-95

ste växa upp till en lind och ej kan förändra sig till en enbuske.

l vårt land komma aldrig parvenyer*fram, utan ett fasligt clamamus från folket, som riktigt förargar sig öfver om någon ur dess eget sköte stiger opp; deremot finner det ganska naturligt och tycker att allt är väl beställdt om en excellens' son också blir excellens, och det skattar gerna temligen bra, och låter löneförmånerna regna i ymnigt mått för att kunna värdigt belöna en förnäm mans son derför^, att han också har den godheten att vilja bli förnäm.

Denna fasta öfvertygelse om att vissa slägter böra vara på vissa platser inom samhället är djupt rotad i vår nation; och säkert är att om Linné varit son till ett riksråd och det oaktadt blifvit botanikens furste, skulle svenskarne ansett honom för eri narr, som kunde sänka sig så djupt; men hade han som fattig prestson stigit i höjden och omgifvit tronen, skulle de gjort allt för att kasta honom ned igen till sin förra obetydlighet.

Sådant är folket, eller kanske rättare var, då jag var ung; jag har sedan ej tagit reda på, huruvida det förändrat åsigter. Kast-anda och afund äro dock någonting utmärkande för .vårt afskilda land.

Det var således temligen afgjordt att von Lindau skulle vara förnäm; men penningen är ändå alltid den allra förnämste, och derföre fruktade jag icke att bli hans vän. Fattiga stackare afråda jag derifrån; ty det kommer alltid det ögonblicket, då de bland de öfrige klienterna få svettas i den forna vännens förmak och, då de råka honom, måste buga sig i djupet och kalla den gamle vännen: ers excellens och tacka Gud om han behagar säga du och fråga hur det står till nu för tiden. Detta fruktade icke jag; ty den rike Axel Gerhard kunde när som helst utan att genera sig träda in till sin vän excellensen, säker att bli väl emottagen.

Lindau var en fint bildad yngling af ett undfallande lynne, men med en ihärdighet som omkringgick hvarje hinder. Man får ej föreställa sig att en menniska är karaktärsfast i samma förhållande som hon är rå och obeqväm att handtera. En kantig sandsten är ej på långt när så hård och oåtkomlig som en po-96

lerad agat. Sjelfva den egenskapen att kunna mottaga en varaktig politur bevisar en fasthet i gryet, då deremot en råt yta alltid bevisar att sjelfva hufvudmassan är lös, äfven om några körtlar af ädlare gry ligga insprängda.

Det är detta, som gör massorna i samma mån Jätthandterliga sorn de äro råa.

Lindau var en dylik fast sammansatt karaktär, som lämpade sig att förarbeta till något stort - och han blef det också med tiden.

Han verkade på min bildning mera än jag på hans; men jag värderade honom just derföre att han var mig öfverlägsen både i klar uppfattning och i slughet; dock mest i det senare.

Några år derefter träffades vi i Stockholm. Han skyndade framåt på lyckans bana, han hade ett mål att sträfva efter - han var lycklig, han - jag deremot hade redan hunnit mitt och hade ej fåfänga eller ihärdighet nog att vilja eller kunna blifva annat än det jag var.

Vi skilde oss således mera än förut. En besynnerlig händelse afbröt vår vänskap, icke derföre, att jag ansåg mig just så hårdt sårad af honom, som icke rner derföre, att han ansåg sig hafva sårat mig djupare än han trodde mig kunna tåla.

Med mina åsigter var saken dock ett lappri, han borde vetat det, jag hade tusen gånger sagt honom mina begrepp

i den saken; men det finnes vissa saker, som vissa personer aldrig kunna begripa.

Som du vet är jag egentligen en svärmare, jag har ofantliga anlag att befria mig från hvardagslifvets prosa och bygga luftslott. Min verkliga sysslolöshet vax kanske skulden till att jag ej hade annat att göra än motionera mig en smula i fantasiens verld.

Således sökte jag ännu alltid efter idealer bland qvinnorna; ty bland dem skulle väl ändå menskligheten uppenbara sig ädlast och bäst. Så berättade ju alla mina romaner.

Jag fann således ett ideal, som bodde två trappor upp i Spetsens backe; en vacker - nej, skön flicka, dotter till en kamrer i banken. Den lilla familjen var rätt treflig och sjelfva pappa var, när han kom hem97

från sina arbeten, en ganska underhållande och glad man.

Modren var en prestdotter från landet, det vill säga en duglig och fryntlig husmoder, en ny upplaga, troligen stereotyperad efter prostinnan hennes mor.

Flickan var ett godt barn, visst ej romantiskt, utan, som det tycktes, en ännu nyare stereotypupplaga af salig prostinnan, men så till vida förbättrad att titelstilen, det vill säga ansigtet och figuren, blifvit skönare än modrens.

Emma hette hon; det är öfverflödigt berätta, att hon hade talande ljusblå ögon, en leende, skönt formad mun, rosor på kinderna, lockigt hår, - om jag ville, kunde jag tala om hennes "liljepanna", hennes "ögon som förgätmigej", "korall-läppar", "perltänder" "alabasterhals" och "silkeshår", men det vore verkligen elakt mot den beskedliga flickan att göra en beskrifning, som så eländigt försöker att måla ett skönt qvinnoansigte.

Jag såg henne första gången på spektaklet; hon satt bredvid sin mor, och pappa sjelf satt så förnöjd och glad på bänken bakom och fägnade sig åt att flickan hade roligt.

Jag fäste först uppmärksamheten på hennes skönt formade profil, skaffade mig sedan en annan logebiljett för att få se henne en face och något närmare.

Hon var då ännu skönare.

Jag satt så nära, att jag kunde se huru de vackra ögonen fuktades, då något rörande ställe förekom, och sedan huru barnsligt godt hon skrattade, när der var något att skratta åt.

Den der, tänkte jag, skall bli mitt ideal, om hon vill eller icke; det kan ändå vara ett tidsfördrif att tro att en enda menniska finnes, som är renare, ädlare och bättre än alla andra. Och jag beslöt att den der flickan skulle vara en engel.

Jag kunde dock ej låta bli att begå ett kardinalfel, då man nödvändigt vill hä idealer, nämligen det att bli bekant med henne.

Om du skulle falla på det orådet att vilja dyrka ett ideal, så ger jag dig den lärdomen, att du på sin

höjd skaffar dig hennes porträtt; men aldrig tar notis om menniskan, utan fasthåller dig vid den tron, att du och hon äro skapade för hvarandra och i en annan verld, å la Svedenborg, skola bli makar; men befatta dig aldrig med några prof så länge hon vandrar här på denna jorden. På Sirius eller någon annan stjerna kanske hon är bättre. Emellertid begick jag det felet. Dock var jag försigtig och skaffade mig en vän, som var vän hos kamrer Svane.

Denne vän fick del af min vilja och lofvade att punktligen uppfylla den.

Det hände sig således några dagar derefter, att min nya vän hos kamrer Svane införde herr Gustafsson, artist till profession och för öfrigt fattig karl, hvilket min vän mellan fyra ögon förtrodde pappa Svane. Denne herr Gustafsson var jag sjelf, som en gång ville passera under främmande flagg, och då meningen var att passera för en fattig sate, kunde jag ej i Sverige hitta på något bättre än att spela artist, nämligen svensk artist, ty om jag antagit masken af en italiensk taskspelare, hade jag redan derföre haft ett visst anseende. Jag var således herr Gustafsson, artist i olja och pastell, en ganska hygglig karl med inga affärer och inga utsigter för framtiden.

Denna blygsamhet från min sida tycktes dock ej verka på det goda folket, och för första gången i min lefnad kände jag mig lycklig, att bli vänligt behandlad för min egen skull. Förut hade min rikedom som ett par för långa manchetter släpat i allting. Nu var det då ändtligen jag sjelf, utan förgyllning, som spelade en roll.

Jag blef således snart en alltid välkommen gäst i huset, jag började verkligen värdera qvinnan i Emmas person, ty hon tycktes lyssna till mig, visa mig uppmärksamhet, och fåfängan, min nämligen, smickrades deraf. Så fortfor det en tid bortåt; jag höll verkligen på att bli kär upp öfver öronen och kunde för min vän von Lindau icke förtiga min lycka; ty jag fann tydligen, att om jag friade, skulle jag få det allra mest hjertliga ja, en fattig karl kunde önska sig. Det var ej utan att jag bygde upp en helt ståtlig99

plan, uppgjorde en riktig roman i gammalt och ordentligt skick.

Det föreföll mig som om jag varit en af dessa förtrollade prinsar eller mäktiga riddare, som, dolda i fattigdomens drägt, gifvit sig ut på äfventyr, fängslat en underskön, men fattig flickas hjerta och slutligen firat sitt bröllop; men då - men då hade hela hofvet kommit och tjenare och svenner bringat bruden kostbara föräringar, och ett helt folk jublat. Inte sant? Hon skulle bli litet förlägen och glad och himmelskt säll - den sköna bruden. Likaledes funderade jag pä att, om jag friade och om jag fick ja i egenskap af artisten Gustafsson, genast börja ungefär så, som det står i folkvisan:

"Jag är väl ingen tiggare, fastän jag synes så; Jag är den störste konung på jorden månde gå."

Jag omtalade äfven denna min plan för von Lindau, som smålog och bad mig om möjligt visa mig denna fogel Phoenix. Jag i min tur presenterade honom, under hans verkliga namn. Jag hade varit hans lärmästare i ritning, detta förklarade på ett någorlunda tillfredsställande sätt det orimliga uti att en artist skulle få kalla en baron du.

Tiden gick ganska fort, ty jag var verkligen oaktadt alla mina föresatser betagen i flickan, och jag ämnade att öppna mitt hjerta för henne först för att få hennes svar.

Det var en afton. Jag var verkligen något orolig, ty kärleken är ändå ett lotteri, då jag begaf mig till kamrer Svanes, väl vetande att jag, då pappa sjelf vid den tiden på dagen alltid med några vänner satt på Freden och drack ett glas punsch, och mamma hade att göra med hushållet, skulle få tid att tala med Emma. Jag smög mig sakta uppför trapporna och inträdde i rummen. Der var tyst; men jag hörde liksom ett par menniskoröster hviska i de inre rummen. Här är främmande förut, tänkte jag och lyssnade; ty i detta fall ville jag helt tyst återvända. Då hörde jag ett samtal ungefär så här:

Emma: "Är han då verkligen artist? Vi hä alltid trott honom vara rika Gerhard."100

"Jo, häri är verkligen endast artist", hviskade en annan röst, som jag tyckte vara von Lindaus.

"Jag begriper då icke hur Hamelman (det var den som infört mig) kunde våga att narra pappa och säga, att den der menniskan var Gerhard, att det var ett infall af den unge mannen att vara inkognito."

"Det må han förklara, bästa Emma, men mannen är verkligen intet annat än artist; det är möjligt att han genom en sådan uppgift ville -"

"Det är likgiltigt, jag föraktar honom", sade Emma; "huru kan en dylik menniska utan namn och utan framtid och förhoppningar tränga sig in i en familj."

"Det är något svårt att förklara, men han kan ju hä samma känslor som jag - en målare har också ett hjerta."

Emma skrattade.

"Bästa Emma! ej ett ord om hvad vi talat; förstår ni? Ej ett ord till edra föräldrar, förr än jag uppgjort saken med mina; lofva mig det, Emma - älskade Emma!"

Hvad hon svarade vet jag ej, ty det goda herrskapet hviskade en hel hop ända till dess kamrerskan kom in och sade: "förlät mig, bästa baron, att jag ej gjort les honneurs."

"Ack, mamma, det är elakt af mamma att vara så länge ute - här har nu baron i mitt sällskap suttit tyst som en

mumie - hvad skulle jag hä att säga?"

När jag hörde detta, strök jag mig om näsan och tänkte: nu drar hon sin mor om näsan, och då får du inte räkna så noga.

Jag var verkligen mera Öfverraskad än ond, då jag gick derifrån. Att flickan skulle förakta den fattige artisten i jemförelse med den rike dagdrifvaren, (ty oss emellan sagdt, detta är min egentliga befattning) var verkligen så litet förunderligt, att jag, när jag åter stod på Norrbro och för tidsfördrif tittade i strömmen och funderade på, hur någon kunde vara så dum att dränka sig af kärlek, jag icke kunde begripa huru jag ett enda ögonblick kunnat falla på den idén att det kunnat vara annorlunda. Att min goda vän baronen begripit den saken bättre än jag och begagnat sig deraf, var alldeles klart - men jag lemnade honom101

slagfältet, fastän det är högst problematiskt huru det aflupit, om jag legitimerat mig som den rike Gerhard.

För att emellertid probera saken, gjorde jag några visiter hos kamrerns; den första gången var Emma fåordig och till och med oartig, den andra gången gick hon ut, då jag kom, och lät mig sitta ensam med gumman, och den tredje, fjerde och femte gången mötte mig en rödhårig piga j förstugan med den fägne-samma underrättelsen att herrskapet var ute - och detta några ögonblick efter, sedan von Lindau blifvit mottagen.

Ändtligen sade jag Lindau rent ut, att jag hört hela hans samtal med Emma, och önskade honom lycka. Mitt lugn tog han för ett djupt rotadt och evigt hat, som ej ville någonsin uttrycka sig i ord - och efter den dagen blef Lindau mera främmande, hans visiter blefvo sällsyntare och afstannade slutligen - och då jag händelsevis träffade honom, hade han varit så sysselsatt att han ej kunnat helsa på mig. Med den vänskapen blef det således slut.

För omkring tio år sedan fick jag höra att min förra förtjusning, Emma Svane, ännu var ogift, bodde i Stockholm, der hon hade en liten vacker våning, och att hon uppfostrade en "systerson" i sitt hus. Hon var det enda barnet, och det må hänga ihop med systersonen hur det vill - men en af mina spioner berättade mig, att pojken var ogement lik baron von Lindau. Nu är hon död och begrafven, och på grafven har en "trogen vän" låtit sätta en basrelief föreställande oskuldens genius gråtande vid hennes urna. För min del tror jag, <£tt han ganska gerna hunnit att gråta sig torr medan Emma lefde.

Du ser att dervidlag var fåfänga och svaghet, bedrägeri och lättsinne alltigenom. Frid med hennes stoft!

Blott fyrtiotvå år, är jag redan i några och tjugu trött af lefvande - jag har på många år ej haft en enda illusion, har försökt att bli bigott och gick för att komma i farten ett halft år hvarenda söndag i kyrkan. Men det ville ej gå, ty om qvällarne spelade102

jag träkarl med presten och tänkte: vore du intagen af din lära, fröjdade dig endast det, som gagnade din själ, hade du verkligen bättre sysselsättning med att i tysthet meditera, att studera din sak och lefva i en högre umgängelse än med ett sådant verldens barn som mig. Hade han velat omvända mig, så hade karlen åtminstone gjort sin tjenst och varit inne i sitt ämne; men nu föredrog han att vinna några riksdaler af mig och blef högst förtörnad, när jag var syndig nog att ta igen några lumpna fyrkar.

Jag är sjuklig; jag kan, vill jag hoppas, ej lefva så fasligen länge, ty det tröga urverket måtte väl stanna en gång.

Sorn du vet, eger jag en dotter; hennes mor var min husmamsell, du kände henne; hon dog strax efter flickans födelse och - då hon båd derom på sin dödsbädd, tyckte jag att jag väl kunde göra henne den förnöjelsen att låta viga mig med henne. Detta, sade hon, var för barnets skull. Nå väl, flickan är ett år gammal - ett vackert barn, jag älskar det mycket, mycket mer än hon någonsin kan begripa; men just derföre att hon må bli lycklig, skall hon ej veta af att rikedomens förbannelse hänger vid henne. Jag har allt sedan jag fick förstånd funnit mig plågad af den medfödda rikedomens elaka demoner, utan att ett enda ögonblick kunna tröstas öfver förlusten af den inbillade fröjd jag kände, då jag ännu ej visste penningens välde, utan var ett gladt barn. Sedan har misstanken alltid kastat sin trollstaf mellan mig och menskligheten, jag har ej kunnat tro någon - och derföre tror jag intet - intet af allt det menniskorna tro eller säga sig tro. En tröstlös otro har således förbittrat mitt lif eller åtminstone gjort det glädjelöst - hvad skall jag tro, då jag ej kunnat hysa förtroende hvarken till min far eller mor, till mina idealer

eller till mina vänner, och ej en gång till mig sjelf?

Jag har sett huru rika flickor omspinnas af för-såtet, invecklas och qväfvas i smicker och huru deras barnafröjd vissnat och dött, huru de blifvit olyckliga makar och odugliga mödrar. Jag vill ej att min flicka skall, utan stöd af far eller mor, utsättas för denna säkra olycka. Tvärtom vill jag att hon skall få det103

jag saknat, öfning att hålla sig sjelf uppe, aktning för sina egna krafter - med ett ord, hon skall ej veta att hon är rik; ty detta förlamar allt, förstör kraften och förgiftar hela hennes lif, som det förgiftat mitt.

Se här således min vilja. Dig, Simon Sellner, vill jag lemna hela min förmögenhet; den består i kontanter, som jag numera har nästan alla i min byrå. Hadelund och mina utestående fordringar gå jemnt upp, vill jag tro, att betala mina skulder. Du tar således alla penningarne och lägger i din rörelse; flickan utlemnas till ett tarfligt folk, som ej får veta annat än att du, som en vän af hennes far, drar försorg om henne och är hennes välgörare. Låt henne så växa i okunnighet om den olycka, du har i beredskap åt henne, och då hon blir äldre och, som jag tror, vacker, lär väl någon friare för hennes egen skull anmäla sig. Är det en hygglig karl, så bör du ej på något sätt hindra dem, af hvilket stånd och af hvilka vilkor han än må vara.

När de unga tu äro gifta och försöka att genom flit och arbetsamhet draga sig fram, bör du söka någon förevändning att gifva dem arbetsförtjenst och sålunda småningom sätta dem i goda affärer, och först sedan kan du när som helst helsa dem från mig och redogöra för ditt fögderi.

Räntorna och all deraf flytande vinst har du för ditt besvär, och endast kapitalet är det du behöfver redovisa. Närliggande i laglig form upprättade testamente, som vittnena underskrifvit utan att se dess innehåll, länder till din efterrättelse och din säkerhet för vidare kraf. Det enda, hvarom de blifvit underrättade, är att du eger att utan vidare redovisningsskyldighet utreda mitt bo och föröfrigt iakttaga hvad du efter samvete anser för rätt och billigt, utan att någon, eho det vara må, får deröfver begära redo, liksom att du är utnämd till flickans förmyndare.

Du ser att jag -öfverlemna! allt åt din heder och ditt samvete, ty jag har fästat mig vid dig derföre, att du ej är lik andra, vanliga menniskor. Ditt blygsamma, stilla väsen, ditt ordningssinne och din sparsamhet, paradt med din törst efter kunskaper och ditt rediga hufvud, bör * göra dig till en rik menniska -104

och som du sjelf förtjenat din rikedom, som jag tror, äfven till en lycklig, så till vida någon lycka finnes.

Du får ej afvika det allra minsta från min föreskrift. Skulle du dö, innan flickan utfått den förmögenhet jag efterlemnar, bör du på sotsängen öfverlemna testamentet till någon annan, men i vittneris närvaro; ty jag förlitar mig ej på din menniskokännedom, så som jag förlitar mig på min egen.

Då jag blir sjukare och nalkas döden, ämnar jag lemna dig detta papper, hvars ungefärliga innehåll du redan förut får veta - och sedan bör du vara närvarande då jag dör, för att genast taga vård om lilla Gustafva och mitt efterlemnade gods.

Tjenstefolket skola hä lön för 3 år, då de flytta, samt en ny svart klädning; ty det brukas att sörja med kläderna då en menniska dör.

Man måste göra något för att verlden skall få något att prata om, som är godt - den har så mycket ondt att förkunna.

Hadelund den 3 November 1800. Axel Gerhard.

Detta var innehållet af det papper, som herr Simon Sellner genomläste. Sedan han gått igenom det, lade han det från sig och drog en djup suck, hvilken lät som en dödsrossling.

"Sådan var han, sådan blef jag. Vi äro blott olika utvecklingar af samma djupa, verldsföraktande egoism - begge ett par plantor, hvilka vuxit upp som mistlar på otrons tunna moderträd. Han trodde hvarken på Gud eller menniskor, utan ansåg allt för ett maskineri, en sorts perpetuum mobile, som slumpen sammansatt, utan ansvarighet hos de särskilda delarne. De rådde ej för, om de gingo skeft eller rätt, det berodde huru de blifvit

inpassade i maskineriet.

"Den 23 December", fortfor herr Simon långsamt, "det vill säga en månad efter det han skref detta papper, blef jag kallad till honom. Det var i qväll-ningen. Han hade länge lidit af hjertklappning och trängsel öfver bröstet, och trodde sjelf att han ej skulle öfverlefva julen. När jag kom, satt han uppe i. en105

stol. Han smålog bittert och pekade att jag skulle sätta mig vid bordet. Det gamla uret låg framför honom och pickade, klockan var omkring elfva. När han ändtligen kunde tala, hvilket täta krampanfall ofta hindrade, smålog han ånyo och sade: 'Sellner, nu är tragedien snart slut - lamporna börja slockna i rampen - jag har svårt att se - det klingar för öronenr det är döden, som spelar upp finalen.'

"Han afbröts af anfall efter anfall och sade blott några afbrutna ord emellanåt.

"'Ser du, Sellner', yttrade han en gång, 'maskinen håller på att stanna, oron vill ej gå, kedjan brister snart - jag observerar allt; ty innan allt är förbi, vill jag ändå veta hur det går till att dö (han drog på munnen), jag är nyfiken in till mitt sista.'

"Så betraktade jag honom hela timman, hur han kämpade och hur kampen blef allt svagare och svagare. Han tycktes slutligen slumra in; men hastigt slog han upp ögonen, reste sig till hälften och fattade den gamla klockan, betraktade henne med vilda blickar, stirrade på den obevekligt framskridande visaren.

"'Nu!' rosslade han, 'nu! nu stannar verket' och han slog klockan i bordet, men föll i samma ögonblick baklänges i länstolen och var död. Klockan hade stannat af det häftiga slaget och pekar ännu i detta ögonblick på 3 minuter öfver tolf den 23 December 1800.

?7Så dog denne man, som var min ungdoms ideal af vetande, af snille och kunskaper - ack! ack!

"Men, Simon Sellner!" återtog han efter några ögonblicks tystnad, under hvilken han betraktat den gamla klockan. "Hur har du uppfylt ditt löfte? Trodde du väl på en dom efter detta, då du svek den döendes förtroende, då äfven du svek honom? Tog du vård om barnet? Nej! Har du redovisat? Nej! Har du bedragit hela verlden och det stackars barnet in i döden? Ja - ja - Simon Sellner, lägg fadrens testamente bredvid dotterns sista bref, der hon ännu kallar dig för sin välgörare, lägg dem bredvid hvarandra och kollationera. Ett helt lifs ånger och bättring bringar ej dessa begge papper i harmoni - och nu stå de begge inför Gud och klaga på mig.106

"Stackars Simon Sellner - rikedomen bränner äfven dig till stoft, lid, bed, bed, ångra - och hoppas, när du kan få det - hoppas nåd och försköning."

Försoning.

Då en allvarlig föresats en gång fattat ett sådant lynne som Sellners, var det en slags naturnödvändighet för honom att med ihärdighet och i alla rigtningar gå framåt och vidga sin verksamhet. Han måste verka, hans arbetande själ fann ingen rö i annat än ett beständigt framskridande mot ett mål, det måtte vara ondt eller godt, störta mot djupet eller nalkas dagern. Han hade sänkt ner sig i den krassa egennyttans mörka men guldrika klyft; han hade sett att ju djupare han kom, desto tjockare och ogenomträngligare stod natten och den kalla grafluften omkring honom; men der fans guld på djupet, och han fortfor att med ihärdighet stiga ner för de bristande stegarne och våga lifvet, det eviga, öfver afgrunderna, för att skörda det.

Men när han då stod midt i hvalfvet, der guldet skimrade för skenet af hans egna af girighet brinnande ögon, fann han sig liksom lefvande begrafven och önskade sig åter tillbaka. Då öppnade sig plötsligen berget, en svag gråaktig dagstrimma skimrade derigenom; men han skyndade tillbaka, och se; för hvarje steg blef den branta gången, som ledde uppåt, ljusare, och fastän han ej ännu kunde se en skymt af himlen, fann han, att han på den vägen åter skulle komma ut i Guds sköna natur och återse himlen och solen och de vänliga stjernorna, som han i sin barndom kände så väl.

Simon Sellner var ej en menniska, som kunde tröttna, och derföre sökte han att återvinna allt hvad han förlorat. Fordom, då han var ung, kände han menniskorna och dessa kände honom - men ju mera hans första brott genom

sina följder, sina oafvisliga 106

"Stackars Simon Sellner - rikedomen bränner äfven dig till stoft, lid, bed, bed, ångra - och hoppas, när du kan få det - hoppas nåd och försköning."

Försoning.

Då en allvarlig föresats en gång fattat ett sådant lynne som Sellners, var det en slags naturnödvändighet för honom att med ihärdighet och i alla rigtningar gå framåt och vidga sin verksamhet. Han måste verka, hans arbetande själ fann ingen rö i annat än ett beständigt framskridande mot ett mål, det måtte vara ondt eller godt, störta mot djupet eller nalkas dagern. Han hade sänkt ner sig i den krassa egennyttans mörka men guldrika klyft; han hade sett att ju djupare han kom, desto tjockare och ogenomträngligare stod natten och den kalla grafluften omkring honom; men der fans guld på djupet, och han fortfor att med ihärdighet stiga ner för de bristande stegarne och våga lifvet, det eviga, öfver afgrunderna, för att skörda det.

Men när han då stod midt i hvalfvet, der guldet skimrade för skenet af hans egna af girighet brinnande ögon, fann han sig liksom lefvande begrafven och önskade sig åter tillbaka. Då öppnade sig plötsligen berget, en svag gråaktig dagstrimma skimrade derigenom; men han skyndade tillbaka, och se; för hvarje steg blef den branta gången, som ledde uppåt, ljusare, och fastän han ej ännu kunde se en skymt af himlen, fann han, att han på den vägen åter skulle komma ut i Guds sköna natur och återse himlen och solen och de vänliga stjernorna, som han i sin barndom kände så väl.

Simon Sellner var ej en menniska, som kunde tröttna, och derföre sökte han att återvinna allt hvad han förlorat. Fordom, då han var ung, kände han menniskorna och dessa kände honom - men ju mera hans första brott genom sina följder, sina oafvisliga107

konseqvenser tryckte ned honom, desto mindre tyckte han sig hä gemenskap med menskligheten.

Den blef honom någonting främmande och på samma gång någonting förhatligt; ty det var en demonisk makt, som herskade genom honom - och det ondas demoner äro endast andliga krafter, så väl som det godas englar.

Då de förra fattat en själ, söker hon neddraga, smutsa och tillintetgöra allt; då de goda geniernas kärlek genomströmmar själen, söker hon att lyfta, förädla alla andra. Men i begge fallen ligger der som verksamhetsgrund en andlig kraft, som beherskar skapelsen.

Det första steget således på hans nya bana, eller rättare, den första sporre af en ny lifsåskådning och en ny anda han kände var, att han åter började se menskligheten i en annan dager än förut, att han började anse menniskorna som bröder och ej såsom fiender, att han kunde förlåta deras svaghet och deras fel, och att han kunde bära deras förakt.

En följd af denna sinnesstämning var bland annat, att hans hus fick en annan fysionomi. De nya tapeterna, soffan, hans nya röck, allt var med ett ord blott medel för tillfredsställandet af en inre åtrå att inträda i det stora brödraskapet, som han förut flytt, fruktat och skadat.

Den lilla flickan - Adelaide - blef för honom den länk, med hvilken han ville sammankedja sig med menskligheten och med Honom, som ställer så, att vägen äfven för den gamle brottslingen icke är stängd.

"Jag måste se henne", yttrade han ofta vid sig sjelf, då han efter slutadt dagsarbete gick fram och åter på sitt kammargolf. "Jag måste se henne - det är en plåga, en törntagg, sorn sticker djupt i hjertat; men låt honom sticka, låt det blöda. När vilden blifvit huggen af en giftig orm, ristar han upp såret och låter det blöda, så att giftet må flyta bort, innan det förvandlat hela hans varelse till gift.

"Så må ångern stinga i hjertat och låta det blöda, till dess hvarje ond tanke, hvarje droppa gift, som verlden gjutit deri, följt med. Men hon skall också bli min upprättelse - hon skall, om Gud så vill, smeka108

mina kinder och säga: jag håller af dig, gamle Simon. - Ack, det skall för mig bli en röst af Gud/

Det var således för att utan uppseende kunna få se lilla Adelaide, dotterdottern till Axel Gerhard, herr Simon

formerade närmare bekantskap med major von Wolfenbiittel, som bodde i grannskapet af prestgården, der flickan uppfostrades.

Hon hade nu varit der öfver ett år; detta år hade gjort stora förändringar i herr Simons tänkesätt. Herr kontoristen Glysisvall vågade väl ej tänka på den saken? men kunde ändå ej underlåta finna, att allt fått ett annat utseende; men någon reflektion gjorde han icke deröfver, lika litet som man just reflekterar på, då man går en väg frarn. att han går uppföre eller utföre, fastän man känner att så är.

Det är två olika ting att erfara och reflektera öfver hvad man erfar. Herr Glysisvalls hela lefnad var ett bevis derpå. Han hade förut lika litet reflekterat öfver att herr Simon fordom ofta begick dåliga handlingar, som att han nu ofta begick goda. Herr Glysisvall liknade en staf, som lika väl apterar sig för att slåss med, som att stöda en ädel gubbes vacklande steg.

När således en vacker vinterdag i dagarne mellan jul och nyår 1825 en släde stannade för herr Simons dörr och den lille mannen satte sig deri för att resa åt landet, var detta någonting som herr Glysisvall kunde säga och bedyra ej vara händt i mannaminne; men det var herr Simons vilja att han ej fick tänka, och derföre tog han den händelsen alldeles som en annan besynnerlig ödets skickelse.

Herr Simons hushållerska var deremot ej på långt när så trankil; hon gick i köket och i rummen ungefär i samma sinnesstämning, som en furste skulle hä, om en lycklig kronpretendent med stor härsmakt hotade gränsen och folket ej var att lita på. Hennes välde kunde få ett snöpligt slut, om herr Simon nu fallit på den galenskapen att gifta sig - och hade herr Simon föresatt sig att gifta sig, så gifte han sig, om han också skulle få börja med dussintal af korgar; så mycket visste hon. Men hvem skulle väl ge korgen åt herr Simon, som var så omåttligt rik och som dessutom109

ou hade inredt rummen rätt vackert och skaffat sig nya kläder? Hade han icke till och med pelsrock och resväska nu - hvem kunde väl ge en sådan rnan korgen ?

"Åtminstone blir det inte den der "Wolfenbiittlan", tänkte gumman; "ty majorens affärer äro långt ifrån goda, och om deras dotter får herr Simon, så få de gamle sitt behof af socker och kaffe för intet i boden. Så mycket är säkert."

Herr Simon efterlemnade således bittra känslor i sitt hus; rnen detta ersattes tillräckligt af de glada, med hvilka han mottogs i majorens.

Majoren stod sjelf barhufvad pä trappan och väntade på att släden skulle svänga upp på gården, och dä den stannade vid trappan, skyndade husets pigor ut för att hjelpa den resande herrn.

"Välkommen på mitt lilla ställe, min gode herr Sellner! Hm, skönt slädföre hitut, väl icke halt i Skråliderna? Hm, skall bli en fägnad - hm."

Herr Simon Sellner hade aldrig varit sällskapsman, hade inga gåfvor derför och hade just derföre med så stor beundran slutit sig till Axel Gerhard, hvars lösliga läror häri omplanterat på en ovänligare jordmån. Han hade sedan ej funnit behag i sällskapslifvet, utan flytt det, om det ej var alldeles oundgängligt för någon affär, och således saknade han ännu vid sin ålder all erfarenhet i denna för en verldsman nödiga konst att göra figur i sällskapskretsarne.

Herr Simon försökte ett småleende, som ej tog sig synnerligen väl ut; men det är ändå så öfverens-kommet inom det menskliga samfundet, att man, då man drar på munvinklarne och till viss grad visar tänderna, dermed låter förstå att man är hjertans fägnad och lycklig - om åter man utom dessa öfningar med munnens muskler äfven använder dem, som böja kroppen framåt, så betyder detta att man är mycket lycklig att hä den äran, och ske dessa dragningar och böjningar så långt naturen vill tillåta, betyder det att man är öfversvinneligt salig att hä den nåden - o. s. v. Detta hör till den en gång för alla bestämda mimiken.

Nu var herr Simon ganska litet öfvad i denna konst och derföre blef hans småleende ungefär lika110

begripligt som ett Fader vår på kinesiska och med dess karaktärer. Man vet bestämdt att det skall vara Fader vår; men ser verkligen ej annat än en lapp fullklottrad med streckar och plumpar.

Af denna art var herr Simon Sellners första leende mot major Wolfenbiittel, som bestämdt visste att herr Simon icke ville bitas, utan att det betydde: "jag ber ödmjukast", allt för mycken ära", eller något dylikt.

"Herr Sellner", presenterade majoren, "min hustru, min dotter, Enochina, min andra dotter, Abelina, och min tredje dotter, Rachel."

"Det är högst fägnesamt att få den äran att få se herr patron här ute på landet; det kan väl också vara litet uppmuntrande för en stadsbo att helsa på sina vänner - mycket välkommen."

Majorskan skulle hållit en mycket längre harang, om ej Herr Simons hela utseende och hans oupphörligt återtagna böjningar på kroppen bevisat att han omöjligen, utan att komma att likna en såggubbe (en sådan som barnen sätta på bordskanten och låta nicka), kunde mottagas med ett så utförligt välkomsttal, som den goda majorskan uttänkt.

Det var strax före middagen den ärade gästen kom, och naturligtvis skulle Enochina just nu hä veckan, för att visa sin fallenhet för hushållsgöromål. Knapt hade således herr Simon kommit i rö och med majoren börjat ett samtal örn huruledes det förliden höst ej var nog barfrost, så att kärren knapt ville bära och Gud allenast visste huru det kunde gå med rå-garne, som kunde röta under snön, då majorskan med en mellan herr Sellner och Enochina irrande blick yttrade: "nå, lilla Enochina, du har väl middagen färdig?"

"Ja, söta mamma", blef svaret, i det flickan mycket beskäftigt begaf sig ut.

"Jag är, herr Sellner", återtog majorskan, "en lycklig mor; jag behöfver ej bekymra mig om hushållet, ty det styr och ställer lilla Enochina bättre än jag sjelf - och när hon, ty Enochina är ett godt barn, frågar mig till råds, kan jag ibland ej låta bli111

att skratta: det förstår du så väl som jag, barn! säger jag.»

"Ah ja, flickan är verkligen duktig", tillade majoren, "en riktig liten perla."

"Mycket fägnesamt", yttrade herr Sellner, "mycket; det må man säga - hm."

"Ack ja, hon är sparsamheten sjelf och kan hushålla med smulorna/

"Ganska vackert, hm, - fägnesamt att höra."

"Nå, hur blef det sedan med Ollinders konkurs?" afbröt majoren, som fruktade att första ingifningen skulle bli tör stark, "blef der öfver tjugufem procents utdelning? Man sade att der skulle bli trettiofem; men det gick ej bra med auktionen på sockerbruket."

"Nej, det blef knappa tjugutre procent", svarade herr Sellner, "knappa tjugutre; jag förlorade några tusen riksdaler der."

"En sådan usling", inföll majorskan, "en sådan -"

"Det var en beskedlig karl", svarade herr Sellner, "men borde aldrig slagit sig på att bli affärsman; han saknade lust derför och ihärdighet - ihärdighet, ett nödvändigt vilkor."

"Ihärdighet ja, det är en nödvändighet", blef majorskans svar. "Vet du, Wolfenbiittel, jag kom att tänka på Enochina och den långa väfven, der hon satt sent och bittida - förstår sig herr Sellner på väfvar? eller förlåt, förstår var ej rätta ordet - intresserar sig herr Sellner för väfning?"

"Ja, jaha, det är en god husslöjd."

"Kors, då skall jag visa den drällsväf, som Enochina.. ."

"Åh ja, dermed få vi nog tid; ty herr Sellner blir väl här några dagar, vill jag hoppas", afbröt majoren, som kände männens natur att icke tåla allför stora doser på en gång. "Jaså, der blef inte mer i utdelning", återknöt majoren

det afbrutna samtalet; "jaså - ja, det är verkligen besynnerligt huru slarf i affärer tilltagit på de senare tiderna. I vår ungdom fingo vi lära oss annat, hushållsaktighet och ordning - nu är det deremot öfverflöd och slarf."

"Kan väl vara; men det finnes ordentliga menniskor äfven nu", yttrade herr Sellner.112

"Det borde", tillade majorskan, "det borde du, lille Wolfenbiittel, minst tala om; ty Gud skall veta att dina barn ej äro att klaga på och och En.. /

"Ja ja, mor, med undantag förstås, förstås med undantag; men män, sådana som herr Sellner, hvilken ensamt genom flit och ordning vunnit så mycket -"

Herr Simon slog ned ögonen, och om majoren varit det allra minsta fysionomist, hade han bort se att han kommit på ett obehagligt ämne. Detta var dock ej fallet, utan majoren trodde att den gode herr Simon väl kunde tåla vid ännu mera - således fortsatte han:

" Också har Gud varit med herr Sellner och välsignat alla hans företag."

"Nej, nej, nej!" ropade herr Simon utom sig af smärta, "nej, det har Han icke."

"Aha, det bär syn för sägen, att Gud hjelper den flitige och sparsamme."

Herr Sellner satt stilla, men drog en djup suck, liksom för att andas bort det obehagliga ämnet; ty nu kom matbud.

"Di skall komma in och äta, sa' fröken", yttrade en beskedlig ladugårdspiga, som för dagen fungerade som husjungfru.

"Det är serveradt, skulle du säga, mitt barn", rättade majorskan, tilläggande, i det hon sjelf bjöd den tafatte herr Sellner armen: "det är alldeles omöjligt att instruera dylikt folk."

Måltiden var, som man kunde vänta sig, ganska matrik och bastant; ty Enochina hade velat lemna liksom en profkarta på alla genrer af matlagning i den goda gamla stilen, som hon lärt af mamrna.

Herr Simon var dock i tvenne afseenden mindre treflig, ty han var fåordig, men detta skulle dock varit en förtjenst i värdinnans ögon, om han användt sin tystnad på ett artigt sätt, derigenom att han ätit någorlunda försvarligt; men herr Sirnon åt alldeles förskräckligt litet, och detta gjorde hans tystnad alldeles oförlåtlig. Man började en mängd samtalsämnen; men herr Simon hade en egen gåfva att åter afslita tråden genom ett illa afpassadt "jaså" eller ett "hm" eller ännu sämre, genom att rent af tiga.113

"Var så god och smaka på den här gräddkakanT bäste herr Sellner!" yttrade majorskan.

"Nej, jag tackar/

"Åh var så god - jag hoppas att du ej gjort den sämre än vanligt, lilla Enochina; du plägar kunna laga gräddkaka. - Bäste herr Sellner, är det inte möjligt?"

"Hm, förmår inte, förmår inte."

"Men Enochina blir så ledsen, tag för att göra barnet till viljes."

"Hm, jag har redan - hm, (tar en liten bit) hm, ganska god."

"Åh bevara mig, så litet. Gud vet huru herr Sellner skall kunna lefva vid så litet. Herr Sellner äter så litet som en kanariefogel."

Majoren hade åter icke detta fel, ty han tog så bastanta portioner, att majorskan i tysthet beundrade pappas aptit; men majoren fick icke gräddkaka hvar dag och helt instinktmässigt tog han för sig af försynens tillfälliga gåfvor.

"Det lönar väl ej mödan att bjuda herr Simon en bit till? - Åh bara en bit."

"Nej, ne-ej - tackar", yttrade herr Simon, på hvars panna ångestsvetten började framtränga; ty han hade vid sitt tarfliga ungkarlsbord under nära trettio år aldrig haft mera än två ganska tarfliga rätter, soppan inberäknad, och

hade, innan gräddkakan kom, måst smaka på åtminstone sex, alltid under hopp och en hemlig inre bön att hvar och en skulle vara den sista. Men han hade ej blifvit bönhörd, utan när den ena härligheten tog slut, kom en ny. Ändtligen tog måltiden slut och herrarne gingo in i majorens rum för att spraka.

"Det rnå jag dock säga", yttrade majorskan sedan den ärade gästen aflägsnat sig, "det må man säga, att herr Sellner skenbarligen aldrig varit bland folk, åtminstone folk med edukation."

"Jag undrar just hvad han äter der hemma", skrattade fröken Rachel.

"Åh, kära barn, sill och potatis, sill och potatis och torr fisk och kanske, när det skall vara stort, morötter", yttrade majorskan; "der inne i staden hä

de ej vår ladugård att taga af - och Gud vet om herr Sellner vet hvad egentligen grädda är för slag."

"Hvad tyckte mamma om gräddkakan?" frågade Enochina; "det var riktigt försmädligt att se hur han satt der och stack i bitarne, alldeles som om det varit medikament er."

"Gräddkakan var oklanderlig, ganska oklanderlig % yttrade modren, hvilken icke, för att nedstiga från sin höga plats som lärarinna i den ädla kokkonsten, ville låta sin dotter förstå att gräddkakan var mera än "oklanderlig", som förutsatte att mamma sjelf skulle kunnat laga den utmärkt delikat, hvilket i den husliga nomenklaturen står i samma förhållande till oklanderlig, som i den akademiska laudatur till ett blankt approbatur.

"Men", tillade majorskan, "vi skola göra oss mindre besvär; ty det är att endast förlora både kostnader och mödor på en person, som aldrig varit med. Min Gud, hvad han väl behöfver en hustru, som ställer honom i ordning och gör honom till folk."

"Ni må tro att pappa var inte stort bättre, när jag tog honom - ack min Gud, sådana ungkarlsvanor -. men det får en hustru tåla", tillade hon med en min af sann resignation.

"Pappa var ändå officer och hade således varit med bland folk, utom det att han var adelsman."

"Ja visst, barn; men när ni gifta er, så få ni nog se huru de der karlarne alltid äro mer eller mindre grofva. Benen upp i soffan och tobaksaska på golfvet - och aldrig var det vardt att pappa i början lade ihop servetten när han åt eller vände kakan annat än afvigt i brödkorgen, eller att han kunde för sin död komma ihåg att när här var främmande visa mig upp-* märksamhet mera än vanligt.

"Nu är han gammal, flickor, så att han glömt en hop igen; men en tid var han rätt skaplig. Och ändå", slutade majorskan, "ändå är pappa den förträffligaste af alla män på jorden, och Gud skall veta att han är god och har en ädel karaktär; men han är ändå en karl och det rår stackars pappa inte för."

Simon Sellner hade verkligen mycket svårt att115

oförmärkt komma fram med sitt ärende att komma till prestgården, men majoren, som ej visste hvar han skulle göra af den ärade gästen och som i sin förlägenhet funderade på tusen utvägar att, som det heter, roa sitt främmande, föreslog af sig sjelf en resa till prestgården, på hvilket förslag herr Sellner till majorens icke ringa lättnad genast gick in.

"I morgon resa vi till prestgården, mor", sade majoren, då han med sitt främmande åter inträdde i familjen, der Enochina hade framtagit ett broderi, hvilket hvilat sedan förliden jul och som var ett af dessa evighetsarbeten, som flickor hä i förråd att taga till, då det skall vara riktigt fint.

"Ja, örn det roar herr Sellner?"

"Hm, ingen fråga", blef dennes svar.

"Ja", återtog majorskan, "vårt prostafolk är ett alltför hyggligt prestfolk att vara på landet."

"Åh, de söta menniskorna!" inföll fröken Enochina med en snörpning på munnen.

"Ja, det är", fortfor majorskan, "ganska hyggliga menniskor."

"Och så innerligt barnkära", tillade Enochina.

"Ja, allt sedan de miste en liten gosse", återtog majorskan med en skarp blick på Enochina, som betydde att mamma sjelf ville behålla ordet. "Det enda man ej kan gilla är att de som prestfolk tog den förlusten så fasligt hårdt, att de allt sedan sörjt barnet, liksom det ej hade bättre hos Gud än hos dem - det är riktigt barnsligt att så sörja - jag har sagt prostinnan det många gånger; men hon ber mig alltid afbryta det ämnet."

"Hm, åh ja, folk äro inte alla af samma sinnelag", yttrade majoren ursäktande.

"Ja visst, lille Wolfenbiittel; men en prest borde väl allra bäst veta att barnen höra Gud till och att en menniska skall med förtröstan på Herrans nåd bära sin sorg och tacka Honom, som gifver och tager. Men det är nu hulpet igen", tillade majorskan, som vid detta tillfälle hade låtit herr Sellner höra hvilken varm religiositet, som fans inom Wolfenbiittelska familjen, "det är nu hulpet igen."116

Herr Sellner böjde sig ner och tog upp en knappnål, som låg i golfspringan.

"Ja, de hä ett litet upptaget barn i huset, en liten rätt vacker unge, bara hon ej får för mycket sjelfsvåld", sade majoren, som promenerade fram och tillbaka på golfvet, rökande sin grannaste pipa, ett sjöskumshufvud, på hvilket Wolfenbiittelska vapnet var graveradt.

"Åh ja, det är en liten rätt nätt unge", sade majorskan.

"Åh, så för söt hon var der borta hos Herrmans", tillade Enochina.

"Åh ja, då var hon utklädd för tillfället", blef majorskans anmärkning, "och det förundrade mig mer än skäligt att så pass religiösa menniskor som prosten och prostinnan ville tillåta att deras fosterbarn utkläddes och spelade en riktig komedi för herrskapet Herrmans räkning - det hade jag som mor aldrig tillåtit."

"Hm, en ganska besynnerlig händelse med det barnet", sade majoren, för att afbryta samtalet, som började att alltför mycket öfvergå till kritik.

"Ja, en högst besynnerlig - kanske herr Sellner hört det förut?"

"Hm, jag vet inte", yttrade herr Simon och vred sig på stolen.

"Kors! det var märkvärdigt, det, som alla menniskor tala om", började majorskan. "Jo, det var förliden vinter vid denna tiden - ja, jag tror att det var vid denna tiden."

"Det var precis den tjugusjunde December, söta mamma", anmärkte Rachel.

"Åh nej barn, det var nog förr, vet jag."

"Nej, mamma lilla, det veta vi nog bäst, för det var då vi kommo från patron Silfvergrens julkalas, som vi mötte gamla Jons Stina i Ingeborgskärret."

"Nej, söta Enochina", inföll Abelina, "det var Greta i Knäppen."

"Åh nej, söta Abelina, det var ingen annan än gamla Jons Stina, som kom med postväskan från kärrstugan; jag mins precis att hon hade postväskan på ryggen."117

"Ja lika godt, flickor", återtog majorskan; "men det var förut, det mins jag alldeles noga."

"Mamma lilla, det var ändå dagen efter Silfver-grenska julkalaset och vi hade dansat hela natten - pappa mins nog det", anmärkte Enochina, som tycktes mycket intresserad, "var det inte så, pappa lilla?"

"Hm, jo jag tror, hm, jag tror, mor, att flickorna hä rätt."

"Åh, alltid håller du med flickorna; men lika godt. Händelsen var nu att prosten fått - jag tror att det var i juldagarne -"

"Ja, prostens väska kommer alltid om Jordägarne, och således var det annandagen i fjol; ty den inföll på en

lördag. Det var så att säga fyra helgdagar å rad i fjol, om man räknar julafton", tillade Enochina.

"Ja, han fick emellertid", började majorskan för fjerde gången, med mera eftertryck än förut, för att låta flickorna förstå att hon ej ville hä flere afbrott, "prosten fick emellertid ett anonymt bref, innehållande att en fattig menniska dött i en koja och qvarlemnat ett litet vackert barn, som man dock ej kunnat annat än lemna åt polisen."

"Nej, fattigvården, mamma lilla."

"Nå lika godt, det är ej så fasligt noga med till hvem man skulle lemna en sådan der stackare - nog af, den okände bad prostens att ta barnet till sig och uppfostra det till dygd och goda seder - och så reste prostinnan sjelf genast till ett torp, der barnet skulle finnas. Der fans det också."

"Och de visste i torpet ingenting mer än att barnet några timmar förut blifvit inlemnadt af en gubbe", anmärkte Enochina.

"Nej, kära du, nu misstar du dig - det var af en lång herre", sade Rachel.

"Ni äro roliga, flickor", skrattade Abelina, "det var af en officer."

"Sak samma, barn, låt oss ej disputera om den saken; men så mycket är säkert, att prostinnan virade in ungen -- som skulle varit tarflig, men ändå snygg - i prostens vargskinnspels och förde hem lilla klenoden. Skada att prostens är fattigt folk, eljes kunde det barnet med tiden blifvit ett rikt gifte, ty de hä upp-118

tagit det alldeles som sitt eget - och Gud skall veta att det får vara sjelfsväldigt."

"Ja, hvad säger mamma?" inföll Enochina. "Här örn dagen hade prosten varit ute för att mäta af logen, tror jag, eller hvad det var - ty eljes bryr han sig ej om verldsliga ting - och så, när han kom igen upp på sin kammare, så blef han riktigt förskräckt, för alla hans stora böcker lågo i en hög på golfvet. Hvem har gjort detta? frågade prosten riktigt ond."

"Det tviflar jag på", inföll majorskan, "att det beskedliga kräket någonsin kan vredgas."

"Jo, mamma, han blef riktigt ond; men då såg han bokhögen röra sig, så att liksom en dörr öppnade sig, och der stack Adelaide - ty så kallas flickan, bevars - fram sitt hufvud och sade: det är jag, som bygt mig ett eget hus, lille farfar. Då skrattade prosten och kysste sin lilla mamsell och gaf henne en liten föreställning att hans böcker inte passade till att bygga hus af."

"Stryk borde hon haft, det hade varit det rättaste", tillade majorskan med en märkvärdig knyck på nacken.

"Ja, det är en högst märkvärdig historia", började majoren, "en högst märkvärdig historia."

"Ja - ja verkligen, verkligen", blef herr Sellners förlägna svar, "mycket märkvärdig."

"Ja, för min del", sade majorskan med en min, som skulle passat en professor eller en filantrop af det teoretiserande slaget, "det är besynnerligt att hederliga och visserligen på sitt sätt religiösa menniskor, som prostens, på detta sätt vilja lägga hyende under lasten - det är ej svårt att förstå att detta barn är ett syndens barn - . och en prest borde allra minst nedlåta sig att underlätta vidlyftighet och brott mot Guds och borgerlig lag.

Det är ej troligt att den gemena modren är död, hon har endast velat bli fri från sin börda och kasta den på andra, det otäcka, gemena stycket - och då tyckte hon att vårt prostfolk, som äro alldeles för goda, rätt kunde dra försorg om hennes barn. Deraf få de endast sorg och skam, endast förargelse; ty fädernas missgerningar gå in på barnen allt intill tredje och fjerde led."119

Herr Sellner svarade intet på denna religiöst moraliska utgjutelse, hvars djupa sanning blott flickorna kunde rätt uppskatta: ty sjelfva majoren hade sina små tvifvel, om det just var Gud så särdeles behagligt, om man lät små barn plikta för föräldrarnes fel.

Besöket l prestgården.

Då en brottsling skall inför sin ransakare och domare, kan han aldrig vara mera nedtryckt till sinnet än Simon

Sellner, när han i majorens stora räck och i sällskap med majorskan och Enochina - ty majoren satt sjelf bredvid drängen - reste till prestgården.

Herr Simon fann dock att han ej kunde känna någon rö, förr än han sett barnet, förr än han genomgått denna skärseld af samvetsförebråelser och smärta.

Då de resande kommo fram, mottogos de af prest-tblket.

Det låg någonting i högsta grad ängsligt att en mulen vinterdag inträda i den tysta prestgården och mötas af dess beskedliga invånare. Det var ett fridens hem, men ett af dessa, som ej gifva sinnet någon spänning, utan i stället nedtrycka det. De få, tarfligt men väl möblerade rummen voro tysta och dystra; allt stod der i en ordning, som förrådde att de rum, der de främmande infördes, icke vanligen begagnades.

Möblerna voro hvarken gammal- eller nymodiga, men blandade af begge sorterna, till största delen arf på prostens och prostinnans sida, en samling, som, om den kunnat tala, haft att berätta om flere familjers öden, hvilka nu voro glömda. Det enda som blifvit tillagdt var öfverdragen, dessa tråkiga, blårutiga öfverdrag, som så ofta äro bestämda att skona möbler mot solen. Potpourrikrukan af blått glas stod under den gamla förgylda spegeln, i hvars öfre fält framställdes en offringsscen i grekisk stil med en brinnande trefot, och som i det nedre hade en i pappersdeg pressad 119

Herr Sellner svarade intet på denna religiöst moraliska utgjutelse, hvars djupa sanning blott flickorna kunde rätt uppskatta: ty sjelfva majoren hade sina små tvifvel, om det just var Gud så särdeles behagligt, om man lät små barn plikta för föräldrarnes fel.

Besöket l prestgården.

Då en brottsling skall inför sin ransakare och domare, kan han aldrig vara mera nedtryckt till sinnet än Simon Sellner, när han i majorens stora räck och i sällskap med majorskan och Enochina - ty majoren satt sjelf bredvid drängen - reste till prestgården.

Herr Simon fann dock att han ej kunde känna någon rö, förr än han sett barnet, förr än han genomgått denna skärseld af samvetsförebråelser och smärta.

Då de resande kommo fram, mottogos de af prest-tblket.

Det låg någonting i högsta grad ängsligt att en mulen vinterdag inträda i den tysta prestgården och mötas af dess beskedliga invånare. Det var ett fridens hem, men ett af dessa, som ej gifva sinnet någon spänning, utan i stället nedtrycka det. De få, tarfligt men väl möblerade rummen voro tysta och dystra; allt stod der i en ordning, som förrådde att de rum, der de främmande infördes, icke vanligen begagnades.

Möblerna voro hvarken gammal- eller nymodiga, men blandade af begge sorterna, till största delen arf på prostens och prostinnans sida, en samling, som, om den kunnat tala, haft att berätta om flere familjers öden, hvilka nu voro glömda. Det enda som blifvit tillagdt var öfverdragen, dessa tråkiga, blårutiga öfverdrag, som så ofta äro bestämda att skona möbler mot solen. Potpourrikrukan af blått glas stod under den gamla förgylda spegeln, i hvars öfre fält framställdes en offringsscen i grekisk stil med en brinnande trefot, och som i det nedre hade en i pappersdeg pressad120

kärleksgud, som tjock och klumpig i en snäcka drogs af två lejon. På ömse sidor om den blå krukan, som var fyld med torkade blad af rosor och blommor af lavendel, stodo ett par höga ljusstakar med ljus uti, och som flygelmän i ledet derutom ett par små gips-pjeser, den ene föreställande Luther och den andre Melanchton.

Här inträdde (det var nämligen förmaket) nu de främmande och prostinnan bjöd dem sitta.

Majorskan hade ögonen med sig. Hennes ögon voro någonting motsvarande sådana tuber, som astronomerna kalla för stjernletare, med den skilnaden att hennes ögon voro bristletare, som det tycktes, endast skapade att i ögonblicket attrappera om på ett främmande ställe något var i olag, någon fläck på golfvet, något veck på gardinerna snedt, någonting dammigt eller någonting qvarglömdt.

Hon märkte således genast att ett papper låg i potpourrikrukan, och fann till sin fröjd i soffan en strumpsticka, som hon mycket högtidligt med en allvarlig blinkning lemnade till sin dotter, hvilken i sin ordning ganska prydligt satte den i fönstret. Detta skedde sedan prostinnan gått ut och prosten kommit i samtal med majoren.

Prosten var egentligen hvarken prest eller jordbrukare; han var en from, en religiös menniska, en varm kristen; men dugde ej till en sådan polismästare, som en pastor nu för tiden måste vara. Han hade svagt målföre och bönderna tyckte att prosten predikade "svagt", fastän hans ord voro fulla af Kristi anda, af kärlek, försoning, hopp och tro.

Den lilla magra mannen tog sig intet ut för verlden, hans bleka, milda och allvarliga ansigte hade ej detta uttryck af kraft, som man fordrar hos den, hvilken skall vinna respekt - och prosten var ett lefvande exempel på att man kan vara aktningsvärd utan att vara respektabel. Hans drängar gjorde hvad de ville och sockenborna gåfvo honom ungefär hvad de behagade. Prosten, den beskedlige prosten kunde ändå aldrig ta i med hårdhandskarne, och således var det ej så noga, om man gjorde honom rätt, i synnerhet121

som han hade så svagt målföre, att man måste sitta midt under predikstolen om man skulle höra honom.

Prostinnan hade i sina dagar varit guvernant; men en af dessa beskedliga varelser, en af dessa försoningens och kärlekens andar, som mamsell Bremer ensam så mästerligt förmått skildra.

Hon hade gift sig af aktning, men hon hade troligen aldrig varit kär i någon; hennes hjerta var ej mäktigt af någon stormande passion; men det var mäktigt af en fortfarande kärlek för allt lefvande. Således höll hon af sin gubbe innerligt, det skall Gud veta; men mera varmt med hvarje år, och nu efter många års äktenskap innerligare, varmare än någonsin under smekmånaden.

Emellertid var hon lika litet som prosten någon egentlig hushållsmenniska, ty hon skötte sitt hushåll som en samvetspligt, men ej som ett favoritämne - och således var allting i god ordning, nätt, till och med prydligt; men hon utvidgade ej sin sfer, hon arbetade ej på förbättringar, utan var nöjd då allt kunde blifva som det varit.

Derföre stod hvarje sak oförändrad på sin plats, som den ställdes för tjugu år sedan, och till qvällen fingo de främmande alltid, som majorskan sade, "den eviga äggröran eller gröna bönorna med spickefläsk och sill samt de eviga pannkakorna." Någon ny matordning korn ej prostinnan att tänka på; ty så hade det varit från början - och hennes gubbe hade ej en enda gång gjort någon anmärkning, utan genom sin tystnad i det målet förklarat sin belåtenhet med anrättningen.

Pastoratet var litet, prosten fick ej ut sina rättigheter och hushållningen gick som den kunde - och således var prosten Pihl en fattig prost, som ej hade något att lemna efter sig och som använde alla sina små öfverskott till att köpa böcker för (ty han fick, sade majorskan Wolfenbiittel, aldrig nog af sådant skräp) eller att hjelpa sina fattiga sockenbor - och detta var så visst, att litet hvar och sjelfva majorskan alltid hänvisade vandringsmän och tiggare till prestgår-den, alldeles som om detta ställe varit en fattigförsörjningsanstalt för hela verlden.122

"Jag hoppas", yttrade majorskan, då prostinnan åter kom in, "att den lilla engeln mår väl."

"Ack, det söta barnet!" inföll fröken Enochina.

"Ja, Gudi lof", blef prostinnans svar; "hon är ute och leker, men kommer väl snart in."

"Ack ja", återtog majorskan, "det är så bra då barn få hä sin frihet och göra hvad de vilja (med en hastig sidoblick på sin dotter) - också är lilla Adelaide bra söt och fri - det må man säga."

"Ja tvång kan ej göra ett barn nytta, det blir nog en gång man måste annat än leka", sade prostinnan.

I detta ögonblick instörtade Adelaide och sprang skrattande bort till prostinnan. "Vet farmor att Stina ville ta fatt mig; men jag sprang undan, jag, så att hon ej fick tag i mig."

Prostinnan hann ej svara, förr än majorskan började: "Lilla Adelaide känner kanske inte igen gumman Wolfenbiittel; kom hit, lilla Adelaide, så att jag får en kyss af dig."

Adelaide betraktade majorskan, men tycktes ej vilja hörsamma.

"Artiga barn i min ungdom", tillade majorskan, "brukade helsa på gammalt folk, det skall lilla Adelaide göra, hon, som är så snäll."

"Helsa, Adelaide", hviskade prostinnan.

Flickan neg eller stöpte ljus, som man säger.

"Det var snällt, Adelaide."

"Nå, lillan skall väl helsa på de andra", återtog majorskan; "se der är min man, majoren -- lilla, kom!"

Gumman Wolfenbiittel steg upp och ledde flickan fram till majoren, som helt vänligt tog henne på armarne och för ett ögonblick befriade munnen från pipmunstycket, för att trycka en ljudelig kyss på den blomstrande kinden.

"Tycker du om farbror Wolfenbiittel, pullan min?" sade majoren vänligt; "hör på, lillpulla, nicka åt den der farbrodren."

Majoren pekade på herr Sellner, som blek och med en viss darrning i ansigtsmusklerna stod stödd mot fönsterkarmen.123

Adelaide rigtade nu sina stora blå ögon på den främmande; de fingo snart ett eget uttryck af stum fasa, barnet drog hufvudet bakåt och höll de små händerna framför sig liksom för att skjuta bilden ifrån sig.

"Kom hit, herr Sellner, det är ju ett litet vackert barn", yttrade majoren, "det är den lilla, som prostens -"

Sellner ville nalkas och försökte för första gången att rigta en stadig blick på barnet; men detta verkade ej välgörande. Adelaide kastade sig på majorens axel och började skrika. Prostinnan skyndade fram och tog den lilla, som darrade i hela kroppen och ej gaf sig tillfreds förr än hon blef utburen.

"Lilla Adelaide har redan sina små tycken", yttrade majorskan och blickade högst märkvärdigt omkring sig; "hon har redan sina små antipatier och hvarken jag eller herr Sellner tyckas hä fallit den lilla engelen i smaken."

Sellner hade nedsjunkit på en stol; äfven han darrade häftigt.

"Hur är det?" frågade prosten.

"Jag mår verkligen ej bra i dag", blef Sellners svar, "det är en svindel - den kommer ibland."

"Åh ja, herr Sellner är ej så van vid barnskrik som vi", yttrade majorskan; "man kan icke heller neka att det verkar ofördelaktigt på nerverna. Kanske prosten har något hjertstyrkande."

"Behöfs inte, nej jag tackar, det är allt öfver", sade herr Simon, som hemtat sig, "nej jag tackar."

Det var, som vi veta, ej särdeles roligt i prest-gården och allra minst blef det under dylika omständigheter. Den beskedliga prosten hade just ingenting att tala med majoren eller herr Sellner, ty hans tankar voro annorstädes och han fann ej det allra ringaste intresse uti att höra på majorens jagthistorier eller berättelser från den tiden han var kapten vid regementet eller alla hans roliga historier om salig öfverstlöjtnant Barkner, som på sin tid måtte varit en öfvermåttan rolig och småförståndig man, ej heller om huru mycket sad som blef på Tranfallet och om den124

"fördömda mjöldrygan", som gjort den dålig, liksom om "svingeln", som blandat sig i den, som växte på gärdena.

Allt detta var ej inom prostens sfer och intresserade honom alldeles icke. Herr Simon åter var tyst sorti* grafven, och således hade samtalet troligen tvär-stannat, om ej majoren af ren menniskokärlek talat om historier och hållit herrarne i knapparna, för att åtminstone vara säker att klädespersedlarne voro qvar.

Prostinnan kom åter ensam in, och derföre blef der ett sorts samtal i trakten af soffan, vid hvilket tillfälle majorskan gjorde les honneurs.

Så genomsläpade man en lång eftermiddag; ty fastän majorskan gjorde min af att resa, visste prostinnan

åtminstone så mycket att artigheten fordrade att de främmande skulle långledas till qvällen och ej rimligtvis borde tillåtas resa, förr än de fått sin portion af "den eviga äggröran med spickefläsk och sill", choklad och de "eviga pannkakorna." Sedan dessa blifvit annammade, kunde man utan att vara oartig anse pinan böra slutas med en lycklig resa. Så gick det äfven; men knapt hade också majoren läst från bordet, förr än han sade: "Se så, mor, nu vänta hästarner pelsa rm på er - men fort i vändningarne."

Detta blef dock ej fallet, ty majorskan skulle så ombonas och inknytas i schalar, att det skulle qväft hvilken annan som helst - och slutligen sågs ett knyte röra sig, för att ta det sista vänskapsfulla farväl.

Herr Simon Sellner reste påföljande dag till staden, föga tillfredsstäld med sitt besök; men fastare än någonsin i föresatsen att fortfara på sin nya bana.

"Jag har ingen att samla åt - hvarför har jag då vakat och arbetat dessa trettio åren, hvarför har jag dragits med en förbannelse på mitt samvete - hvarföre..."

Så tänkte han - och ju mera han undersökte sig sjelf "och sitt eget hjerta, ju klarare förståndet fattade verkliga förhållandet mellan lycka och olycka, mellan njutning och smärta, desto klarare blef det för honom, att det varit en dunkelhet i tanken, som bedragit honom att på rätta vägar söka lugn och lycka.

Om man i allmänhet brydde sig om att gå tillrätta med sig sjelf och undersöka, hvilket som är den ginaste vägen att vinna det alla eftersträfva, skulle man lätt finna att yttre förmåner, de må vara aldrig så stora, icke förmå uppväga en enda liten samvetsskrupel; ty allt det yttre är dock intet annat än ett ögonblickligt skum på lifvets vågor, det må vara fröjd eller smärta; men det, som ligger på hjertats botten, blir qvar. Hvad gör det väl floden om den emellanåt bär stickor eller blommor, blott der ligger guldsand på botten. Det är ej de rikedomar, hvilka ytan bär, utan de som ligga på flodens botten, som göra den guldförande.

"Den der karlen", mumlade Simon Sellner, "hade då rätt. Intet barn vill klappa din kind eller smeka dig, ty barnen höra Herran till. Han hade rätt; när -- när skall väl jag en gång bli värdig att ett barn smeker min magra kind? -- Och blir jag någonsin värdig att med barnen få lefva deruppe?

"Mod -- mod blott och hopp! -- Du kan segra, Simon Sellner, blott du segrar öfver dig sjelf."

-

Spioneri.

"Man berättar", började fru Herrman, "att den köpmannen, han, den der lilla trollgubben, som är så fasligt rik -- med ett ord, Sellner eller herr Simon varit ute på Lunda hos major Wolfenbüttels."

"Jaså, rika Sellner -- han plägar eljes icke vara af de rörliga."

Fru Herrman smålog. "Men nu har kärleken satt den lilla spindelfiguren i rörelse."

"Kärleken? -- till penningar?!"

"Nej bevars, en verklig hjertats kärlek, troligen en platonisk, ty mannen såg mig ut, den enda gång jag såg honom, som alltför litet materiel att kunna hysa en jordisk kärlek."

"Ha ha ha -- nå, hvem är då den lyckliga?"

"Åh bevars, kan du ej gissa?" rätta med sig sjelf och undersöka, hvilket som är den ginaste vägen att vinna det alla eftersträfva, skulle man lätt finna att yttre förmåner, de må vara aldrig så stora, icke förmå uppväga en enda liten samvetsskrupel; ty allt det yttre är dock intet annat än ett ögonblickligt skum på lifvets vågor, det må vara fröjd eller smärta; men det, som ligger på hjertats botten, blir qvar. Hvad gör det väl floden om den emellanåt bär stickor eller blommor, blott der ligger guldsand på botten. Det är ej de rikedomar, hvilka ytan bär, utan de som ligga på flodens botten, som göra den guldförande.

"Den der karlen", mumlade Simon Sellner, "hade då rätt. Intet barn vill klappa din kind eller smeka dig, ty barnen höra Herran till. Han hade rätt; när -- när skall väl jag en gång bli värdig att ett barn smeker min magra kind? --

Och blir jag någonsin värdig att med barnen få lefva deruppe?

"Mod -- mod blott och hopp! -- Du kan segra, Simon Sellner, blott du segrar öfver dig sjelf."

-

Spioneri.

"Man berättar", började fru Herrman, "att den köpmannen, han, den der lilla trollgubben, som är så fasligt rik -- med ett ord, Sellner eller herr Simon varit ute på Lunda hos major Wolfenbüttels."

"Jaså, rika Sellner -- han plägar eljes icke vara af de rörliga."

Fru Herrman smålog. "Men nu har kärleken satt den lilla spindelfiguren i rörelse."

"Kärleken? -- till penningar?!"

"Nej bevars, en verklig hjertats kärlek, troligen en platonisk, ty mannen såg mig ut, den enda gång jag såg honom, som alltför litet materiel att kunna hysa en jordisk kärlek."

"Ha ha ha -- nå, hvem är då den lyckliga?"

"Åh bevars, kan du ej gissa?""Fröken Abelina?"

"Nej, min vän, gammal är äldst, fröken Enochina. Mamma Wolfenbüttel ställer nog om att flickorna ej må hoppa öfver den tur de enligt ancienneteten böra ha."

"Det är väl ej möjligt?"

"Ganska säkert; han har varit der i tre dagar och man har firat och kurtiserat honom så --"

"Att han ej kunde underlåta att fria?"

"Nej, tvärtom, så att han verkligen underlät -- den gången, men kärleken lågar väl upp igen, och gubben kommer således tillbaka ännu mera fast i sitt beslut att låta binda sig med Hymens rosenbojor. *

"Ingen ros utan taggar."

"Käre Herrman, det der säger du väl icke af egen erfarenhet", afbröt frun«sitt skämt; "man skulle nästan tro --"

"Nej, nej! det var ju för herr Simons räkning jag talade."

"Åh ja, visst finge han några taggar -- ja, så är det verkligen; jag begriper icke huru föräldrarne skulle vilja sälja sin dotter till en så gemen karl som den der Sellner, en gammal gemen girigbuk, en person, som folket tror hä försvurit sig till den onde."

"Åh, det är bara prat, men penningarne äro realiteter."

"Man säger till och med, så mycket har folket begrepp om lagarne, att herr Simon måste för hvar dag han får lefva betala tre riksdaler till kungen, och att hvem som helst har rättighet slå ihjäl honom, om han aflägsnar sig längre från staden än vid kyrkogården."

"Det var således en riskabel resa han gjorde."

"Ja, verkligen, i alla afseenden", skrattade frun.

Krigsrådets uppsyn var under detta samtal icke så glädtig som han hade velat. Han hade ett kinkigt ämne på hjertat och han visste ej riktigt huru han skulle komma fram dermed.

Ändtligen började han och satte sig i soffan bredvid sin hustru. "Goda Ernestine, det är nu tretton år sedan precis i dag vi blefvo ett par."

"Jaså, du mins det", smålog krigsrådinnan; "jagtrodde nästan att min kära man glömt dagens högtidlighet -- glömt sin gamla hustru."

"O, nej! det trodde du ej, tvärtom har jag nästan trott att du glömt din gamla man."

"Käre Herrman! nu skola vi inte börja på som under förlofningstiden -- allt är Gudi lof godt för öfrigt; men, kära du -- en sak --"

"Hvad, Ernestine?"

"För den man älskar har man inga hemligheter, men du har dock en hemlighet för mig; det har ofta smärtat mig outsägligt att veta, att du ej hade nog förtroende för mig, att du ej vill säga mig allt."

"Hvad, min Ernestine?"

"Jo, ser du, den der händelsen med unga Svane; det är något dunkelt dermed -- nå, blekna ej, Herrman -- är det något som -- som --"

"Det är ej min hemlighet, jag har den under tysthetslöfte."

"Jaså -- under löfte att ej ens låta din hustru veta den; -- men då du vet att det utgör en plåga tör mig att ej veta det -- att denna händelse, som synes mig så dunkel, beständigt sväfvar för mig som en hemlig fasa -- att det smärtar mig att jag mistat ditt förtroende, och --"

"Men, bästa Ernestine, jag kan ej omtala det, ej en gång för dig."

"Hör på, min gode Herrman, jag vet att du har ett älsklingstema, liksom jag mitt; du vill att gossarne skola uppfostras på landet, och jag vill att vi, när vi nu snart flytta till Stockholm, skola taga dem med oss. Jag har betänkt saken närmare -- och om du vill låta mig blicka in i dina hemligheter, så vill jag --"

"Ack, älskade! det var just det ämnet jag ville börja, när du afbröt mig."

"Jag såg det, ty jag förstår dina ögon lika väl som major Wolfenbiittel sin barometer, jag ser när och i hvilket ämne jag kan gifva med mig, liksom han ser när det blir så torrt att hafren kan köras in. -- Nå, jag såg således rätt?"

"Ja; men ..."

"Inga men, käre Herrman, det är vår bröllopsdag vi fira, och då sade du, för tretton år sedanåtminstone, icke ett enda *men* på hela dagen -- och Gud vet om på ett helt år derefter."

"Du är elak."

"Men sedan ha *men* blifvit allt vanligare och vanligare, så att man väl kunde säga att männen visst vore bra om ej *men*nen vore; ty dessa möta alla våra små önskningar, de äro alldeles som de eviga gärdes-gårdarne, hvilka man måste klättra öfver, då man vill promenera i den så kallade öppna naturen; knapt har man upptäckt en kulle dit rnan ville, en skön blomma man ville plocka, eller en källa, ur hvilken man ville läska sig, förr än ett sådant hinder måste öfvervinnas med fara för garneringar och skodon -- så är det med edra *men*, och man får tacka Gud om inte ett *om* finnes innanför."

"Skämta inte, Ernestine; jag säger så sällan men som möjligt; men om nu ..."

"Se der ha vi ju de begge älskliga tvillingbarnen hand i hand, *men* och *om* -- -- Jaså, men om?"

"Jo, min goda hustru, om, förlåt att jag använder ett sådant kontrabandsord, om nu gossarne --"

"Gossarne? Nej jag tackar, icke mer än en, jag vill ej bli barnlös för den välsignade latinens skull. Du kan låta Axel komma på landet, den gossen blir ändå troligtvis just ingenting stort -- men Gösta -- nej, min käre Herrman! Gösta följer med oss. Dessutom är han nu tolf år gammal och kan således ej böjas under oket och bindas vid en bok."

"Således Axel", sade krigsrådet något mulen.

"Och detta blott med *ett* förbehåll -- hemligheten, käre Herrman, hemligheten -- jag skall ej röja den; men jag

fordrar som ett bevis på att du är densamme som förr, att du inviger mig i dina Eleusinska mysterier. Du skall ej", fortfor hon, då hon märkte att mannen ämnade svara, "du skall ej tro, att jag ej vet en del. Hör på, Herrman, den der vackra aktrisen --"

"Hvad säger du?"

"Den der vackra aktrisen, sade jag."

"Ack -- aktrisen?"

"Ja, kanske det ej låter riktigt bra, den der sceniska artisten, om det låter bättre; med ett ord, jag vet en del -- och excellensen."»Excel --?"

"Hans excellens baron von Lindau, sade jag, du har bra svårt att fatta min mening; men, ser du, jag är dig på spåren oaktadt ditt hemlighetsmakeri."

"Men, Ernestine, jag begriper icke ..."

"Ja, det är just det jag icke heller har det nöjet att göra; men du kan väl redogöra för mig, min vän, det är väl ej för mycket."

"Du vet således ..."

"Åtskilligt, men det är ej så klart, som det borde vara, en viss skugga faller öfver dig."

"*Mig?*"

"Åh ja -- men jag förlåter dig. Aktrisen var väl bra vacker och med en talang sedan, som --"

"Kan du tro det?"

"Man tror allt, då man ej vet något, och kommer på åtskilliga tankar, då man blott har en dunkel aning."

"Men kan du verkligen tro något sådant?"

"Käre Herrman, då man i ett dunkelt månsken reser i skogen, kan man ofta ej se annat än att en röfvare står och lurar bakom ett träd, fastän man vid dager ej skulle se annat än en gammal stubbe stå der; men halfdagern gör det der -- och, ser du, derföre böra mellan man och hustru inga hemligheter finnas -- om ej å tjenstens vägnar; ty med tjenstegörornålen har ej hustrun att skaffa; men den der aktrisen var väl ej något, som tillhörde din befattning."

Krigsrådinnan hade en sådan förmåga att öfvertala och, utan att man kunde hindra det, tränga sig in i hvilket ämne som helst, att krigsrådet med hvarje ögonblick kom mera i trångmål. Slutligen måste han lofva att säga sin hustru allt, fastän det rörde deras gemensamma vän och välgörare, excellensen.

För att ändå liksom skydda sitt samvete, berättade krigsrådet icke mera än stycktals historien, som gick tillbaka temligen långt i tiden i hvad som rörde excellensen, och först senare kom att röra den der aktrisen. Hvad krigsrådet ej berättade, hade han i en brefsamling, som han efter många *men* och många *om* läste för sin hustru.

- Den svages kraft.

"Ferdinand Svane var en vänlig, öppen och god karaktär, intet ondt bodde i hans hjerta, den största uppriktighet var honom egen; med ett ord, det var ett älskligt barn hela sitt lif igenom; men lika obeständig, lika osäker på sig sjelf, som någonsin barnet kan vara. Ferdinand var en förträfflig menniska så länge han liksom fick stöda sig mot en annan; men han var ej i stånd att hålla sig upprätt då han skulle handla på egen hand.

Hans far ville att han skulle göra en utrikes resa -- han reste ensam, och huru han fann denna ensamhet bevisar ett bref till mig -- jag skall läsa ett stycke derur."

Krigsrådet genomilade ett långt, tätt skrifvet bref och läste slutligen:

"Och således, min vän, sitter jag midt i verldsstaden ..."

"Detta är skrifvet från Paris", anmärkte krigsrådet.

"... sitter jag midt i verldsstaden och ser en och en half million menniskor röra sig omkring mig -- ensam, så ensam som i grafven. Jag är ett sällskapligt kreatur, det måste jag erkänna; ty det är mig ej möjligt att känna mig annat än blott half, söndersprungen i alla själens fogningar, om ej andra menniskor hjelpa mig att sammanhålla min varelse. Hvad är att göra annat än att söka sällskap och småningom vänja mig vid att anse artigheter för verklighet eller läsa vänskap och förtroende i kalla, intetsägande ansigten. Jag har från barndomen varit så lösryckt från verlden^ att min karaktär aldrig fått fatta rot, jag har växt som en hyacint i ett vattenglas med rötterna sväfvande och utan fäste -- familjen är den enda jordmån der en karaktär kan slå rot och växa. Växa, sade jag -- nej blomma och bära frukt.

"Således har jag aldrig känt hvad det vill säga att stå fast i jorden; men deremot har jag beständigt sökt att lik en klängväxt slingra mig uppåt andra och suga kraft -- ej från deras kärna, nej från barken.

"Jag begriper således att jag måste fästa mig vid131

ytan - att jag är ytlig. Men jag är ej ledsen för det, fastän min ensamhet här gör mig förtviflad - sällskap, menniskor måste jag hä omkring mig, en vän att förtro mig till. Jag är så ovan att leda mig sjelf (skratta ej deråt), att det varit mig en ordentlig pina att nödgas köpa ett par handskar, en halsduk, eri väst eller hvilket lappri som helst, utan att hä dig att fråga till råds - och när jag går ut för att bese den stora staden, stannar jag ofta och känner en innerlig brinnande längtan att råka dig, ej för annat än för att fråga dig: skall jag gå till höger eller venster eller rätt fram?

"Sådan är jag och sådan blir jag, fastän, om en idé faller mig in, jag är envis och ihärdig utan all like. Jag går i afton på ett spelhus, fastän jag vet att du, att min far, att hela verlden ogillar det; men jag går ändå - just derföre att jag ingen har att rådfråga: skall jag gå eller icke gå? Hvad skall jag också göra? Jag begriper det icke/

"Han har här målat sig ungefär som han verkligen var", anmärkte krigsrådet och lade bort brefvet.

"Han var en lättsinnig varelse", yttrade frun, "det är allt; han hade ej religion och ej fasthet."

"Nej, egentligen intetdera", svarade krigsrådet und-vikandoe; "men huru skulle han också fått någotdera?"

"Åh jo, för den, som vill, är alltid det goda tillgängligt", inföll frun med en säkerhet, som ej tålde någon motsägelse.

"Men, goda Ernestine, sjelfva viljan skall hä sin väckelse, eljes vill man ej - och om viljan äfven finnes, så är det ej alldeles så gifvet att den är stark eller ihärdig nog att beherska lidelserna."

"Det kan jag ej säga om mig, Gudi lof", sade krigsrådinnan och blickade liknöjdt ut genom fönstret, "och, Gudi lof, hvad Gösta ankommer, så har han redan en så bestämd vilja, att han kommer att gå sin egen bana. - Fortsätt, käre Herrman-/ nå, hur gick det sedan?"

"Jo, efter ett års resor kom han verkligen sämre hem än han reste ut; han var ej som förr den hjert-lige vännen, en yngling, som fann sin glädje i stillhet och i studier, hans öga var ej så klart som förr, pan-132

nan ej så ren som fordom, med ett ord, någonting alldagligt, platt, intetsägande hade gjutit sig öfver hela den ytterst gentile, temligen högdragne vän jag återsåg. Ännu var han väl min vän; men det stötte mer på att vi druckit brorskål i ett gladt lag, än derpå att jag varit honom i brors ställe. Han hade vacklat ur sin förra ställning af oskuldsfull karaktärslöshet in på en verldsvan karaktärsbrist, han hade upphört att vara ett barn, utom deri att han, utan att ega fonder dertill, trodde sig vara en man. Erfarenheten lär ett sådant lynne sällan något godt; karaktären plattar ut sig under tyngden af erfarenheter, som hos andra lynnen blott skänka den mera täthet och motståndskraft. Jag fann mig ej väl i hans sällskap; men hans far, hvilken funnit detsamma som jag, ålade mig som en pligt att vaka öfver honom och efter bästa förstånd leda honom."

"Och du lyckades?"

"Nej - nej, beklagligtvis icke. Ferdinand hade en gång för alla blifvit en af dessa dussinmenniskor, som egentligen äro goda, barnsliga lynnen; men som utan sjelfständighet uppträda som verldserfarna män. De lefva

och handla då alldeles efter samma principer som en fattig menniska, hvilken lefver öfver sina tillgångar, lefver genom lån, oupphörliga lån - de sjunka djupare och djupare, icke derföre att de från början varit fattiga, utan derföre att de velat framställa sig som rika. Således hade Ferdinand sjunkit, icke derföre att han behöfde ett stöd, utan derföre att han ej ville erkänna det, men ändå kände behofvet deraf - han stödde sig således på alla, fick en mängd vänner och lånade seder och åsigter af dem alla, litet här och litet der, och blef således, som dylika herrar vanligen äro, en sorts profkarta på alla möjliga karaktärslappar.

"Du känner nu mannen och kan således lätt förstå det följande.

"Som Ferdinand numera, fastän ej ännu adopterad, likväl fick mera understöd af sin far, kunde han mera än förr följa sina tycken. Hoppet om adoptionen hade förderfvat hans svaga karaktär, han kunde ej bära ens tanken på denna lycka. Han roade sig så-133

ledes temligen mycket, och fadren fann ej något ondt deri.

"Vid den tiden var der i Stockholm en konstbe-ridaretrupp, som hade sin manege i Humlegården. Det var Signor Girona med sällskap.

"De redo förträffligt på de skönaste springare i verlden, och publiken lopp dit, som den varit drucken af förtjusning. Jag kan ej föreställa mig att folket kunnat jubla mera, när Gustaf den förste som fäderneslandets räddare intågade i den befriade hufvudstaden, än då mamsell Julia, lätt som en zefir, sväfvade omkring banan på sin andalusiska springare och smålog åt folket, som, packade till en mur, omgaf den helgade kretsen. Så mycket är åtminstone säkert, att en stor man aldrig helsas med ett så hjertligt jubel, som en konstberiderska, liksom det finnes högst få, som ej mera beundra, då ett par elektriska pappersgubbar hoppa mellan ett par tenntallrikar, än då åskan går och naturen upprullar sitt skönaste skådespel."

"Hör man på, min Herrman slår sig på bilder", yttrade frun; "ja, det är sant, du skref vers till mig i forna dagar. - Fortfar, bäste Herrman - det der var då den omtalade aktrisen? Hur såg hon ut?"

"Jag må erkänna att jag sällan sett något skönare; hon var blond och fin som en sylfid - man måste beundra henne der hon, leende och glad som en vårmorgon och lekande med faran, flög förbi omkring banan och strödde blommor. Hon förestälde Aurora - morgonrodnaden, som flög framför sjelfva Helios - solen, som i en förgyld char med fyra hvita hästar spelades af den svartlockige herr Girona den yngre, hvilken körde sin vagn på arenan. Något skönare än hon har jag aldrig sett."

"Jaså; nå hon måtte då också varit ett under", anmärkte krigsrådinnan.

"Mitt tycke delades af alla och Ferdinand i synnerhet. Han bevistade hvarje afton Gironas representationer och hade alltid samma plats; han betalade en biljett på Julias recett med hundra riksdaler, den tiden en ofantlig summa; med ett ord, han var i sjunde himlen.

"Men Signor Girona reste, glädjen var således slut134

för publiken, som i hela åtta dagar talade om Julia

- och sedan glömde sin älskling.

"Har ni träffat Ferdinand?" frågade presidenten mig några dagar derefter, när jag enligt kallelse inträdde i hans kabinett.

Jag nekade. Ferdinand hade numera så många vänner, att jag ibland ej på fjorton dagar såg honom

- och att träffa honom hemma var nästan omöjligt.

"Ni har således icke sett honom; ni skall skaffa reda på honom hur ni kan, hvar ni kan."

Jag begrep ej presidentens oro, men den var så läslig i hvarje anletsdrag, att jag lofvade att göra mitt bästa. Jag skyndade till Ferdinands bostad - han hade ej på åtta dagar varit hemma; man trodde honom rest åt landet.

Jag återbar detta svar till presidenten tillika med den underrättelsen, att ingen af de vänner, jag träffat, hade sett

honom under denna tid.

"Gissar ni ingenting?" frågade mig presidenten och fattade min hand - han darrade - "gissar ni intet?"

Nej, herr president!

"Han har rest med Girona. Se här77, tillade han och lemnade mig penningar, "res efter dem och återför honom hit igen, den oförsigtiga, lättsinniga menniskan; säg, att jag förlåter allt - att hans adoption genast skall ske, blott han kommer."

Jag reste således; men herr Girona hade ej funnit mödan vardt att vidare förtjusa svenskar, utan var på vägen till Köpenhamn. Konstberidarsällskapet hade gått sjöledes och blifvit uppehållet af motvind, så att jag redan en vecka varit i Köpenhamn, då ändtligen skeppet lade till vid Toldboden.

Jag skyndade ombord och träffade herr Girona den äldre, som, iklädd en gammal sammetskostym med en grof rock öfver, stod vid luckan och kommenderade vid hästarnes uppvindande ur rummet. Han svor alldeles förskräckligt på bruten svenska, tyska, franska och italienska, ty herr Girona var en verklig kosmopolit. Jag närmade mig honom och frågade häftigt om på skeppet en herr Svane var passagerare.

"Passagier? Pots - djef - anam - hvad kan135

Tara, parlez monsieur! - Akta häst, akta häst - djef

- anam -"

Herr Svane.

"Schwanni - Schwanni - nej, inte veta - inte veta.*

Jag hade nästan misströstat att få reda på min karl, om han icke i detta ögonblick stått bredvid mig. När han kände igen mig, vände han sig om och skyndade bortåt däck liksom för att gå ner i kajutan.

Ferdinand! ropade jag, stanna -- jag vill tala med djg. - Jag fattade honom i armen.

"Åh för tusan, är det du, kära bror, är det du?" yttrade han och slog till ett flatskratt.

Hvad tänker du på?

"Jag? - på ett litet äfventyr, min herderspascha, ett litet äfventyr - är du skickad af honom?'"

Ja.

"Nå?"

Han ber dig komma tillbaka.

"Mycket gerna, det kan du helsa honom; - men

- nu har jag hvarken lust eller tid."

Käre, käre Ferdinand, betänk hvad du gör!

"Det har jag redan", yttrade han och vred sina mustacher till en prydlig spets, "jag har moget betänkt allt."

Hvad är din plan?

"Hör på, min käre Herrman % sade han med en viss skärpa i tonen, "jag är sjelf myndig karl och har länge nog - ja alldeles för länge stått under ditt förmynderskap."

Du?

"Ja, just jag - jag sjelf -. alla mina vänner skratta åt mig, att jag står under en pennfäktares förmynderskap - hä hä hä; men, min gode Herrman, det är slut dermed - jag är förnöjd med lotten min", tillade han med en dragning på ögonlocken, som skulle beteckna att han fann sig uttråkad. "Jag är förnöjd med lotten min, sade Ebba Brahe, salig menniskan i tiden."

Men för Guds skull -

"Hvad har Gud väl att göra dermed att jag följer med en beridartrupp - om jag till och med blef136

konstberidare, så är den födkroken så god som någon annan.'7

Är du rasande?

"Åh nej, jag har aldrig varit så förnuftig som nu.*

I detta ögonblick hörde jag en vek, välljudande stämma i kajuttrappan hviska: Ferdinand! - och han försvann.

Der stod jag nu.

Jag hade dock föresatt mig att icke låta modfälla mig, utan fortfara i mina bemödanden. Jag kände Ferdinand alltför mycket att ej anse omöjligt för honom att stå fast vid en föresats och var således temligen säker att lyckas, i synnerhet som just hans trots visade att han ej hade förtroende till sig sjelf.

Det dröjde dock flere dagar, innan jag kunde återfinna min väns bostad ute på Kristianshavn, i samma hus der Julia bodde. Att finna honom hemma var dock omöjligt; men jag hade ej annat att göra, än att bevaka hvarje af hans steg, och kunde således hoppas att åtminstone en gång träffa honom. När jag således, efter ungefär fjorton dagars fåfängt vandrande fram och åter mellan staden och Kristianshavn, en vacker afton nalkades det hus Ferdinand bebodde och från det öppna fönstret i hans rum på "tredje säl" hörde skratt och klang af glas, skyndade jag upp; ty nu åtminstone var han hemma.

När jag inträdde, fann jag före mig hela herr Gi-ronas sällskap, alla dess artister ända från Girona den äldre ända till lille Thomaso Girona, som blott fyra år gammal visat sig på scenen. Madame Girona, ma-dame Baptiste, madame Alastrinska och några herrar och mamseller, hvilkas namn jag förgätit. Ferdinand var på det högsta upprymd och skrattade med full hals, då jag inträdde. Då han varseblef mig, tycktes han liksom hemta efter andan, men återvann genast sin fattning.

"Välkommen, Herrman, välkommen - du är min själ verkligen välkommen bland mina nya vänner/

Jag såg mig omkring i det brokiga sällskapet och min blick förrådde säkert förvåning, ty Ferdinand smålog försmädligt och gick in i ett närbeläget rum. Ef-137

ter några ögonblick kom han tillbaka och fattade min hand.

"Kom med mig, Herrman, du har ej blifvit presenterad."

Jag följde mekaniskt, och när vi inträdde i rummet fick jag se - hvilken? Jo ingen annan än den sköna Julia, skönare än någonsin förut.

"Detta är min vän, kunglig sekter Herrman, och detta min (med högre röst) laggifta hustru, fru Julia S vane."

Jag bockade mig ovilkorligt, som om man dragit på en tråd.

"Inte sant, Herrman, en så söt hustru har ingen utom jag", yttrade han och kysste den sköna flickan, som stod der enkelt men smakfullt klädd och prydd med allt hvad konst och natur kunnat förena elegant och skönt.

Jag yttrade ej ett ord då Ferdinand fattade min arm och vi gingo in i ett längre bort beläget rum, som tycktes vara beridarsällskapets garderob. Vi satte oss på en soffa på turkiska kejsarens utbredda kröningsmantel af purpurfärgadt foderlärft, som man kastat der. Rundt omkring såg man mer eller mindre glittrande drägter på stolar och bord och väggar.

"Hör på, Herrman. Du ser så flat ut som en pannkaka, hä hä hä!" började han. "Såg du, ser du att Ferdinand Svane verkligen icke står under din eller presidentens inspektion - att han verkligen har en egen fri vilja - att han är man för sig?11

Jag ser det, svarade jag; men, Ferdinand, hvarföre brådska med en förbindelse för hela lifstiden? Hvarföre ...

"Hvarföre? Jo, det är din egen skull. Om du ej blifvit skickad hit af presidenten, om du icke lupit efter mig som

en polisspion, och - jag talar uppriktigt - om jag icke - med ett ord, hela äfventyret hade kanske stannat vid en amurett med den vackra konstnärinnan; men jäg tänkte nu: saken skall så afgöras, att ingen makt på jorden, att jag ej en gång sjelf skall kunna ändra den - och nu är jag gift - fastän det är en smula riskabelt."

Du ville således, sade jag, göra saken ohjelplige138

för att ej kunna förändra din föresats? Stackars Ferdinand !

Han handlade här alldeles konseqvent, som alla svaga karaktärer göra; ty han ville synas stark och band derföre sina egna händer. Det finnes ingen sorts menniskor, som så ifrigt eftersträfva martyrkronan som stackare, hvilka ej hä kraft att genom en hel följd handlingar bevisa sin förmåga; de kasta sig derföre i ohjelpliga olyckor, offra alldeles onödigt lif och lycka på det att menniskorna sedan skola misstaga sig och taga den svages dumdristighet för den starkes mod.

Så hade nu Ferdinand utan alla beräkningar för framtiden, utan att ens veta hvad han sjelf ville, blott för att trotsa mig och presidenten, ingått en oupplöslig förbindelse, som blott kunde slutas olyckligt.

Jag var stum; ty jag hade verkligen intet att säga.

"Hvad tror du presidenten säger?" frågade han.

Jag skakade på hufvudet.

"Adopterar han mig nu, sedan han fått se att jag har karaktär, eller tror du att han hellre erkänt en viljelös stackare?"

Jag tviflar att han vill erkänna en -

"Säg en engel, Herrman .- hon är öfverdådigt vacker, det måste du erkänna."

Låt vara, en engel för en friherrinna von Lindau, jag tviflar på att han -

"Fördomar! När skall verlden en gång komma från dessa usla fördomar? Vi lefva i upplysningens och humanitetens tidehvarf och hä blott en massa usla, föraktliga fördomar - och du tror att presidenten är så svag?"

Det tror jag; men ej alldeles af det skäl du antar.

"Der finnes", återtog Ferdinand, sedan han en stund suttit försänkt i djupa tankar, "der finnes en innerlig sympati mellan mig och Julia. Hon som jag är ett utkastadt, glömdt barn, utan hem, utan far eller mor."

Af hvilken nation? frågade jag.

"Svensk!"

Svensk?

"Ja - kan du ej se det på de himmelsblå ögonen och de blonda silkeslockarne? Jag har hennes dop-139

sedel på mig; ty den måste jag visa presten innan han ville viga oss. Se här."

Jag läste: Julia Emma Adelgunda Axelina Gerhard, dotter till herr Axel Gerhard och dess aflidna hustru, född på Hadelund den 8 Juli 1798, döpt den 21 Juli. Faddrar: hokhållaren Simon Sellner (med flere, jag mins ej mer än honom).

Pehr Hollmén, P. L.

På baksidan befans antecknadt:

"Ofvanstående dopattest är denna dag för mig uppvisad af bemälde flickas fostermoder, enkan Klippsk, boende på Intaga egor - intygas af Angerstilla prostgård."

Och så ett namn.

Så lät denna dopattest, som jag nu minnes ordagrant - och som innehåller herr Simon Sellners namn; han kände

således hennes föräldrar och man kunde få reda af honom/

"Således har herr Simon, så torr han ser ut, varit invecklad i en romantisk historia", skrattade fru Herrman; "hvem kunde väl tro att en sådan grafspindel skulle hä stått fadder åt en underskön flicka, sådan som du beskrifvit. - Men vidare, historien börjar bli invecklad."

Slutet af vår öfverläggning blef att både Ferdinand och jag skulle skrifva till presidenten. Ferdinands bref var verkligen väl skrifvet, hjertligt; men förmådde ej försvara det förhastade giftermålet.

Jag erhöll svar från presidenten, som ej ville skrifva till Ferdinand. Detta svar bevisade smärta öfver Ferdinands opålitlighet och en, kanske öfverdrifven, motvilja mot Julia, som han på hvarannan rad kallade för en förförerska, en illa känd qvinsperson, en landstrykerska och så vidare. Brefvet slutade med följande: "Att om någon adoption kunde aldrig bli fråga; men om Ferdinand genast öfvergaf sin förförerska, skulle presidenten så mycket han kunde hjelpa honörn, om han rättade sig för framtiden."

Jag uppläste brefvet för Ferdinand, sorn blek och darrande afhörde sin dom.

"Är det slut än?" frågade han, då jag slutat.140

Ja.

"Det är ej mer än ett, som smärtar mig", sade Ferdinand, och hans stora redliga ögon vattnades af tårar, "blott ett - och det är att han kallar Julia en landstrykerska, en förförerska - det är hon inte, stackars barn. Det är nog, Herrman, att jag bundit henne vid mitt olyckliga öde, det är nog; men ingen eger rätt att håna henne, den skönaste och bästa bland qvinnor. Han må förbanna mig", sade Ferdinand slutligen och hans ansigte förvred sig af smärta och vrede; "men ve, ve, den, som vågar håna min hustru!"

Lugna dig, allt kan bli godt igen, sade jag.

"Godt igen? - Nej! nej, käre Herrman, det blir det aldrig; men likagodt, jag skall bära mitt öde som en man", tillade han - och började gråta bittert som ett barn.

Jag lät honom ostörd gråta ut.

Ändtligen torkade han sig i ögonen och såg på mig i det han smålog.

"Inte sant, det faller sig litet löjligt att en gift man sitter och gråter; men det sker ej derföre att jag är ledsen - jag vore en käring, om jag gret af ledsnad - det är af ilska, riktig ilska - jag föraktar herr presidentens onåd, jag sätter mig öfver hans anfall mot min ära; ty den som sårar min hustru, sårar mig - med ett ord, jag hjelper mig sjelf."

Jag försökte flere förlikningsförslag; men presidenten var obeveklig i sitt förakt för Julia; blott genom hennes aflägsnande kunde fred stiftas. Ferdinand skref det ena ödmjuka brefvet efter det andra - utan ver-lan. Just denna ödmjukhet tog presidenten som ett tecken att Ferdinand skulle gifva med sig; men dertill var han både för stark och för svag. Han älskade Julia mera med hvarje ögonblick och var i bottnen alltför god att, äfven om han icke älskat henne så varmt, kunna stöta från sig en menniska, som öfver-lemnat sin välfärd i hans hand. Presidenten misstog sig på Ferdinands karaktär och känslor. Svaghet är ej alltid dålighet; det finnes dock alltid en gräns, der den svagaste får jättekrafter, fastän de bryta sönder hans egen varelse.

Ett af dessa bref har jag; här är det:141

"Älskade, vördade välgörare!

Det är natt, ljuset på mitt skrifbord flämtar redan, då jag efter långt besinnande sätter mig ner för att skrifva till er. Jag erkänner att jag är straffbar, att er förbannelse med rätta faller öfver mitt hufvud; jag erkänner att ni ej en gång bör förlåta mig; men Julia får ni icke tänka illa om. Jag lyste nyss med ljuset på henne der hon slumrar, hon smålog som ett barn, hon drömde säkert om er, min välgörare, som hon af min beskrifning känner. Jag har ej vågat säga henne att ni - (jag har svårt att skrifva ordet) föraktar henne - jag vågar ej krossa henne med detta förskräckliga ord, som ni i höjden af er rättmätiga vrede öfver mig skrifvit om henne, det oskyldiga offret. Var

rättvis mot henne, jag begär ej mera; förakta mig, stöt bort mig från ert hjerta - det måste jag bära, emedan jag förtjenat det - men kalla henne ej mer för en bedragerska.

Mitt ljus är snart utbrunnet, jag slutar med att bedja er om rättvisa för min stackars hustru; min är hon i lif och död, liksom jag i lif och död förblir er tacksamme och ångerfulle Ferdinand."

Historien hade emellertid spridt sig till Ferdinands kamrater och han fick, utan att begära det, afsked. Detta bevekte presidenten så till vida, att han skickade mig en summa penningar för att lemna Ferdinand. Slaget tycktes ej röra denne, han tycktes hä väntat det och hade vant sig vid sitt nya läge.

Julia hade tagit afsked af truppen och de begge makarne bodde långt ute på Kristianshavn i en koja. Ferdinand var hvad man kallar händig och förfärdigade små papparbeten, så att den lilla familjen hade en liten inkomst till hyran. Detta var allt. Under dessa auspicier reste jag åter till Stockholm och fick sedan ett och annat bref från Ferdinand.

Han beklagade sig icke; men jag förstod meningen och utverkade alltid en summa penningar af presidenten, hvilka jag sände till den olycklige.

Så förgingo åtta år; men efter denna tid uteblefvo alla bref. Jag skref till en bekant i Köpenhamn, men denne kunde ej finna reda på Ferdinand Svane -142

kanske de flyttat från staden. Detta var för omkring fem år sedan. Då vi, min goda Ernestine, för två år sedan kommo till Stockholm, hade excellensen, som du minnes, gjort en resa. Då jag - om jag ej missmin-ner mig var det i början af December - kom till honom för att helsa honom välkommen, märkte han ej att jag inträdde. Han stod och stirrade på en breflapp, som låg uppbruten på bordet.

"Hon harj varit här", yttrade han, då han ändtligen blef mig varse. - "Han är död."

Död? Ferdinand? frågade jag.

"Ja - ja - hon, hans hustru har sökt mig, säger betjenten, sökt mig många gånger. Éri sjuklig, utfattig menniska med ett barn på armen", sade han, "och ändtligen lemnade hon denna lapp. - Läs!"

Jag läste: "Herr president! Enkan efter den olycklige Ferdinand Svane har sökt er många gånger förgäfves. Hon ämnade, som sjuklig, husvill och fattig, bedja er hjelpa henne och hennes barn, fastän Ferdinand på dödsbädden sade henne att det är förgäfves. Gud vill ej att jag skall träffa er, för att beveka er - kanske det också varit förgäfves. Ni har dömt mig för strängt, herr president - jag var aldrig någon bedragerska, jag älskade Ferdinand mera än mitt lif - men - jag har varit bra olycklig.

"Jag mins ej mina föräldrar: men då mitt minne vaknade, var jag hos en gammal qvinna, som icke var min mor. Hon var ytterligt sträng emot mig - och då en dag hon i närmaste by träffade en konst-beridaretrupp, såg jag henne ta emot penningar af en svartmuskig herre och strax derefter leda mig fram till honom, sägande: "här har du din pappa, honom skall du följa." Mannen klappade mig, böjde på mina små lemmar och mente på att de voro mjuka; sedan öfverlemnade han mig till en fru, som gaf mig en smörgås med tunga; så godt hade jag aldrig smakat - jag blef glad och höll af pappa och mamma. Detta var, som jag numera fått höra, en konstberidare Alexan-drini, hvilken längesedan dött, hvarefter herr Girona mottog truppen. Der har ni min hela lefnadshistoria; men detta är också allt - och nu kan ni döma mig> om ni förmår.143

"Jag kan ej längre uppehålla mig här för att vänta er.

"Det står i svenska kyrkohandboken att faddrarne skola vid föräldrarnes frånfälle draga försorg för barnet - jag skall söka upp mina faddrar och se om de vilja dra försorg för mitt barn, sedan de försummat mig. Jag hoppas på Gud, som väl gifver er, herr president, bättre tankar om den beklagansvärda, till jorden nedböjda hustrun till - Ferdinand.

"Om det intresserar er, bör jag säga, att Ferdinand och jag haft tre barn, af hvilka Gud tagit till sig de två äldste; det yngsta, en flicka, har jag med mig. Ferdinand dog efter en långvarig sjukdom, som uttömde våra sista

tillgångar; men han ville aldrig att jag derom skulle underrätta er. Om ni fått bättre tankar om mig och vill hjelpa mig, så skrif ett bref, ställdt på Örebro; jag mins att jag varit der som barn och vill der söka en bostad, om Gud förlänger mina dagar. Tänk ej med harm på den olyckliga

Julia Svane.*

Jag erhöll detta bref för att besvara det, detta skedde; men hon svarade aldrig; fastän det innehöll de varmaste försäkringar om deltagande. Alla spår hafva försvunnit, och ett bref, sorn jag skref till herr Simon Sellner, besvarade han i affärsstil, att han för många år sedan varit bekant med en viss Gerhard på Hadelund, hvars alla tillgångar uppslukades af skulder och att, om herr Simon mindes rätt, en slägtinge till Gerhards fru tagit barnet till sig.

Detta är nu hela historien.

Du finner deraf att excellensen hårdt lidit af följderna efter en ungdomsförvillelse och - jag vet ej hvarföre han tycktes allra mest fästa sig vid namnet Gerhard. Han har aldrig sagt mig förhållandet; men hvarje gång detta ämne vidrörts, har han lutat pannan i sina händer och mumlat: "detta är Guds finger! Gerhard! Gerhard!" Detta säger han ofrivilligt; ty några ögonblick efter frågar han mig alltid: "sade jag något?" och då jag nekar - ty utropet är aldrig ämnadt att höras - synes han lugnare."

"Nå, men tro mig", yttrade krigsrådinnan, "den gamla skälmen Simon vet nog något om förhållandet.,144

han ser mig ut att rufva på mörka hemligheter - det är en dålig, en farlig menniska och rnager se'n som en spindel."

Herrman skrattade. "Du tycker ej om magra personer; men det finnes många ädla spindelfigurer här i verlden."

"Derpå tviflar jag; det ädla måste uttrycka sig i en ädel form - det är min tro. Inte kan den voluminöse major Wolfenbiittel med sina tjocka fingrar, som strypas af hans adliga signetring, icke kan lille bugtige prosten Pihl, hvilken ser ut som obestämdheten i egen hög person, icke kunna dessa vara ädla, kraftiga män, sådana män böra vara."

Det är omöjligt att bestämma någon gräns, inom hvilken den andliga skönheten ger sin stämpel åt den yttre formen; men der ligger dock så mycken sanning i fysionomiken, att det icke är formen utan uttrycket i anletsdragen, som afspeglar själen. En mycket ful menniska är ofta ädel, en mycket vacker dålig, men hos den förra lyser der en engel, hos den senare en djefvul genom anletsdragen. Den som ser gemen ut, den är gemen.

Priset för denna hemlighet var att åtminstone Axel icke skulle bli en bortskämd mammas gosse. Detta var åtminstone en vinst både för fadren och för barnet.

Axel inackorderades hos prosten Pihl, emedan detta hus var det lugnaste man kunde finna och prosten en af dessa menniskor, som med djup lärdom och ett fromt hjerta dock äro barn och till hvilka barnen vända sig med förtroende och kärlek.

Det är både lätt och svårt att måla barnens glädje. Det är lätt, då man i minnet går tillbaka till sina egna barndomsdagar, då man tänkte med hjertat; men det är mycket svårt att göra sig förstådd för den upplyste, som ej vet något pjunkigare än barn och som sätter så mycket värde på den högre kunskapen, att den allra högsta kunskapen, den, att kunna vara hjertligt och oskyldigt glad, förefaller löjlig.

Nog af, Adelaide fick sig en lekkamrat och Axel145

korn ut i en fri natur, der han fick utveckla sina anlag utan att störas af alla dessa små anmärkningar, som röra konvenansen, sättet att vara och den så kallade "anständigheten" hos barn, hvilka man sätter i stället för det goda, som så gerna springer upp ur en frisk, sig sjelf bildande ande. I stället att låta gräset och blommorna fritt växa upp på hjertats grund, som på en äng, förstör man de slumrande frön, hvilka Gad nedlagt i själen, och planterar dit civilisationeris och pretentlighetens borstnejlikor eller lycksökeriets solrosor - och sedan gläds man åt sitt verk och säger: "allt Gudi lof artificielt - barnet har icke ett tecken af natur qvar."

Barnen, de begge oskyldiga barnen lekte tillsammans, studerade gemensamt och funderade, ömsesidigt hjelpande hvarandra.

Prosten och prostinnan läto dem utveckla sig i frid - ingen af dem tänkte på att störande ingripa i deras själsbildning, utan endast ledande och hänvisande på en väg, hvilken blef så mycket lättare att finna, som barnen i sitt hjerta alltid hä den behöfliga plankartan färdig.

Låt dern leka, lära och utveckla sig några år - vi träffa dem begge framdeles.

Den nye pensionären.

Axel Herrman fann sig helt underlig, då han första gången kom till prestgården. Tystnaden der, den metodiska, urverkslika gången af allt föreföll honom ledsam och skulle förefallit mycket ledsammare, örn ej Adelaide varit.

Emellertid blefvo barnen snart goda vänner, och det dröjde icke heller länge förr än Axel lärde sig att värdera det stilla huset mera än det bullrande han öfvergifvit, der nöjen och en temligen stel etikett väl kunde blända, men ej glada barnets själ.

Det är, som det tyckes, någonting besynnerligt,

korn ut i en fri natur, der han fick utveckla sina anlag utan att störas af alla dessa små anmärkningar, som röra konvenansen, sättet att vara och den så kallade "anständigheten" hos barn, hvilka man sätter i stället för det goda, som så gerna springer upp ur en frisk, sig sjelf bildande ande. I stället att låta gräset och blommorna fritt växa upp på hjertats grund, som på en äng, förstör man de slumrande frön, hvilka Gad nedlagt i själen, och planterar dit civilisationeris och pretentlighetens borstnejlikor eller lycksökeriets solrosor - och sedan gläds man åt sitt verk och säger: "allt Gudi lof artificielt - barnet har icke ett tecken af natur qvar."

Barnen, de begge oskyldiga barnen lekte tillsammans, studerade gemensamt och funderade, ömsesidigt hjelpande hvarandra.

Prosten och prostinnan läto dem utveckla sig i frid - ingen af dem tänkte på att störande ingripa i deras själsbildning, utan endast ledande och hänvisande på en väg, hvilken blef så mycket lättare att finna, som barnen i sitt hjerta alltid hä den behöfliga plankartan färdig.

Låt dern leka, lära och utveckla sig några år - vi träffa dem begge framdeles.

Den nye pensionären.

Axel Herrman fann sig helt underlig, då han första gången kom till prestgården. Tystnaden der, den metodiska, urverkslika gången af allt föreföll honom ledsam och skulle förefallit mycket ledsammare, örn ej Adelaide varit.

Emellertid blefvo barnen snart goda vänner, och det dröjde icke heller länge förr än Axel lärde sig att värdera det stilla huset mera än det bullrande han öfvergifvit, der nöjen och en temligen stel etikett väl kunde blända, men ej glada barnets själ.

Det är, som det tyckes, någonting besynnerligt,

naturvidrigt uti att se en mor föredraga det ena barnet framför det andra. Detta kan också ej vara händelsen hos andra än dem, som satt konsten i naturens ställe och satt bruket i stället för hjertats önskningar. Emellertid händer det temligen ofta och är kanske mer än allt annat bevis på vår förbildning.

En annan sak är den, att föräldrarne vanligen hålla det yngsta barnet kärast; skälet är här klart, ty det yngsta behöfver mest deras stöd; men denna kärlek är icke orättvis och är mera ett yttre tecken än en inre verklighet. Hos krigsrådet Herrmans var dock förhållandet annorlunda. Frun rent af sköt ifrån sig den yngre gossen och slösade den mest småaktiga kärlek på den äldste.

Hon var och blef en förbildad menniska, som i sin själ närde anspråk, hvilka ej kunde hinnas på den enkla och naturliga vägen. Det var dessa anspråk, som bringat henne ur rigtningen och gjort den skef - och den måste, som allt här i verlden, bli skef alltigenom; ty själen tål ej något halfgjordt.

Således sedan Axel kommit ur huset, var det som om han aldrig varit der. Fra Ernestine nämde honom sällan, och nämde hon honom, så var det endast för att göra en likgiltig fråga.

Vi förbigå några år.

En dag korn ett bref med svart lack. Det var från Axels mor, som berättade att hennes evigt älskade man genom en häftig bröstsjukdom aflidit och att lilla Axel skulle klädas i sorgdrägt med långhalsduk.

Han kunde ej hemtas till begrafningen, fastän det visserligen är rörande att se alla barnen gå efter den älskade fadrens likkista - men det var ej tid dermed, utan Axel skulle bli qvar. Fru Ernestine önskade hans qvarblifvande så länge att han kunde intagas på Carlberg och båd prosten besörja hans uppfostran.

"Således tillhör du oss", sade den gode prosten tröstande till den gråtande gossen; "du blir hos oss

- jag är din pappa - der står din mamma och här

- Adelaide är din syster."147

Åren gingo, barnen lekte, lexorna voro tråkiga ända till dess Axel lärde sig att förstå hvad han läste - dock, de voro de gladaste åren i hans lefnad, och det var ej utan skäl han gret så bittert, då han tretton år gammal på sin mors befallning lemnade den stilla boningen för att börja sin Garlbergsbana. 151

Karnatfalen i Vollmarshamn.

Det är tolf år derefter och vi äro i Vollmarshamn.

"Jo nu har man riktigt beskattat mina blommor", yttrade doktor Georgsson en vacker sommarmorgon, promenerande i sin lilla trädgård eller rättare lustgård, som utgjordes af en liten mångkantig, besynnerligt formad jordfläck, hvilken ligger utanför Vollmarshamn. "Ser du, Helena, ser du hur man halshuggit alla mina liljor och tagit med sig nära nog hvarje blomma jag hade?'7

"Ja, det tror jag nog", blef systerns svar, "det tror jag nog; der går ej litet åt till ett så stort bord och sedan till guirlander kring hela salen."

Den gamle doktorn småskrattade. "Ja, högtidligt blir det väl, kan jag tro - när var det bron skulle invigas?"

"Klockan tolf, stod det i bladet, och klockan elfva skall jag gå till fru Gollman, som lofvat att jag skall få sitta i hennes fönster och se på."

"Jaså, syster är nyfiken; jag tycker annars att vid femtiosex års ålder kunde slynan vara borta."

"Och vid femtionio pojken, lilla Abraham", sade systern och neg; "men det säga nu alla att du ännu är sådan du var då du var pojke, och det säger jag med."

"Gud ske lof för det, Helena, Gud ske lof för det; man har ej roligare än man gör sig."

"Landshöfdingen skall komma", yttrade systern.

"Ja, det förstås; eljes kunde väl ingen begagna hamnen. Det var ändå ett vackert företag; då jag kom hit, kunde knapt en fiskarbåt lägga till, men nu kunna stora galeaser lägga till vid brobänken."

"Ja, det är ändå gubben Sellners drift - det är..."152

"Det är hin onde i kroppen på honom, syster, en arbetsinstinkt, som hos en myra. Jag börjar tycka att gubben är bra, verkligen bra - nu kan han se folk i synen."

"Ja, det är en mycket god gubbe, han hjelper så många."

"Nej, se på, syster, det der är ändå oanständigt", inföll doktorn och lade sig på knä för att stoppa jord omkring en

blomma, som man ryckt upp med roten, "det der är oanständigt gjordt, då man ger dem lof att ta o blommor - det är vandaliskt."

"Åh ja, det var ju stadens flickor, de hä nog rasat och lekt - inte menat så illa."

"Åh ja, syster, nu kommer du med dina ursäkter, det vet du väl är det onödigaste göra i verlden. Men bevars, du skall väl hem och klä dig - hvad? i spetsar och juveler."

"Åh kära du, juveler hä vi inte just till öfverflöd."

"Nej, deri har du rätt, Helena, inga andra än våra blommor, innan kosackerna kommo hit. (Ser på uret.) Nej, nu måste jag ut. Hör på, Helena, Dahlens och Ympqvist skola hä soppa i dag - men gamla Granstenskan skall hä litet köttmat, ty nu behöfver gumman litet bättre."

"Jag vet inte min lefvande råd att få godt kött."

"Nå så hugg hufvudet af en höna."

"Hur många tror du vi hä qvar? Du måtte tro att hönsen växa, som persilja, upp på fem minuter, som trollkarlen visade i vintras."

"Nå?"

"Eller att de komma igen."

"Liksom Tors bockar", inföll doktorn leende, "som slagtades hvar qväll, men andra dagen voro lika qvicka - vet du, Helena, detta är orsaken hvarföre man än i dag får se de der bockarne lefva upp igen - det var gudabockar och äro således eviga."

"Men det äro inte hönsen." ,

"Jaså! - Nå du får väl hitta på något annat då; ty i går sade jag till Granstenskan: nu kan gumman få äta litet kött; men då sade hon: "lille doktor, inte kan jag få kött, jag", - då skämdes jag och sade: jo, skicka flickungen hem till Helena, så måtte hon153

väl hä en smula i skafferiet. Således, Helena, skaffa du, hvar du vill, det lägger jag mig inte i - men kött och köttsoppa skall gumman hä."

"Jo det är så likt herrarne - hvar det skaffas lägga de sig inte i; men promt skall det vara. Men det säger jag, Abraham, gå nu inte och lofva flere middag i dag; ty jag har ingen tid."

Med dessa ord gick mamsell Helena Georgsson, som i egenskap af syster och hjelpreda hjelpte doktorn med den inre ekonomien.

Doktor Georgsson vandrade ännu några slag i sin trädgård, reste upp de illa handterade blommorna, räfsade på gångarne, der de voro alltför illa åtgångna, och betraktade, som det syntes, med glädje sin lilla anläggning, hvilken till Helenas stora saknad ej var till någon nytta utan endast nöje. Den lilla irreguliera jordfläcken, som till rymden blott innehöll några kappland, tycktes för den, som ej kände terrängen, vara början af en temligen stor anläggning. Här och der gingo gångar in i de täta busksnåren. De der gångarne kunde i tusen bugter leda långt bort; men inträdde man der, så stod man midt emot staketet - der var härligheten slut, och utanför på stadens utmark växte ingenting annat än ett sparsamt gräs, ljung och här och der en sandnejlika. Hela den lilla trädgården eller täppan, som doktorn sjelf kallade den, var för öfrigt ett Floras rike. Blommor af alla möjliga slag, växande i olika jordblandningar, bredde ut sin härlighet; några höga kastanier och lönnar beskuggade platsen mot middagsbranden, och ett litet lusthus, tempellikt med pelare af obarkade granstammar, inbjöd till hvila. Der satt doktorn vanligen och läste, när han ville vara i fred. "Täppan" var således doktor Georgssons tillflykt, då verlden blef honom tråkig, hvilket dock sällan var fallet, emedan ingen bättre än han förstod att lefva i denna verlden utan att hvarken gräfva ner sig i materien eller som en fängslad ande sucka efter en högre tillkommelse. "Den kommer i sinom tid", sade doktorn tryggt, och deri hade han väl ändå rätt, fastän mycket klokt folk tyckte att det

var kuriöst att doktorn tog saken så trankilt.

Ändtligen gick doktorn, ej utan en lätt suck öfver154

sina stackars blommor, som måst släppa lifvet till för den stora festen, då stadens nya hamnbygnad skulle invigas. Som doktorn förut sagt, hade der i forna tider blott varit en platt strand med en nedrasad lem-ning af en broarm ute i sjön, som i många Herrans år varit blott till besvär och endast dugt för metande pojkar, hvilka kunde ligga på magen öfver en och annan sten och taga gers på knappnål, hängande näsan öfver vattnet som fordom Narcissus.

Doktorn skulle deltaga i processionen, ty högtidligt skulle det vara, och i middagen på rådhuset, der ett porträtt hängde af Högstsalig Hans Majestät Fredrik den förste eller then milde och oförskräckte hjeltekonungen, hvilken tycktes "rynka" på näsan åt steklukt, som han ej känt alltsedan han blef upphängd på spiken. Doktorn hade således brådtom, men bland patienterna var ingen farlig, och gamla Granstenskan, pepparkaksgumrnan, som länge varit sjuk och svag, satt, då gubben kom, vid fönstret för att titta på "processen", när den skulle komma.

"Åh, gumma, inte kommer processionen än", sade doktorn; "lägg du dig och hvila dig, så kan du vara uthvilad när processionen går förbi; sitter du qvar, så somnar du."

Månn' tro det var landshöfdingen, som kom i "sufflekten?"

"Nej, det var gamle öfverste du Bourny."

"Åh Herre Gud, han på Krantorp?"

"Åh nej, han är major."

"Herre Gud hvad det är en rolig herre, den!"

"Ja, adjö med gumman - köttsoppa får hon hemma."

Doktorn hörde ej detta vanliga: "Gud välsigne min lille gode doktor!" som ej så sällan utgjorde hans enda inkomst.

En timma derefter tågade processionen från rådhuset ned till hamnen. Doktorn, som för tillfället var iklädd svarta kläder, något som han annars aldrig brukade, såg helt kuriös ut, emedan klädet i fracken syntes sydt i går, men frackens snitt häntydde på forna tider. Doktorn smålog sjelf åt sin utstyrsel; men hade aldrig lagt vigt vid dylika ting. Endast då han såg155

sin beskedliga syster Helena, som i fru Gollmans fönster satt inklämd mellan ett halft dussin hufvuden, prydd med en negligé med ljusvioletta band, småskrattade han och runkade på hufvudet öfver systems fåfänga.

Talet hölls af landshöfdingen, som lade synnerlig vigt på att bron blifvit bygd nu och inte förr eller senare, samt utbredde sig öfver kung och fädernesland och trogna undersåter och upplyftade hjertan, allt med anledning af att man riktigt nog muddrat upp ett temligt djup och fått hamnen färdig.

Efter talet uppgåfvos hurrarop, som gingo temligen bra, emedan konsten att skrika är menniskan medfödd, och derefter afsjöngos af valda röster några verser, för tillfället författade af en skrifvare hos borgmästaren. Under denna sång, hvilken handlade om "stålblå bölja", som "kom att skölja* "de fries land" "på minnets strand" och så vidare, afskötes stadens kanoner, af hvilka tre brunno af, men en klickade ända till dess processionen åter satte sig i rörelse, då den också behagade ge sig till känna, fastän litet efter.

Gumman Gransten satt i sitt fönster och fick nu se landshöfdingen, som var hennes åtrå, ty alla de andra hade köpt skorpor och pepparkakor af henne, så länge hon orkade gå, och således voro de vanliga menniskor, huru förnäma de än kunde vara.

Stadens och ortens ungherrar hade beslutat att broinvigningen skulle bli en sorts karnaval, och derföre hade man bjudit damer nära och fjerran för att vara med på balen, som skulle bli om qvällen. Likaledes var der för andra dagen arrangeradt ett storartadt kaffekalas i Rosentaggska trädgården, en stor, mycket gammalmodig och stel

anläggning nära kyrkan, samt tredje dagen en utfärd till landet i hövagnar.

"Jag, hm, jag är i staden med mina fruntimmer", sade prosten Pihl, som instält sig och skulle deltaga i middagen. "Hm, tror bror der blir mycket trångt?"

"Trångt? ja, det är klart; danslokalen är just här."

"Hm, det blir mycket svårt för min hustru, som har svagt bröst; men hvad skall man göra? Man måste väl ändå någon gång föra Adelaide ut i verlden.156

Herre Gud! nu har hon varit bra ensam sedan Herrman reste ifrån oss."

"Åh det skadar inte. - Jaså din flicka är med."

"Förstås, förstås, inte far hustru min ensam in på en bal. De bo hos fru Gollmans, det var hon, som stack fram ansigtet öfver brors syster/

"Jaså; det var väl ej mer än näsan?"

"Mycket möjligt."

"Och den är ej spetsig, den - det är en vacker näsa din flicka har."

"Säger bror? - Åh, hon är sådan Gud skapat henne."

"Ja, det är klart. Men flickan ser bra ut."

"Åh se, sockenborna råkas", yttrade patron Silf-vergren, läggande sin hand på prostens axel. "Mjuka tjenare, herr doktor, mjuka tjenare! Landshöfdingen kommer ej ännu, tror jag, på en stund, vi få nog vänta med maten - hä, det var intressant att råka herr doktorn; skall i afton presentera min hustru - hm, född en fröken von Wolfenbiittel, dotter till -"

"Ja, jag vet."

"Ja, det var sant, doktorn har botat henne för kikhostan - det är en ledsam, verkligen svår sjukdom den der kikhostan; mina flickor hade den för två år sedan - det var sista året salig Sara lefde, och jag försäkrar, på min ära, ungarne hostade så att ögonen blefvo så stora som dufägg och rödsprängda, så att det såg riktigt fasligt ut. Doktor Möller var så god och såg om dern, för si jag har gammalt ackord med gubben Möller, som visst inte följer med sin tid, det förstås, men är en örn läkare, ja, mycket öm läkare."

"Ja, och med goda kunskaper", inföll prosten, som också ville säga något; "eller hvad säger bror Georgsson?"

"Det verkliga är", sade Georgsson, som ej tyckte om ämnet, "att det är bättre om en läkare väl känner vetenskapen i sin tid och ej fuskar med att beständigt flyta ofvanpå med nya rön, då flyter han också ofvanpå och kommer aldrig på djupet."

"Ja, det kan hä sin riktighet, alldeles som herr doktorn säger; men visst lugnar det mycket, om han följer med sin tid - dock vill jag ingenting säga om157

den hederlige gubben Möller, ty han var så öm mot salig Sara och gjorde - icke kan jag bedöma saken från vetenskaplig ståndpunkt, men man kan ändå hä sin öfvertygelse - verkligt underverk genom jakaran-dageléer."

"Charagén", rättade doktorn.

"Jaså, det är möjligt, men kanske det var ett annat slag, jag tycker att det var jakaranda - hm, möjligt något annat; men islandsmossa var det inte. Emellertid var - Jaså, är landshöfdingen kommen ?n afbröt han sig sjelf, då en vaktmästare bjöd bröd.

»Jaha."

"Jaså, nu ta vi oss en smörgås. Doktorn super inte, hä hä, ja, kan väl vara att det är skadligt för magen, synnerligen då man står och super", tillade häri och satte sig i fönsterkarmen för att ta aptitsupen, under det att

doktorn och prosten togo sig bröd. "Förlåt, herr doktor", började han, "jag kom ej att sluta om salig Saras sjukdom, men vi sätta oss här ihop vid bordet."

Doktorn måste.

"Verkligen delikata pastejer - smörbakelse plär ej vara helsosamt för magen, men, Gudi lof, aldrig har jag känt mig illa af pastejer."

Med dessa ord kastade han tre stycken öfver bord från karotten på sin tallrik och började att äta.

"För en vetenskapsman kunde min hustrus sjukdom vara högst lärorik. Doktor Möller sade att han aldrig sett en sådan sjukdom; ty - behagas portvin eller madeira? - hon hade en alldeles faslig hosta och plågades af en tryckning mellan skuldrorna; ja, Möller sade att hon visst inte hade mer än en half lunga qvar; slutligen svullnade ena benet, och då sade Möller att det inte länge kunde dröja. Skål, herr doktor, på soppan! hä hä hä! Nu förlorade doktorn en dukat - hä hä! Jo, som sagdt är, jag kunde, om jag satte mig att berätta, ge många små upplysningar; ty min salig mor dog af en högst kuriös sjukdom, det var visst en "pålupp" i hjertat eller kanske i magen, eller hvad tror doktorn?"

Brukspatronen hade denna föreställning, som många158

hä, att man gör läkaren en väsentlig tjenst med att traktera honom med gamla och nya sjukdomshistorier.

Man tyckes ej kunna föreställa sig att en menniska, som studerat läkarevetenskapen, kan uppfatta något annat än berättelser om menniskokroppens alla krankheter, eller att man kan tänka sig att äfven han och kanske han mer än andra behöfver hvila från en sysselsättning, som hvarken kan eller bör bli ett handtverk, utan der också hjertat måste känna och ej blott hufvudet tänka.

Man examinerar icke en militär i reglementet hvar gång man råkar honom, men en läkare oupphörligen i medicinen, fastän ett bröllop, en bal, en fest verkligen icke är rätta orten för dessa beskrifningar, som man delvis hviskar fram, för att till trots för omgifningen trätta i honom de intressanta detaljerna. Georgsson var, som alla, så "inkörd" (något annat ord finnes icke), att han lät de der intressanta detaljerna gå in genom ena örat och ut genom det andra; men slutligen hade tålamodet en ända och doktor Georgsson afbröt tvärt med de orden:

"Om patron vill helsa på mig i morgon, så skola vi tala om den saken, helst jag ej kan inse någon fara för brukspatronens fru mor, som dog för fyrti år sedan, om jag får veta saken tolf timmar förr eller senare."

Brukspatronen gjorde stora ögon, hvilket i anseende till deras förrn ej var svårt, och sade stött:

"Det är verkligen ej så lätt att hä ett ämne, som kan intressera herrar läkare; men vore jag vetenskapsman, så skulle jag lefva i och för min vetenskap - och, utan att utbreda mig deröfver vidare, de gånger förtroendet kallade mig att föra nationens talan, så sysselsatte jag mig oupphörligen med politik - ja, verkligen fördjupade mig i politiken, som ej är en vetenskap att förakta den heller."

"Nej bevars, det är en rätt rolig vetenskap", sade doktorn; "ty i den behöfver man inte veta någonting/

Nu vände sig patron från sin granne till höger och samtalade med den andre.

"Man bör", tänkte troligen patron, "ej kasta perlor för -" och så fick doktorn matro. Sant är att159

han förlorade en vän, men så fick han i stället ett så mycket större stycke stek.

Sjelfvaste major von Wolfenbuttel var der och satt i närheten af landshöfdingen, glad och klarski-nande som vanligt, och alla pratade "munden fuld paa hinanden." (Det är ett godt danskt uttryck, som ej finnes i svenskan).

Bal och kaffickalas.

Om qvällen voro alla lanipetterna tända och de lånade kronorna strålade af ljus. En ofantlig massa menniskor rörde sig eller rättare sagdt trängdes i salen, och bland dem äfven prostinnan Pihl och Adelaide, som var sina aderton år.

Prosten hade som man en svår uppgift, nämligen att skaffa damerna rum, och detta skedde också slutligen, icke så mycket genom prostens bedrifvande, utan derföre att litet hvar lemnade rum för det bleka fruntimret, som förde en blomstrande flicka vid handen.

"Hvem är det der?" frågades det.

"Jo, det är Pihlens från Allgottsboda."

"Jaså - hm - och det är flickan - rasande nätt flicka!"

"Kors, henne känner jag", yttrade en ung herre, klädd på nyaste modet, men med ett ansigte, som förrådde en i grund förstörd helsa, gulblek och utmärglad.

"Ja, det är min själ sant, Herrman har varit sockenbo", yttrade de andre.

Löjtnant Gustaf Herrman nalkades och sade artigt: "jag vet ej om prostinnan känner igen en gammal bekant."

"Nej, jag vet - jag vet inte."

"Jag heter Herrman, Gustaf Herrman. Prostinnan mins mig väl som en riktig vildbasare, men nu är jag en stadgad man."

"Jo, nu tror jag. Ack, hur mår krigsrådinnan?"

"Min mor inträdde", sade löjtnanten med ett små- 159

han förlorade en vän, men så fick han i stället ett så mycket större stycke stek.

Sjelfvaste major von Wolfenbuttel var der och satt i närheten af landshöfdingen, glad och klarski-nande som vanligt, och alla pratade "munden fuld paa hinanden." (Det är ett godt danskt uttryck, som ej finnes i svenskan).

Bal och kaffickalas.

Om qvällen voro alla lanipetterna tända och de lånade kronorna strålade af ljus. En ofantlig massa menniskor rörde sig eller rättare sagdt trängdes i salen, och bland dem äfven prostinnan Pihl och Adelaide, som var sina aderton år.

Prosten hade som man en svår uppgift, nämligen att skaffa damerna rum, och detta skedde också slutligen, icke så mycket genom prostens bedrifvande, utan derföre att litet hvar lemnade rum för det bleka fruntimret, som förde en blomstrande flicka vid handen.

"Hvem är det der?" frågades det.

"Jo, det är Pihlens från Allgottsboda."

"Jaså - hm - och det är flickan - rasande nätt flicka!"

"Kors, henne känner jag", yttrade en ung herre, klädd på nyaste modet, men med ett ansigte, som förrådde en i grund förstörd helsa, gulblek och utmärglad.

"Ja, det är min själ sant, Herrman har varit sockenbo", yttrade de andre.

Löjtnant Gustaf Herrman nalkades och sade artigt: "jag vet ej om prostinnan känner igen en gammal bekant."

"Nej, jag vet - jag vet inte."

"Jag heter Herrman, Gustaf Herrman. Prostinnan mins mig väl som en riktig vildbasare, men nu är jag en stadgad man."

"Jo, nu tror jag. Ack, hur mår krigsrådinnan?"

"Min mor inträdde", sade löjtnanten med ett små-160

löje, som sväfvade mellan medömkan och satir, "min mor inträdde redan förliden höst i äktenskap med excellensen von Lindau och bor nu i Stockholm.77

"Ack! det har jag ej hört", sade prostinnan, temligen förlägen öfver att vara så utesluten ur verlden, att hon ej visste en så vigtig nyhet. "Och hon är lycklig? hon mår bra?"

"Ganska bra - Gud ske lof att hon ej är glömd af sina vänner här nere, fastän hennes nya rang ej är känd", återtog löjtnanten. "Men det är också rätt, det är menniskan, ej hvad hon kallas eller är, man bör fråga efter."

"Det skulle ej varit trogna vänner", sade den hjer-tegoda prostinnan.

"Ja (vårdslöst), men sådana äro vännerna vanligen; man bör ej tro dem om mera än de äro. Och nu anhåller jag att prostinnan ville presentera mig."

"Ja gerna - det är, jag vet ej..."

"Löjtnant!"

"Löjtnant Herrman, lilla Adelaide."

Flickan rodnade; ty nu gälde det att visa hvad man lärt för två år se'n, då dansmamsellen höll skola hos brukspatronens.

"Hon dansar rasande lätt", hviskade löjtnanten till sina vänner; "det är helt annat med en sådan der landtflicka, hon har styrka i benen och hänger ej på som en gammal vargskinnspels."

Adelaide blef således festens drottning som det heter, hon fick dansa hela qvällen, och då prostens gingo hem, fingo föräldrarne veta att hon haft alldeles "ofantligt roligt."

Klockan var tolf andra dagen, då sällskapet åter samlade sig på så kallad resfrukost i Rosentaggska trädgården, der orangeribygnaden för tillfället var förvandlad till sällskapsrum.

Löjtnant Herrman helsade i förbigående på prostens, men slöt sig mycket snart till brukspatron Silf-vergren, som han sedan troget följde. Också såg unga patronessan, född Abelina von Wolfenbuttel, alldeles icke illa ut, helst hon var dyrbart och smakfullt klädd.161

och i synnerhet tog hon sig förträffligt ut bredvid sin temligen bedagade tjocka man, sorn vände sina ögon kring sällskapet och med sin hustru under armen promenerade på gångarne i djupsinniga samtal med löjtnanten, hvilken tycktes beundra hans visdom.

"Här är ändå bra vackert", sade Adelaide, som nu för första gången såg en med lefvande växter prydd orangerisal.

"Mycket vackert, mycket vackert", upprepade prosten.

"Och se, ett fortepiano derborta; vi få musik."

"Men hvem är den der, ser pappa den der unga mannen, som sitter vid fönstret och tyckes se i solen?"

"Hm, hvilken?"

"Jo, han med det lockiga håret, han, som sitter der bland en krets herrar och tyckes se i himlen; han är så lik - inte kan det vara Axel Herrman?"

"Axel Herrman? Nej det är inte möjligt", blef prostens svar; "men hans bror, Gustaf, är här, jag såg honom för en liten stund sedan. Han är visst derute med patronen."

"Söta pappa, fråga någon."

"Ja, Pihl", bad prostinnan, "fråga någon, ty han är så lik Axel."

Prosten gjorde således sina slag och träffade nu doktor Georgsson.

"Förlåt mig, bror Georgsson", yttrade prosten Pihl och satte på sig ett par gröna glasögon; "hm, vi som äro hemma på landet, känna inte alla personerna så noga, men min hustru säger -- hm -"

"Hvad säger hon då?" frågade doktorn, med ett smålöje afbrytande den långa förberedelsen.

"Jo, min hustru och min flicka påstå sig igenkänna den der unga mannen derborta - jag har för dåliga ögon att riktigt -"

"Hvilken?"

"Den der med det lockiga håret, sorn sitter derborta."

"Det är en löjtnant Herrman, en flottist."

"Hm, ja, så trodde de; nå det skall bli intressant att se om han känner igen mig; han har i fyra år varit i mitt hus."

Samvetet, 11162

"Men då måste bror tala med honom, ty han är blind", yttrade läkaren och gick.

"Blind! blind! hvilken olycka!"

"Det är unga Herrman", hviskade prosten Pihl till sin hustru, som bland de andra satt uppradad vid långväggen.

"Är det Axel?" inföll Adelaide lifligt, med en lätt suck. "Ack! det var det jag sade: det är Axel."

"Men", återtog prosten, "hvilken olycka - hvilken olycka - han hade svaga ögon då han var hos oss

- men nu . ..*

"Nu?" frågade begge i högsta spänning.

"Jo, nu är han stenblind - se, han ser i solen

- ser du, Adelaide?"

Flickan betraktade den unge mannen med en blick, full af medlidande, men tillika med någonting liknande glädje. "Han minnes oss väl ännu", sade hon långsamt och liksom frågande.

"Ja, det är säkert, den blinde minnes allt hvad han såg i ljuset", sade prosten, "det är derföre också barndomsminnena äro trognast och kärast; ty då sågo vi allting i ett annat ljus än nu i vår skymning."

Betraktelsen afbröts af några starka slag på pianot. Det var nämligen en fru ekonomidirektörska, sorn i sin ungdom hade fått beröm för sin röst och som hvarje år på ett par månader öfvergaf sin man, ekonomidirektören, hvilken ej begrep musik, och begaf sig på en färd till sina vänner i Vollmarshamn, der man var musikalisk.

Prosten hade ämnat att gå bort till Herrman och gifva sig tillkänna; men en löpning i den skarpaste och mest klarinettlika diskant afbröt honom; ty direktörskan sjöng en "bravuraria", ett namn, som möjligen kommit deraf, att det behöfs icke så alldeles obetydlig bravur att till slut afhöra en sådan, då den sjunges med en röst så gäll och skärande, som ofta är händelsen med privata storsångerskor. Men hela sällskapet greps af en hemsk tystnad. Det lönade också ej mödan att tala, ty fruns röst uppväckte salens alla eko.

"Det är en ovanlig röst", sade de mindre musikaliska, sedan arian med alla sina fioriturer och broderier var slut, "det är verkligen en mycket ovanlig röst%163

sade alla utom en liten uppnäsig kunglig sekter, som nyss hade varit utrikes och bland sina vänner påstod, att han hört ett jernbanslokomotiv hä ungefär samma fyllighet och rundning i tonen.

De musikaliska, det vill säga de, som voro vana vid dylikt, påstodo att det var "gudomligt hänförande77, att de knapt hört någon, sorn hade ett så stort omfång i rösten och så rena mellantoner.

Den goda frun, fastän riktigt nog en menniska, fann sig oändligen smickrad af att bedömas som ett fortepiano. Musikvännerna begärde da capo - och efter några svårigheter, i anseende till "heshet", en "envis snufva", "kaffedrickningen", som så nyss gått förut och så vidare, väcktes åter ekoandarne till verksamhet och svängde sig i en förtviflad ringdans kring salen.

"Nej, detta går inte an längre", mumlade doktorn, som i anseende till sin frack var kinkigare än vanligtvis, "detta går ej an - hrn - skall det vara sårig, så bör den ändå ej spräcka örhinnorna, fastän litet öfning ej skadar organet."

Han nalkades således sångerskan och tackade henne, men sade tillika att hon ej borde forcera sin röst.

"Forcera? Ack, herr doktor, jag har tvärtorn dämpat den - jag kan sjunga mycket mera forte, men rummet är för litet och för mycket folk uti."

"Ja, hennes röst", hviskade kunglig sektern, "är skapad att lata höra sig i tomrum."

"Det är ändå beundransvärdt att hä en sådan stämma", yttrade en liten herre med pudradt hår och som stod nära konstnärinnan. "Detta var dämpadt - det är beundransvärdt, det är en gigantisk röst."

"Men hur det är", återtog doktorn, "frun bör inte sjunga mera på en gång, det skadar bröstet."

"Ni är barbarisk, herr doktor", sade den lilla pudrade herrn, "en sådan konstnjutning får man sällan."

Direktörskan slog blygsamt ner ögonen, bläddrade i notboken och sade i det hon reste sig upp: "ack! att man skall vara så svag - det verkligen gör ondt i bröstet."

"Sade jag inte det?" yttrade doktorn mycket trygg.164

"Ja, det kunde också höras, med en sådan tryckning på bröstet kan man verkligen behöfva ett mildt bedömande."

Herrarne bockade sig och den pudrade följde henne till hennes plats.

Hvad han sade har ej historien ristat på sina kopparskifvor.

Doktorn kände sitt folk och hade således reda på rösterna; han ville ej att blott en skulle låta höra sig. En annan fru sjöng, men helt beskedligt, litet hest, men välment, och den lilla pudrade herrn njöt nu också. Så kom en fröken och så en mamsell, och så vidare.

"Men", sade doktorn, "nu skall prostens dotter sjunga."

"Hm, jag vet verkligen icke om hon vågar."

"Vågar? Jag slår vad att hon sjunger bäst utaf dem alla, jag har hört det berättas, och dessutom ..."

"Dessutom?"

"Gör det ingenting - se så - Adelaide, kom nu", fortfor den goda doktorn, som utan särdeles många ceremonier behandlade de unga, "kom!"

Flickan tycktes i början ej förstå meningen, men knapt hade prosten förklarat den, förr än hon utan invändning följde doktorn.

Hon gjorde inga ursäkter, inga förklaringar, utan gick lugn som hemma till pianot -- kastade en hastig blick på den blinde ynglingen och sjöng på folkvisans veka, vemodiga, men ändå lefnadsfriska melodi: *

Flickan som räfsar.

Lill' blomman står uppå, gröna ängen

Och kloddran sjunger i mörka tallen;

Der går en flicka tätt efter drängen

Och räfsar gräset på släta vallen.

Jag icke sörjer den dag som gått eller kommer.

Se! gull är solen allt på det höga,

Det är det endaste gull jag eger -

Min himmel blå är min gosses öga,

Och gull är vardt hvarje ord han säger.

Jag icke sörjer den dag som gått eller kommer.

Väl grät jag också i forna dagar,

Då maskan släppte och trögt var minnet;165

Men länge icke dock barnet klagar,

Ty friskt är hjertat och friskt är sinnet.

Jag icke sörjer den dag som gått eller kommer.

När snön far fram uppå vintervinden

Och norrskensgubben sin brasa tänder -

Då barras vägen, då klädes grinden.

Ack! väl I veten hvad då det händer.

Jag icke sörjer den dag som gått eller kommer.

På sjön är "buskadt" med granar unga

Och ifrån kyrkan går brudefärden.

Jag är så glad, att det ingen tunga

Kan nämna fram i den viola verlden.

Jag icke sörjer den dag som gått eller kommer.

Nu ta vi hemåt. Se! in i skogen,

Ber är vår stuga med snö på åsen,

Der ligger ladan, der ligger logen,

Och der står korna med halm i båsen.

Jag icke sörjer den dag som gått eller kommer.

Stig in! Välkommen! men djupt dig bocka,

Ej hög är dörren, men varmt härinne.

Se, uti vrån står vår ljusblå klocka,

Hon går så jemnt som ett barnasinne.

Jag icke sörjer den dag som gått eller kommer.

När vi bli gamla och höra illa,

Vi se omkring oss de unga slägter.

Då är det godt att få sitta stilla,

Då klockan knäpper de sista vakter.

Vi icke sörja den dag som gått eller kommer.

Den blinde ynglingen, som förut suttit utan att ge något tecken till deltagande, lyssnade till den första versen och reste sig upp. Småningom, ledd af ljudet, gick han fram till pianot. Der stod han och tycktes rigta sina ögon på sångerskan, som darrade på rösten. När sången var slut, räckte den blinde ut handen och sade: "Adli, är det du? Är det du?"

"Ja, ja, det är jag, gode Axel, det är jag."

"Hm, är det någon bekantskap?" hviskade en fru högst nyfiken.

"Jaha, det är min dotter och en discipel, som förr var i vårt hus, de äro barndornsbekanta", skyndade prosten sig att anmärka.

"Tack för den visan", sade Axel, ännu qvarhål-166

lande flickans hand i sin; "tack! - mins du då du sjöng den ute i trädgården många, många gånger?'7

"Ja - och derföre sjöng jag den nu - jag ville", tillade hon med en viss dragning på rösten, "jag ville se om - om löjtnant Herrman korn ihåg oss."

Ordet löjtnant påminde ynglingen att de ingendera voro barn - och han släppte flickans hand.

"Ni har gjort mig en lycklig stund", sade han halfhögt. "Hvar är er far - och er goda mor?"

De gamle nalkades och helsade sin förra, nu blinda vän, som varit prostens discipel i hela fyra åren, innan han kom till Garlberg och der snabbare än någon af sina kamrater tog examen och kom in vid flottan.

Den lille pudrade herrn kunde naturligtvis icke underlåta att ge Adelaide sitt beröm; han talade mycket om den naturliga skönheten af hennes sångorgan och gaf henne blott det rådet att gapa en smula mera, en regel, som han tycktes anse vara sångens alfa och omega.

Adelaide rodnade ju mera beröm hon fick, och nu kunde hon ej begripa sin djerfhet att uppträda i en så stor samling; men då hon sjöng var det blott för en - hennes lekkamrat, var det blott ett försök, huruvida han skulle känna igen henne eller minnas sina barndomsdagar i prestgården. Först nu tyckte hon att hela verlden skulle fästa sina ögon på henne, och den pudrades beröm bevisade att så var; ty att han ej talade vid eller om andra än populära personer kunde man se på utanskriften.

De hä alltid en egen utstyrsel dessa menniskor, som hänga sig vid alla så kallade celebriteter lika envist som filspån vid magneten eller en flugsvärm omkring en sockerask. Man ser aldrig någon af dagens utmärktheter, dessa må förtjena att vara det eller icke, som ej hä ett dylikt släp, hvilket hänger sig med sent och bittida, och den arma celebriteten skulle vara alldeles olycklig, om ej modet vexlade och således snart den tiden kommer, då storheten krymper ihop till vanliga dimensioner. Då flyr svärmen och gör allt sitt till att förminska föremålet för sin forna beundran167

ända till noll - med ett ord, saltet har mistat sina saltö.

Ännu ett bevis på att Adelaide blifvit observerad var att patronessan Silfvergren nalkades och helsade på prostfolket. Patronessan Silfvergren var nämligen nyligen förmäld med sin patron, den lilla politiska mannen vi förut känna, och var för öfrigt ingen annan än för detta fröken Abelina von Wolfenbuttel, majorens och majorskans yngre dotter. Den förra patronessan hade aflidit, och när ett halft år hunnit förrinna i tidens timglas, upptändes åter kärlek i patronens hjerta, han friade, fick korgen och ja några år å rad, till dess ja't slutade och der blef bröllop och hem-komstöl, och så var der en ny patronessa. Men patronens hus blef omstöpt; ty en "kobbernagel maa vide att han ligger i gull" och majorskan, hvilken dagligen besökte sin "kära" måg och sin "stackars" dotter, som måst mottaga en hel skara stjufbarn, såg till att patronens hus fick ett skick, som kunde något ersätta Abelina för den förlust i rang hon lidit genom giftermålet med en ofrälse patron.

Man såg således snart ett nytt ekipage och ett par hästar, hvars likar ej funnos när eller fjerran, och på det hela en ståt, som man aldrig trott att en "folkets man" skulle utveckla.

Det är klart att de nygifta första året skulle ut på resor, och sålunda hade de beslutat att börja på testen i Vollmarshamn, helst som Abelina med rikedomen och öfverflödet också tyckte sig hä fått ett oändligen känsligt nervsystem och patronen å sin sida ville föryngra sig.

Det var naturligt att man, då man så der var ute för att förnya sin gamla menniska, fann sig något generad af den beskedliga prosten, som i sin gamla Me-devivagn med knarrande fjedrar och selar med draglinor af hampa, kom skramlande genom stadens långa gata. Man måste vara bekant med sitt prostfolk, och patronen hade också

ganska riktigt redan disputerat med prosten om den religiösa andan; men den unga patronessan hade med en viss tillbakadragenhet helsat

E å prostinnan blott på afstånd, emedan gummans neg-ge hade bruna band och hennes schal hade svart168

botten med blå rosor, som ingen "bildad" numera nyttjade.

Först när Adelaide med sin sång gjort furore och grefvinnan R. så väl som gamla friherrinnan på Adelsborg förklarat den unga flickan för "högst intagande", fann patronessan för godt att närmare helsa på sin nlilla söta Adelaide" och fråga hur det stod till.

Bjudning följde på bjudning hela staden igenom, ty ingen ville vara den sämste, och så fortfor det hela veckan igenom med sällskap hos kreti och pleti; men i deras närvaro förblef löjtnant Herrman främmande. Om aftnarne deremot kom han till sina gamla vänner, och då återvaknade den forna förtroligheten. Han var, fastän blind, glad och munter som ett barn, och det rena, öppna anletet hade sällan något drag af smärta. Han hoppades ännu att återvinna sin syn, fastän han ej just egde någon anledning att hoppas, emedan han lefde i en beständig natt.

Helst påminde han sig sina barndomsdagar och allra helst de år han vistats i prostens hus. De voro fridens och glädjens sabbatsstunder, på hvilka han alltid tänkte tillbaka med saknad.

"Mins ni, Adelaide", sade ynglingen, "mins ni den dagen jag fångat en grönsiska - ni blef ond på mig, Adelaide, och stampade med den lilla foten för att tvinga mig att släppa henne lös; men jag lydde er ej? Mins ni, det var en sommarmorgon, sval och skön, och syrenerna stodo fulla af blommor och bien surrade på blomrabatterna - mins ni det?"

"Ja."

"Men så när Adelaide började gråta, då - då kunde jag ej längre motstå er, utan jag släppte fogeln och i glädjen så -"

"Ja, jag var bara barnet då, min gode löjtnant Herr man."

"Ja, lika godt, men ni gaf mig en kyss - mins ni det?"

"Åh ja, det mins jag nog."

"Hm, hur kunde Adli så glömma sig?" yttrade prosten, som för helsans skull spatserade fram och tillbaka på golfvet och hittills tegat.

"Jo, pappa lilla, jag blef så glad att..."169

"Men jag kan ej begripa huru en fullväxt flicka kan så glömma sig - att kyssa en löjtnant."

"Nej, onkel", afbröt unga Herrman lexan, som tydligen uppkom af ett missförstånd, "det var icke nu, utan för tolf år sedan - Adelaide var då -n

"Sju år gammal", inföll hon.

"Och jag elfva."

"Hm, jaså, det var en annan sak, hm, det var ett missförstånd; kom ihåg det der när mamma kommer in - hon skrattar alltid åt sådant - hm, jaså - ja, tala ni barn - trettifem - hm - trettifem gånger sexton hvad gör det mig?"

n Femhundrasexti."

"Således har jag, hm - låt se, fyrahundrasexti steg igen för att få ihop tusen, ty jag går tusen steg hvar afton - det är så helsosamt och bra."

Prosten återtog sin vandring och de unga fortforo att tala om förflutna dagar. När de tusen stegen voro fulländade, tvärstannade prosten och sade: "Jag visste väl att Axel hade svaga ögon, men hur han blef blind har jag inte egentligen hört - hm, ville gerna höra hur det gick till - en fasligt ledsam händelse - hvad säger pappa om det?"

"Då var min far redan död."

"Jaha, jaha, så jag kan tala; ja, han dog för sex år sedan, den tolfte Oktober, nu mins jag - han var inte länge sjuk, utan fick sig en förkylning - ja, så var det. Men hvad var det vi talade om?"

"Min blindhet."

"Ja, så var det. Jaså, Axel ser inte, platt inte; kan han inte skilja kortfärgerna - ty det kunde min salig mor, fastän hon var blind af grå starr?"

"Nej, jag har den svarta."

"Bevars, så ledsamt, den som ändå kunde hjelpa; hvad säger doktorn?"

"Han säger att man aldrig skall gifva hoppet förloradt; när nöden är som störst, är hjelpen som närmast."

Prosten, som åter börjat sin vandring, vände sig tvärt. "Det var en rar doktor - hm, han tror på Gud den der doktorn."

"Ja, det göra de fleste."170

"Men annars så äro de alla materialister och tro ej på annat än hvad de träffa med knifven, de der medici, fasliga materialister, som icke tro på själen, för si den låter inte dissekera upp sig, eller på dess odödlighet. Hm, det är sällsynt annat/

"Tvärtom, onkel, de predika ej mycket och hä åtskilligt att invända mot den kaotiska förblandningen af begrepp, som uppkommer deraf att vi försöka att fatta själens egenskaper alldeles fria från det materiela vehiklet."

"Men så bör man ändå."

"Men rnan Jean det dock icke; ty, onkel, någon form måste man ge sin föreställning, genom något yttre måste en kraft visa sig verksam - och sjelfva tänkaren måste, så förnedrande det än synes honom, begagna sin hjerna, då han tänker äfven öfver sin egen själ."

"Ja, se der hä vi materialismen - det behöfver icke en tänkare - det är själen som tänker."

"Ja, men då skulle också alla kunna tänka lika klart, ty själarne kunna ej vara hvarandra olika i förmåga. Det odödliga är alltid och allestädes detsamma/

"Hm", mumlade prosten och gjorde åter ett slag öfver golfvet, "hm - jaså; men hvad var det vi egentligen talade om?"

"Min blindhet."

"Jaha, så var det; ja, du gjorde en sjöresa och kom blind hem, så var det ju?"

"Ja", började Axel sin berättelse. "Jag hade, som onkel och Adelaide väl minnas, svaga ögon allt från min barndom."

"Ja", inföll flickan, "och så var det ett beständigt läsande - jag sade alltid att det ej kunde gå väl."

"Der hä vi då den qvinliga siareförmågan", smålog löjtnanten, "fruntimmerna säga allting förut - sedan det har händt; men deri kan väl också ligga en orsak. Emellertid hade mina ögon förbättrats - jag vet ej, men anblicken af det vida hafvet och himmelen deröfver liksom hvilade mina ögon. Då jag såg en tro-pikfogel sväfva öfver hvalfvet eller en tumlare dyka upp ur böljorna, voro dessa nya föremål något som171

jag med skarpaste urskilning kunde observera. Jag trodde, med ett ord, att jag var alldeles återstäld.

"Jag for på engelska fregatten Albion, som gick till Brasilien med en diplomatisk mission till kejsaren.

"Vi voro från Spithead ända till Rio ej i land på något ställe utom i en bugt i Norge, dit vi blefvo väderdrifna. Det var en vinterdag, kall och blåsig, fregatten låg, hindrad af vidrig vind att gå till segel, för ankar i bugten midt framför en liten by, hvars små bygningar liksom fogelnästen hängde i bergs-skrefvorna.

" Jag stod med kikaren i hand och betraktade den vilda kusten, mot hvilken de grågröna, fraggiga vågorna rullade fram och från hvilken jag hörde det döfva bullret af deras slag. Det ringde i bykyrkans klockstapel, hvaraf blott spiran stack upp lik en nål öfver de grå klipporna, kring hvilka sjöfoglarne i stora skockar flögo, bådande oväder till natten. Det var en lördagsqväll och tonen ljöd gällt från den lilla klockan, som så ofta med sitt ljud ledsagat någon glömd strand-liggare, någon sjöman, som i fjerran lemnat maka och barn ensamma, till det sista hvilorummet. Jag vet ej hvarför, men själen är liksom en spegel, hvilken reflekterar naturen."

"Der hä vi materialismen", sade prosten liksom förnöjd öfver sin upptäckt; "hm, menniskans själ har ej med den yttre naturen att göra, hennes andliga kraft beherskar naturen - hm."

"Jag vill ej tvista i detta ämne, bäste onkel; men så är det åtminstone med mig. Den yttre naturen verkar mycket på mitt sinne - men nog derom. Jag var dyster till sinnes, jag tänkte med längtan tillbaka på er, mina vänner, jag tänkte med saknad på syrenhäcken der borta i trädgården, jag hade så gerna velat sitta som förr vid mitt fönster och se på huru blad efter blad föll af dess sammanflätade grenar, der domherrarne, klädda i sin röda praktdrägt, plockade frön ända till dess längre fram på vintern talgoxarne kommo, dessa polarlandets kolibri, och med sina qvicka rörelser gjorde skam af sina föregångare. Ett hem är ändå det käraste på jorden."

Adelaide drog en lätt suck - hvarför visste hon172

ej sjelf - men hemmet är för qvinnan alltid ett ämne, som klart anslår själens strängspel.

"När jag stått länge och den döfva klangen af landskyrkans lilla klocka längesedan tystnat och skymningen bredde sig allt rnera öfver haf och land och sammansmälte dem begge, upptäckte jag en svart punkt, kommande från stranden, nalkas skeppet. Det kunde ej vara annat än en båt, som kämpade mot vind och ström, hvilken här gick parallelt med kusten och utmärkte sig med en egen färgton.

"Vi hade ingen båt från bord, och i gunrummet sutto mina kamrater glade omkring en bål "svensk banko", det vill säga vanlig svensk punsch, och glammade. Båten nalkades långsamt, hindrad af de begge förenade naturkrafterna vind och ström; men ändtligen kom den närmare.

"Jag urskilde då, oaktadt mörkret, tre roddare, som med raska årtag framdrefvo den lilla farkosten, och en man insvept i en kappa i aktern. Båten lade till vid läsidaij och den insvepta mannen steg uppför fallrepstrappan. Jag hade verkligen varit mycket nyfiken och blef det ännu mera, då den främmande steg in på däck.

" Vid skenet af nachterhuslampan såg jag nu en väl klädd karl, som det tycktes af min egen ålder och längd. Han talade temligen väl engelska och frågade mig om jag hade befäl om bord. Nej; men hvad önskar ni, så skall jag framföra det till kapten; ty en kapten på ett örlogsfartyg är en slags Dalai Lama, som är alltför hög att ej hä sitt lilla hof, genom hvilket han ser och hör.

"'Af den besynnerligaste orsak i verlden', yttrade ynglingen. 'Jag är, för att tala öppet, en stackars flykting - i dubbelt afseende en flykting/

"Jag drog mig några steg tillbaka, men fattade förtroende till den unge mannens på en gång sorgsna och satiriska min.

"'Förstå mig rätt - jag har ej begått något brott, annat än möjligen det att jag är naturforskare och läkare, och för min vetenskap gör resor kring verlden utan rast och rö; men mina förfäder voro, säger man173

i [alla land, ett föraktadt slägte - och - med ett ord - jag ar jude.'

"Ingenting värre, skrattade jag. Nå vidare?

"'Tror ni att er kapten är nog upplyst att vilja hä en jude öfver natten på fartyget?' frågade han.

"Ja visst - ni skall få bo i min koj - men tala om er händelse.

"'Nå väl - det trodde jag, och som ni ser,odet beror dock på om ni kan se i mörkret, så ror båten i land - och ni måtte väl ej vara så obarmhertig att skicka mig i land igen. Jag hoppas att man lagt rnin kappsäck på däck -

riktigt! der ligger den', till-lade han.

"Nu skola vi höra berättelsen, yttrade jag, som ej riktigt kunde förlika mig med detta äfventyrarsätt att resa. Uppriktigt sagdt, ert inträde på skeppet ger er en besynnerlig stämpel.

"'Jag tackar er för er uppriktighet', yttrade den unge mannen; 'jag måste synas er en äfventyrare. Sanningen att säga, är jag något ditåt; man blir det under resor, då man är alldeles ensam i verlden, öfverlemnad åt sin egen kraft och sin egen uppfinningsförmåga. Jag är, som jag sagt er, naturforskare - äfven läkare; men detta är dock ej mitt egentliga fält, fastän det intresserar mig. Men som naturforskare reser jag och har, jag vet ej huru, verkligen hela sommaren i Norges skär studerat dess hafsfauna och dess ichtyologi.

"'Här äro rika skördar att göra. Jag har således fri och glad som en fogel ströfvat omkring i de talrika fjordarne och på öarne i Lofoten. För ungefär sex veckor sedan började jag min resa nedåt det sydliga Norge. Som en verklig naturforskare reste jag ej som annat förståndigt folk den ginaste vägen, ty jag hade ouppgjorda affärer vid hvarje klippa, i hvarje fiskarstuga och hvarje fogelnäste. Jag hade bekanta eller obekanta vänner i alla dessa lefvande och växande väsenden, hvilka blicka utåt hafvet, som jag, med längtan, dessa foglar, som svärma kring klippbranterna, och dessa sparsamma blommor, som klänga sig fast vid dess afsatser.

"'Med ett ord, min resa gick långsamt, men lyck-174

ligt så länge jag höll mig i hafskusten och hos den obildade massan, dessa fiskare, som så djupt känna sig tillhöra ett fritt folk.

"'Men en gång måste jag ändå in i det civiliserade landet, och nu fann jag, att en stackars jude är en föraktad varelse; ty polisen fick notis om min judiska härkomst, och i stället för att sjelf vara jägare blef jäg villebråd. Arresteringsorder utfärdades och man hade ganska säkert kastat mig in i ett fängelse, om ej en gammal fiskargubbe, som följt mig på mina resor och funnit att jag var en menniska, hade berättat mig den fara jag lopp.

"'Jag flydde så fort jag kunde, men budkafveln går, och det är derföre jag flytt hit, för att med någon lägenhet komma in till Sverige, Danmark eller England. Det är mig detsamma hvart det bär, ty öfverallt är naturen före mig när jag kommer. Der har ni hela historien.'

"Men, sade jag, det är en alldeles oförklarlig in-konseqvens i Norges lagstiftning.

"Den unge juden smålog bittert. 'Nej, det är ingen inkonseqvens', yttrade han; 'förlåt mig - ni är kristen, men säg rnig - hä de kristne annat än begagnat judarnes drift och arbetsförmåga, hä väl judarne någonstädes blifvit medborgare derföre att de ega mensklig och gudomlig rättighet att vara det? - Nej, man har acklimatiserat judarne, det är sant, men alltid med inskränkningar, huru små de än synts vara, - det har ändå varit en menniskoras annorlunda än de kristne; men deri har ni rätt, i andra länder få vi vara domesticerade, och blott i Norge äro vi ännu vildar, som sättas i bur.'

"Det kan ej vara länge, sade jag tröstande.

;;'Nej, visst icke! Ett folk sådant som det norska, hvilket med hvarje dag med rastlös kraft utvecklar sin sjelfständighet under lagen och som snart sagdt är den enda nation, som har ett lefvande frö inom sig till en lugn växtlighet - de öfriga hä sjukdomsfrön, som göra att de stå i knut - med ett ord, norrmännen kunna ej länge bibehålla detta okristliga hat, denna irreligiösa klenmodighet, som utestänger oss; men de hä något som kallas för Grundlov, och från175

Malströmmen ända till Lindesnäs har jag ej hört något ord oftare än detta.

"'Grundloven är för norrmännen någonting så heligt, att de ej ens resonera eller tänka på en möjlighet att ett jota kan vara rasande deri. Och i Grundloven står att inga judar få vistas i Norges rike.'

"Men, började jag, ni är alltför sträng, ni tyckes ej minnas att man i många länder gjort mycket för judarnes omvändelse.

"Min främling teg några ögonblick, ett dystert smålöje flög öfver hans ansigte.

"'Ni anser detta således för en välgerning; det är ett hån, en, om jag så får säga, kristlig missuppfattning om ändamål och medel. Judarne, de sorn oaktadt alla förföljelser, hvilka i århundraden öfvergått dem, qvar-stått vid sina fäders tro - låtom oss ej här ingå i pröfning om det falska eller sanna i vår tro - i århundraden fingo de vara martyrer, tusende sinom tusende af detta folk bundos skälfvande på bålet, qväfdes i lågorna, ropande till Abrahams, Isaks och Jakobs Gud. - Hvad säger ni om en sådan tro, som är helgad af martyrernas blod? - allt, som kostat menskligheten och hjertat blodiga offer, är dyrbart och heligt för hennes sinne.

"'Ni kan ej - säg mig det - kan ni le åt en jude, som dör för sin tro, med kärlekens och hoppets eld i sitt slocknande öga -- tror ni verkligen att Gud skall kasta honom ner i Gehinnons dal, såsom en förbannad - också han trodde ju på kärlekens Gud deruppe?'

"Jag teg; ty jag hade verkligen ingenting att svara och jag såg hur min nye väns ansigte uttryckte en känsla af stolt smärta.

"'Så var det fordom, men småningom ändrade sig operationssättet - nu ville man ej mera omvända med eld och svärd, men uppgifva planen ville man icke. I stället för våldet satte man egennyttan; man uteslöt mitt folk ur samfundet, gjorde dem landsflyktiga i det land der de föddes, kringstängde dem med förbud, som med en mur; men på denna mur lät man öppna en stor, vid port, omvändelsens, och utanför den satte man skattefrihet - frihet från krigstjenst176

och en mängd förmåner, som de kristne hvarken vilja eller kunna hä. - Så blef det i Ryssland. Man ville locka dem att af slem vinning afsvärja sina fäders tro.

;;'Det låg något outsägligt föraktligt uti att i en lagstiftning förutsätta att blott verldslig egennytta bestämde våra handlingar - vi ryggade tillbaka; blott på dem, hvilka genom slafveriet mistat all själsspän-stighet, verkade lockmedlet och de blefvo kristna - men hvilka? Det är en ovärdig tanke att vilja inbilla någon att kristendomen vunnit på sådana proselyter. Då gör fruktan för bålet det bättre; ty i fasans stund, i dödens, fly vi åtminstone till Gud - men i fredslugnet, då ingen fara hotar och blott en grof egennytta lockar - att då gå öfver, är en förnedring, icke för den tro, som afsvärjes, ty det är en förruttnad qvist, som faller af - men en förnedring för det andliga träd, på hvilket man till Guds ära söker ympa qvistar med kärnröta i hjertat. Det blir inga blommor och ingen frukt.'

"Vårt samtal hade varat länge, men jag skyndade blott några ögonblick till kaptenen för att berätta honom om främlingen. Kaptenen smålog; han var en torr och ganska jovialisk man, som skrattade rätt godt åt min historia.

"'Åh ja, vi få nog kryssa länge här och således kunna vi väl landsätta honom i Holland eller England, och hvar han kommer så är han åtminstone en menniska. Men ni får hä honom i er hytt och han får, då han är en naturforskare, äta vid officersmessen.'

"Således var den affären uppgjord och jag kom åter upp på däck. Himlen hade under vårt samtal klarnat, och nu hade den på en gång blifvit ren och mörkblå och tusende stjernor glindrade deruppe. Min jude satt stilla på sin forna plats och tycktes ej märka mig, förr än jag slog honom på axeln. Då spratt han till och sade:

"Skall jag landsättas?'

"Nej - nej, derom är ingen fråga.

"'Förlåt mig - jag har verkligen haft så många olägenheter af min tro på dessa sista dagar, att jag börjat få farhågor'.177

"Men, återtog jag, nu vet jag väl att ni är jude, men ej namnet.

"'Doktor Mendelsson.'

"Slägt med Moses Mendelsson - och kanske Bartholdy?"

"'Jag vet ej, men af samma stam äro vi - min far var köpman och rik - han var på sin tid och i smått hvad Salomon Heine är nu i stort. Hans rikedomar flöto lik en tyst källa till välgerningar - ingen visste af allt det goda han gjort, förr än han var borta - då slutade den okända källådern att gifva mera - och då tänkte man på juden,

som hans tros-förvandter begrofvo en aftonstund på judkyrkogården. Han var... har ni annat att göra, så låt mig ej hindra', afbröt den talande sig sjelf, då han märkte att jag med uppmärksamhet betraktade vimpeln, som orolig hvirflade fram och åter i luften.

"Hur står det? frågade jag rormannen.

" 'Fartyget svajar på kättingen, vi hä ett annat streck, fastän det är svagt.'

"Nej, ännu har jag intet, som hindrar, blef mitt svar; men om vinden stadgar sig, så blir det snart fråga om att lyfta ankar och gå till sjös till natten. Ni talade om er far.

"'Ja', började doktorn, 'jag tänker mycket på honom i afton och satt, då ni kom, och betraktade stjernorna och tänkte på den sköna, fastän temligen materiela föreställningen, att de aflidne efter sin bildningsgrad och sin tro skulle bo på den ena eller andra. Jag tänkte på min far, som var, den älsklige gubben, en bigott jude. Skulle ej han genom sitt noga iakttagände af lagen, sin innerliga, varma förhoppning på sin Messias, icke hafva någon plats i salighetens och

ljuset

Mo, visserligen.

'Ja, ni har rätt. - Hvad säger er Messias: Låter barnen komma till mig, ty sannerligen säger jag

eder,

gamle folk.

stora, härliga rike?'

om I icke ären såsom barn, skolen I aldrig in-

komma i Guds rike - och varmt, kärleksfullt, innerligt som ett barn sluter sig till sin moder, så slöt sig min

far intill sina fäders tro, deras minnen och deras Just derföre, sade han ofta, att judendomen,

Samvetet. 12178

som var mina fäders tröst, blifvit trampad och sårad blodig, derföre att hon lefver i den egyptiska träldomen ännu, har jag henne kär - just derföre att vårt folk, splittradt i alla verldens länder, i alla odlingens grader, i alla klimater, på alla tungomål, ännu erkänner sin bespottade och förföljda moder, älskar jag detta eviga folk, som ej förtryck, ej sönderstyckning, ej hot eller lockelser kunnat spränga sönder under dess ökenvandring. - Så talade min far, då han låg döende på sin bädd och jag satt bredvid honom den sista natten.

"'Ni skulle känt min far - min mor - mina ungdomsvänner, och ni skulle begripa hvarföre jag, om jag skulle afsvärja deras tro, skulle förneka det bästa och heligaste jag känt här i verlden.

"'Hvar menniska vill gerna behålla sin själs spegel hel och ren, om hon kan det, ty det var uti en reflekterad bild i den hon först såg himmelen öppen

- och krossar hon den, så kan hon i bitarne se hundrade solar - men icke en enda himmel, med sin enda, outforskliga ljusets källa på sin grund.'

" 'Nu hä vi nordost i rappet', sade rormannen och jag rapporterade det för kapten. 'Klart att hissa ankaret!' blef nu ropet. Folket purrades på däck; der blef ett springande i vanterna, ett knarrande i vindspelet, ett buller af pipornas gälla surrande, kommandorop, gnissel i röret och böljornas plaskande mot bogen. Skeppet var snart i rörelse, ruin vakt var slut och jag förde min nye vän in till kaptenen, som med cigarren i mun promenerade fram och åter i sin rymliga kajuta. De begge herrarne voro snart i ett djupt och ganska intressant samtal.

" Doktor Mendelsson röjde på en gång skarpsin-nighet och en viss humoristisk anstrykning, kunskaper och derjemte ett poetiskt, något svärmande lynne. Han var en af dessa, som vänta antingen för mycket eller för litet af denna verlden och menniskorna -

- som ej förstod att behandla hvardagslifvet som någonting handterligt, utan ansåg det ibland så flyktigt som ett osynligt rosendoft, och ibland så ohand-terligt som en flintsten.

"'Det är en svärmisk man den der juddoktorn',179

yttrade kaptenen tryggt, sedan jag följt min nya vän in i min lilla hytt och återkommit; 'ej underligt att han stöter mot öfverallt, ty han sade mig midt i ansigtet att folket, den arbetande klassen i det fria England voro lifegna och att vi buro oss illa åt mot katolikerna i Irland.'

"Jag kunde ej annat än småle åt min kaptens engelska säkerhet på att allt var på högsta punkten af förträfflighet i Old England.

"Vinden ökade sig och mot natten hade vi en skarp nordost, sorn förde oss utåt hafvet. Följande dag storm i samma riktning; det tycktes ej vara vår främmande lätt att komma i land hvarken i Holland eller England; de der förespådda kryssningarne blefvo ej af.

"Efter ett par dagar kunde jag berätta min reskamrat att vi signalerat Skottlands norra udde och nu voro ute på Atlanten, der vi skyndade mot passaden. Han tycktes ej oroad af något annat än deraf, att han besvärade mig; men saken kunde ej hjelpas - nu kunde han ej landsättas och således var han vår gäst.

"'Om det varit för fyrahundra år sedan', sade han, 'hade ni under stormen kastat juden öfver bord, för att blidka Guds vrede - bildningen och kännedomen om Gud har således klarnat sedan dessa sekler, som af alla de fromma i våra dagar anses som urbilder för en innerlig tro och en sann gudaktighet.'

"Vår tid är således bättre, sade jag, oaktadt det emellanåt ser illa ut dermed.

"'Men fordom såg det värre ut - men det ser man icke, utan talar ännu alltid om oskulden och den religiösa renheten hos forntiden - hvilken, om jag får fråga? Just i dessa den religiösa känslans och trons sabbatsstunder, som de nu heta, var det en ringa sak att förråda en vän, var ett löfte eller en ed nästan af ingen betydelse.

"'Folket lät lega sig till hvilket dåd som helst och mördade på befallning hvem som helst. Man mördade sina kungar, våldförde klostren, rånade köpmännen och den fredliga handtverkaren - sådana voro verkligen de lysande dagar, som man nu lofsjun-ger som fridens och kärlekens.180

"'Om vi fyrahundra år härefter kunde stiga upp ur våra grafvar, skulle vi lika säkert höra talas om det oskuldsfulla, heliga slägtet, som bygde ångbåtar och anlade jernvägar i vår tid. Då skall målaren, då han vill framställa en vis, lika säkert kläda honom i svart frack och hvit väst, som man nu sveper in honom i en munkkåpa från fjortonhundratalet.

"'I den tidens romaner, om de hä några, skall hertigen af Wellington vara en Baijard och herr Thiers en Sully. Och då skall en tid af otro finnas, som är så stor, att man blott har några smulor af allt det barbari vi ännu hä qvar.'

"Det är möjligt, sade jag skrattande.

"'Icke allenast möjligt, utan säkert', sade min vän. 'De som så tala äro antingen de, som hade nytta af mörkret eller åtminstone skymningen - de peka alltid på de skumma vrårna i historien och säga - då och der kunde menniskan få tid att gå inom sig sjelf - nu distraheras hon af solljuset och generas af alla dessa oroliga menniskor, som ej nöja sig ens med fönster, utan vilja att vi skola sitta i glashus - tacka vilja vi den tid då man hade mörka vrår öfverallt - då kunde man i frid tala med Gud!'

"Tror ni att judarne finnas äfven då? frågade jag.

"'Möjligtvis - och möjligtvis icke. Känslan af frihet och allmän medborgarrätt, icke allenast uttalad i lagarne, utan införlifvad med folkens begrepp, som är mera än lag, då skilnaden blifvit blott en tradition och de kristne ej i konstgjorda sår vilja inympa oss, då kanske stammen af sig sjelf sammanflätar sig med kristendomen och stam emot stam skall den döda barken gå bort och de friska sammanväxa, liksom de fordom varit ämnade att växa samman eller, som man kallar det, äro historiskt sammangjutna med hvarandra. Då', tillade han, 'skall der genom

hela menniskoslägtet gå en enda helig hviskning, som ett gemensamt lösningsord för alla trons former - "Jag vet att min Förlossare lefver."'

"Hm", sade prosten, "hm, den der juden skulle det vara roligt att hä fått träffa."

"Det kan också bli händelsen. Han är nu i bo-husländska skärgården på en forskningsresa lika med181

den förut i Norge. Jag har fått bref från honom, som han prickar med en nål, så att jag läser dem med fingerspetsarne - det har han sjelf lärt mig - det går ganska bra."

"Kommer han", inföll Adelaide, "så skall ni föra honom hit, jag håller redan af den menniskan. Men fortfar."

"Ja, fortfar", bad prosten; "det der kunde väl ej egentligen inverka på dina ögon."

"Jo, i ganska väsentlig mån.

"När vi kommo inom vändkretsarne fingo vi en god passadvind och således lugnt om bord, så att min vän kunde sysselsätta sig med sina undersökningar. Matroserna fiskade upp åt honom åtskilliga rariteter och min doktor satt hela dagarne och undersökte de olika naturalstren med knifven och under mikroskopet.

" Jag har aldrig sett honom så lycklig som då, oupphörligen sysselsatt med sitt älsklingsyrke. En dag, som många andra, satt han sjelf ute på gallionen med sitt sänknät, i hvilket han fångade blötdjur och små fiskar, som sprittande lekte i vågen. Jag stod just och talade vid honom, då hans sänknät träffades af en större fisk, som förvecklade sig i nätet. Mendelsson ville försöka att rycka upp sin fångst, men snafvade och föll i hafvet. En man öfver bord, ropade jag - 'en man öfver bord', ljöd eko öfver däck. Skeppet strök med sin fart snart förbi den olycklige; faran var stor, ty en mängd hajar hade i flere dagar följt vårt kölvatten och nästan i samma stund olyckan hände, hade en nappat på kroken och hissades upp på däck af matroserna. Seglen bergades, men jag hade, innan ännu några anstalter blifvit vidtagna, kastat mig i sjön, ty min vän kunde ej simma och jag ville understödja honom till dess båt hann utsättas. Jag träffade honom sjunkande och grep honom under armen för att hålla honom uppe. Han smålog blott, men sade intet, utan bemödade sig endast att hålla sig uppe, ett bemödande som höll på att göra mig förtviflad. Håll armarne nere och var lugn, sade jag; var stilla, så

får allt väl. Han lydde genast och höll armarne rampaktigt slutna öfver bröstet. Nu blef bemödandet för mig lättare; men hajarne sköto pilsnabba omkring182

oss, och endast våra skri skrämde dem för några ögonblick ifrån oss.

"Ändtligen nalkades båten och vi blefvo räddade. Då först kände jag en stickande värk i ögonens botten, det tycktes som den häftiga ansträngningen, det kalla vattnet, i hvilket jag sam, och den lodrätt brännande solen på min hjessa samt glansen på de gungande vågorna hade förenat sig att förstöra mina svaga ögon.

"När vi kommo om bord blef jag sämre om natten. Mendelsson föreskref bloduttömningar. Läkaren ombord tog Gud vet huru mycket blod; jag dånade af mattighet, men smärtan snarare ökade sig än minskades. Påföljande morgon var dagsljuset alldeles omöjligt för mig att uthärda; min hytt gjordes mörk, och af mörkret hoppades jag mycket, ty det lindrade. Då satt Mendelsson oupphörligt hos mig i mörkret och sökte trösta mig - men deremot tycktes han sjelf otröstlig och förebrådde sig min olycka.

"Jag hade så mycket gladt mig att få se Brasiliens tropiska natur alldeles bredvid Norges vintriga klippor, som voro de sista bilder jag sett; men då vi kommo fram och lupo in i Rios härliga hamn, hörde jag omkring mig utrop af förvåning och hänryckning öfver den praktfulla staden, som sträckte sig ut vid det spegelklara vattnet och bakom hvilken de gröna skogarne höja sig - men jag kände blott en ljum, balsamisk vind smeka mina kinder och att fartyget blott skred inåt det stilla vattnet - men jag såg intet - jag var som nu."

"Hvilken faslig olycka", sade prosten, under det att Adelaide betraktade ynglingen med hjertligt deltagande. "Hvilken faslig olycka!"

"Ja visserligen, men jag är ändå icke så olycklig, som man i allmänhet föreställer sig jag skulle vara."

"Det är besynnerligt."

"Men ändå kanske förklarligt, ty så mycket är säkert, att döfheten mera nedtrycker sinnet än blindheten - det är en allmän erfarenhet, hvars orsak man ej tycks ens hä sökt utforska; men hvarje verklig erfarenhet låter ej bortresonera sig. utan måste slutligen leda till en idé."183

"Men, min käre Axel, synen är menniskans ädlaste sinne."

"Det beror på huru man fattar uttrycket ädel. Beror det på sjelfva organisationen, så tyckes det väl så, fastän örats konstrika bygnad är lika fin och obegriplig; men räknar man på hvad som uppfattas af själen, blir hörseln det ädlaste. Det är genom örat civilisationen banat sig väg genom menskligheten - ett folk af dumbar skulle i evighet förbli ett folk af vildar, oaktadt det med synen urskilde former och färger; med ett ord, om någonting finnes, som bevisar att menniskan här lefver för en andlig utveckling, så är det denna erfarenhet att de döfva mera sakna hörseln än den blinde synen. Ett folk af blinda skulle det oaktadt kunna tillegna sig en mängd af själsodlingens förmåner; ett folk af döfva icke en enda."

"Men ni saknar väl ändå synen", sade Adelaide, "saknar den ofta?"

"Ja visst, när jag hör andra beundra något som de se, så smärtar det mig att jag ej kan deltaga deri; men, tro mig, då ni här om dagen sjöng om räfserskan på ängen, njöt den blinde mer än de andra - då återsåg jag er som ett skönt barn, någonting andligt skärt och himmelskt omgaf er röst med en ljusgestalt - det var som om en engel sjungit - och hur var ni klädd?"

"Jo, jag hade, tror jag, en violett kattunsklädning och krage", skrattade Adelaide åt den tvära frågan.

"Och", fortfor löjtnanten med ett smålöje, "de andra sågo en hygglig, kanske vacker flicka och violett kattunsklädning vid pianot - tro mig - jag tviflar icke på att ni är skön, Adelaide, men så skön, som jag då såg er i min själ, kan ni icke vara."

"Vore jag ej mera er vän, löjtnant Herrman, än jag är fåfäng, så kunde jag önska att ni för alltid för-blefve blind. Det blir rätt svårt för mig, om Gud ger er synen åter - det är alltid svårt att falla i omdömet, men ändå, Gud gifve ni finge se mig - ack! om ni ändå en gång kunde säga mig: Adelaide, kors, ser nioså ut?"

"Åh ja", återtog prosten, som det liksom föresväf-vade att han borde säga något, "Adelaide har ingen-184

ting att klaga öfver. Gud har gifvit henne ett skönt yttre - och vill Gud, så skall hennes själ vara lika skön - hm."

"Bästa pappa!"

"Det gör ingenting, barn, Axel der ser dig ju icke, och det gör honom således detsamma om du ser ut som en Aspasia eller som en negress - men jag bara säger det alla menniskor säga - hm, det sade patron Silfvergren i går att alla menniskor..."

"Bästa pappa - Silfvergren är en narr", yttrade Adelaide och rodnade starkt.

Ett steg tillbaka.

En månad före karnavalen satt doktor Georgsson i sin lilla trädgård och läste. Man skulle ansett honom för en alldeles oduglig läkare, om man fått se boken, ty den var icke medicinsk, och i allmänhet tror man att en läkare oupphörligen måste älta och köra i sin konst och samla i en sorts vetenskaplig kompost allt det forskningsskräp, som man lasstals får i de så kallade vetenskapliga journalerna. Han läste nu Be-ranger, en författare, som han för folklighetens skull gerna läste; ty den gode doktorn tyckte icke om någon sorts skrinläggning, utan ville att all slags kunskap skulle spridas så vidt som möjligt. Vetandet har bevingade frön och det är ej Gud som bygt upp gär-desgårdarne eller hans mening att dess hjertblad skola afnypas, då de våga sticka upp utom det helgade området.

Doktorn var som djupast inne i sin läsning, då han obehagligt väcktes af en vagn, som stannade utanför hans trädgårdsgrind, och en herre steg med mycken möda derur och, frågande efter doktorn, vacklade in.

"Se så! ingen fred - det är ändå tungt att ej ega ett ögonblick för sin egen räkning", mumlade doktorn, som dock med en invand resignation gick emot sitt främmande. 184

ting att klaga öfver. Gud har gifvit henne ett skönt yttre - och vill Gud, så skall hennes själ vara lika skön - hm."

"Bästa pappa!"

"Det gör ingenting, barn, Axel der ser dig ju icke, och det gör honom således detsamma om du ser ut som en Aspasia eller som en negress - men jag bara säger det alla menniskor säga - hm, det sade patron Silfvergren i går att alla menniskor..."

"Bästa pappa - Silfvergren är en narr", yttrade Adelaide och rodnade starkt.

Ett steg tillbaka.

En månad före karnavalen satt doktor Georgsson i sin lilla trädgård och läste. Man skulle ansett honom för en alldeles oduglig läkare, om man fått se boken, ty den var icke medicinsk, och i allmänhet tror man att en läkare oupphörligen måste älta och köra i sin konst och samla i en sorts vetenskaplig kompost allt det forskningsskräp, som man lasstals får i de så kallade vetenskapliga journalerna. Han läste nu Be-ranger, en författare, som han för folklighetens skull gerna läste; ty den gode doktorn tyckte icke om någon sorts skrinläggning, utan ville att all slags kunskap skulle spridas så vidt som möjligt. Vetandet har bevingade frön och det är ej Gud som bygt upp gär-desgårdarne eller hans mening att dess hjertblad skola afnypas, då de våga sticka upp utom det helgade området.

Doktorn var som djupast inne i sin läsning, då han obehagligt väcktes af en vagn, som stannade utanför hans trädgårdsgrind, och en herre steg med mycken möda derur och, frågande efter doktorn, vacklade in.

"Se så! ingen fred - det är ändå tungt att ej ega ett ögonblick för sin egen räkning", mumlade doktorn, som dock med en invand resignation gick emot sitt främmande.185

Det var en ung man med ett ganska fördelaktigt utseende, fastän med en omisskännelig stämpel af sjukdom i de slappa dragen. Med någon möda förde han handen mot mössan, som han dock ej aftog; man såg emellertid att fingrarne voro krokiga på högra handen.

"Det är herr doktor Georgsson?"

"Ja."

"Mitt namn är Herrman, Gustaf Herrman, bror till den olycklige blinde, ni förut har under er behandling."

"Jaså; var god sitt ner."

"Jag tackar - jag är mycket sjuk, herr doktor/

"Ja, jag ser det", yttrade doktorn mer än vanligt kort. "Ni har benvärk om nätterna - är det ej så? en pinsam värk, som ej låter er sofva ett ögonblick, och då ni somnat flyter ni i svett; när ni vaknar är ni mattare än någonsin?"

"Ack ja, ni målar mitt tillstånd; huru kan ni veta allt det der?"

"Jo, det är lätt att se", yttrade doktorn med en af dessa genomträngande, men dock alltid vänliga blickar, som en skicklig läkare fått af vanan. "Ni är mycket sjuk, herr löjtnant; men med Guds hjelp så - ni tror väl på Gud, herr löjtnant?"

"Jag som andra", blef den sjukes svar, under det att han försökte ett matt, något förnämt leende.

"Som andra? Hvad menar ni med det? återtog doktorn; "men uppriktigt, herr löjtnant, ni kan bli frisk."

"Ack! ni gör mig förtjust."

"Nå nå, vänta - men det är en särskild Guds nåd, om ni blir det. Ni är en ung man, herr löjtnant, ni är icke blind som er bror, men ändå vore ni lycklig om ni finge byta."

"Nej, nej, herr doktor, en blind är utan alla lifvets njutningar."

"Säg ej så, ni vet ej riktigt hvad det är att vara lycklig - och derföre är ni sjuk -och olycklig. Lofva att bli en annan menniska, lofva mig det."

Doktorn sade detta med en ton af så kärleksfull välmening, att den främmande ej kunde annat än räcka186

honom sin sammanskrumpna hand och säga: "ja, jag lofvar."

"Vet ni, löjtnant", började doktorn, hållande handen qvar i sin, "vet ni, under min långa bana har jag träffat många sådana som ni - som handtverkare har jag ej annat åliggande än att laga kroppen; men som menniska, som en broder i Kristo har jag en högre pligt, den att begagna mitt tillfälliga inflytande för att rädda en olycklig ur förderfvet. Det har någongång lyckats och derföre utsätter jag mig gerna för att synas galen eller påflugen. Med ett ord, herr löjtnant - jag har ert löfte att ni med ett rent hjerta vill med mig bedja till Gud om er räddning ur ert lekamliga förderf."

Löjtnant Herrman kuride ej neka den gode gubben sin aktning, fastän denne ändå föreföll honom som en besynnerlig företeelse, som endast nöden gjorde dräglig.

Nu föreskref doktorn kurmetoden och lofvade besöka honom påföljande dag.

Den sjuke gick åter i sin vagn, som långsamt skred bort ur doktorns åsyn.

"Och detta är en ungdom", mumlade den gamle, "detta är då en menniska, som Gud ämnat att just nu stå på höjden af sin lekamliga kraft. I vågor upp och ned - i beständiga oscillationer går dock menskligheten till en högre utbildning, till ett klarare förstånd om sin tillvaro - men - men långsamt går det."

"Det är] en högst intagande och intressant man den der löjtnant Herrman den äldre. Så blek - det är något högst intagande att se en blek yngling", yttrade friherrinnan på Adelsborg en månad derefter till sina grannar. "Stackars gosse!"

"Ja verkligen", inföll patronessan Silfvergren; som lik en hacka, hvilken en kortkonstnär begagnar, huru man än blandar leken alltid ligger bland honnörkorten. "Ja verkligen; han har ett mera nobelt utseende än sin blinda bror."

"Ja, verkligen någonting nobelt."187

Det dröjde ej länge förr än löjtnant Gustaf Herrman blef alla de äldre damernas favorit, hvaremot hans bror, den blinde, mera var i de yngres tycke.

Löjtnant Gustaf, som så kallades till skilnad från sin yngre bror, var omkring tjugoåtta år gammal. Oaktadt det bleka ansigtet och den i synnerhet för en läkare märkbara slappheten i hans anletsdrag, hade han ändå något tilldragande. Han hade sin mors mörka, stolta och eldiga ögon, en bred fastän redan fårad panna och drag af lidande och af trots, af en svår kamp, som visade sig vid hvarje sinnesrörelse.

Han var, med ett ord, en menniska, till hvilken man drogs, icke derföre att man fann någon öfverensstämmelse, utan af samma orsak, nyfikenheten, som lockar oss att se ett för oss alldeles främmande naturföremål.

Denna egenhet tillsammans med ett fint sätt* att. vara och en osökt elegans i klädedrägten, som han oaktadt sin sjukdom strängt iakttog, gjorde att en och hvar måste fästa sin uppmärksamhet vid den skugglika gestalten, som, numera likväl återstäld till sin forna rörlighet, spatserade i de löfrika gångarne uti Rosentaggska trädgården.

Alla stadens lejon, och derpå var ingen brist, samlade sig kring löjtnant Gustaf, som oaktadt sitt sjukliga utseende ändå hade öfvervigten af en egen magisk förtrollningsförmåga; ty det var hos honom natur, det som hos de andra var endast konst. Äfven han kände prosten Pihls; han tycktes lika litet närma sig dem, som de honom, sedan första aftonen, fastän Adelaide omöjligen kunde låta bli att betrakta den bleka hamnen, oaktadt hon, hvarje gång hans genomträngande ögon träffade hennes, rodnade och slog ner dem, liksom hon behöft förebrå sig att hon betraktade en sjukling.

Den ende, som ej tycktes känna någon verkan, var doktor Georgsson, hvilken med det allra största lugn behandlade sin patient som de andra. Den blinde tycktes ej vara glad öfver sin brors dervaro - tvärtom drog han, hvarje gång hans namn nämdes, en djup suck, som Adelaide ej förstod, ty hon saknade, tyckte hon, ingenting här i verlden mera än en bror eller188

en syster. Det skulle varit så ofantligt mycket, tyckte hon, som hon haft att säga en bror eller en syster,. fastän hon vid närmare besinning ej visste just hvad,

"Er bror har varit mycket sjuk", sade hon till Axel.

"Ja, mycket sjuk", blef hans enstafviga svar.

"Har han länge varit sjuk?"

"Ja, öfver ett år."

"Han lider mycket?"

"Ja."

"Ni är så fåordig."

"Ja, bästa Adelaide, jag har ej mycket att säga derom; jag har, som ni vet, varit utrikes hela tiden - och jag känner knapt min bror. Det är en tradition, men ej annat, ty sedan jag kom till er har jag ej sett honom - och ser honom ej heller nu."

Det var en i synnerhet, som löjtnant Gustaf visade artighet, och det var patronessan Abelina Silfver-gren, hvilken i sin vackra negligé och sina moderna klädningar tog sig ganska fördelaktigt ut. Patronen omgaf väl oupphörligen sin unga hustru, men detta vaktmästeri tycktes snarare locka den bleka löjtnanten än afskräcka honom. Han talade en gruflig mängd politik med patronen och lät denne utbreda sin fraseo-logi, som en påfogel stjerten, under det att han med den finaste artighet, med de nättaste åsyftningar, smickrade frun. Patronen fick sålunda ofta sjelf släppa till råsockret, af hvilket löjtnanten gjorde karameller, och sjönk verkligen tum efter tum i sin hustrus ögon.

Patronessan drog en djup suck emellanåt, då hennes man höll tal, ty hans föredrag kunde ej kallas tala. Han hade nämligen så ofta vid riksdagen höjt sin stämma och fått en sådan vana att vara vidlyftig, att det ej var honom möjligt att fatta sig kort.

Prosten Pihls hade varit omkring åtta dagar i staden, oupphörligen upptagna af kalaser och bjudningar, hvilka snart förlorade nyhetens behag och föreföllo dem något enformiga. Ändtligen, mest på Adelaides och prostinnans begäran, började prosten tänka på hemresan; ty han för sin del tycktes hä glömt att han var borta! Nu blef det honom klart att man måste resa, och kassans tillstånd blef en ökad anled-189

ning att skynda dermed; ty hur det än hängde ihop, plånboken hade blifvit temligen tunn, huru sparsamt prostinnan än gått till väga.

Då prosten i afsigt att taga afsked gick till doktor Georgsson, blef han genast afbruten med:

"Jaså, du reser hem - det var bra."

"Hrn, hm, vi hä haft ganska trefligt här, synnerligen Adli; men - *

"Det är klart, i hufvudstaden, som vår", skrattade doktorn; "men hör på, kära Pihl -"

"Ja, jaha", sade prosten med den tankspriddaste min i verlden.

"Ja, hör du nu riktigt hvad jag säger?"

"Ja, bror kan vara öfvertygad."

"Och du hör nu riktigt ordentligt som en annan menniska?"

"Hm, jo det gör jag."

"Ja, det var bra. Hör på, bror Pihl, du håller ju af Axel Herr m an?"

"Ja, som mitt eget barn."

"Det var bra. Han skall bo hos dig en eller annan månad; ty ser du, jag har hopp att han skall bli bra, blott jag får ut honom från stadshålan."

"Gerna! Herre Gud, mycket gerna! Hvad hustru min och Adli skola bli glada!"

"Då är saken afgjord. Du reser i morgon och Axel följer med. Jag skall lemna din hustru del af regimen, ty här behöfs det materiela läkemedel."

"Ja, det förstår hon nog bäst, jag är inte riktigt hemma i medicinen."

"Åh, derom är väl ej just frågan, men man skall ändå någorlunda ta reda på klockan och veta när det är morgon eller qväll."

"Ja, sådant förstå fruntimmerna", yttrade prosten, utan att på något sätt hvarken synas eller vara stött. Han fann nämligen så naturligt att en lärd man och i synnerhet en teolog ej skulle förstå sig på tidens lopp, att han ej gjorde en reflektion deröfver.

Sålunda blef det beramadt och beslutadt, och andra morgonen skrälde prostens gamla vagn genom stadens gator, men på baksätet satt en vacker flicka och bredvid henne den blinde ynglingen Axel Herrman. 190

Den ena stjernan öfvergår den andra i klarhet.

Vid tullen mötte dem patronen, som var ute på sin morgonpromenad.

"Nå se prostens, hm, helsa hem till socknen - hä hä hä! Vi bli qvar ännu en fjorton dar eller tre veckor, och sedan fara vi till Stockholm och göra en tur genom landet, ty hustru min behöfver resa för sin helsa - kostar, jag kan visst ej säga, så betydligt penningar, men man får ej vara utfattig för att göra en sådan tur."

Som prosten ej svarade ett ord, emedan han tänkte på helt annat, fick patron tillfälle att beröra, att han ej varit på en sådan långresa alltsedan medborgarnes förtroende sist kallade honom - hm - hm, då han var kontinuerligt borta i nära två år eller så länge som en vanlig svensk riksdag varar. Sedan sällskapet fått veta detta, släppte han lös dem, och vagnen rullade utåt landsvägen, under det att patron med temligen harmfullt hjerta vandrade in i staden.

"Herr löjtnanten talade om qvinnans rättigheter i samhället - hä hä hä77, sade patronen skrattande, med en öfverlägsenhet i minen, som skulle verkat på en hvar annan. "Min tanke i detta ämne är, för att tala i korthet och utan att andraga alla de skäl mot och med, som man uppkastat i denna tidehvarfvets fråga, den, då man naturligtvis abstraherar det närvarande samhällsförbundets genom häfd och religion kraftvunna lagar - den nämligen - och naturligtvis utan att jag vill inblanda mig i de filosofiska stridigheterna, som nu inom litteraturens fält utkämpas - den, sade jag, den nämligen att qvinnan är, som det också står i den heliga skrift, hvilket är en urkund, som vi ej mage förkasta, om vi ej vilja se samhällets alla band upplöste, emedan bibeln dock är all vetandets urbok eller alla böckers bok, qvinnan är - det är klart att jag talar om qvinnan i allmänhet..."

"Det var ej min mening", anmärkte löjtnanten med ett nästan omärkligt drag af ironi, "jag endast191

menade den qvinna, som förtjenar en högre, en mera oberoende plats i samhället."

"Hm - naturligtvis; och då jag sade qvinnan i allmänhet, var det icke min mening, som den värde tal - som herr löjtnanten, skulle jag säga, tyckes vilja, af hvad motiv är mig ej riktigt klart, uttyda den, annat än mena qvinnan i gemen, qvinnan såsorn, med ett ord, qvinnan såsom qvinna och dymedelst en medlem i samhället. Men för att komma till hufvudsaken så, då bibelordet är ett heligt ord, som öfvergår allt förstånd, så håller jag mig dervid och säger att 'qvinnan är gifven mannen till ena hjelp'."

"Ja", yttrade löjtnanten, "det sEulle också gå rätt illa med oss, om ej qvinnan toge oss om hand. Det märkes bäst på herr brukspatronen sjelf, som är sjelfva helsan och glädjen, och jag, som är en sjukling, blott derföre att. jag ej

egde en huld varelse, som såg om mig, då jag en gång kom uttröttad hem från en jagt. Då hade jag varit frisk och lycklig."

"Jaha, jaha, så är det också verkligen, och löjtnanten gör orätt i att icke gifta sig; ty man må säga hvad man vill, så äro dock qvinnor liksom af Gud skapade att sköta sjuka. Det ser jag bäst på Abelina der, som plåstrade om min fot, den jag vrickade på bröllopet då jag dansade."

"Nej, herr brukspatron, aldrig - aldrig skulle jag tillåta att min hustru blef sjuksköterska."

"Men om hon så gerna ville?" läspade patronessan.

"Ja, det är klart att en så mild varelse gerna vill, men hon får ej sköta sin man, då han är sjuk, utan blott som engeln i Bethesda fläkta kärlekens helsa i hans själ."

"Be - be -", afbröt patron. , "Hennes fina hand är för mjell, för helig att vidröra bandager och apoteksflaskor."

"Be - be - betraktar man", afbröt åter patron, som nödvändigt ville öfverbjuda löjtnanten.

"Ja, om man betraktar qvinnan såsom en försoningens engel, sänd mannen till en hjelp - en himmelsk hjelp, som Adam icke förtjenade, utan sof sig till, så .. 7"

"Be - betraktar man", skrek patronen ifrig (det192

var just detta löjtnanten ville, ty en man kan aldrig sämre bära sig åt i sin hustrus ögon, än om han blir het i en dispyt med en ungkarl), "betraktar man saken åter från den sida, som hvarje medborgare är skyldig att, så länge han är eller vill vara medlem af det borgerliga samhället, måste ta i betraktande, det vill, då vi förbigå den heliga skrift, hvars ord i all ära, och utan att på något sätt vilja neka eller nedsätta den, så, då man betraktar den allmänna äfvensom kyrkolagen, finner man deraf klart att våra förfäder, hvilka i allmänhet hade en ljusare, så att säga, blick eller åskådning af hvad som är nödvändigt för samhällets bestånd, hafva ansett qvinnan såsom ett bihang till mannen, så att säga, för att komplettera hans varelse och se om hushållet och uppfostra barnen."

"Ja, ni har rätt, och derföre har också qvinnan denna förnedrande lott att vara mannens första piga

- ni förlåter uttrycket, herr brukspatron, men i denna ställning hä lagarne lemnat henne, och af hvad skäl?"

"Hennes svaghet", hviskade patronessan, "förbjuder henne att deltaga i mannens värf."

"Ja riktigt, som min hustru säger, hennes svaghet", inföll patronen.

Löjtnanten log satiriskt. "Nej, icke hennes svaghet

- ty det är ej kroppskrafterna som regera verlden, utan snillet, det är ej med knytnäfvarne sanningens evangelium vunnit sina segrar, utan genom kärlekens och försoningens ord. Just det, som således utgör qvinnans företräde, ett klart och ljust förstånd, snabbt som ljuset sjelf att belysa hvarje föremål, ett varmt och fromt, förlåtande och uppoffrande hjertas heliga kärlek är det, som styrt och helgat verlden - och på slutet, min goda patron, är det väl ändå qvinnan, som gjort verlden till hvad den är - och gjort det, oaktadt det förtryck, i hvilket hon lefver."

"Kalla det ej förtryck, herr löjtnant", sade patronessan och klappade sin man, "då man lyder den man älskar, så är man så lycklig."

"Ni är sjelf ett bevis på min sats", sade löjtnanten artigt, "jag slår vad att patronen är herre i sitt hus och att ni..."193

"Lyder naturligtvis."

"Ja, det skall Gud veta", började patronen, som hunnit draga andan, "det är en princip, som ingen man må glömma, att han aldrig inblandar sin hustru i affärer, hon har ej med dem att göra."

"Men hennes hela väl och ve beror dock af mannens affärer. Ponera, herr brukspatron, att edra vore dåliga, att hela verlden visste att de vore dåliga, utom er stackars hustru."

Patronessan drog en lätt suck och betraktade sin man skarpt.

"Ponera", fortfor löjtnanten, "det, som i detta fall är omöjligt - är det rättvist, är det som det bör vara, att den svaga qvinnan, hon, hvars fina, eteriska själ kan krossas, först i sista ögonblicket får veta att det är förbi ?"

"Jaha - jaha - det är en obehaglighet; men då man tar i betraktande hennes oförmåga att -"

"Hvem är det, om icke vi, sorn lemnat henne i denna hjelplösa ställning?"

"Ja, lille Silfvergren, du måste väl ändå erkänna, att hustrun har någon rättighet att veta sin mans affärer; ty", tillade hon, "det är ej alla hustrur, som hä en man sådan som du, åt hvilken hon kan lemna hela sitt förtroende."

"Det förstås! det förstås - hm - men jag ville säga, hin, att fruntimren - det förstås att de hä sina rättigheter - hm, att de äro menniskor och hä menskliga rättigheter, synnerligast om de hä egen förmögenhet."

Patronessan vände bort ansigtet med ett uttryck af bitterhet.

"De hä alltid", sade löjtnanten, "allt gemensamt med sin man - hvad han eger skall hon också ega, och jag skulle ej vilja hä en rik flicka. Hon skulle bli mitt allt, och hvad vore det då, om hela min egendom vore hennes? Man skall dela ljuft och ledt med sin hustru, är det ej så - eller skall hon endast bära omsorgerna, skall hon endast vara en barn- och sjuk-skötande städerska och hushållerska, så har jag gan-,ska illa uppfattat den ställning hon borde intaga."

Patronen kände tydligen att löjtnanten fått

13194

handen, och försökte förgäfves att reparera sina affärer, liksom han ej för tillfället var i stånd att komma in i talartakten.

När sällskapet slutligen skiljdes åt, fick löjtnant Gustaf en tacksam blick af patronessan och ett flatskratt af patronen, som på detta sätt ville öfverskyla sitt nederlag; ty ett sådant flatskratt på slutet af en dispyt motsvarar alldeles då en general efter förlorad batalj för sina retirerande trupper låter slå triumfmarsch för att inbilla soldaten, alt han på något kuriöst sätt segrat och endast af beskedlighet drar sig tillbaka.

"Det är, hm, det är en Pratmakare den der löjtnanten, men har rätt godt hufvud", yttrade patronen, då han med sin hustru vid armen gick från trädgården,

Patronessan såg åt sidan.

"Han hade rätt kuriösa argumenter, men vänta bara, den saken låter vända på sig två gånger, om inte flere."

"Men det han sade om affärerna hade nog sin riktighet."

"Affärerna? Nej, barn! inte förstår du dig på bruksböckerna - och aldrig kom min salig Sara på en sådan idé."

"Ja, det är naturligt att jag på intet sätt kan fylla hennes plats", sade patronessan och bleknade.

"Hm - hvem har sagt det, min sockersmula,, hvem har sagt det? Du är en förträfflig och liten rar hustru; hvem har sagt annat?"

"Det är väl att du anser mig derför, men det svider i hjertat hvar gång du talar om din förra hustru; då tänker jag alltid på, att kanske jag också en gång kan få en efterträdarinna i ditt hjerta; det är så hårdt, så hårdt."

"Hm, se så, inga barnsligheter, inga barnsligheter."

"Men det är ändå hårdt att veta att jag ej är din första kärlek."

"Lilla smula! hvad gör det - hm, jag är desto kärare i dig. Jag tror min själ du gråter, min lilla snälla gumma."

"Åh nej; jag är eljes bra svag ibland."

"Ja, det är derföre vi nu skola resa för att stål-195

sätta dig - men så mycket är säkert, att jag i morgon skall bevisa den der slyngeln att han har orätt."

"Söta Silfvergren - bry dig ej om honom."

"Jo, jag skall bevisa..."

"Men, söta Silfvergren. för min skull, disputera ej så mycket; om du visste huru rädd jag är att du -"

"Hvad? hvad är du rädd för? Har jag inte två gånger suttit i vällofliga borgarståndet, har inte sjelfva Aftonbladet ofta sagt: brukspatron Silfvergren uppträdde och genomgick på ett sakrikt och bevisande sätt frågan - sakrikt, min lilla Abelina, sakrikt och bevisande säga icke tidningarne om bara prat. Du hörde sjelf hos Herrmans i tiden hvad excellensen sade om mitt sätt att föra folkets talan."

"Nej, jag tviflar inte derpå, söta du! Men du kunde ändå göra mig till viljes. Här är ändå ingen riksdag."

"Jag tror att du blifvit ond, min smula!"

"Nej - rnen jag är ledsen, söta du, ledsen att jag ej har ditt hela förtroende - att jag är, sorn den der löjtnanten sade, bara din sjuk- och barnsköterska."

"Hm", mumlade patron, som nu fann att han stod vid branten af en explikation, hvilken skulle slutas med tårar midt i smekmånaden. Med en viss öfverlägsenhet, som gamla män ofta bruka mot sin andra eller tredje hustru, hvilken de af goda skäl anse som ett barn, tystade han sin Abelina med smekord, och saken lyktades så, att patronen med följande dags post skref till Stockholm efter ett nytt, förut i landsorten alldeles osedt, högst modernt sidentyg och tre dussin Boivinshandskar af prima qvalitet, och måste afge ett heligt löfte att ej inlåta sig i dispyter.

"Obegripligt", sade Abelina, sedan mannen gått ut, "att jag lät mamma öfvertala mig. Ack! hvad jagar olycklig - jag är hans barn- och sjuksköterska, ingenting annat, och för allt detta vet jag ej en gång huru hans affärer stå. Det skulle vara skönt om han är full af skuld; men mamma skall hjelpa mig."

Med denna föresats stärkte hon sitt mod, och då patronen kom igen från posten, var hans Abelina älskvärdheten sjelf och tackade på förhand för det vackra tyget. "Och när kommer det?"196

"Om fjorton dagar, ty paket vagnen går långsamt och det var för mycket att lägga på brefposten."

"Ack min Gud! då äro vi härifrån; inte håller jag ut här fjorton dagar till."

"Men vi skola väl göra bjudning?"

"Ack ja, det kari gå an. Nu gå vi, söte Silfver-gren."

Löjtnant Gustaf helsade artigt, patronessan såg förlägen ned, men patronen tog på sig en beskyddare-rnin och sade: "ni kan tacka min Abelina för att jag ej vill öfverbevisa er om det på en gång förvillande, bakvända, mot all gudomlig och mensklig lag stridande sätt att deducera era argumenter - hm."

Frun hade nämligen med eri lindrig tryckning med armen befalt honom tiga - och när damluckan föll, sade patronen: "hm, hm."

"Jag erkänner patronessans dom som rättvis; har Iwn sagt eller tänkt det der, så förklarar jag mig öfvervunnen."

"Jag har verkligen ej sagt något annat än att herrarnes dispyter äro en smula tråkiga för oss fruntimmer", sade patronessan med ett mildt leende; "min gode man har lofvat att aldrig disputera mera."

"Nå naturligtvis då i första rummet aldrig med mig - det var en god följd af vår lilla meningsskil-nad, eller hur, herr brukspatron?"

"Hm - det vore ganska mycket att säga örn den saken", yttrade patronen högtidligt; "ty om man vill utveckla eller rättare ingå i all - hm - lilla Abelina, låt mig komma till punkt - ingå i alla dess petitesser, så vore mera att säga - hm, hm - säger jag, i den saken - så att säga i den saken, hm.77

Sysslolösheten är en bördig jordmån för missnöjet. Blott ett frö, huru litet som helst, af misstanka eller smärta kommer dit, växer det frodigt i en atmosfer af tråkighetens sumpluft. Patronessan erfor detta mera än någon

annan; hon hade i sina föräldrars hus varit beständigt verksam, ty det var ej majorskans fel att låta någon vara fåfäng; men sedan hon blef patronessa, hade hon på en gång fallit i den sorts apati, som vanligen anfaller den, hvilken på en gång gjort hvad man kallar lycka. Det plötsliga ombytet förlamar alla197

krafterna, det mål, för hvilket man sträfva!, ryckes på en gång undan och man finner hvarje ansträngning, hvarje arbete öfverflödigt och onödigt.

Patronen sjelf hade af vanligt enklingsfjesk och för att utjemna skiljaktigheten i ålder, som var några och tretti år, velat på allt sätt göra lifvet behagligt för sin nya hustru. Det tycktes liksom han användt hela sitt förra giftermål för att studera ut hvad en hustru icke borde göra, och att således den förra blott var ett experiment, som fick dragas med tunga och hetta, på det att efterträderskan skulle slippa.

Det blef således aldrig fråga örn att Abelina skulle sköta eller ens tillse hushållet, ty der var kokerska och husmamsell - att hon skulle behöfva se om husets linneförråd eller sy i ett urslitet band, ty dertill hade hon en jungfru - och allra minst skulle hon hä besvär med barnen, ty flickorna hade guvernant och gossarne informator. Abelina blef således, från att vara en beskedlig, fattig fröken på landet, upphöjd till en slags gudomlighet, som naturligtvis skulle finna det

liksom litefc platt

att sjunga, springa och spatsera.

Men just derföre var hon mest underkastad inbillningen att hon uppoffrat sitt lugn och sitt oberoende för att vara sin mans första piga, hans sjuk- och barnsköterska. Sinnet var förut sjukt, ty för en nitton års flicka är det ändå en stor uppoffring att gifta sig med en några och femtio års man, huru rask och huru kry han än kan vara och huru bränd och gentil också peruken är som kröner hans hjessa.

Patronessan hade genom löjtnant Gustafs försorg kommit att kasta en blick på det "förskräckliga i sin belägenhet", som hon i ett bref till syster Enochina uttryckte sig.

Majorskan, som öfvertalat och med sitt moderliga inflytande tvungit Abelina att "bli lycklig'7 med brukspatronen, hade också på samma gång i sitt sinne ingått i proprie-borgen att Abelina skulle känna sig lycklig, oaktadt mannens ålder och öfriga egenskaper. Majorskans heder, hennes samvete och hennes delta-198

gande för dottern, allt uppmanade henne att jemna alla svårigheter på Abelinas stig.

"Stackars Abelina77, yttrade fröken Enochina, sedan hon genomläst sin systers bref. "Stackars Abelina, hon är ändå icke lycklig med Silfvergren.77

Majorskans ansigte antog en min af sårad stolthet. "Silfvergren måtte väl minnas hvilken det är som skänkt honom hand och hjerta, och Abelina rnåtte väl minnas sin pligt som maka."

"Ja bevars, mamma lilla, men olikheten i ålder."

"Ålder? hvad är det - gör det något till saken! Wolfenbiittel var sexton år äldre än jag, och ändå ..."

"Men några och trettio är ändå dubbelt."

"Det jemriar sig med tiden; när Abelina är trettio år, så äro de jernnspelta."

"Jaså, mamma tror det", mumlade Enochina, som just gick in i det der jemna årtalet trettio.

"Ja, Enochina lilla, då ett fruntimmer blifvit trettio år, så är hon så förnuftig, att hon icke gör afseende på ytan eller åldern, utan sätter allena värde på sin mans ädla egenskaper."

"Åh ja, visst blir inan litet förnuftigare."

"Och", fortfor majorskan, "man tänker, i synnerhet då man har en gammal man, på sin framtid; att man, då Gud i sin vishet kallar mannen till ett bättre lif, har någonting att lefva af och inte står på bar backe. - Och derom kan Abelina icke tvifla."

Men det är just derpå hon tviflar; ty hennes man vill alldeles icke ge henne del af sina affärers ställning."

"Hvad? vill han..."

17Nej, mamma, det slår han bort med skämt - och man talar också ett och annat."

"Nej, det är inte ..."

"Möjligt? jo, mamma lilla77, svarade Enochina temligen spotskt, ty modrens tal om de trettio åren hade upprifvit en gammal förargelse, då den yngsta flickan blef gift framför den äldsta.

"Jag vill aldrig förmoda att Silfvergren är en bedragare", började majorskan, hvars ögon gnistrade, "om han har narrat sig in i en hederlig och ansedd slägt - men det är ej möjligt.77199

"Men besynnerligt är det, att Abelina ej får veta det minsta - hon kan vara ruinerad innan hon vet ordet af."

"Det skulle Wolfenbuttel försökt; nej, det skall Gud veta att Wolfenbuttel icke, då han är i staden, tar sig ett glas svagdricka utan att göra mig reda för hvar styfver, då han kommer hem; jag har kassan om hand, allt från första året, då bevars Wolfenbuttel inte skulle säga mig något - men så kom der en lagsökning, och sedan förstod han att jag nog behöfdes."

"Det måste väl också svåger beqväma sig till."

"Ja, det måste han - min dotter behöfver ej vara narr för honom; det är icke derföre det stackars barnet åtog sig att förljufva hans sista dagar."

Brukspatronens ljufva dagar tycktes likväl luta till slut. Patronessan hade blifvit romantisk och mycket filosofisk på senare tiden. Patronen kunde ej reda sig med alla dessa betraktelser öfver "lifvets betydelse" - huru en menniska kommer att "förstå sig sjelf" - fatta sin "varelses ändamål" - med ett ord, han begrep ej ett ord af hela den massa djupsinniga betraktelser, som han hörde från sin makas mun. För detta resultat hade han friherrinnan på Adelsborg och löjtnant Gustaf Herrman gemensamt att tacka.

"Det är ej möjligt att bli så fullkomlig som Skaparn menat", yttrade patronessan och rättade några veck på sin nya skiftande taftsklädning; "den som fått klarhet med sig sjelf, finner ännu alltid någon ofullkomlighet."

"Således äfven ni", sade löjtnanten med en min, som förrådde en klar själ, "således äfven ni. Vi karlar, som pröfvas af lifvets stormar, komma ofta skeppsbrutna tillbaka i hamnen - qvinnan deremot, som lefver i hemmets heliga frid, hon hemtar kärlek och ljus från en god moder."

Patronessan suckade.

"Ja, deri har löjtnant Herrman alldeles rätt", inföll friherrinnan med en böjning på hufvudet, som betydde att hon i hjertats angelägenheter var högsta instansen. "Jag har att tacka min salig mor för hvad jag är."200

"Ja, så är det med mig, jag har att tacka mamma för det mesta, fastän min far också är en ädel menniska", sade patronessan; "men den djupa vördnaden, fruktan för en far - gör - gör..."

"Gör att ett mildt qvinligt sinne ej kan rätt förtroligt närma sig honom", inföll löjtnanten.

"Åh ja", blef friherrinnans dom, "den sorn sökt och funnit klarhet och kastat en blick in i lifvets gåta, så långt Gud tillåter ett menskligt öga att intränga i sina rådslag - den finner mycket, som han ej förut vetat. - Men, lilla goda fru Silfvergren, hvar har ni fått det oder tyget?"

"Från Stockholm. Min gode man gjorde mig en öfverraskning dermed i förra veckan."

"Gudomligt vackert - jag måste tacka brukspatronen för hans smak."

"Ja", inföll löjtnanten, "det är en egenskap som brukspatronens fiender, om han hade några, ej kunde neka honom vid något tillfälle."

Patronessan rodnade lindrigt och lade åter ett veck i ordning på sin nya klädning.

"Som sagdt är", återtog friherrinnan, "ett skönt tyg; det löper väl ej i sömmarne?"

"Nej, det är tätt som ett skinn."

"Ett utmärkt tyg - ja, sorn jag sade - det är blott brist på inre klarhet, på begrepp om sig sjelf, som gör att menniskan känner sig olycklig."

"Men", började löjtnanten, "kan det dock icke, nådiga friherrinna, finnas ställningar i lifvet, då det ej är nog att hä jemnvigt inom sin egen varelse - om man till exempel måste gå som ett försegladt bref genom lifvet, oförstådd och aldrig uppfattad -"

Patronessan suckade och plockade på sin bresch.

"Kan man ej finna sig vara som i en öken, der intet eko finnes, ingen motsvarighet, intet, utom tomheten?"

"Ganska sant, men så tomt är dock ej lifvet - man har vänner, man har maka, man har föräldrar och barn, bland dem finnes väl någon, som fattar ens själ och sammangjuter sig dermed."

"Ni har varit lycklig, som funnit sådana motsvarigheter; det kan jag ej säga", sade löjtnanten.201

"År det inte rätt hyggligt tyg det der?" frågade brukspatronen, som nu nalkades den filosoferande gruppen, "rätt vackert, tycker jag - också kostar det betydligt; men min enskilda mening, hvilken jag ofta fått motsagd, men hvilken jag dock behåller som min enskilda mening, utan att derföre vilja påtvinga någon annan - är nämligen att man bör uppmuntra industrien; ty tyget är svenskt."

"Nej, lille Silfvergren", inföll patronessan, "det är från Lyon."

"Hm, Lyon? nej, det var det svarta - hm."

"Nej, söta Silfvergren, det var svenskt - du misstar dig, detta är verkligen från Lyon."

"Jaså - åh ja, jag lägger ej särskild vigt på sådant der, ty, gudskelof, vi behöfva ej se så noga på riksdalern, fastän jag visst icke är någon slösare, utan ser efter allting. Friherrinnan kan aldrig föreställa sig, huru jag derute är uppe klockan fyra hvar morgon och ej kommer in förr än då jag skall dricka mitt morgonkaffe. Ja du, Abelina, har ej sett mig i hvar-dagstakten, men så var det under salig hustru mins tid och med Guds hjelp skola vi lefva likaså - utan alla finesser och subtila funderingar - hm."

"Herr brukspatronen är mera fallen för stångjern och politik", sade löjtnant Gustaf småleende, "än för forskningar i hjertats rnystér."

"Jaha, jaha, så är det verkligen", blef patronens svar, under det att han rätade upp sig. "Jag tror också att vårt stångjern ofta försvarat vår sjelfständighet, att det är vårt stångjern, som gjort att Sverige nu är en icke föraktad medlem af det europeiska statsförbundet

- och hvad politiken angår, så är det klart att den, som i två riksdagar åtnjutit sina landsmäns förtroende, sett sig en smula om i statsförvaltningens alla grenar och Sveriges inre och yttre politiska ställning, och"

- nu vände patronen sina klotrunda ögon mot löjtnanten med en förkrossande blick - "då herr löjtnanten ännu var barn, hade jag mina landsmäns förtroende i maktpåliggande värf - ja, herr löjtnant, om icke riksens ständer varit, så hade krigsbudgeten ej varit så frikostig som den är."

Patronessan betraktade sin man med ett uttryck,202

blandadt af bitterhet och oro; hon slog ner ögonen, ty hon blygdes för att han blifvit het och på sätt och vis förolämpande mot den unga löjtnanten, som i hennes tankar i alla afseenden var patron öfverlägsen, fastän han endast var ett barn, dä patron redan åtnjöt "allmänt förtroende"; något som dock ej betydde så särdeles mycket, enär detta infallit i de menlösa tiderna, då folket, mera för att uppfylla en ceremoni än för att bevaka sina rättigheter, valde representanter.

Emellertid hade patronessan så ofta hört det allmänna förtroendet omtalas, att det var henne en plåga, helst

patronen på de senare tiderna icke mera fått förtroendet, oaktadt han vid alla tillfällen bekände sig till de läror, hvilka han trodde vara rådande.

Patronen svängde sig på klacken, då han genom detta sitt sätt att ta saken hade förkrossat löjtnanten, och gick, för att ej behöfva få ett svar.

"Brukspatronen har mycket rätt", sade den unga mannen, "jag är blott ett barn emot honom."

"Han har så godt hjerta", yttrade patronessan ursäktande, "men han anser politiken för det vigtigaste i verlden. Ack, den som ändå förstod politik!"

"Hjertats renhet är den enda politik, som kan tillfredsställa verlden, allt annat är blott småsaker."

"Ack ja! och oaktadt all sin politik är min gubbe en menniska med det ömmaste hjerta."

"Derpå tviflar jag icke, det är en ädel man", sade löjtnanten.

"Ja, en mycket aktningsvärd och respektabel man", tillade friherrinnan, "och så förtjust i sin lilla hustru sedan", tillade hon med ett förnämt smålöje, "så förekommande - med ett ord, så förtjust."

"Friherrinnan tyckes", inföll löjtnanten, "räkna honom detta till en förtjenst; jag kan åtminstone icke finna deruti något annat än någonting mycket naturligt."

"Ja, min gubbe är oändligt god."

"Ja, ett exempel för alla äkta män", återtog friherrinnan; "han är verkligen ett exempel för de unga - löjtnanten ej en gång undantagen - det får ni förlåta - så uppmärksam, så helt och hållet en slaf af den, som förljufvar edra dagar, blir ni troligen aldrig."

"Jag vet ej - jag har ej ännu funnit någon, som203

velat hä mig, sådan som mitt ideal är; det finnes kanske ej på jorden."

"Det var besynnerligt", inföll patronessan, "har ni aldrig sett någon, hvars allt m skulle vilja bli?"

"Det är en fråga, som är svår att besvara; och ni, mina damer, böra ej väcka denna fråga, som verkligen smärtar mig. Jag vet ej hvarföre."

"Åh, löjtnanten har väl någon i Stockholm, som är er förtjusning?"

"Nej/ verkligen icke - inte i Stockholm/

"Jaså, inte i Stockholm, nå annorstädes; men ni har ändå gjort ert val?"

"Nej bevars, min nådiga, det är en helt annan, som gjort sitt val, så att mitt val är alldeles öfverflödigt."

"Såå - en olycklig kärlek således!"

"Nej, inte det heller, ty en obesvarad kärlek är ej kärlek. Den är en kärlek utan näring, ett luftsken blott, hvars låga ej har något att lefva af."

"Och som slocknar?"

"Ja, för att åter tändas."

Det filosoferande sällskapet stördes derigenom att löjtnantens badtimme inföll.

Från poesiens rymder, bums i en badbassin - det är ombyte det.

Högaktning.

Patron Silfvergren hade under sin resa blifvit mer än en gång ledsen öfver sitt giftermål, men han var långt ifrån en man, som lät modet falla.

Han blef allvarligare mot sin hustru, och i samma mån tillväxte hennes romaneska betraktelser öfver lifvet, dess

ändamål eller den så kallade "gåtan", och menniskorna, som nu icke längre fingo vara det de äro, beskedligt folk blott man ej sårar deras egoism, förvandlades till en samling af några få himmelska varelser, bland hvilka löjtnant Gustaf Herrman var 203

velat hä mig, sådan som mitt ideal är; det finnes kanske ej på jorden."

"Det var besynnerligt", inföll patronessan, "har ni aldrig sett någon, hvars allt m skulle vilja bli?"

"Det är en fråga, som är svår att besvara; och ni, mina damer, böra ej väcka denna fråga, som verkligen smärtar mig. Jag vet ej hvarföre."

"Åh, löjtnanten har väl någon i Stockholm, som är er förtjusning?"

"Nej/ verkligen icke - inte i Stockholm/

"Jaså, inte i Stockholm, nå annorstädes; men ni har ändå gjort ert val?"

"Nej bevars, min nådiga, det är en helt annan, som gjort sitt val, så att mitt val är alldeles öfverflödigt."

"Såå - en olycklig kärlek således!"

"Nej, inte det heller, ty en obesvarad kärlek är ej kärlek. Den är en kärlek utan näring, ett luftsken blott, hvars låga ej har något att lefva af."

"Och som slocknar?"

"Ja, för att åter tändas."

Det filosoferande sällskapet stördes derigenom att löjtnantens badtimme inföll.

Från poesiens rymder, bums i en badbassin - det är ombyte det.

Högaktning.

Patron Silfvergren hade under sin resa blifvit mer än en gång ledsen öfver sitt giftermål, men han var långt ifrån en man, som lät modet falla.

Han blef allvarligare mot sin hustru, och i samma mån tillväxte hennes romaneska betraktelser öfver lifvet, dess ändamål eller den så kallade "gåtan", och menniskorna, som nu icke längre fingo vara det de äro, beskedligt folk blott man ej sårar deras egoism, förvandlades till en samling af några få himmelska varelser, bland hvilka löjtnant Gustaf Herrman var204

en, och afgrundsandar, till hvilken klass den käre mannen närmade sig.

Sådan var ställningen, när brukspatronen, vresig till humöret, kom hem med sin unga fru, som hade allt utseende af en Ariadne på Naxos, öfvergifven och förtryckt.

När patronens vagn svängde in på gården, såg man genast fröken Enochina från öfra våningen vinka med en näsduk ett hjertligt välkommen, och strax bredvid majorskans markerade drag. När de stigit ur, föll patronessan i sin systers famn och lutade sin ljusröda sidenhatt mot hennes axel, så att blommorna fastnade i fröken Enochinas örringar, något som gjorde att de älskande Systrarne på länge ej kunde skiljas.

Så ömt hade det aldrig varit. Patronen, klädd i damrock af rutigt bomullstyg och med dam i de grånade ögonbrynen, stod bredvid utan att bemärkas förr än den långa omfamningen tagit slut. Då ändtligen vände sig Enochina mot patronen, neg och sade: "välkommen hem, svåger Silfvergren! det var allt väl att stackars Abelina fick återse de sina."

"Enligt mitt förmenande, min kära svägerska", sade patronen, "enligt mitt förmenande har Abelina haft åtskilligt muntert både i Vollmarshamn och i Stockholm och annorstädes, och i sanning, då hon ej längre än två månader varit hemifrån, så är enligt mitt förmenande -"

"Käre svåger, ni begriper ej hvad ett ömt qvinno-hjerta känner; inte så, Abelina? - Mamma väntar deruppe."

"Ja - jaså, är mamma här?" frågade patronen något förundrad; "hin, inte är tilldragelsen så märkvärdig att mamma behöfde -"

"Svåger vill väl ej neka Abelina att kasta sig i sin mors armar?" sade fröken spetsigt.

"Nej bevars, nej bevars - hm."

Emellertid var mammas närvaro ej synnerligen fägnesam för patronen, som redan någon gång fått erfara, att hon ej var att leka med.

Då Abelina träffade sin mor, upprepades samma scen som med systern, med den skilnaden att hon205

böjde sig ner och kysste hennes hand, hvarefter mamma efter sed och bruk tog henne i sina armar.

"Välkommen hem, älskade Abelina - välkommen hem, min son!" sade gumman åt patronen, som gjorde skäl för allt utom för den titeln; ty ruskig efter resan, generad, förargad och neddammad hade han långt ifrån något ungdomligt utseende.

"Hur är det med dig, lilla Abelina?" återtog gumman, "du gråter, hvarför gråter du?"

"Jag kan verkligen icke upplysa hvad det kan vara, som gör Abelina så sentimental", började patronen förargad, ty det är ändå en smula förargligt att se folk gråta utan att veta hvarföre.

"Sentimental - jag må säga, hvilket språk!" yttrade majorskari med eri föraktlig blick på sin "son".

"Fru svärmor får, för att tala uppriktigt, hvilket jag alltid gör och alltid har gjort både vid riksdagarne och annars -"

"Stackars barn! stackars barn!" hviskade majorskan hälihögt, låtsande ej höra den goda patronens ord.

"Både vid riksdagarne och annars, sade jag, men jag begriper icke hvad det kan vara, som på en tid verkat på Abelina."

"Gud är mitt vittne, min käre son", började majorskan, "men ganska säkert är det er skull."

"Nej, mamma, anklaga ej honom", bad Abelina i ett öfvermått af uppoffring, "anklaga ej honom, det är blott jag som är svag."

"Ja, det må du säga, barn; men jag är mor - en öm rnor, som visst icke skulle tillåtit dig en sådan förening, om jag vetat hvad jag nu vet."

"Hvad? hvad, om jag får lof att fråga, vet svärmor? Med förlof - har jag i hela min tid varit ansedd för en hederlig man och..."

"Ja, "ansedd" för - derpå tviflar jag icke - det var också det jag sade."

"Och hvad vidare mitt uppförande mot Abelina angår, så -"

"Så förstår ni er icke på att behandla en så känslig varelse som sig bör", inföll Enochina.

"Detta går för långt", brummade patronen, gick ut och slog dörren till, så att huset skakade.206

"Gud! du retar honom så att han blir ursinnig", sade Abelina, som verkligen fruktade att hennes patron kunde bli kinkigare än förut.

"Det har ingen fara, barn! - men att jag skulle nästan öfvertala ..."

"Ja, det gjorde mamma", inföll Enochina, "mamma rent af tvingade Abelina att ta den gamla isbjörnen."

"Jag vet af mig sjelf hvad jag ansåg vara min pligt, lilla Enochina, så att dina utläggningar äro alldeles öfverflödiga - men jag ångrar det ändå. Men - jag kunde väl ej förmoda att en person, som föddes i en bergsmanskoja och som gjort sin lycka på ett brukskontor, skulle glömma i hvilken slägt han fått inträda, i en slägt, som har reda på sig på både fäderne och möderne och för hvilken han borde bära vördnad. Nej, barn, du är hans laggifta hustru, du är ej hans sjuk- och barnsköterska, och du skall hä underrättelse om hans affärer."

"Tack, älskade mamma!"

"Jag skall ställa om alltihop, var endast lugn - gå nu vackert ner till barnen, de äro nere i flygeln; jag befalde dem att vara der, så att vi inte skulle störas, då du kom."

Abelina lydde och gick ned till barnen, som alla voro så stora, att de ej synnerligen lärt sig att älska sin styfmor, hvilken de knapt sett sedan bröllopet. Mottagandet var således temligen kallt, oaktadt alla guvernantens lärdomar, och Abelina fann sig ännu sämre till mods, särdeles som patronen gått ut och ej återkom, något som tydde på storm senare på qvällen, sedan mamma och syster rest.

Majorskan dröjde så länge som möjligt, men det märktes tydligen att patronen icke ville se henne, och således reste hon dubbelt mera uppretad än förut.

Abelina blef naturligtvis qvar och satte sig att läsa i en kalender med gravyrer uti, som hon fått af löjtnant Herrman, innehållande en vacker berättelse om "Gypsine", en gipsbild, som fått lif och blef så olyckligt gift, att hon önskade sig åter kunna bli en gipsbild.

Hon var ännu sysselsatt med detta arbete, då207

patronen kom in, kastande mössan på en stol och gick fram till sin hustru.

"Jag har nu verkligen något att tala om", började han. "Hvad har du att klaga öfver? - intet, nej, sannerligen - intet."

"Käre Silfvergren, plåga mig inte."

"Plåga? Har jag inte stått på tå för dig? Har jag inte släpat med dig på baler och kalaser? Har jag inte till och med lekt blindbock med de unga för din skull? Har du inte nyss fått en sidenklädning, som kostade tre riksdaler trettiotvå skillingar alnen? Är inte klädningen vid i kjolen som en luftbalong? Är den snålt tilltagen? Har jag inte passat upp dig bittida och sent? - hvad?"

"Kära du, plåga mig inte - allt det der är ändå icke kärlek."

"Men, min Gud! hvad skall jag göra? Skall jag flyga till himlen eller krypa ner i jorden, för att göra dig till viljes? Det går inte an - nej, det går inte an, mitt lilla socker."

"Låt bli det der "sockret", det låter så odrägligt."

"Se så! tror du att jag någonsin var så artig mot salig Sara - nej, salig Sara var ej van vid sådant, salig Sara måste arbeta; ty den tiden egde jag ingenting. Salig Sara var uppe klockan fyra hvar morgon och du ligger till klockan nio och dricker kaffe och äter russinbröd på sängen. Salig Sara hon..."

"Ja, jag vet ganska väl att din salig Sara var någonting, som jag aldrig kan likna."

"Likna? nej, du ser bättre ut än salig Sara och är en snäll menniska, bara du inte fått de der romanidéerna i hufvudet. Kasta du den smörjan på elden, det är osanning alltihop - ja - ja, det är det."

"Har du talat nog?"

"Hvad har jag talat? Har jag talat hälften så mycket som den der löjtnanten, han, konkursmakaren?"

"Du bör ej bedöma menniskor, som du inte känner."

"Jo, en vindspelare är han."

"Och han berömde alltid dig - der ser man ändå huru olika menniskor kunna vara."

"Det var ingenting att tacka för, ty jag har två gånger egt mina landsmäns ..."208

"Gud i himlen, kan du då aldrig tiga dermed!5*

"Hör på nu, mitt sock - Abelina, skulle jag säga - du skall vara beskedlig och snäll mot din gubbe, hör du det? din gubbe, som håller så mycket af dig, så mycket, så mycket, mer än sitt eget lif."

"Nej, söta du! men du måste väl ej ogilla mina känslor, dessutom så. .."

"Dessutom?"

"Dessutom, lille Silfvergren, kommer du väl ihåg att jag ej gifte mig med dig af kärlek, utan af aktning. Jag gaf dig korgen två gånger, men du höll i ändå, och således bör du aldrig begära min kärlek - min aktning har du, men ingenting mera."

"Aktning? lilla Abelina, men kärleken kommer väl med tiden?" frågade den förtjuste patronen. "Min Gud! kan du aldrig lära att älska mig?"

"Älska? nej, Silfvergren, det är ej möjligt, dertill fordras likstämmighet i själens daning, likstämrnighet i ålder - i bildning, i smak och så vidare - och i dessa fall erkänner jag att jag aldrig kan komma så långt som..."

"Som hvilken?"

"Som din saliga hustru."

"Jag tror minsann att du är jaloux på salig Sara."

"Liksom du på den stackars beskedliga löjtnanten; du bemötte honom på slutet så, att jag fann mig djupt sårad."

"Sårad?"

"Ja, kära du, att så plumpt behandla en menniska med så fin bildning som han! Du måste erkänna att det - men lika godt, det skulle smickra mig att du är jaloux om mig."

"Ja, det bevisar väl bäst huru mycket jag älskar dig", yttrade patronen, nu alldeles försonad.

Patronessan fann ej heller uppträdet roligt, och således sköt man upp hufvudsaken, hvilken var att Abelina verkligen kommit att grubbla på affärerna, som, då man gift sig af "aktning", äro något väsentligt.

Den ljufva tiden varade dock ej längre än till följande dag, då majoren kom i sin trilla. Den beskedlige gubben, som af gammal vana kallade patronen209

för "bror" och således ej höll sig på så stor distans som svärmor, såg förlägen ut.

När de begge herrarne blifvit ensamma, började majoren:

"Det är nu så att min hustru..."

"Ja svärmor, jag vet ej hvad det gick åt svärmor i går."

"Jo, min hustru har bedt mig resa hit för att, för att - tör att tala med bror - och bror får inte bli ond - men -"

"Om jag kunde begripa ett enda ord. Abelina och jag lefva som ett par Guds englar i himmelen - och så kommer svärmor och påstår att hon är olycklig, och Enochina inbillar henne att hon är olycklig - man kan inbilla de der fruntimmerna hvad som helst.77

n Ja, det är så, ja - åh ja, derpå har man exempel, flere exempel; men det är ändå en punkt, i hvilken bror ej visar Abelina tillbörligt förtroende."

"Hvad?"

"Jo se - en hustru är alltid på det högsta beroende af sin man - och hemma hos mig så - så vet min hustru allt, som angår mina affärer och så vidare.77

"Jaså, skall Abelina känna mina affärer?77

"Ja, hon är brors hustru."

"Nej, svärfar, detta är för mycket begärdt; ty jag har i trettio år eller mera skött mina affärer, utan att derför vilja berömma mig, rnen emellertid har förmögenheten vuxit till och förökat sig, så att jag nu är en, om icke rik, ty dertill vill mera, dock ganska val-behållen menniska, som är ansedd af alla som känna mig för redbar och ..."

"Men det är detta, som bekymrar min hustru - och -"

"Ja, det kan icke ske, om det bekymrade fru svärmor in i döden - nej!"

"Och ser bror, jag får ej rö hvarken natt eller dag; ty som bror nu har en stor kull af barn med sin förra hustru, så kunde det hända att Abelina, när bror en gång faller ifrån -"

Brukspatronen stannade som förstenad. "Falla

Samvetet. 14210

ifrån", mumlade han. Ingen hade mindre än han tänkt på att dö, och nu först kom som en ljungeld denna tanke och förstörde hans kärleksdröm. Han lutade hufvudet i handen.

"Örn således", fortfor majoren, "när bror faller ifrån och boet skiftas, så händer att hon ej får något - hvilket ej är händelsen det vet jag, men emellertid hä fruntimmerna fått det i hufvudet och, som bror vet, hvad fruntimren fått i hufvudet, det går ej gerna dän igen - hm. Således om bror kunde -"

"Ja, kan dö, svärfar - jag begriper mig inte sjelf - tvärtom - jag begriper mig inte sjelf; så gammal och gifta sig med en ung flicka - nu inser jag att jag gjort mig olycklig."

;7Men hon håller så mycket af bror."

"Nej - nej - det är just det olyckliga, svärfar - hon högaktar mig - det är just det olyckliga, må svärfar tro, då en hustru högaktar sin man. Svärfar har gudilof aldrig-varit högaktad af mamma."

"Nå, men hvad är der för ondt uti att din hustru högaktar dig?"

Patronen rigtade sina runda ögon förundrad på sin svärfar."

"Hvarföre är då väl", återtog denne, "det en så stor olycka att Abelina högaktar bror?"

"Jo se, hon bara högaktar mig, bara högaktar, man kan bli befängd - har man hört på maken t Skola två äkta makar gå der dag ut och dag in och högakta hvarandra? det blir odrägligt - men dertill kommer att jag promt skall dö före min hustru."

"Bror behöfver väl inte promt dö före sin hustru, fastän naturens ordning -"

"Jag bryr mig icke om naturens ordning - jag lefver och skall lefva tills Abelina blir så gammal som gatan; ty jag lefver ordentligt och öfverflödar ej på något sätt, utan dricker vatten, tre glas hvar morgon, och badar mig två gånger i veckan, och hoppas på Gud - ja, det gör jag."

"Tviflar inte, bror, men..."

"Aldrig tänkte salig Sara på att jag skulle dö före henne, nej tvärtom, hon var skrabbig i många år, salig Sara, och sade alltid: när jag är död, så skall du inte211

gifta om dig, sa' hon, för barnens skull - och så skulle jag ändå åstad."

"Bror skall inte bli missnöjd med Abelina; hon håller af bror."

"Jaså, gör hon? det säger hon ändå sjelf nej till

- det är, sorn svärfar påminner sig, så, att hon bara högaktar mig, och det tackar jag inte för, ty hela verlden högaktar mig, mitt folk hä respekt för mig, mina medborgare hä två gånger valt mig till sitt ombud - jag har sex gånger ätit vid kungens bord och en gång suttit i konstitutionsutskottet - jag hade kunnat bli Wasa-riddare otaliga gånger, om jag ej afböjt förslaget - och nu kommer svärmor och fordrar att jag skall göra upp bouppteckningen medan jag lefver. Nej, svärfar - goda vänner äro vi - men -"

"Hm, jag vill inte disputera med bror i den frågan, men bror bör ta saken som en kristen - med undergifvenhet för Guds vilja", sade majoren, som ej riktigt visste huru han på vackert sätt skulle kunna sluta det obehagliga uppdraget.

"Ja, svärfar, kristen var jag långt innan Abelina föddes - när jag var liten pojkväppling, så kunde jag katekesen som ett vatten, inte ett ord, inte ett komma, ingen smula hakade fast; det var som om man tagit svickan ur ett dricksankare, så kom det.

"Presten sade att han aldrig hört en så snäll gosse

- och se'n, svärfar - jag kan min katekes än - gamla katekesen förstås - och se'n - jag reser till kyrkan hvarannan söndag i ur och skur, för si jag har alltid kungörelser också att låta läsa upp, och om jag inte sjelf är med, så slarfvar presten, så ingen får reda på hvad der står.

"Kan presten klaga? får han inte i halsen på sig både säd och stångjern? Har jag inte gifvit honom en rakask då han döpte Mina, ett par ljusstakar då han döpte Anna Greta, allt af silfver, och mera sådant, utom min bästa mjölkko - hon hade blott fått tre kalfvar - då han begrafde salig Sara? Lägger jag mig inte på mina bara knän för exemplets skull för folket hvar afton och ber "Fader vår" och "välsignelsen"? Var det inte jag som skänkte plats för nya212

kyrkan, fastän jag tog bort matjorden? Och så kommer svärfar och föreställer mig att jag skulle vara kristen, jag, som inte i hela socknen har min make i kristendom - jag vill se den i ansigtet, som säger annat."

"Det var det just jag menade", sade majoren; "vi skola ej tala om det der ämnet, men bror skall vara snäll och tala vid mamma - hon menar så väl med er begge."

Patronen skakade på hufvudet, ty nu hade han blifvit mer än förargad; han hade blifvit ledsen, riktigt ledsen, ty han begrep att han gjort en dumhet, då han gifte sig med en ung flicka.

försoning inträdde dock småningom; ty äktenskapet har sin rutin, och patronen var så inöfvad äkta man, att vanan lätt hos honom utplånade spåren af hans reflektioner. Han vårdade högst omsorgsfullt sin helsa och fann ett nöje uti att ofta tala om att han var af en gammal slägt - att hans far blifvit nittiotvå och hans mormor nittioåtta år gammal - detta gjorde honom riktig skadeglädje, då han fägnade svärmor med den underrättelsen att han hade en berg-helsa.

Abelina började också sansa sig och fann sig, då hon jemförde sin ställning med sina föräldrars och syskons, ganska lycklig. Silfvergren nekade henne nästan intet, utan gick hennes önskningar till mötes, och med barnen hade hon intet besvär. Det gick således ganska bra det der äktenskapet utan tillgifvenhet å någondera sidan, och det enda som generade var att patronen börjat bli jaloux. Jalousien är vanligen både till sitt ursprung och sina följder en privilegii-fråga, och patronen, som fruktade att hans patent på Abelinas kärlek skulle missbrukas, var en uppmärksam väktare vid alla möjliga tillfällen.

Majorskan hade blifvit försigtigare, ty hon fann att "sonen" ej var att leka med och att hennes försök att skaffa Abelina suveräniteten lätt kunde leda till revolution, som hade till följd ett komplett folkvälde; ty ungefär så förestälde sig majorskan förhållandet mellan hustru och man, att nämligen hon förde213

spiran och Wolfenbiittel var folket samt döttrarne i huset intogo samma förmedlande plats som adeln i staten, så till vida att de gemenligen höllo med mamma.

De unga tu.

Det skulle verkligen vara prosten Pihls för att utan alla reflektioner mottaga eri ung, hygglig, fastän blind officer och lemna honom i en ung flickas sällskap. Ännu mindre skulle folk i allmänhet gillat det, som de begge voro barndomsbekanta och begge alldeles icke otydligt låtit förstå att de älskade hvarandra.

Det vanliga dervidlag är att klokheten tränger sig emellan och bygger upp så många hinder som möjligt, så att de unga rent af tvingas att hyckla, att dölja och smyga med sina känslor, att, med ett ord, genom ett själslyte försöka dölja att der vuxit nya vingar på fjärilen, alldeles som det vore något ondt i att de hålla af hvarandra.

Denna eviga försigtighet, detta ihållande spioneri och detta trängande emellan, som hör till den goda tonen, ger åt kärleken sin första outplånliga smutsfläck. Flickan ser att hon ej eger de sinas förtroende och hon anar att det

ligger någonting brottsligt i hennes känsla. Denna fortfar likväl - hon tror sig tänka och känna syndigt, då hon älskar en yngling mer än sig sjelf - och denna tro gör hennes bästa, heligaste tanke verkligen till ett brott. I konungariket Loango är det ett brott att nysa inför majestätet; och i sanning, der i landet måste det vara brottsligt att nysa - ty det är mot lagen.

Vi menniskor tillskapa en hel hop saker, som qvälja samvetet, emedan det är utprägladt som brott eller fel - utan att vara det - och att ett par unga älska hvarandra har man gjort till ett sådant. Flickan skall vara kölden sjelf; hon får icke tycka om någon karl, det vore alldeles förskräckligt; men hon skall 213

spiran och Wolfenbiittel var folket samt döttrarne i huset intogo samma förmedlande plats som adeln i staten, så till vida att de gemenligen höllo med mamma.

De unga tu.

Det skulle verkligen vara prosten Pihls för att utan alla reflektioner mottaga eri ung, hygglig, fastän blind officer och lemna honom i en ung flickas sällskap. Ännu mindre skulle folk i allmänhet gillat det, som de begge voro barndomsbekanta och begge alldeles icke otydligt låtit förstå att de älskade hvarandra.

Det vanliga dervidlag är att klokheten tränger sig emellan och bygger upp så många hinder som möjligt, så att de unga rent af tvingas att hyckla, att dölja och smyga med sina känslor, att, med ett ord, genom ett själslyte försöka dölja att der vuxit nya vingar på fjärilen, alldeles som det vore något ondt i att de hålla af hvarandra.

Denna eviga försigtighet, detta ihållande spioneri och detta trängande emellan, som hör till den goda tonen, ger åt kärleken sin första outplånliga smutsfläck. Flickan ser att hon ej eger de sinas förtroende och hon anar att det ligger någonting brottsligt i hennes känsla. Denna fortfar likväl - hon tror sig tänka och känna syndigt, då hon älskar en yngling mer än sig sjelf - och denna tro gör hennes bästa, heligaste tanke verkligen till ett brott. I konungariket Loango är det ett brott att nysa inför majestätet; och i sanning, der i landet måste det vara brottsligt att nysa - ty det är mot lagen.

Vi menniskor tillskapa en hel hop saker, som qvälja samvetet, emedan det är utprägladt som brott eller fel - utan att vara det - och att ett par unga älska hvarandra har man gjort till ett sådant. Flickan skall vara kölden sjelf; hon får icke tycka om någon karl, det vore alldeles förskräckligt; men hon skall214

ändå gifta sig - då får hon till och med säga att hon håller af sin man - då är det en dygd - men ett oförlåtligt fel om hon erkände det förut.

Hvad är detta annat än att sätta hyckleriet och den tvungna formen i stället för den öppna, oskuldsfulla och barnafromma kärleken, som brinner i en älskande flickas jungfruliga hjerta. Oskära ej denna känsla med vår försigtighet! Gud skyddar nog barnasjälen - om nämligen vi lärt den att känna Gud; men om detta icke skett - då behöfs bevakningen; ty de små englarne, de skyddande vännerna, som ingen ser, men hvilkas närvaro hvar och en känner, då en god tanke som en värmande ström genomilar hjertat - hafva flytt från den missbildade varelsen, hvilken vi prisa som ett mönster af konstlad tillbakadragenhet.

Hvarken prosten eller prostinnan voro af det misstänksamma slaget. Deras egen förlofning hade tillkommit på det mest prosaiska sätt.

En vän hade nämligen påmint "broder Pihl" (då denne från att vara skolman inträdde i kyrkans tjenst): "det är ej godt att mannen är allena", och framför allt kan en pastor på landet det allra minst - i anseende till icke allenast huslig lycka, utan äfven derföre att någon skulle ta upp smörtionden och så vidare. Brödren Pihl, som i hela sin lefnad aldrig förut tänkt på någon annan skönhet än den härliga "Filo-sofia", visste ej "sin lefvande råd" och fick ett sådant af vännen, som anförde bror Pihl vid frieriet inom en familj, der ärendet först anmäldes hos föräldrarne, hvilka åter hörde sin dotters tankar, som efter familjerådets mening blef ja.

Sålunda hade prosten blifvit gift på ordentligt och gammalmodigt sätt -- och hade verkligen aldrig kommit att tänka på något annat - och prostinnan, som sjelf i det vigtiga målet varit passiv och ändå funnit och fann sig lycklig med sin gode Pihl, kom ej heller att tänka på några genvägar till en flickas hjerta.

De begge unga voro uppfostrade tillsammans och hade således vant sig vid att anse hvarandra som syskon. Detta är något som vanligen alldeles bortblandar känslorna, och vi se derföre ganska ofta att en215

yngling och en flicka, hvilka som barn lefvat tillsammans, oaktadt de hjertligt och innerligt hålla af hvarandra, ändå sällan komma på den idén att det vore möjligt att de kunde bli ett par.

Syskonbegreppet har tagit fasta på deras hjerta, och sedan är det ganska svårt för kärleksguden att upphäfva den för sin räkning.

Således fortforo de på sitt gamla sätt. Om far eller mor visat den allra minsta misstänka eller varit på sin vakt mot den lede fienden, hade han också otvifvelaktigt kommit, emedan de då kunnat fatta den nya dager, i hvilken deras tillgifvenhet kunde komma. Nu var det ingen annan än Adelaide, som läste, sjöng och spelade för sin blinde bror Axel - och det var ingen annan än bror Axel, som så hjertligt tackade syster Adelaide, och som helt öppet sade henne att han höll af henne mycket.

Axel fann sig oändligen lycklig bland dem han älskade så högt; men denna lycka afbröts snart.

Han insjuknade mycket häftigt. Doktor Georgsson hemtades och kom.

"Axel är sjuk", sade prosten, trippande orolig på golfvet.

"Jaså, låt mig se honom", blef doktorns tvära svar.

Axel yrade och tyckte sig se himmelen öppen - och i fonden, i den rena blå etern sväfvade en gestalt, härligare, skönare än han kunde måla den.

Doktorn kände på pulsen och betraktade länge sin patient stillatigande.

"Han är farligt sjuk", sade han, "det är tyfus."

"Tyfus, hm, jaså, då vet jag", mumlade prosten, "då är det dunkelt - ja, det är dunkelt."

Ma, deri har du rätt, bror Pihl, det är rasande dunkelt", blef Georgssons enkla svar.

Under denna scen hade Adelaide stått med hop-knäpta händer, tyst lyssnande liksom hon skulle fått en dödsdom.

"Hur är det?" frågade hon slutligen, "är det fara?"

"Ja, barn! det är verklig fara - men om han går igenom, hoppas jag att han får sin syn igen - den ena nervsjukdomen, då den angriper hela systemet,216

kan bota den endast lokala. Här är frågan om", till-lade han, "att han får sin syn igen antingen här eller der, dit vi ändå alla skola komma."

Som en samvetsgrann läkare förblef den gode Georgsson ändå trygg. Äfven då han ej kunde lofva något, förstod han att i den bittra kalken, han måste räcka, gjuta några droppar tröst, som lik olja flöt ofvanpå, och en hänvisning på en ännu högre tröst, som, om bägaren måste tömmas, fans på botten - det eviga hoppets perla. Läkaren är ej handtverkare, han är icke ens vetenskapsman i den vanliga meningen, utan han är framför allt menniska, utrustad med kunskaper om det lekamliga lifvets vilkor; men olycklig han och ännu olyckligare hans sjuka, om han ej djupt i själen känner vilkoren för det andliga lifvet, om han ej begriper att han står i begrepp att blicka in i det okända riket, vid lifvets gränssten till hälften läkare och till hälften prest, i den bemärkelsen, att det är hans pligt att trösta och hugsvala, leda och upplysa.

Man kunde ej märka på den gode doktorn ,att lian fruktade; men detta var likväl händelsen.

Sjukdomen tilltog allt mera - feberdrömmarne blefvo häftigare och i samma mån aftogo krafterna - hoppet var nästan ute.

Vid hufvudgärden satt Adelaide - hon kände ej behof af hvila, hon hade, hon också, denna oförklarliga ihärdighet, som ensamt tillhör qvinnan, denna ihållande kraft, som ej brytes af något, så länge en pligt står att uppfylla. Om man vill se styrkan hos de svage eller huru Gud inom späda former lägger en kraft, med hvilken ingen annan kan

mätas, är det då en ädel qvinna vårdar sina sjuka, småler, tröstar och gläder, under det hennes egen själ sväfvar på branten af en afgrund; med lätta fjät och uppåtrigtad blick går hon öfver den smala, vacklande bryggan, som leder öfver det gapande svalget - ett enda steg åt sidan, en enda darrning skulle störta henne dit ner - men hon gör ej detta steg, hon darrar icke; efteråt, när alla andra blott glädjas, då börjar hon darra, då blir hon svag och fasar för den fara hennes käraste217

lupit - då kommer svagheten; ty hon har ej så mycken kraft att vara lycklig, som att bära olyckan.

Adelaide var i dessa mörka dagar det härligaste hon kunde blifva - qvinna i detta ords egna betydelse, en himmelens dotter, som i tyst och oafbruten verksamhet fortfor att vaka, arbeta och bedja, under det att bekymret och på sätt och vis förargelsen hvilade på doktorns panna och gömde sig i hans tvungna minspel.

Det är alltid en temligen klen roll vetenskapsmannen måste spela, då han är tvungen att öfverlemna utgången åt tiden och naturens sjelfläkningskraft. Han har mer eller mindre svårt att erkänna att han är naturens tjenare; vetenskapen har lärt honom att han ibland får spela dess herre, och det är modfällande, då man finner att denna herskareroll blott får spelas

- och att han, då han trodde sig bryta en sjukdom och med mäktig hand ändra naturens lopp, endast var framskickad för att i en lånad konungamantel en stund förvilla både sig och verlden - och ingendera trodde att det var en fattig tjenare, som uttalade detta ståtliga varde eller uppfann den prisade metoden.

Af hela denna tunga packning af kunskap och anspråk hade Adelaide ej ett qvintin. Hon visste ej mera än att Axel lefde - att han behöfde vård, att hon skulle verka för hans skull - och detta gjorde hon. Der satt hon stum, men ej hopplös, vid den sjukes bädd, läskade hans tunga då den förtorkade, beströk tinningarne med ättika då de brände, följde hvarje rörelse, hvarje drag i det sjuka ansigtet.

Prostinnan Pihl var en god hjelp, men gjorde Adelaide ofta rätt bittra stunder genom de många påminnelserna om att hon borde vårda sin helsa, att hon kunde bli sjuk, att hon icke fick vaka och så vidare. Adelaides ihärdighet var dock större än pro-stinnans, och således fortfor hon att vaka.

"Men, käre Georgsson", sade prostinnan, "det går aldrig an att Adelaide på detta sätt vakar; nu har hon hållit ut i flera veckor, hon magrar, hon bleknar

- hon dör för mig. Käre Georgsson, föreställ henne!"

"Hvad då, kusin?" frågade den gode doktorn temligen kärft.218

"Jo, hon måste sofva, hvila ut."

"Jaså! men det är onödigt."

"Onödigt? Hur kan kusin som läkare säga så! Kusin, som säger att Pihl skall lägga sig precis klockan tio hvar qväll, och att sömnen före midnatt är den bästa?"

"Nå, skulle inte kusin, om Pihl vore sjuk, göra precis detsamma?"

"Jag? Jo visst, det är klart'; men det är en helt annan sak."

"En annan sak? Ja så till vida, att kusin väl håller af sin man, men dock likväl inte är kär i honom - och se nu är det så, att Adli är kär i Axel."

"Kan kusin förmoda något sådant om Adli!?"

"Ja, kusin, det förmodar jag."

"Om det inte vore kusin", återtog prostinnan, så ond hon kunde bli, det vill säga bra långt ner på skalan, "så blef jag verkligen ledsen på kusin; men både jag och Pihl hä gifvit Adli en sådan uppfostran och sådana exempel, att -"

"Att ni hoppas att hon inte är en menniska - nå väl! det gläder mig att ni misslyckats."

"Men..."

"Men det är väl bättre, kusin, att Adli älskar en hygglig och bra yngling, än att vara en näsperla, som endast älskar sig sjelf."

"Men han har ju aldrig sagt något."

"Jaså, kusin tror att kärleken kommer fram, då man ropar på honom - nej, kusin, kärleken är ingen hund, som kommer på en ordentlig friares hvissling."

"Men, kusin", sade prostinnan högtidligt, "jag hade aldrig tänkt på sådant förr än Pihl -"

"Hä hä hä, ack min Gud, vill nu ni också påstå att ni varit kära i hvarandra!" skrattade doktorn; "hvarken kusin eller brödren Pihl har begrepp om hvad kärlek är. Ni äro godt beskedligt folk, som flätat edra kronor tillsamman, som således stödja hvarandra, glädja hvarandra - men, ser kusin, det är något helt annat än kärleken, som bor i blommornas kalkar, kärleken, som upplifvar hela naturen/

Prostinnan teg ett ögonblick; ty att svara lönade219

icke just mödan. Ändtligen bröt hon tystnaden, sägande:

"Adil får inte vaka hos honom längre, det kan bli farligt för hennes lugn, om det är som kusin säger."

"Jaså", afbröt doktorn strängare än vanligt, "kusin tror då att ni kan styra och ställa med Adlis lugn alldeles som ni styr och ställer med en väf; ni tror att ni kan slå in i själens fina ränning hvad sorts inslag ni vill, rödt och blått och violett - bevars! Kusin kan inte en gång sätta en kålplanta så, att hon icke möjligen, oaktadt all er vattning, dör ut, och nu vill ni rycka upp Adli med rötterna och skydda hennes helsa och moral. Låt Gud sköta om begge delarne, kusin - han förstår min själ den saken bättre än både ni och jag."

"Men hvad vill kusin jag skall göra?

"Jo, precis ingenting."

"Men om flickan blir kär i Axel?"

"Blir? hon är kär, kusin."

"Hvem har sagt er det?"

"Jo, kusin - detta här", sade doktorn, pekande på hjertat, "detta här, kusin; jag begriper det, men Adli vet inte ett ord derom."

"Hä hä hä, kusin", skrattade prostinnan, "man är således kär utan att veta det - hm, det var kuriöst."

"Jaså - vet kusin att hon ser?"

"Ja, visst vet jag det."

"Men vet kusins öga att det set? Nej, kusin. Så länge vi ej gifvit en känsla ett namn, så veta vi ej sjelfva af den. Kusin vet inte att kusin älskar hela verlden och sin gubbe endast som ilen del af verlden, som är närmast. Kusin skulle blifvit en god hustru åt en kines, en irokes, en lappländare, en turk eller hedning - det är detsamma."

"Så kusin talar."

"Men nu ej ett ord om eller till Adli, det förbehåller jag mig. Ryck henne ej derifrån - det och endast det skulle skada hennes helsa och kosta henne lifvet. Nu lefver hon och är stark, derföre att hon verkar i den krets, dit Gud har satt henne, för det mål han ämnat. Vi dö alla ut och förderfvas, om vi220

ej få verka, lida, hoppas i den sfer, dit vårt hjerta drar oss - eller tror kusin, att jag kunde lefva, om jag ej hade sjuka att sköta, fastän det ibland är benigt nog?

"Så underligt är det, att jag skulle dö som en torsk, om i ett nu hela verlden blefve frisk och rask - då hade gamle Georgsson ingenting att lefva for.*

Doktorn slutade med att öfvertyga prostinnan om nödvändigheten af att låta Adelaide fortfara med sitt mödosamma kall att vaka och passa upp.

Aftonen hade varit orolig. Den sjuke hade i yrsel kastat sig frarn och åter, alla hade tröttnat; prostinnan sjelf satt i en länstol insomnad - lampan brann i det tillslutna rummet, klockan var tio. Adelaide satt bredvid sängen och tyckte, när hon lade sin hand på den sjukes panna, att denna ej kändes så brännande som förr; den åtspända, spröda huden tycktes liksom mjukare och ögonen slötos emellanåt som de slogos upp.

Hvarje gång den sjuke öppnade ögonen smålog han och sade: "der är hon igen - nej, jag skall blunda - blunda - det är bara en dröm, och det är trädgårdar med gyllene äpplen och fjärilar, stora som svalor, de pråla i azur och guld, och så ser jag Guds Moder."

Så talade han förvirradt om syner och uppenbarelser; men längre in på natten blef han tystare och lugnare - ögonen slöto sig stilla, pannan kändes liksom däfven, och inom kort sof han - lugnt, stilla, utan ryckningar och med jemn andedrägt. AdelaMe kände sig oändligt glad - det var det första goda tecknet bland alla de onda.

Snart perlade svettdroppar klara på pannan. Då rörde Adelaide sin mor och sade: "se mamma! se nu är han räddad - tacka och lofva Gud!"

Och med dessa ord knäföll hon och lade sitt hufvud i modrens sköte - och gret. Då först föll der fjäll från den goda prostinnans ögon och hon förstod hvad kärlek är.

Hon förstod det så väl, att hon ej med ett ord221

afbröt sin dotters bön eller sökte stilla hennes tårar - de behöfdes begge delarne - det var en kris, det också, i den långa tryckande plågan.

Det finnes ögonblick då vi se klarare än någonsin, då en inre röst talar om saker, dem vi aldrig drömt om - och nu var ett sådant kommet för den ömma modren. När dottren gråtit ut och åter slog upp de blå ögonen med ett småleende, som sade: "nu är allt godt igen", klappade modren hennes hufvud och sade: "ja, ser du, Adli, Gud hjelper - han har ej glömt oss då vi ej glömt honom."

Med dessa ord steg hon upp, putsade lampan och lemnade sin dotter ensam med den sjuke. Det var en inre röst som sade henne, att flickan borde vara ensam med honom, då han vaknade åter till lif och helsa. -

Det började dagas. Solen glindrade med ett rödaktigt sken genom gardinerna och tycktes vilja släcka den matta lampan; Adelaide var på sin plats, då den sjuke plötsligen slog upp ögonen. Han låg stilla utan att säga ett ord. Ändtligen vände han sina ögon mot Adelaide, och nu smålog han åter.

"Hvem är det?" frågade han.

"Ser du, Axel?"

"Nej, det är ej möjligt", svarade han skakande på hufvudet; "men är det en bild eller en dröm?" tillade han och räckte ut händerna, som Adelaide fattade. "Nej, nej, det är verklighet; kom, det är du, Adelaide!"

"Ja."

"Ja, jag ser - hänger der ej en tafla midt framför mig?"

"Jo."

"Den föreställer en scen ur Skapelsen."

"Ja, Gud sade ljus, och ljus vardt."

"Ja - Adelaide, Gud sade ljus, och ljus vardt; jag ser, jag är frisk, jag är i en ny verld", tillade han och satte sig upp; "hvar har jag varit hela långa tiden?"

"Du har varit illa sjuk."

"Sjuk? jaså - och då är det dig jag sett. Ack, Adelaide! du vet inte huru mycket jag håller af dig."222

Med dessa ord nedföll han utmattad och Adelai'de skyndade att gifva honom de medel doktorn gifvit för denna händelse.

"Han ser! han ser!" gick der ett glädjerop genom hela huset; "han lefver - han ser!" voro de ord, med hvilka man mötte doktorn, då han kom i sin gräshoppa.

"Ja ja - kärleken gör underverk", sade han; "utan Adelaide hade han nu varit död."

"Men, kusin", yttrade prostinnan omkring en månad derefter, "detta går aldrig an, de bli verkligen kära i hvarandra och, min Gud, Adelaide är ännu bara barnet."

"Jaså."

"Och kan ingenting."

"Hvem är skuld till det, kusin?"

"Ja, jag vet att kusin anser qvinnans bestämmelse vara att gå i köket."

"Ja verkligen, att sköta någonting på denna Guds gröna jord. Ty, kusin, hvad gör en qvinna, som icke sköter sitt hushåll, icke uppfostrar sina barn, icke lägger tu strå i kors, utan bara läser romaner, spelar fortepiano och filosoferar - i sanning något eländigare lif kan hon ej få."

"Men, kusin -"

"Jo, ser kusin, vi män hafva utestängt qvinnan från alla publika värf, och om hon nu icke en gång sköter sitt hus eller styr den lilla verld, som är hennes - hvad gör hon då?"

"Hon utbildar sin själ."

"Tackar ödmjukast - hon utbildar sin själ, det är verkligen icke mycket att tacka för, att hon utråkar hela verlden med sitt pjunk eller sitter år ut och år in och funderar på huru hon för sin del skall med tiden ~bli en himmelens engel - i stället att vara en engel på jorden, en god maka, en klok moder - en rättvis husmoder - en trogen vän. Vet kusin, jag tror ej på all denna själarenhet, all denna guds-nådlighet, då den lägger sig på latsidan och menar på: derföre att jag icke gjort ett Guds skapande grands223

nytta i denna verlden, så måste jag väl i en annan komma i salighetens rike och lata mig der också - det är verkligen bra beqvämt."

"Men jag säger, kusin, att Axel måste bort."

"Ja, mer än gerna - han skall resa till Italien med den der juddoktorn, han har fått resan erbjuden fritt, och sedan - "

"Ja sedan, ske Guds vilja!"

"Ja, det förstås, kusin! Inte frågar Gud kusin till råds, derom kunna vi vara säkra; men för att afsluta, så är det så, att vi här i verlden verkligen äro menniskor af kött och blod, att vi behöfva vård, då vi äro små, mat och kläder alltid, och att om en^ eller annan sitter med händerna i kors och gudar sig, så är det rent af nödtvång att andra måste arbeta för det materiela, och som alla hä lika rätt och det icke finnes vissa klasser, som äro förkastade att arbeta åt oss, förmögnare och upplyste, så måste vi också arbeta i vårt anletes svett och icke endast odla vår själ, utan odla alla våra både andliga och lekamliga förmögenheter - men det är det senare kusin tror att Adelaide icke behöfver. Kusin vill göra henne till en ädel flicka, det är bra; men hon bör äfven vara en duglig flicka, och det är hon icke."

"Ja ja, kusin har aldrig uppfostrat barn - det hörs", sade den beskedliga prostinnan, utan att hvarken bli rättad eller stött.

Axel var nu frisk och seende. Han hade aldrig känt sig så frisk, så lycklig som nu. Hans syn hade återfått sin förra kraft - allt var bra. Han blef derföre nästan misslynt, då han erhöll ett bref från doktor Mendelsson med

anbud att följa denne på en resa genom Europa och ett längre vistande i Italien, der Mendelssons mor och syster bodde.

Han hade ämnat att skaffa sig förhinder, ty han ville ej skilja sig vid sin lycka; men doktor Georgsson kom emellan med sina idéer om menniskans bestämmelse.

"Du skall och måste resa", sade gubben. "Blir du qvar här, så går det med dig som med Hannibals soldater i Capua - du blir en stackare. Ut och rör224

på dig, och kom igen sedan och blif nyttig för ditt land - en morsgris får du ej bli."

"Men, bäste onkel!"

"Men du är kär?"

"Åh ja - inte just det, fastän..."

"Fastän du är kär - nå, vill du lyckliggöra Adelaide nu - utan lön, utan framtid?"

?'Men kanske mamma genom excellensen..."

"Fy, Axel, vill du krypa upp på rekommendationer af din kära mamma? Vill du ej rekommendera dig sjelf - behöfver man mera i Sverige? Så dåligt får du ej tänka om oss."

"Men det är få utsigter inom min klass."

"Nå, så slå dig på en annan klass."

"Hvilken?"

"Du är skicklig, det vet jag, i matematik och mekanik, du har ett uppfinningsrikt hufvud, du har kraft. Nå, har inte Gud gjort nog för dig - skall han nu till på köpet kasta utmärkelser på dig?"

"Hur menar ni, onkel?"

"Jo, jag menar att du i Europa tar reda på allt, på allt, förstår du, utvidgar dina kunskaper, och om seglingen ej vill gå, så bli instrumentmakare - hm, eller maskinbyggmästare - vet du, det börjar bli det hederligaste af allt; ty det är uppfinningarne, naturkrafternas användning, som bringar menskligheten framåt, hvaremot det är de gamla inrättningarne med sina stater och corpser, som hålla henne tillbaka/

Så mycket uträttade doktorn och prostinnan, att Axel mottog anbudet och att Adelaide icke på något sätt afrådde resan.

Men då Axel efter ett afsked, som nästan kunde kallas en half rymning, reste (ty han ville vara man, men fruktade att vid de vanliga afskedsceremonierna ej kunna vara det), satt Adelaide ensam på sin kammare och hade gråtit, då doktorn kom in.

"Se så, Adelaide", sade doktorn, "jag vet hur det är - men han förtjenar icke dig och icke du honom - blifven menniskor först och hvarken englar eller turturdufvor, så går allt bra.""Hör på, bror Sellner!" yttrade Georgsson en tid derefter till gamle Simon.

"Hvad då?"

"Jo, ser du, efter du gifvit mig förtroende om dina planer - som - lika godt om de lyckas eller icke - ändå gläder dig om ej någon annan..."

"Nå?"

"Men ser du, bättre än att sadla penningbunt på penningbunt är att skaffa flickan duglighet - penningen förgår, men dygden består/

Sellner suckade.

"Axel Herrman och Adelaide älska hvarandra/

"Göra de?"

"Ja, och passa ihop."

"Nå väl, de hä nog för att gifta sig genast; jag vill..."

"Jaså, du vill att ett par menniskor skola gifta sig för att första dagen kunna säga: hvad i Guds namn skola vi taga oss till? Men ser du, det vill icke jag. Men Axel skall, ty hans ögon stå ej ut med sjön, bli mekanikus - han skall besöka England och Frankrike och icke blott göra en lustresa med vännen Mendelsson - förstår du?"

"Nej."

"Nå, så begriper du icke att du består alla de der extra kostnaderna."

"Men det är Adelaides penningar - jäg är endast hennes förvaltare."

"Nå, kan det förvaltas bättre än att du gör den hon älskar till en oberoende man?"

Sellner funderade en stund, gjorde några invändningar; men gick, som han plägade, slutligen in på Georgssons förslag. Han hade nämligen valt Georgsson till den, som skulle leda honom på rätta vägen, och denne med sitt varma sinne och sitt klara praktiska förstånd var just rätta mannen att vinna den gamle förtorkade penningkarlens hjerta!

Sellner erbjöd således genom Georgsson Axel Herrman tillfälle att utvidga sina kunskaper åt det håll han önskade, och på detta sätt uppstod bekantskap mellan den unge Axel och den gamle herr Simon.

Samvetet. l ö 226

Ett dr derefter.

Doktor Georgsson begaf sig aldrig ut i sin lilla ensitsiga kalesch, hvilken med sin sufflet såg ut som ett arabtält - ban begaf sig aldrig åstad utan af ganska goda skäl. Prosten afgaf nämligen hvarje vecka en den mest noggranna eller, om man. så vill, småaktiga rapport öfver sin hustrus helsotillstånd, hvaröfver han timma efter timma förde journal. Det begaf sig nu att doktorn af berättelsen tyckte sig finna att prostinnans sjukdom tagit en ny vändning, och derföre var den så kallade gräshoppan (ett namn, som stadens gatpojkar gifvit åt ekipaget och som dess figur rättfärdigade) ute nu igen.

"Jaså, jungfrun är qvar ännu", yttrade doktorn, "jaså, hon är ännu qvar och hushållar? Hur är det med prostinnan?"

"Åh, Gud ske lof, temligen."

"Hm."

Med detta "hm", som antydde tvifvel,'inträdde doktorn i prostens studerkammare.

"Kallt väder i dag, bror; god dag! god dag! hur är det med hustru din?"

Prosten kom sig ej genast riktigt före, men redogjorde nu så godt sig göra lät för ämnet.

"Hm - hm - låt oss gå in; sedan vill jag hä middag och resa."

"Men bror blir väl qvar dagen öfver?"

"Nej, nej; låt se", sade doktorn och såg på sin klocka, "hon är half elfva - klockan elfva vill jag hä middag och klockan tolf reser jag."

"Klockan elfva? jag vet inte om fruntimmerna .. .*

"Hvilka?"

"Jo, mina fruntimmer."

"Hustru din? Inte går hon i hushållet?"

"Nej, men..."

"Adelaide? Inte går hon i hushållet?"

"Nej, men -"

"Ja, då är det den der jungfrun. Hör på, Pihl - medan vi äro på kapitlet, så", började doktorn och227

satte sig i soffan, "när jag rätt tänker efter, så är jag för kall att komina in till den sjuka."

"Ja, som bror behagar."

"Ja, det förstås - men hör på, Pihl, några fina allusioner måtte du inte första dig på?"

"Jag?"

"Ja, just du; men då man talar rent ut, så begriper du väl?"

"Ja bevars."

"Hör på, Pihl, hvartill ämnar du Adelaide?"

"Ämnar? hm, det var - var en -"

"Kuriös fråga - var det inte så?"

"Jo, jag kan inte neka att..."

"Att du aldrig tänkt på den saken; men säg nu rent ut, hvartill ämnar du Adelaide?"

"Hm."

"Ja, det har sina sidor att svara på den saken. Jo, ser du, Pihl, du ämnar henne att bli ett Guds barn, det förstås."

"Ja, med Guds hjelp."

"Och derföre ställa du och din beskedliga hustru till så, att hon må bli det snart."

"Hvad säger bror? Ja, det förstås..."

"Ja, så är det. Du vill hä henne till en engel i himmelen, och derföre förstår hon ingenting jordiskt; hon är så oskyldig, att hon inte kan baka en pannkaka och ännu mindre spinna blånor."

"Hvad säger bror?"

"Jo, det säger jag, att Guds englar inte baka pannkakor och inte Adelaide heller. Tycker du att flickan på det viset skall pjåka bort sin ungdom?"

"Men", inföll prosten, som nu fann sig sårad, "det måtte väl bror inte neka att själens utbildning är det förnämsta."

"Ja, det förstås - och dernäst att svälta ihjel, ty då har man direkt uppfylt sin bestämmelse som menniska."

"Hm, bror är besynnerlig."

"Ja, deri kan du hä rätt. Jag tror att menniskan har fått ben att gå på och inte endast led vid knäet för att kunna knäfalla; jag tror att menniskan fått händer att arbeta med, och ej blott att knäppa ihop.75228

"Ja, det är klart."

"Nej, du, det är inte så rasande klart heller."

"Men jag förstår -"

"Förstår inte? Jo, ser du, det är således inte endast själen, som skall öfvas och exerceras i tänkande, det är ej allenast hjertat, som bör bildas, utan äfven menniskans materiela förmåga bör utvecklas."

"Ja, deri har bror rätt på sätt och vis; rnen - "

"På sätt och vis? Hvarför fick Adelaide lära sig att gå?"

"Det kunde hon, då hon kom hit."

"Ja, det kunde jag tro, eljes hade du väl ansett den öfningen skadlig för själeris utveckling, och då hade flickan väl ännu legat i en vagga, så att pappa och mamma på hvar sin sida fått sitta och trätta visdom i den lilla engelen."

"Du är faslig, bror, det är hädiskt."

"Att äta?77

"Hm."

"Att hä kläder?"

"Hm."

"Behöfver ingen menniska bekymra sig om det jordiska, eller tror du att pigorna inte hä en själ, utan bara din flicka och fröknarna Wolfenbiittel?"

"Det förstås, men -"

"Men nu kommer knuten; din flicka är i ett sådant stånd, att hon i intet behöfver nedsänka sig."

"Nej, det hoppas jag."

"Bror Pihl, märker du inte att det är högmodet, som förleder dig, oaktadt ditt kärleksfulla hjerta - att du indelar menniskor i en klass, som måste utveckla sina materiela förmögenheter på själens bekostnad - ty det måste dina pigor göra, då de ej hä någon ledning och det ändå måste gå - och en annan klass, som låter stoppa maten i munnen på sig för att bli englar och ej distraheras af jordiska ting. Finner du ej, bror Pihl, att just i detta ojemna sätt för utvecklingen af menniskans anlag - den förbannelse ligger, som splittrar menskligheten i två delar och gör att de ej känna hvarandra?"

"Hm.77

"Ja, bror, det är vår pligt att ej förakta något229

arbete; jag tvättar min vagn sjelf, då drängen ej har tid eller har bättre att göra; jag hugger min ved ibland för att veta hur det smakar."

"Ja, bror, ja."

"Ja du, just jag - och är jag sämre för det?"

"Ja, bror har verkligen fått en materiel riktning derigenom."

"Nå, så ligger väl deri ej något ondt. Vet du, bror Pihl, jag skulle bli rasande flat, om jag en gång kom in i himlen och sken så hvit som snö, om min dräng fick stå utanför, stackars menniska. Jag skulle liksom vara rädd att karlen skulle sticka in hufvudet och ropa: doktor Georgsson! doktor Georgsson! skall jag stå utanför, som måste arbeta med mina händer, under det att doktorn satt vid kakelugnen och gonade sig? - Hvad skulle jag svara annat än: kära Petter Olof, jag var en lat karnalje och derföre är jag hvit som nyfallen snö."

"Det der är ju rent af hädelse."

"Nej bevars; men ser du, om jag så der ensidigt och, förlåt mig, bror Pihl, af egennytta, af beräkning att mitt jag skulle intaga en hög plats genom sin ensidiga bildning, arbetade blott och bart på min förbättring, med förbiseende af att äfven jag skulle hjelpa till med de jordiska bestyren och ej kasta dem på andra - ty skötas måste de ändå - så skulle jag inte bli hvit, utan temligen grå."

"Hm, ja, men Adelaide behöfver Gudi lof inte ..."

"Hvad tackar du Gud för, bror Pihl - att hon ej behöfver - jo, hon behöfver det för att bli en riktig menniska."

"Då anser väl bror mig inte för en riktig menniska; ty jag kan verkligen icke -"

"Nej bevars, det gör jag visst inte, min bror; du är prost och kyrkoherde i statskyrkan, är en lärd man, en hederlig, beskedlig karl, men visst har du försummat att utveckla dig till en menniska i sin fullhet som menniska. Ditt bröst är ju platt som en bordskifva, dina muskler outvecklade, dina tankar så rent af från denna verlden, att du ej minnes om du ätit eller icke. Icke är allt det der rätt; tror du, att det är nödvän-230

cligt för en andligen fallfärdig menniska att hä platt bröst och smala armar?"

"Nej, men - men det är underordnadt."

"Nej, bror Pihl, deri ligger ditt fel; en sjuklig kropp ger ett sjukligt sinne, oförmågan att arbeta gör att man föraktar arbetet - ser du, det första är en orättvisa mot oss sjelfva, det andra mot mensklighetens massa; men det är ej derom vi tala, utan om att Adelaide inte får gå här som ett heligt pjåk och sitta och fundera om menniskans bestämmelse, i stället att uppfylla den. Kör hushållsjungfrun härifrån, beskedligt förstås, och låt flickan ta hand om hushållet."

"Hm, men det vill ej min hustru."

"Och du är viljelös?"

"Nej bevars, men då min hustru inte vill, så är det min pligt att ej göra henne ledsen."

"Och derföre skall barnet förderfvas? Men - nu har du fått första ingifningen."

"Hm, jaså."

"Ja, och du skall få mera, men flickan skall, så sant jag heter Georgsson. - Man måste göra med dylika förstockade lärde som med små barn, knipa dem om näsan och hälla i dem, eljes komma de med sin pneuma. - Nu gå vi in till gumman din."

Prostinnan trodde sig bättre, men doktorn mulnade allt som hon beskref sitt tillstånd.

Han föreskref några medel, men såg ej fryntlig ut. Ådelaide betraktade honom med farhåga, prosten trip-pade på golfvet, som han alltid gjorde då han blef orolig.

Doktorn dröjde ej länge hos den sjuka, som tycktes vilja slumra.

"Hur är det, bror?" frågade prosten, "hur är det?"

"Åh jo, temligen", blef svaret; "men jag vill tala vid Adelaide om hennes vård - här uppe är ju Adelaides kammare?"

Med dessa ord steg doktorn uppför trappan. "Kalla hit henne; men kom inte med, ty det är något sorn du ej kan göra vid."

Prosten lydde och vinkade ut Adelaide.

Den sjuka sof.

"Farbror Georgsson vill tala vid dig, barn. Han231

sade att det var om mammas sjukdom, men det är väl om den välsignade maten, kan jag tro."

"Ack, Gud, hvad det är ledsamt!"

"Ja, gå! gå! bara, eljes så brummar han värre."

"Du har rätt vackert och nätt på din kammare", yttrade doktorn, då flickan inträdde, "och jag ser du syr sådan der tapisserisöm."

"Se så!" tänkte Adelaide, "nu får jag höra om grytorna igen."

Men detta blef ej fallet. Farbror Georgsson satte sig i emman, lade hufvudet tillbaka mot antimakassarn och lät

ögonen en stund följa de hvita vintermolnen, som seglade på himlen. Ändtligen bröt han tystnaden.

"Adelaide, du är en god flicka, en flicka, som jag håller mycket, mer än mycket af - hade jag varit en pojke i stället för en gubbe, så skulle jag friat till dig - således kan du begripa att jag håller af dig, menar dig väl."

"Ja, farbror, det vet jag", sade Adelaide och kände att hon ville gråta, så härlig, så älskvärd föreföll henne den gode gubben.

"Vet du, Adelaide, dem Gud älskar, dem pröfvar han, så gör äfven vännen. Jag vill pröfva dig, pröfva ditt hjerta."

"Ja, pröfva hur ni vill, ni skall väl ändå ej finna --"

"Annat än godt, jag vet det; men finnes der äfven kraft, min flicka? "Deruti är frågan."

"Jag vet icke."

"Nå väl", började doktorn, "rent ut sagdt, din mor lefver ej veckan ut."

Adelaide stirrade på honom med förfäran.

Han tog flickans hand och såg henne småleende in i ögonen. "Adelaide", sade han, "se på mig; jag har mistat far och mor - allt hvad jag egt kärt i verlden -- och ändå kan jag le, ändå kan jag njuta lifvet."

"Ja."

"Ser du, Adelaide, Guds vilja få vi ej klandra, fastän det svider."

"Nej."

"Men när det svider i hjertat, då behöfs det kraft232

- och då ger oss Gud kraft, om vi ej klenmodigt lägga oss ner, utan i stället resa oss upp. Vet du, den starkaste säden lägger sig snarast för vinden, då det svaga gräset står upp. De lyckligaste, som odlingen drifvit upp på sin jordmån, brytas, under det att de fattige, som växa på heden, blott svigta, men för att åter resa sig upp. Förstår du mig?"

"Ja."

"Till din far kan jag ingenting säga; du vet hvarför - du vet hur oron öfverväldiga!' honom - men du är ung, du har kraft, och nu skall du använda den. Du behöfver den, ty snart är du din fars enda tröst och hjelp - du har ett högt mål - du lian uppnå det."

Adelaide teg, men kramade gubbens hand.

"Du får ej närnna något, ej med en min förråda din oro; men du skall tala vid din mor de få stunder hon får rediga; de bli alltmera sällsynta; du skall bereda henne, bedja med henne, men med lugn, ser du, en döende bör ej hä förvirring omkring sig. . Och då det är slut - ty hon somnar som ett barn - skall du gå in till din far och säga: din hustru är hos Gud!

- Då skall han förstå dig - detta är med hans lynne det bästa, det enda - en beredelse skulle döda äfven honom, såsom den har pinat ihjel tusende. Detta srnåskärandé med tröstens träknif i hjertat är tusen gånger smärtsammare än ett raskt snitt med den nakna sanningens stål. Du har sjelf försökt det

- var det så svårt?"

Adelaide besinnade sig ej länge, hon föll den gamle om halsen och sade: "tack! tack! att du gjorde ett raskt snitt i hjertat, det svider väl öfver. Ja, jag skall försöka."

"Jag trodde det, mitt barn, Gud välsigne dig! Trösta och gläd din mor, och hjelp din far att bära sorgen, när den kommer; icke derigenom, Adelaide, att du hjelper honom att vara rådvill och sorgsen, utan derigenom att du har kraft nog att låna äfven åt honom. Akta dig blott för tröstens träknif, detta eviga sargande utan resultat. Se så, se rask ut, min flicka! Hvad? bor der en sparf i boet der? Jag kan se det på halmstrået; sparfvar äro slarf viga perso-

ner - men, barn';, tillade han, "till våren komma svalorna åter in i boet; ser du, så gör glädjen - det är också en flyttfogel, som man ej riktigt vet om han är hos andra eller lagt sig i en is vak.n

När doktorn och Adelaide åter kommo ned, var den förre sig alldeles lik. Han var en af dessa få menniskor, som anse icke dödsstunden utan lifvets alla stunder vigtiga och den sista blott för - den sista. Adelaides utseende skulle dock för alla utom för prosten Pihl förrådt hennes själsångest, men denne hade ej sinne för det slags språk, som uttalar sig i hvarje drag af en menniskas anlete.

Hade flickan varit en bok, med tillhörande register och tryckfeisförteckning, hade prosten genast börjat forska - men nu var hon endast en menniska och alla menniskor voro lika, huru ofta än prosten stött mot deras olikheter. Georgsson behöfde dock ej mer än kasta en frågande blick på Adelaide, förr än hon återfick någon hållning och började känna sig mäktig öfver sitt öde.

Jungfrun hade riktigt nog middagen färdig och doktorn åt ensam, under det att prosten gick fram och åter för att hålla sällskap, ty man åt ej der i huset förr än klockan tolf, ett eller tu, tiden hade aldrig blifvit bestämd, men så der framåt dagen skulle det vara; "ty pappa skulle läsa sitt pensum", hade alltid prostinnan sagt, då maten hade kallnat och matbudet ej blifvit åtlydt.

"Se så, nu är jag färdig", yttrade gubben Georgsson och rustade sig att resa. "Kom hit, Adelaide, min flicka, och hjelp på mig resskärpet, se så, öfver nacken! det var bra. Jag begriper inte syster min att hon skulle göra det så odrägligt långt, det är en riktig boa constrictor af ullgarn, och så skiftande se'n - är det inte granna fransar i ändarne kanske? Se så, tack! Hör på, Adelaide - jag kommer igen - och då, barn, låt mig se att du inte burit dig dumt åt; någon skulle ändå veta det. Se så - adjö med er!" ropade han högt, skyndade ut och satt snart i "gräs-hoppan."

"Det är synd om flickstackaren", mumlade han för sig sjelf; "men det är en nödvändig kur mot deraspjåk. Om detta fått fortfara, så hade hon blifvit en stackars menniska, som andra måst leda hela lifvet igenom, ett barn, som slagit sönder sig om händelsevis man glömt att knyta fast fallvalken."

-

Dödsfall och begrafning.

Prostinnans tillstånd blef, som doktorn förutspått, sämre. Adelaïde var hela dagen inne hos henne, lyssnade till hvarje suck, hvarje ord från hennes bleka läppar, hvarje blick från den sjukas glanslösa ögon. Men hon sade intet om hvad hon visste; hon blott var, om möjligt, ännu mera öm om den sjuka och till den grad, att hon till och med besvärade henne. Emellertid vakade hon beständigt vid hennes säng. Den sjuka märkte sjelf att det ej länge kunde uppehållas på detta sätt.

"Säg mig, Adelaïde, säg mig uppriktigt, hvad sade doktorn?"

Då började flickan att gråta.

"Sade han att jag skulle dö?"

"Ja", hviskade Adelaïde.

"Det var snällt af dig att du ej sagt något, dödstanken bör upprinna af sig sjelf", sade den goda modern.

"Doktorn förbjöd mig."

"Deri gjorde han rätt; det skulle endast oroat mig att en menniska måste säga mig: beställ om ditt hus, ty du måste dö! -- Pappa vet väl intet?"

"Nej."

"Det är väl, det blir tids nog för honom när det är slut, eljes skulle han pina sig med möjligheter om mitt tillfrisknande -- nu slipper han den smärtan."

Adelaïde fortfor att gråta, ty det var ett behof att få bryta ut och ge luft åt den stumma smärta, som Georgsson lagt på hennes själ.

Men hon kom ihåg hans ord, att man ej skall oroa den döende med klagan, utan hjelpa henne att pjåk. Om detta fått fortfara, så hade hon blifvit en stackars menniska, som andra måst leda hela lifvet igenom, ett barn, som slagit sönder sig om händelsevis man glömt att knyta fast fallvalken."

-

Dödsfall och begrafning.

Prostinnans tillstånd blef, som doktorn förutspått, sämre. Adelaïde var hela dagen inne hos henne, lyssnade till hvarje suck, hvarje ord från hennes bleka läppar, hvarje blick från den sjukas glanslösa ögon. Men hon sade intet om hvad hon visste; hon blott var, om möjligt, ännu mera öm om den sjuka och till den grad, att hon till och med besvärade henne. Emellertid vakade hon beständigt vid hennes säng. Den sjuka märkte sjelf att det ej länge kunde uppehållas på detta sätt.

"Säg mig, Adelaïde, säg mig uppriktigt, hvad sade doktorn?"

Då började flickan att gråta.

"Sade han att jag skulle dö?"

"Ja", hviskade Adelaïde.

"Det var snällt af dig att du ej sagt något, dödstanken bör upprinna af sig sjelf", sade den goda modern.

"Doktorn förbjöd mig."

"Deri gjorde han rätt; det skulle endast oroat mig att en menniska måste säga mig: beställ om ditt hus, ty du måste dö! -- Pappa vet väl intet?"

"Nej."

"Det är väl, det blir tids nog för honom när det är slut, eljes skulle han pina sig med möjligheter om mitt tillfrisknande -- nu slipper han den smärtan."

Adelaïde fortfor att gråta, ty det var ett behof att få bryta ut och ge luft åt den stumma smärta, som Georgsson lagt på hennes själ.

Men hon kom ihåg hans ord, att man ej skall oroa den döende med klagan, utan hjelpa henne attfinna ljus och tröst. Hon framtog derföre prostinnans käraste andaktsböcker.

"Läs, barn!" sade den sjuka.

Och Adelaïde läste, länge, länge. Ändtligen tröttnade hon och ville hvila; modren tycktes sofva.

Flickan nalkades sängen, der låg den goda modren med händerna knäpta ofvanpå täcket, halfslutna ögon och leende mun. -- Hvad hon velat, är det Gud dömmer, *huru* hon förstått sitt jordiska kall, dömmer han icke; det är viljan, ej förståndet, som kommer till doms derofvan.

Adelaïde stod länge framför liket och betraktade de stelnade dragen med en blandning af barnslig smärta och barnslig fröjd; en varm bön utan ord darrade genom hennes hjerta.

"Nu kommer det svåraste", tänkte hon och gick in till fadren. Denne stod som vanligt vid sin läspulpet och arbetade med sina böcker, ur hvilka han gjorde utdrag, hvaraf han egde ofantliga luntor redan.

"Pappa!" sade Adelaïde med ett häftigt bemödande att synas lugn, så att hvarje fiber i hennes ansigte darrade af det våld, med hvilket hon tvingade sig. "Pappa! din hustru har gått till Gud."

"Hvad? hvad?" frågade prosten, som på en gång rycktes från sina förra tankar och ej genast fick de öfriga i ordning.

"Hon är död, pappa; kom och se att hon ler ännu i döden."

"Fins ingen hjelp, Adelaïde, ingen hjelp?" frågade han och började efter sin vana att springa fram och åter på golfvet. "Fins ingen hjelp?"

"Nej, min far -- ingen hjelp -- intet."

Prosten stannade då plötsligen, slog begge händerna för ögonen, liksom för att ostörd af ljuset kunna tänka lugnare. Ändtligen tog han händerna åter bort och sade med en resignation, som Adelaïde väntat: "Herren gaf och Herren tog, välsignadt vare Herrans namn."

Så länge hade Adelaïde endast lefvat i en enda tanke -- "huru skall det gå med pappa" -- men nu, när hon såg att Georgssons förutsägelse slog in, kände hon sig ej längre bunden af sitt löfte. Hon föll ifadrens famn och grät tyst vid hans bröst. Hon tänkte egentligen ej på något, utan blott kände en förskräcklig tyngd ligga på själen.

När hon åter sansade sig, satt hon bredvid fadren på soffan och denne strök de nedfallna lockarne ur hennes panna och sade: "se så, barn, tacka och lofva -- Herren gaf och Herren tog, välsignadt vare Herrans namn!"

Och det var lugnt och stilla i sorgehuset.

-

"Åh, Herre Gud, hvad det var ledsamt!" yttrade majorskan Wolfenbüttel, kastande sina spräckliga ögon kring rummet, för att se om någon stol skulle befinnas illa öfverklädd med de hvita damastservetterna. "Herre Gud! jag beklagar sorgen, lilla Adelaïde -- det var en stor förlust för dig, lilla Adelaïde, en oersättlig förlust."

Adelaïde, klädd i det svarta flanellet och med punjetter och sorgkrage, var skönare i sin sorg än hon någonsin varit i glädjens dagar. Det var liksom ett helgonskimmer strålat ur hennes ögon; hon skulle varit eri passande förebild för en konstnär, som velat framställa en bild af bönen.

"Jag kondolerar!" sade patronessan Silfvergren.

Ungefär ett lika sorts deltagande fick prosten, som deruti var sig olik, att häri verkligen hade sina tankar samlade. Den ende, som med verklig värma tryckte hans hand, var brukspatron Silfvergren, som med ett par tårar i sina runda ögon sade: "jag beklagar dig, bror Pihl -- jag -- jag vet hvad det vill säga att mista en god hustru. Jag glömmer aldrig salig Sara."

Det är en faslig evighet för de sörjande fruntimmerna den tid processionen är borta. Adelaïde kände dubbelt denna tyngd på hjertat; men desto mera sysselsatta voro de öfriga damerna med tal och hemliga anmärkningar, isynnerhet öfver Adelaïdes sorgkrage, som efter deras förmenande ej hade nog långa snibbar, hvilket visade en synnerlig vanvördnad för den aflidna modren.

"En sådan krage kan man bara nyttja i half sorg",hviskade majorskan till sin dotter Enochina, "också efter flickan bara är ett upptaget barn, så --"

"Så behöfs det inte mera", inföll patronessan; "sålunda röjer sig själarnes sympati."

I kyrkan, der komministern jordfäste prostinnans stoft, var ingen så häftigt rörd som brukspatron Silfvergren. Han låg ner i bänken och grät så att han skakades -- och då processionen återvände, smög han sig bort till salig Saras graf, skrapade undan snön och tog en blomma på grafven. Att det var en tistel, var en ödets skickelse; men patronen föresatte sig att till sommarn låta sätta en sten öfver salig Sara, hvilken han aldrig älskat så mycket som nu.

"Bror tar sin förlust", sade majoren till prosten, "sin förlust med kristlig undergifvenhet; ja, så är det, det är Guds vilja. Hvar har bror köpt det här rhenska -- hos Simon?"

"Ja, han skickade hit några buteljer."

"Hm, det kunde jag tro, ty sådant har han inte vanligtvis. Ja, det var väl att salig hustru din slapp ifrån denna verlden utan alltior stora plågor -- hm, det är delikat, tackar ödmjukast, inte skall jag dricka mera -- Gud gaf

henne en salig död -- jungfru, jag glömde sockret -- du bör tacka Gud, bror Pihl."

"Och så vacker konfekt, verkligen små mästerstycken", yttrade majorskan, som transporterat en hel hop ner i sin pirat. "Är det den nya sockerbagaren, som bor i hörnet midt emot bleckslagare Kindvall? Det är allt en skicklig karl, ty det vet jag att de hos hofmarskalken på Rysslanda hade en krokan, som var två alnar hög, den hade han gjort -- och der stod Cupido med alla sina små spektakel uppe på toppen och stora blomguirlander rundt omkring, och så stod trohetens altare inuti af rödt gelé, så att troheten riktigt stod och vacklade, när de satte fram krokanen. Det är en mycket skicklig karl -- och gentil se'n -- han brukar brändt hår."

Patronen åter var tyst; man hörde ej ett ord om medborgares förtroende, utan han stod vid fönstret och skref *S* i imman, hvilken rann ner i tårar så snart han skrifvit.

-"Åh ja, det gick an", yttrade majorskan, när de foro hem, "det gick an, den der jungfrun har satt skick i huset. Begrafningen var rätt hederlig, men det mesta hade de väl fått till skänks af gamle Simon. Underligt att han inte var ute eller", tillade hon med ett försmädligt löje, "att inte den der öfversten -- hvad heter han nu igen?"

"Du Bourny, söta mamma", upplyste Enochina genast. "Ack, Herre Gud, lilla Adelaïde korresponderar med hans dotter, fröken du Bourny!"

"Fröken? Är hon introducerad på svenska riddarhuset?"

"Nej, det tror jag knapt."

"Åh, då kan hon få heta mamsell -- ja, det blef fasligt sött för den vältningens skull -- och den blinde herr Herrman se'n."

"Som for ut, ja, det var bra synd örn honom."

"Ja, så straffar Gud föräldrarnes öfvermod på barnen allt intill tredje och fjerde led."

"Hm", vände majoren sig om. "Mor, du bör inte tala så", sade han, blinkande åt drängens sida.

"Ja, vi hä inte värre sagt, än att vi gerna kunde säga det midt på torget, söta Wolfenbüttel."

-

I nära en vecka hade majorens mjukt kaffebröd af gästkringlorna från prostinnans begrafning. I tre dagar talade man om Adelaïdes sorgkrage -- i en om kistan och att der var vackra plåtar med gröna löf omkring -- och så var hela saken glömd; den gamla vännen och grannen sof lugnt på kyrkogården -- men der hemma vakade minnet och sorgen.

-

Nya seder.

Det hade ej dröjt mer än knapt åtta dagar efter begrafningen, då åter doktor Georgssons lilla vagn kom till prestgården och gubben steg ur. Nästan yr "Åh ja, det gick an", yttrade majorskan, när de foro hem, "det gick an, den der jungfrun har satt skick i huset. Begrafningen var rätt hederlig, men det mesta hade de väl fått till skänks af gamle Simon. Underligt att han inte var ute eller", tillade hon med ett försmädligt löje, "att inte den der öfversten -- hvad heter han nu igen?"

"Du Bourny, söta mamma", upplyste Enochina genast. "Ack, Herre Gud, lilla Adelaïde korresponderar med hans dotter, fröken du Bourny!"

"Fröken? Är hon introducerad på svenska riddarhuset?"

"Nej, det tror jag knapt."

"Åh, då kan hon få heta mamsell -- ja, det blef fasligt sött för den vältningens skull -- och den blinde herr Herrman se'n."

"Som for ut, ja, det var bra synd örn honom."

"Ja, så straffar Gud föräldrarnes öfvermod på barnen allt intill tredje och fjerde led."

"Hm", vände majoren sig om. "Mor, du bör inte tala så", sade han, blinkande åt drängens sida.

"Ja, vi hä inte värre sagt, än att vi gerna kunde säga det midt på torget, söta Wolfenbüttel."

-

I nära en vecka hade majorens mjukt kaffebröd af gästkringlorna från prostinnans begrafning. I tre dagar talade man om Adelaïdes sorgkrage -- i en om kistan och att der var vackra plåtar med gröna löf omkring -- och så var hela saken glömd; den gamla vännen och grannen sof lugnt på kyrkogården -- men der hemma vakade minnet och sorgen.

-

Nya seder.

Det hade ej dröjt mer än knapt åtta dagar efter begrafningen, då åter doktor Georgssons lilla vagn kom till prestgården och gubben steg ur. Nästan yraf glädje sprang Adelaïde ut emot honom, ty han var ändå hennes enda tröstare under sorgens tid. Den stackars flickan var blek och hade ett nästan sjukligt utseende; ty hon sörjde innerligt sin goda mor och hade dessutom det svåra uppdraget att åter bringa sin far in i den vanliga takten.

Han hade nu hela tiden ej sett på sina böcker, det var ett elakt tecken; men Adelaïde hade på senare dagarne ändå nödgat honom att röra dem, emedan hon frågat honom om så mycket, att han ej vågade sjelf fälla något omdöme, om han ej först hade sett efter hvad han skulle säga. Detta var för flickan dock en roll, som hon högst ogerna spelade -- hon hade så gerna velat klaga med honom och beständigt klaga, om ej detta endast hade förvärrat hennes fars tillstånd. Emellertid tog smärtan och ensamhetskänslan ut sin rätt, då hon satt på sin lilla kammare, der hon ej hade annat än sina böcker och sin sömnad att sysselsätta sig med.

"God dag, kära Adelaïde, god dag, barn! du ser rask och duktig ut", yttrade gubben Georgsson tvärtemot verkliga förhållandet; men han visste att det ibland hjelper att säga att en person ser rask ut, så blir han raskare. "Hur är det med pappa?"

"Jo, Gud ske lof."

"Jaså, ja det var rätt, barn -- för det har han dig att tacka. Se så! nu skall du vackert gå upp på din kammare. Jag blir här i flere dagar, ser du -- jag har tagit mig permission och bedt en af kamraterna derinne sköta min praktik."

"Blir farbror här?"

"Ja; är det inte bra?"

"Jo, ack jo! Tack, gode farbror!"

"Se så, barn, inte att tacka för."

Doktorn steg in till sin vän, som liksom blott i tankarne stod framför sin stora bokhylla och läste på titlarne.

"Hm -- välkommen, bror Georgsson! Ja, ser du -- min --"

"Ja, jag vet, kära du; hon är hos Gud och har bättre än vi, ser du -- det är något som vi ej skola tala om; det tycker ej hon om i sin himmel. Hm --hör på, bror, min syster skall resa bort på några dagar och jag är i ett rasande beråd om en som kunde sköta hushållet", började doktorn, makligt sträckande sig i soffhörnet.

"Jaså."

"Vi öfverlade hit och dit, men slutligen så föll jag på den idén, att brors jungfru gerna kunde fara in på en åtta dar."

"Min hushållerska?'7

"Ja, vill du ej göra mig den tjensten?"

"Jo, det är klart -- ja -- hm "

"Tack, bror Pihl, jag skall tala vid menniskan."

Prosten fick ej saken riktigt klar, men så mycket fann han, att han ej gerna kunde neka doktor Georgsson en så obetydlig tjenst.

Doktorn talade om annat och gick slutligen ut i köket till jungfrun. Huru han negotierade veta vi ej, men en timma derefter kom hon in till prosten med tårar i ögonen och tackade honom för den korta tiden. Prosten Pihl såg på henne, men tyckte att ingenting underligt låg deri att hon grät -- det var vanligt de sista veckorna.

Emellertid satt gubben Georgsson på Adelaïdes rum och språkade. Nu kom jungfrun dit för att taga afsked.

"Hvad?" sade Adelaïde, "skall du flytta?"

"Åh nej -- det är bara syster min, som skall bort några dagar", sade Georgsson.

"Ja, det blir blott för några dagar, men jag skulle ändå ta afsked."

"Men -- men", började Adelaïde; "men --"

"Lycka till god resa, jungfru Märtha", afbröt doktorn; "helsa syster att jag blir här minst i åtta dagar, och då skjutsar prosten hem mig."

Några ögonblick derefter rullade "gräshoppan" sin väg och jungfrun också.

"Men, farbror", återtog Adelaïde bleknande, "men ..."

"Hvad då, barn?" frågade doktorn vänligt, med ett drag af löje kring munnen.

Adelaïde rodnade, men kunde ej låta bli att småle, då hon sade: "men, farbror, huru skola vi få mat?""Mat? åh, på en prestgård finnes alltid något att äta."

"Men -- ja, jag förstår nog farbrors mening, det var inte beskedligt af farbror."

"Jaså."

"Om farbror skaffat mig detta bryderi en annan gång, men så nyss sedan mamma dött."

"Jaså."

"Jag behöfde väl någon undervisning."

"Vet du platt intet, barn, intet?"

"Nej, mamma ville aldrig att jag skulle gå i köket, och ingen lust hade jag."

"Då lär väl bror Pihl och jag få lefva på förknappning då."

"Men, goda farbror, säg mig, hur skall jag bära mig åt? Pigan kan inte annat än koka potatis och gröt -- hon har flyttat i höst och har aldrig tjenat som kökspiga förut -- jag är alldeles hjelplös."

"Hm, vet du hvad, Adelaïde, vi skola vara beskedliga mot pappa."

"Ja, med pappa det går väl an."

"Jaså, jag är värre, jag. Hör på, lilla Adelaïde, min flicka, kom ihåg en regel, som är god att minnas."

"Ja."

"Gör dig aldrig besvär för främmande, men ha alltid så, att du kan ta emot främmande utan att behöfva blygas. Det är en gyllene regel."

"Ja, men nu måste jag, ty, goda farbror, jag begriper ej det minsta."

"Hör på, barn, kan du laga till kall mjölk?"

"Ja."

"Kan du koka gröt?"

"Åh ja, konsten är väl ej så stor."

"Nå, så gif oss gröt och mjölk i qväll; men sitt inte längre och gör betraktelser, utan gå vackert ner i köket, knyt ett köksförkläde för dig och vispa sjelf gröten, ser du."

"Farbror! farbror! detta går aldrig väl", sade Adelaïde småleende, ty det föreföll henne sjelf komiskt.

Efter denna explikation begaf doktorn sig in till bror Pihl och kom så in i dispyter med den beskedliga mannen, att han glömde hushållerska, sin förlustoch allt och drog fram ett helt limeregemente med böcker för att bevisa, att bror Georgsson talade idel orimligheter.

"Men om jag säger dig, att ni filosofer alltid kommit tio, tjugo år efter och bevisat att det har sin riktighet, som folket vetat eller åtminstone känt förut, så är det sant, bror Pihl. Tror du att allt ert lärda kram hjelper menskligheten uppför en enda smula?"

"Ja, det tror jag. Hade vi ej haft de gamla syste-merna att bygga på, så --"

"Och så inte en fattig stackare hittat på att trycka böcker, så hade du ingenting vetat och filosofernas visdom hade varit en ropandes röst i öknen."

"Hm -- men så mycket är säkert, att det är den stigande humaniteten, som till exempel -- till exempel -- att det är genom de af tänkaren utbreddabegreppen, som till exempel -- exempel krigen blifvit mindre barbariska."

"Nej, bror, det är en blandning af svafvel, kol och salpeter, som kallas krutet, hvilket gjorde det storverket; ty så länge ännu man emot man, öga mot öga, mördade den så kallade fienden, förslog ej sjelfva bannstrålen att utrota sjelfhärnden och det råa mördandet -- men man fick ett medel, som mördade lättare och säkrare, och af *beqvämlighet* blef man meriskligare och *måste* göra kriget till en vetenskap i stället för ett utbrott af den djuriska ilskan. Det är klart att de verldsvise ingenting annat dervid gjort än sagt amen."

"Hm, du är verkligen så orimlig, bror Georgsson, att det ej lönar mödan att tala med dig i så vigtiga ämnen; men kan du neka att det icke är bildningen -- om du så vill, de lärde, som nu arbeta för att förbättra de fattigare klassernas tillstånd; kan du neka att de gått rätt långt, och --"

"Fått stattorpare i stället för jordtorpare och hamnbusar i stället för arbetare -- jo, så långt hä de fått det."

"Hm -- är det inte bättre nu än förr, just genom detts arbete till folkets förmån?"

"Kära bror Pihl, det är ju något som de lärde sjelfva erkänna, att det blir allt värre och värre, och243

de skrika sig hesa utan verkan. Nej, bror, att de bildade inse att en olycka finnes, att mången from munk i medeltiden bad Gud att ej ädlingarne skulle fara fram som stråtröfvare, och att många kloka och hederliga karlar funderade ut botemedel derför, till exempel det att uppfostra folket till fromhet och dygd....."

"Ja, der ser du."

77Och att kyrkan, så långt den kunde, ville, nämligen dä ej presterskapets eget intresse fordrade det, förebygga mördandet och stråtröfveriet - allt det der är säkert."

"Ja, der ser du."

"Men, bror Pihl, der blef ingenting af förr än krutet gaf äfven den icke vapenskicklige medborgaren ett medel att sätta eri kula i pannan på våldsverkaren, innan han harm draga sitt vigda svärd. Då vågade köpmännen gadda sig tillsamman och skaffa sig mu-skedimder och kärrebyssor, och så tog det en ända."

"Hm, ja det tror jag, bror tar en bisak som hufvudsak."

"Ja, det är så min vana att anse det verkande medlet som hufvudsak, men hafresoppan som bisak, fastän kanske det förra är ett litet pulver och den senare en half kanna. - Det är så, bror Pihl, att ej hela skeppslaster löst prat och

lärda funderingar öfver ett missbruk hjelper det allra minsta förr än verlden genorn en eller annan, för de lärde alldeles icke anad, upptäckt eller händelse helt simpelt icke är mera i stånd att fortfara med missbruket.

"Om tusen sinom tusen i tal och skrift önskat och velat upplysningens spridande och kyrkofurstarnes förminskade makt - och säkert funnos de: man försökte med goda ord, svärd och list att slå sig fri från Roms tryckande välde; men det gick inte förr än man kunde trycka böcker och dä tog det slut af sig sjelf.

"Sedan kommo sådana som du och sade: Roms välde, så tryckande för menskligheten, måste falla för upplysningen - men det var en fattig mekamkus och icke de, som gjort upplysningen så mäktig."

"Ja, vore det vardt, lönade det mödan, så kunde jag framdraga exempel på -"244

"På hvad?"

"Att det der är osant, men - du tror således att den arbetande klassen ej vinner på att man arbetar påo dess väl."

"Åh nej, inte stort annat än att den får veta att den mår illa."

"Då finnes ingen hjelp?"

"Jo visst, men ej i teorierna, icke ens i de institutioner, man kan tvinga sig till och som alltid ettdera kränkas från ena sidan eller missbrukas från den andra - allt det der är öfnirigslekar, ser du, bror."

"Jaså, du tror således ej på något bättre?"

"Jo, vid Gud, det gör jag."

"Jaså, nå det var då väl."

"Ser du, bror Pihl, all instängning inom ett trångt rum eller en trång tid förslåfvar menniskan. Öfverallt, der intelligensen kan trycka ner råheten, så sker det först af nödtvång, för att försvara sig sjelf, och sedan af beräkning på de andras krafter. Den sanna, högre intelligensen, hvilken växer på kärlekens grund, som är af Gudi, gör det icke; men halfintelli-gensen, det sken, som stannar qvar på en massa menniskor, liksom solljuset, hvilket uppsupes af en bononisk sten, denna halfinlelligens går det jordiskas ärenden och vet ej af sin högre bestämmelse. Den skiner sjelf utan att lysa någon annan. Och detta är intelligensens massor, som stå gent emot den andre."

"Och hjelpen?"

"Hjelpen tyckes komma att ligga deri, att jordens afstånd förkortas. Om en jernväg går emellan Jemtland och Skåne, kan ingen erbjuda en arbetare i Jemtland sex skilling om dagen, då han får trettiotvå i Skåne; ty då reser han dit - det är klart. Om sådana nät spinnas öfver hela Europa och, som är klart, transportkostnaden beständigt faller genom täflande föreningsvägar, sä blir ju följden att arbetaren, den simple arbetaren, som vi anse bero ensamt på oss, om vi behöfva honom eller icke, kommer i den ställningen, att vi bero lika mycket af honom.

"Det blir då ingen uträkning för den fattige att uppfostra sina barn för fattighuset; verlden är stor, och då den öppnar sig för folken och de ej äro arre-245

sterade på den punkt der de föddes, då först blir förtrycket slut - icke, bror Pihl! derföre att bibliotekerna äro fulla af lärda skrifter i detta ämne, dessa har verlden läst, skrattat ut, förkättrat och glömt - utan derföre att det är omöjligt att längre hålla i."

"Hm."

"Missbruken sluta aldrig förr än de bli omöjliga."

" Ja, det säger bror, rnen..."

"Men du har exempel derpå i ditt eget hus. Har Adelaide fått lära sig hvad en qvinna bör, sköta sitt hushåll? Har jag inte teoretiserat med dig ett helt år? Har det hulpit?"

"Hm - ja dermed har det väl god tid, hin, dessutom ..."

"Så vill du disputera, det vet jag; men nu är husjungfrun borta och Adelaide..."

"Adelaide - hvad säger bror?"

"Hon kokar sjelf gröten i qväll."

"Och det kom jag ej att tänka på; hur skall det gå? Det är ju alldeles omöjligt - stackars min Adelaide -- hur skall det gå?"

"Jo5 det går galant, skall du se; men hade du inte i hastigheten lånt bort din jungfru, så hade du sett så många svårigheter, att Adelaide inte lärt sig koka gröt i hela sin lefnad, om nämligen Gud låtit dig lefva. Du skulle, om någon sådan lärdom skulle blifvit af, haft henne till en kokfru; ty bevars, de teo-retiserande herrarne vilja aldrig göra något till hälften, utan allt skall bli så fullkomligt, att det ej blir någonting alls, utan stannar vid pratet."

"Hm, stackars Adelaide!"

"Ja, det är visst ömkligt; kom, skola vi se huru hon lider."

De begge herrarne begåfvo sig till köket. Prosten stannade pä tröskeln, betagen af förundran.

Adelaide, rödblommig som en ros, höll på att baka plättar, ty det hade hon en gång varit med om - och plättar och gröt och mjölk till qvällen kunde väl gå an, äfven på en prestgård.

"Det går ju galant, Adelaide", sade doktorn; "låt se -- åh, du är ju en hel hushållerska."

"Kära farbror, det är ändå bra elakt af farbror."246

"Det var rätt bra plättar", yttrade doktorn tran-kilt och stoppade en i munnen; "men du brassar, tror jag, med för mycket smör, barn."

"Vill farbror inte ta ett par varma plättar till, de äro bäst när de komma ur pannan", sade Adelaide, som fann sig smickrad af att farbror med så god smak åt den första.'

"Åh jo, barn, gif mig blott en gaffel."

"Men hur går det, stackars Adelaide? Herre Gud, det är jag skuld till", suckade prosten, "stackars -"

"Åh, stackra inte mig, pappa; detta är rätt roligt - men", tillade hon saktare, "farbror var ändå bra elak."

"Som tycker om din anrättning?"

"Ja, men ser farbror - nu önskar jag bara att gröten blir bra, men dermed är..."

"Din lärdom slut - ja, det är väl möjligt."

"Ja ja, farbror får sjelf lida."

"Ja, det gör jag gerna; mången har gjort sig till martyr för mindre vigtiga saker."

Supén blef förträfflig och för första gången i sin lefnad hade Adelaide glädje utaf andras aptit.

"Nu skall jag säga dig, Ådelaide, att klockan sju på slaget vill jag hä mitt kaffe och klockan ett på slaget vill jag hä middag - och det vill bror Pihl också, eller hur?"

"Det är, om jag ej misstar mig, den vanliga tiden, då salig mamma -"

"Men nu", återtog doktorn, "blir det fråga om maten tills i morgon. Jag tror - hvad har du der-ute, Ådelaide?"

"Jo, oxkött."

"Jaså, ja, då kan du laga kallops till i morgon middag."

"Kallops, hm", yttrade prosten, "jag vet inte om salig mamma..."

"Det är detsamma, det är en god rätt. Syster der hemma lagar präktig kallops. - Vi skola hä kallops således, om inte Adelaide hittar på något annat."

"Ja, jag vet verkligen icke hur det skall gå till", invände flickan småskrattande, fastän hon rodnade.247

"Har du inte en kokbok i ditt bibliotek, bror Pihl?"

"Jag vet inte så noga", blef prostens svar. Men i detsamma tog han ena ljuset och gick in i sin kammare.

"Bästa farbror, hur skall detta ändå gå?" frågade Ådelaide.

"Bra, barn. Vet du, det är din pligt att lära dig detta; din far är fattig, han har ej råd att hä hushållerska och en mamsell, som klär sig och är romantisk."

Adelaide slog ner ögonen, men fann att farbror Georgsson hade rätt.

"Är ni ond på mig, farbror?" frågade hon med bruten röst. "Är ni ond på mig för min okunnighet?"

"Nej, barn, vid Gud nej - men väl om du icke vill vara din far till lättnad och gagn och på samma gång sjelf bli en duglig menniska."

"Jo, farbror, visst vill jag, men det blir inte kal-löps med bara viljan."

"Så experimentera då; vi skola försöka att få i oss experimentema, om de ej äro alltför sega", sade doktorn skrattande.

"Ganska riktigt - jag har en bok, som heter Hjelpreda i Hushållningen för unga Fruentimber - tryckt i Stockholm hos Grefmg 1755", yttrade prosten, som nu inkom, läsande på ett titelblad.

"Det var ingen dufunge", sade doktorn; "men det fans ätande menniskor 1755 likasåväl som nu. Se efter kallops."

Prosten läste på registret: "Kalföron", hm hm, "Kalkonungar att sköta" - hm, "Kallops" pagina 77."

"Nå, låt höra!"

"Kallops", började prosten. "Skär oxköttet uti tunna skifvor, både fett och magert, och bulta dem mycket väl, smörj en liten jern -"

"Ack, pappa! det der skall jag nog läsa sjelf; gif mig boken, söta pappa."

71 Det är fasligt hvad det är många slags rätter till här i verlden, det är ett fasligt öfverflöd."

"Ja, deri har du rätt, bror Pihl. - Men tack, lilla Adelaide för maten; vi skola tacka värdinnan. Har du sett om min kammare, lilla Adelaide?"248

"Ja, farbror, der är varmt och godt."

"Och du har låtit lakanen hänga, innan de lades i sängen?"

"Ja, det har jag nog tänkt på."

"Kors, du är ju en omtänksam menniska, min flicka - du blir nog bra med tiden."

Andra förmiddagen var verkligen bekymmersam. Väl hade farbror fått kaffe på slaget sju, ty dertill hade Adelaide lagt märke, men huru allt skulle vara färdigt till på slaget ett, gick öfver hennes förstånd. Hon påskyndade operationerna, ty visaren på salsklockan skred framåt; men det hade sina svårigheter att få rätten i ordning. Emellanåt kom farbror ut i köket och småskrattade, då han såg den rödblossande flickan arbeta i sitt anletes svett.

"Nu måtte det väl vara nog bultadt, farbror?" frågade Ådelaide.

"Ja, det ser så ut, ty det der kunde man nyttja till durkslag."

"Kanske det är för mycket bultadt, då duger det inte, farbror?"

"Jo visst duger det, men om jag ej misstar mig, så går inte syster så förtvifladt på der hemma."

"Ja, det får gå sorn det kan, det kan ej gå värre än illa."

"Nej, deri har du rätt."

"Gå in litet, farbror."

"Ja gerna, ty jag begriper inte saken."

"Är nu grytan i ordning, Stina?"

"Ja vars, mamsell."

"Det värsta blir att få såsen "lagom lång", som der står - "lagom lång?" - lagom är ett olyckligt ord", mumlade Adelaide.

"Jaså, säger farbror att vi skola lägga mjöl i?" sade Adelaide till Georgsson, som åter gjorde ett slag i köket och hörde hennes bekymmer.

"Ja, åh ja, det kan väl gå för sig - så blir han en smula sirnmigare - jag vet inte hur syster der hemma lagar till den."249

"Det är ju rätt godt - hvad heter det nu igen?" yttrade prosten vid bordet.

"Kallops, söta pappa."

"Hör på, Adelaide, jag är rädd att vi gjorde såsen en smula för lång med det der mjölet", anmärkte doktorn.

"Ja, det är allt möjligt, det skall inte bli så i morgon."

"I morgon? Tror du jag äter kallops hvar dag; nej, min flicka, det skall hittas på något annat."

"Men vi hä så mycket kallops att - "

"Det är fel af dig; du skall aldrig ta till hvarken för mycket eller för litet, det måste du lära dig att förstå/

"Men det är ju ganska bra - och mört se'n, det är ganska bra, Adelaide", inföll prosten; "du är en mycket snäll flicka, och om åtta dar så kommer jungfru Märtha igen."

Doktorn yttrade icke en enda reflektion, fastän Adelaide väntat det.

"Nå, bror Pihl, hur mycket mjölk beräknar du att hä för dagen?"

"Mjölk? Jo, vi hä Gudi lof tillräckligt."

"Adelaide vet väl det?"

Flickan rodnade starkt och slog ner de vackra ögonen.

"Jaså, åh det får du nog veta i morgon."

"Han är då faslig", tänkte Adelaide, "nu vill han hä mig till ladugårdspiga också."

"Någon notis om ladugården måste den som hushållar hä", fortfor doktorn, "eljes så kan man dra henne vid näsan hur som helst."

Adelaide teg, ty hon höll på att bli ond på den välsignade rikshushållaren.

"Tack, Adelaide", sade han slutligen; "arbeta och gå på oförskräckt, det går ju bra - läs du gamla Wargan, hon lär dig en hel hop, som ej står i Sturms betraktelser öfver naturen."

Under oupphörlig uppmärksamhet och oupphörligt arbete fortgingo åtta dagar. Adelaide hade öfvervun-250

nit sin första räddhåga, detta modfällande "det är omöjligt", som tillbakahåller så många att lära hvad de böra.

Doktorn gick alltmera sällan i köket; de tre sista dagarne af de åtta alldeles icke, och ändå måste Adelaide hä nya rätter på bordet. Hon valde naturligtvis de enklaste och fick ofta nog en anmärkning af doktorn, som visst ej var någon gourmand, men ansträngde sig för att komma ihåg hur det var der hemma, ty "syster" var ett mönster af ordentlighet och skicklighet i hushållet.

Han hade ej frågat ett ord om ladugården, men han hade sett att Adelaide följt vinken och ganska säkert skulle kunna sin lexa, om han frågade.

Men då åtta dagar väl gått, kom häri åter ut i köket en morgon och gick in i skafferiet. Nu hade Adelaide i åtta dagar begagnat det och han väntade att få se allt huller om buller - men så var det dock ej; allt var i prydlig ordning - så prydligt, så snyggt och nätt som det kunde vara i ett skafferi. Georgssori stod länge och såg sig omkring, drog ut några lådor i kryddskåpet, lyftade på några lock, och Adelaide stod darrande att hon gjort något, som deri gamle ej tyckte om; men gubben vände sig om, såg flickan småleende in i ögonen och kysste henne på pannan, utan att säga ett ord.

"Du har en skatt i den flickan, bror Pihl", sade han till sin vän, "du har der en qvinna, som kan bli ditt stöd och din hjelp - ja, det har du. Gud välsigne det barnet, så rar hon är."

Så glad, så hjertligt glad hade Adelaide ej känt sig på många år, som då gubben gått och hon för första gången stod som erkänd drottning i sitt lilla rike.

"Pappa skall ej behöfva hushållerska, den lönen skall häri spara in - och jag, som aldrig vetat att pappa är fattig", tillade hon begrundande. "Ack om jag vetat det, hiiru ofta hade jag ej låtit bli att bedja om än ett än ett annat."

Nu först fick hon riktig kraft att sköta sitt nya kall, sjelfförtroendet till egna krafter hade vaknat. Sorgen hade hon burit utan att svigta - hushållsbe-251

styren hade hon med ovan hand och utan lust, rent af tvingad, öfvertagit; ensam var hon - men det gick ändå.

Fjorton dagar hade förlupit, då ändtligen Georgs-son skulle resa.

Han gick upp till Ådelaide, som för några ögonblick hade sprungit upp på sin kammare för att städa sig till frukosten, som nu skulle in.

Doktorn satte sig i emman, blickade som förut på molnen - han smålog.

"Bästa farbror, ni reser - och -~"

"Och du vill nu att jag skall tacka dig, inte så?"

"Nej - men..."

"Hör på, Ådelaide, du har mottagit din fars hushåll - du vet orsaken hvarför du bör göra det, och nu vet du att du kan det."

Adelaide suckade.

"Det är, mitt barn, med den vetenskapen, som med alla, att man, ju mera man lär, inser att mycket återstår; men, flicka! här är ej fråga om att du skall bli en kokfru, nej, blott en god husmoder, sådan eri qvinna bör vara. Det är ej blott för att vara en mannens rodocka, en prydnad för salongen, ett väsen, hvilket lefver för stunden, som qvinnan är skapad. Hon är gifven mannen till en hjelp, hon är ämnad att lefva och verka för sina barn - ja, Adelaide, jag talar här om hennes bestämmelse. Ser du! utan att lefva i denna verlden, utrustad blott med andlig bildning, är menniskan såsom sådan intet, en annan sak hvad hon blir, men sämre blir hon åtminstone icke derigenom att hon sysselsätter sig med jordiska ting, med deL prosaiska hvardagslaget, som dock är grunden för all poesi; ty en god dotter, som offrar tid och möda för sin fars skull, en mor, som åt barnen ger sin sista brödbit, en husmoder, som älskas af de sina och är rättvis, mild och god mot alla - är en glädje för englarne i himmelen. Men intetdera kan hon vara, örn hon är oduglig som dotter, mor eller husmoder. Seså, Gud välsigne dig, barn!""Tack, farbror - tack för er stränghet, jag skall med Guds hjelp -*

"Nog, nog, flicka. Er jungfru är i mitt hus, der blir hon tills vidare. Begär du ej igen henne, så blir hon hos oss till årets slut; begär du henne åter, så skall hon komma."

"Nej, farbror, hon må bli borta."

"Ja - men om du verkligen skulle se att du icke Jean så sköta hushållet som du bör, så begär henne igen; jag

hoppas att det ej behöfves."

Adelaide hade varit orolig de sista minuterna; ty hon fruktade för sin mat.

Georgsson förstod henne. "Aj, aj! kanske der nere är något som blir vidbrändt - det är då min skull, och deraf ser du, att man ej får blanda filosofi med hushållsgöromål. - Om qvällarne, Adelaide, då dagsarbetet är slut, då skall du få veta huru skönt det kännes att få läsa en god bok och glömma bort det der materiela, som under tiden helt beskedligt står ute i skafferiet; då skall du få se att din ande är friskare, gladare, mera klarseende än någonsin förr; ty vet du, en trappa - en simpel trappa leder upp till himlen - den är bygd af uppfylda pligter - huru små de äro, hvardera är ändå ett steg."

På Simon Sellners kontor satt gubben och läste ett bref, skrifvet från kant till kant och med en stil, som tycktes skrifven under mikroskop och försedd med en mängd förkortningar, som blott en lång öfning kunde göra begripliga; ty M. k.sta Br. betydde naturligtvis "Min käraste broder", det är lätt begripligt, men svårare var att begripa att M. k. H:s f krossade mitt h.ta, m. må bäras med X.ligt t.lamod - betydde: Min kära hustrus död krossade mitt hjerta, men må bäras med kristligt tålamod. Sådant var dock detta bref, som Simon Sellner studerade.

"Herr Glysisvall!" afbröt den gamle läsningen, "Herr Glysisvall!77

Den tilltalade personen såg upp och sade: "herr patron!"253

"Huru mycket har prosten Pihl fått sedan Januari?"

Kontoristen började bläddra och räkna tillsammans. "Tvåhundrasjuttiosex riksdaler - 13 och 8 - utom hvad han förut lånat.'7

Herr Simon teg och fortfor att läsa.

"Det är frågan om -"

"Om ingenting."

"Jaså."

Efter en stunds läsning och sedan herr Simon tyckt sig någorlunda fått reda på en stor del af brefvets många kuriösa figurer, lade han ned det i pulpeten sägande: "hundra riksdaler skola skickas till prosten Pihl. Skrif bref derom och anteckna.77

77Jaha, ska ske - ganska vacker flicka den der prostens dotter, eller hvad hon är."

"Tycker Glysisvall?"

"Ja, hä hä (ty kontoristen blef alltid glad, då han fick tala på kontoret), om hon hade något, så att en fattig karl kunde, så..."

"Nå vidare?"

"Jo, så vore det inte så dumt att anmäla sig."

"Ni?"

"Ja, hvarför inte?"

"Ni, kära Glysisvall, ni är ju gammal som gatan."

"Skadar ingen smula, patron - hur gjorde patron Silfvergren? Jo, tog en ung slänga, sorn han stått fadder till, tror jag ~~ hä hä. Och han, hofmarskalken, som mistat två hustrur och så gifte om sig med en ung fröken, så hvit och röd som bär och mjölk, fastän gubben ser ut som ett halftorkadt plommon."

"Och det der går an?"

"Åh ja, för si qvinnan vill bara gifta sig, med hvem sorn helst, det gör henne detsamma."

"Men", började herr Simon, som tycktes road af sin kontorist, "men, bästa Glysisvall, inte förstår jag det, men kärlek behöfs väl ändå?"

"Hä hä hä, kärlek? När har patron sett två gifta vara kära i hvarandra? Kärlek - nej, det behöfs inte, bara att hon rakt inte är kär i någon - ty då blir det rasande."

"Men det afråder jag."254

"Ja ja, hä, det var inte så häftigt heller; men bra ser hon ut och är en liten snäll unge - hä, så att man väl kunde vara nöjd med henne, då intet bättre kan fås, hä hä.'7

"Har ni ej mer att göra?77

"Jo, brefvet."

77Så skrif!"

Herr Glysisvall författade då ett vanligt affärsbref, der han "tackade för ärade" och afsände medslutne 100 riksdaler, hvilka voro behörigen annoterade.

"Här är brefvet."

"Tack!"

"Är det mer?"

"Nej."

"Mjuka tjenare!"

När bokhållaren gått, läste herr Simon åter sitt bref.

"Jag slår vad", sade han slutligen, "att gubben Pihl inte vet huru mycket han är mig skyldig; han lånar och lånar och aldrig betalar han - det föreställer han sig väl att försynen gör på något för honom obegripligt sätt. - - Underligt! Och en sådan menniska har gått igenom verlden utan, tror jag, att någonsin komma i penningtrassel. - Emellertid", tillade han efter en stunds tystnad, "emellertid är han precis en sådan man jag behöfde; han anar ej att det är Adelaide jag understöder eller rättare att hon ganska riktigt betalar för sig - hon vet intet och han ingenting heller. Emellertid en gång, dä jag skall redovisa, ligga gubbens alla skuldsedlar här - öfverkorsade; ty jag kunde dö, och då kunde man utkräfva dem; men de redovisas en gång för Adelaide."

I detta ögonblick knackade det på dörren och en liten gubbe med väderbitet, temligen rödmosigt ansigte inträdde. Hvad han var syntes af ett posthorn i de blanka metallknapparne. Det var postiljonen, som med en viss embetsmin framlemnade ett bref med påtecknad lösen.

"Hm, jaså - Mostedt - jaså - tack! der är lösen. En riksdaler och femton skilling.77

"Tackar, herr Sellner - hm, det är inte något255

affärsbref, som de vanliga - jag känner stilarne och sättet att vika brefven, som nyttjas i England."

"Bra! bra! det är inte affärsbref", yttrade herr Simon och klippte upp brefvet. "Adjö med honom, Mostedt!"

Postiljon Mostedt var en af dessa, som gerna ville veta nytt och derföre frågade: "är kungen i England död? Herrarne sade der hemma att han var död, eller om det var den i Amerika."

"Ja, kungen i Amerika är död - adjö, Mostedt!"

Postiljon Mostedt gick.

"Se så, nu blef man då af med den nyfikna menniskan. - Jaså, från Herrman."

Den gamle läste. "Hvad?" ropade han slutligen och sprang upp och klappade händerna sorn ett barn. "Plan har skrifvit sjelf - han tänker ännu på henne. Gud, hvad jag är glad!"

Simon började gå fram och tillbaka på det trånga golfvet. "Det är en bra yngling - de skola ej få veta min mening, men rika skola de blifva. Tack, Fader i himlen, att Du en gång lät mig göra en god gerning - att din välsignelse börjar återvända! - Alla försök jag förut gjort hafva misslyckats; dem jag understödt och hulpit hafva blifvit dåliga, otacksamma uslingar, mina penningar hafva bringat med sig förbannelse - ej välsignelse; rnen nu - nu är det en solglimt öfver brottslingen. Ack, det är första gången det undan-stulna, orättfärdiga guldet gjort mig annat än sorg!"

Det dröjde länge innan han åter fortsatte läsningen. "Jag skrifver detta bref på grönt papper, för att ej anstränga ögonen; men jag är frisk, och doktor Mendelsson anser sig säker att jag skall bli alldeles återstäld. För detta har jag ensamt er näst Gud att tacka."

"Han vet ej att jag ej förtjenar någon tack", mumlade gubben.

"Er och ingen annan", läste han.

"Jo, Adelaide, det är hon, hvilken du kallade dina ögons ljus, sorn gifvit dig ljuset, jag är blott en förvaltare."

Han fortfor att läsa tyst.256

"Hvad? kommer han ej hem? skall en sjöresa fullborda kuren? - Nå, det kan ej hjelpas; men gerna hade jag sett att han kommit"

Knapt var eftermiddagen kommen, förr än herr Glysisvall fick order att inställa sig på kontoret.

"Hvad befalles?"

"Jag måste resa bort på några dagar - ni sköter emellertid affärerna. För de pressanta utgifterna har ni särskild kassa - räkna!"

Kontoristen räknade upp några tusen riksdaler.

"Hur mycket?"

"Fyra tusen trehundra åttiotre riksdaler trettiotvå skillingar."

"Nu har jag det i journalen", sade herr Simon och läste sin pulpet. "Behöfs mera, så adresserar ni ert bref på Brittstorp."

"Hm - hos öfversten?"

"Ja."

"Jaså - hm, har patron mera affärer med honom?"

"Ja."

"Jaså - hm, det var verkligen vacker råg - ren och strid och så damfri att det ej ryker en fnyk då den sköflas."

"Det är bra."

"Der är också en vacker flicka, fastän hon är en smula förnäm - också är hon fröken."

"Ja, det är hon."

"Jag var hos stadskomministerns i går afton - hos pastor Stickling - flickorna frågade mig om fröken du Bourny, och jag sade det var en. söt flicka, och sade att jag allt, när jag en gång var derute, slog mina slag - på narri förstås; men flickorna Stickling, i synnerhet Agneta, mente på att fröken var gement högmodig."

"Åh ja, det skadar inte."

"Nenej, visst inte, ber om min vördnad för öfversten: det är en bra hygglig karl, fastän litet styf han också -- hm, bra varor han säljer."

"Ja, som sagdt är, ni sköter affärerna."

Den förste Simon besökte var prosten Pihl, hos hvilken han ej varit sedan prostinnans död.

"Och bror har väl hört om min oersättliga förlust?" var det första prosten sade, då den främmande steg in.

"Ja, det har jag visst. Bror har flere gånger skrifvit derom.77

"Ja, det var sant - att man kan glömma sådant. Bror skickade ut åtskilligt till begrafningen, så att jag måtte stå i vacker skuld till slut."

"Åh, det är ej så mycket."

"Jag skref in till bror och begärde - hvad det var."

"Jo, hundra riksdaler.'7

"Ja, så var det, ty drängen påstod att jag måste hä ett par nya oxar; ty de andra slagtades, sade han, till jul medan salig hustru min lefde - för si hon dog i Februari."

"Men", började herr Simon, "jag har en nyhet att berätta, som -"

Längre hade han ej kommit, förr än Ådelaide hastigt kom in och, utan att märka den främmande, sade: "pappa, nu är det vår. Svalorna hä kommit och gråsparfven har flyttat. - Men se! välkommen herr Sellner!"

"God dag, god dag, bästa Adelaide!"

"Ja, det är herr Simon Sellner", sade prosten.

"Ja, jag ser det."

"Jag kommer också med en vårsvala", sade herr Sellner; "jag har fått bref från löjtnant Herrman."

"Ack! och han säger?" frågade Ådelaide rodnande.

"Han säger att han sjelf skrifvit brefvet - att han tänker på hemmet och på..."

"Gud välsigne er, Sellner!" ropade Ådelaide och kysste gubbens magra hand, alldeles utom sig af glädje. "Ja, svalorna de fly och man vet ej, om de lefva hos andra eller ligga i en isvak - så är det - nu hafva glädjens svalor kommit - Gud välsigne er, Sellner!"

"Det är ju ni sjelf, Ådelaide, det är ni sjelf."

"Nej, vid Gud, icke jag - icke jag - det är ni, .Sellner, den ädlaste, den klokaste menniska jag känner."

"Det är ett misstag; hade icke ni vetat det, så - men nog derom", sade Sellner.

"När, när kommer han?'7 frågade prosten.

Sellner läste nu upp hela brefvet, som var hundrafalt lättare än prostens egna.

"Således kommer han icke", sade Adelaide, "således flyger han ut kring verlden och låter oss sitta hemma."

"Han kommer väl i sinom tid", yttrade prosten. "Gud ske lof att han fortfar att se, det var en himmelens nåd - vi få lof skrifva till honom om mamma."

"Det hä vi redan gjort, pappa!"

"Ja, det var sant, du skref ju?"

"Ja, och pappa äfven. - Vet herr Sellner, att nu har jag öfvertagit hushållet", började hon litet stolt.

"Ja, och det går så bra", tillade prosten, som egentligen alldeles icke visste huru det gick.

"Åh nej, men det blir väl bättre. Hvad är klockan - fem? Jaså, farväl rned herrarne", nickade hon och flög ut som

ett yrt barn, ty att Herrman tänkte på hemmet var ändå en svala, som lånade henne sina vingar.

"Jo nu skall mamsell si", sade pigan, då Adelaide kom ut, "nu skall mamsell si!"

"Hvad skall jag se, Greta?"

"Jo (pekande utom fönstret), sir mamsell inte - vänta en smula, de äro i backen, de komma väl snart fram."

"Hvem? säg då, hvem?"

"Åh Herre Gud, majorens, vet jag."

"Majorens? - majorens?"

En kall rysning flög öfver den stackars nyutnämda hushållerskan.

"Det är väl bara majoren", yttrade hon för att trösta sig sjelf.

"Näävass, det är nog majorskan också och fröken Enochina; för inte får han fara ut ensam i socknen, vet jag."

I detta ögonblick rullade vagnen uppför backen, och bakom majoren, som efter sin vana satt rökande259

på kuskbocken, upptäcktes skymten af en brun sidenhatt, som efter all anledning prydde majorskan, och en blå, som i några år varit den flagga, under hvilken fröken Enochina seglat på sockenvisiter.

Adelaide skyndade ut, så snart vagnen stannat.

"God afton, lilla söta Lida!" ropade Enochina.

"God afton, lilla Adelaide!" ropade majorskan. "Söta Wolfenbiittel, slå ner steget; söta du, jag får inte upp rigeln."

"Ja, den sidan går inte upp", upplyste drängen, "för si den ville aldrig hänga igen och då lät majoren - "

"Jaså, då skall du väl köra upp till venster, ditt nöt!" yttrade majoren, som ej tyckte om att familjevagnens skröpligheter kommo i dagen, särdeles som den nyss blifvit ommålad och fått nytt vapen pä dörrarne.

Det var således ej annat att göra än att hjelpa damerna ur genom den andra dörren, hvilket hade till följd att de fingo en liten passage öfver en vattenpuss; ty prestgården var ej planerad sedan förra prostens tid och derföre temligen ojeran.

"God afton, söta Adelaide - det är riktigt lifs-. farligt att komma in - god afton, söta Adelaide! Vi sutto der hemma och hade så -"

"Söta tant - var så god!"

"Tack lilla - så tråkigt och så kom Wolfenbiittel in och sade: jag tror vi fara till prostens i qväll. Nej, sade jag, söta Wolfenbiittel, inte går det an; men han ville - och det skall lilla Adelaide få se, när hon får en man, att hon får herre i huset."

Under detta pratande "pajade" majorskan af sig sina kappor och schalar, och de främmande infördes i förmaket, dit prosten budades såsom sällskap. Knapt hade, genom honom, Adelaide fått aflösning, förr än hon skyndade ut i sitt nya rike och sade med denna fröjd, som man känner då främmande, och i synnerhet sådant främmande, kommer och husmodren ögonblickligen vet råd: "Gud ske lof att jag har en köttpudding att ge dem."

Men hon fick ej länge vara från sitt främmande, utan så snart teet var färdigt återkom hon.260

"Kors så möra skorpor!" yttrade majorskan, "har lilla Ådelaide sjelf bakat dem?"

"Ja, söta tant."

"Jag trodde i början att de voro från begrafningen, men då kunde de aldrig bli så möra; ja - der är bra med socker i dem, känner jag - hvad kostar pudersockret nu, herr Sellner?"

"Jag har ej beräknat hur högt det sista står mig", blef dennes korta svar.

"Det är ett alldeles fasligt privilegium de der sockerkokarne hä att ta så mycket de vilja - alldeles fasligt; man kan knapt, om man inte har biskopen till morbror, som hon, lilla Adelaide, nännas att lägga en smula socker i brödet."

"Har mamma smakat pepparkakorna? De äro så innerligt delikata", inföll fröken Enochina.

"Ja det tror jag nog, barn - nej, jag tackar."

"Bara en, söta tant!" bad Adelaide efter vanligt prestgårdsmanér.

Så i sitt hjerta full af ångest hade Ådelaide aldrig varit; ty hon visste nu att hon med sin kokkonst stod inför en sträng och oblidkelig domstol; hvad ej domarinnan majorskan kunde finna rasande, det skulle ändå fiskalsembetet i fröken Enochinas person finna. Här hjelpte intet; ty herrskapet Wolfenbuttels obevekliga rättvisa var allmänt känd.

Det allra svåraste var att pappa Pihl nu som ett stående ämne valde det att Adelaide förestod hela hushållet, hvilket der ej var just en småsak; han ville så gerna, beskedliga pappa, låta hela verlden veta huru rar hans flicka var, huru lycklig han kände sig att hä en sådan dotter.

Detta beröm, som naturligtvis slösades utan ur-skilning (ty om hela den saken hade prosten intet begrepp), var högst pinsamt för den arma flickan, som såg huru löjet spelade i majorskans stickande ögon och kring fröken Enochinas tunna läppar. Det var en faslig qväll, som icke blef intressantare derföre att majoren i sin hjertans välmening skämtade åtskilligt öfver den blinda löjtnanten, som fått sin syn igen och nu väl skulle se sig om bland landsens döttrar, och hur man således kanske finge se en liten löjtnantska261

med tiden - hvem ville majoren icke säga; men "en liten jbgel hade sjungit något - tralalatrala!!"

Ändtligen stod då puddingen på bordet och de öfriga rätterna.

Majorskan tog högsta platsen bredvid prosten, som stack servetten in i halsduken, för att bevara prest-kragarne, hvilka dock lågo i godt förvar inne i kyrk-handboken.

"Det är, tror jag, frikasé", yttrade majorskan genast, då hon såg den kallskurna köttpuddingen.

"Nej, goda tant, det är köttpudding."

"Kors, Enochina, så mycken möda göra vi oss ej der hemma. Vi lefva helt enkelt, vi - och borgerligt, som man säger. Är jungfrun qvar?"

"Nej, nej, hon kom bort strax efter mammas begrafning", svarade prosten.

"Ja, jag har visst hört det, men jag trodde det aldrig."

"Jo, mor Greta i Knäppen berättade det hemma i vårt kök."

"Ja, det kan väl vara; men jag trodde det aldrig. Jaså, lilla Adelaide sysselsätter sig med så simpla saker."

Adelaide skulle svara, men prosten upplyste i stället att hon gjorde sin sak alldeles som en mästarinna, så att, "fast Gud skall veta, salig mamma var ett mönster för alla husmödrar, så kunde Adelaide mäta sig med henne i många stycken, om ej i alla."

"Ja, salig Fredrique var en sällsynt husmoder", sade majorskan med en sidoblick på Enochina; "det fans inte många som hon. - Mycket god pudding; men jag vill råda lilla Adelaide att låta locket ligga öfver beständigt."

"Huru då, tant?"

"Hm, ja kanske det är ett misstag."

"Hvad, goda tant?"

"Är det något, så är det så obetydligt, att det ej lönar mödan att säga något derom."

"Är det rökigt?"

"Nej, jag tror inte, jag tyckte så en gång, men det var väl misstag."

"Nej, mor, det är inte rökigt", inföll majoren, "detär delikat, så att - jag vet väl hvem jag menar, nog tycker om det, hä hä hä!"

"Ja, det kan inte annat än glädja salig mamma, der hon nu är", anmärkte prosten.

Man kan tryggt vädja till hvarje ung husmoder, som sjelf sköter sitt hushåll - om hon ej någon eller några gånger i början varit i samma ställning som Adelaide nu; och derföre undrar ingen att hon var hjerteglad, då de främmande foro under tusende tacksägelser för god välfägnad och försäkringar att de skulle bli högst sorgbundna, om ej prosten och Adelaide snart fägnade dem med ett besök.

"Den der frun", yttrade herr Simon Sellner, "är en menniska, som har ögonen med sig."

"Ett ganska aktnings vardt fruntimmer", yttrade prosten, "ja, en ganska aktningsvärd menniska."

"Men, goda pappa!"

"Hvad då, barn? Fru Wolfenbiittel har jag känt nu i, låt se! tjugo år - och hon är en förträfflig menniska, som dömer som en kristen - du hörde väl hvad hon sade om salig mamma?"

7?Ja, pappa, men om pappa ändå ville låta bli att berömma mig så fasligt."

"Det är inte mer än sant, barn! Jag berömmer dig inte, jag bara tackar Gud för en sådan dotter."

"Men -"

"Och det kan och bör jag bekänna inför hela verlden - ja, det är min pligt att betyga detta för alla; ty det är sanning."

"Jo, men andra döma ej som pappa, och -"

"Det gör ingenting hvad andra säga eller tänka, men, Gudi lof, så goda äro dock menniskorna och så mycket har den sanna tron verkat, att de äro få, som döma illa om sin nästa."

"Men det hörs att bror ej har erfarenhet", yttrade herr Simon, som ganska väl visste hvad folket sade om honom; "men man kan sätta sig öfver det."

"Det behöfs inte, ty ingen gör någon orätt - utan undantagsvis - undantagsvis, och de äro, Gudi lof, sällsynta."

"Men beröm mig ej ändå så mycket, söta pappa", sade Adelaide.263

"Hm, jag skall väl låta bli det då, hm", svarade prosten. "Nu blir väl bror Sellner härute i en åtta, fjorton dagar?"

"Nej, jag skulle endast se om er litet och berätta min nyhet."

Och detta var också hela ärendet.

Påföljande dag var herr Simon försvunnen; men den goda underrättelsen, att Axel tänkte på hemmet, var qvar.

En förtrolig afton.

Friherrinnan von Lindau (f. d. krigsrådinnan Herrman) satt en afton på vintern ensam i sitt mottagningsrum. Lampan med sin prydliga kupa lyste dunkelt upp det temligen stora rummet, hvars tunga prakt och öfverlastning med möbler gaf det ett utseende af rikedomens tråkighet. Der stod ingenting qvar att önska - och vi halfvarelser förlora mycket, då vi ingenting hä att önska eller hoppas.

Friherrinnan tycktes vänta någon, emedan hon ofta betraktade pendylens gyllene visare, som långsamt och liksom tvekande skred fram de långa minuterna.

Ändtligen slog klockan på sina stålfjedrar sju - det lät som en grafton; men det var modernt att i sällskapsrummet hä ett ur, hvilket ringde som en dödsklocka - och en betjent inträdde.

"Hpfrådet."

"Låt honom komma in."

Hofrådet inträdde. Det var en man af omkring sextio års ålder, temligen korpulent och med ett ansigte, som bar prägeln af ett slugt hufvud, paradt med en sybarits lynne. Hans ögon voro små, qvicka, sluga och gömde sig under ett par buskiga ögonbryn och bakom kindernas väldiga köttmassor. Den klumpiga näsan och de tjocka lapparne förrådde en goddagspilt, och de förvirrade rynkorna på pannan en man, som många gånger i sitt lif måst ömsa passioner och ut- 263

"Hm, jag skall väl låta bli det då, hm", svarade prosten. "Nu blir väl bror Sellner härute i en åtta, fjorton dagar?"

"Nej, jag skulle endast se om er litet och berätta min nyhet."

Och detta var också hela ärendet.

Påföljande dag var herr Simon försvunnen; men den goda underrättelsen, att Axel tänkte på hemmet, var qvar.

En förtrolig afton.

Friherrinnan von Lindau (f. d. krigsrådinnan Herrman) satt en afton på vintern ensam i sitt mottagningsrum. Lampan med sin prydliga kupa lyste dunkelt upp det temligen stora rummet, hvars tunga prakt och öfverlastning med möbler gaf det ett utseende af rikedomens tråkighet. Der stod ingenting qvar att önska - och vi halfvarelser förlora mycket, då vi ingenting hä att önska eller hoppas.

Friherrinnan tycktes vänta någon, emedan hon ofta betraktade pendylens gyllene visare, som långsamt och liksom tvekande skred fram de långa minuterna.

Ändtligen slog klockan på sina stålfjedrar sju - det lät som en grafton; men det var modernt att i sällskapsrummet hä ett ur, hvilket ringde som en dödsklocka - och en betjent inträdde.

"Hpfrådet."

"Låt honom komma in."

Hofrådet inträdde. Det var en man af omkring sextio års ålder, temligen korpulent och med ett ansigte, som bar prägeln af ett slugt hufvud, paradt med en sybarits lynne. Hans ögon voro små, qvicka, sluga och gömde sig under ett par buskiga ögonbryn och bakom kindernas väldiga köttmassor. Den klumpiga näsan och de tjocka lapparne förrådde en goddagspilt, och de förvirrade rynkorna på pannan en man, som många gånger i sitt lif måst ömsa passioner och ut-264

byta sympatier mot antipatier och tvärtom, allt som vinden bar.

"Välkommen, bästa hofråd! Hvad har ni att berätta?"

"Obetydligt, ers nåd, obetydligt."

"Men dock något."

"Bearbetningarne måste lyckas."

"Men förtjenar hela saken ens någon bearbetning?*

"Ja visst, jag vet nu med visshet att Adelaide dels har laglig rättighet till den rike Simons hela förmögenhet, dels är ämnad att blifva hans universal-arfvinge."

77Bra - hennes förhållande till Axel?"

"Lär vara mycket ömt. Emellertid så har doktor Mendelsson - en jude, som erbjudit löjtnanten fria resor - en underskön syster och - hvem kan veta? Löjtnanterna tyckas variera ibland."

"Det tror jag icke, Axel har alltid ambitionerat att hä hvad man kallar karaktär; jag har verkligen sjelf kommit i erfarenhet deraf - som ni vet."

"Ja, han till och med ogillade ert giftermål med hans excellens - han fordrade att ni skulle till evig tid sörjt er förra man, derföre att denne var hans far; i sanning jag undrar ej på att en mor -"

"Ja, det är temligen klart att det är han, som brutit det heliga bandet mellan mor och barn; han hatar mig - jag beklagar honom."

"Ack, ni är allt för öm att kunna hata någon/7

"Nej, jag kan det verkligen icke; men det är klartT att då Axel nödvändigt vill vara sjelfständig, och Gustaf deremot alltid varit en öm son, en son sådan han bör vara, är det klart, att jag är som mor honom skyldig att begagna min ställning för att gagna honom, Axel sätter dessutom icke värde på den snöda mam-mon; han behöfver intet mera än en koja och ett hjerta; och hvad skulle han med den furstliga Sellnerska förmögenheten. Han vill ej göra lycka, utan har till och med skrifvit att han, enligt den der doktor Georgssons råd, vill, sedan han rest några år, anlägga en mekanisk verkstad och föda sig med sina händers arbete - men ni skrattar, bästa hofråd!"

"Det är alltid ovilkorligt, då någon nämner den265

galne Georgsson; det är en högst egen person - han tar sin egenskap religiöst -hä hä! Det förefaller mig alldeles som om en, hvilken sinkar porslin, skulle vilja läsa ihop bitarne."

"Ja; men det skadar ej att vara religiös, mitt bästa hofråd", anmärkte friherrinnan.

"Bevars, naturligtvis; men på sitt ställe. Men den der Georgsson är religiös och talar om Gud, då det både passar och icke passar. Jag är dock öfvertygad om att man t. ex. i en fransäs icke bör med sin dam tala om Davids botpsalmer, fastän dessa äro rätt bra skrifna - men det kunde Georgsson göra, - Jaså, följer löjtnant Axel hans anvisningar, så är det verkligen ej underligt, att han ej behöfver mera än en koja och ett hjerta."

"Och ni tror er kunna ställa så till, att Adelaide kommer hit?"

"Ja, jag är gammal vän med Pihl, vi bodde tillsamman vid akademien, han är mycket svag för gammal vänskap och dessutom har han ett samvete så ömt som en fjärilsvinge. Jag behöfver ej säga mer än att flickans väl så fordrar, att det är en samvetssak, och så vidare. Den saken åtar jag mig; för öfrigt blir det den oemotståndliges - ni vet ju att de unga damerna så kalla löjtnant Gustaf? - oemotståndliges ensak."

"Har ni verkat något?"

"Ers nåd vill", sade hofrådet, "kontrollera min verksamhet. Jag har också verkat; men ni tillåter att detta så länge blir min hemlighet."

"Nej, min bäste, ni måste tala om allt."

"Nåväl - jag har redan varit hos min vän Pihl; jag har varit hos Simon Sellner också; jag har begge gubbarne på min sida."

"Då är ju allt afgjordt?"

"Ingalunda, för att tala öppenhjertigt - och jag kan ej annat, ers nåd vet att mitt hjerta ligger på min tunga", anmärkte hofrådet med ett illparigt leende, "så är saken ännu ej på det rena; jag hoppas dock bättre tider."

"Och hur ar den då?"

"Som sagdt är, ers nåd, jag har så slugt jag266

kunnat gått åt saken. Naturligtvis vet jag ingenting om hvad gubben Sellner ämnar; men jag vet att han vill att Adelaide skall bli en fm dam, då han skall hä snart sagdt en furstlig förmögenhet och - det har lyckats öfver förmodan. Gubben Sellner är alldeles förtjust öfver förslaget och gubben Pihl vill ej motsätta sig hennes lycka. Gubben Pihl har ett samvete så ömt, att det är en glädje för englarne i himlen - det är endast -"

"Vill hon ej sjelf?"

"Utan tvifvel, men hon vet ännu ingenting derom, men -"

"Hvem då?"

"Jo, den der galne doktor Georgsson; jag tviflar på att han gillar ers nåds moderliga afsigter."

"Hvad angår det honom?"

"Inte mer än allt annat, som den narren blandar sig uti; men han är en sådan der "allrådande" person, en figur, som blandar sig i allt för att ställa till rätta - ty det är meningen."

"Men han låter väl öfvertyga sig?"

"Nej, min nådiga, det är ändå omöjligt; han tar ej reson, och har inflytande på gubben Pihl och på flickan - ganska mycket."

"Hä!"

"Det lär till och med vara han, som lärt henne koka mat."

"Ganska snällt."

"Ja, är det ej så? Jo, matlagning hör också till en af hans många talanger, hä hä hä - men den lilla stötestenen förmå vi väl undanrödja."

Friherrinnans anlete mulnade; men hon fattade sig snart och smålog. "Öfverallt, bästa hofråd, ligga stötestenar i vägen; men Gud hjelper oss nog."

"Ack ja! Gud hjelper oss nog", upprepade hof-rådet och reste sig upp för att gå, ty nu inträdde en betjent med helsning från excellensen om friherrinnan vore hemma.

"Bed min man tusen gånger välkommen", yttrade denna och kastade en flyktig blick i spegeln för att ordna sin klädsel.

"Skall jag gå?" frågade hofrådet.267

"Blif qvar, min bäste - nå och hvad sade den stackars enkan med de fem barnen?'7 frågade friherrinnan, då excellensen steg in.

"Hennes tacksamhet -"

"Ah se der, är du der, älskade Lindau! Du öfver-raskade mig verkligen; men det gör ingenting."

Hofrådet bugade sig djupt.

"God afton, käre Diippel!" smålog excellensen; "ja, jag vet att ni är friherrinnans ombud."

"Bäste Lindau, du vet då allt - ack ja, hvartill skulle jag väl använda det öfverflöd du slösar på mig, annat än att lindra den fattiges börda! Hofrådet är min kommissionär."

"Och passerar på nådiga friherrinnans räkning för en räddningens engel", inföll hofrådet; "men huru oförtjenta de än äro, kännas välsignelserna öfver deras osedda och okända välgörarinna liksom en varm fläkt i mitt eget hjerta."

"Och det förtjenar ni också", sade excellensen, "då ni så oegennyttigt och så utan att sky mödan gör er till ett verktyg för en ädel qvinnas tysta välgörenhet. Gud ser er begge och skall belöna er."

"Då min man är invigd i den obetydliga hemligheten, må ni omtala specialiteterna. Hur fann ni familjen?"

"Ack, ers nåd, hvilken nöd, hvilken försakelse, hvilken gudsfruktan! Man lär i den armes koja ofta mera än i sjelfva kyrkan; lifvet talar der, och detta är mera än ordet. Föreställ er denna scen: modren sjuk, barnen på knä kring hennes bädd - men hon läste Guds ord för barnen - Guds ord är den fattiges tröst och hjelp. 'Gud skall hjelpa oss för vår förtröstans skull', sade den arma enkan, när jag steg in. Det gör han också, ropade jag utom mig af rörelse; ja, i sanning, tårarne kommo mig i ögonen. Och nu lade jag er gåfva på sängtäcket. 'Hvarifrån? Hvem har gifvit oss detta?' ropade qvinnan. Gud, svarade jag och skyndade ut, Gud, endast Gud! - Jag fruktade att jag i min djupa rörelse skulle förråda hemligheten."

"En skön scen", sade excellensen.268

"Att ni blir ögonvittne till deras glädje är er enda belöning", inföll friherrinnan.

Efter denna berättelse reste sig hofrådet och lemnade de begge förnäma makarne.

Excellensen var ej mera i sin kraftfulla ålder, håret hade grånat, fastän detta doldes af pudret, ansigtet hade fått djupa rynkor, hyn var blekgul, ögat matt. Emellertid glänste ändå qvar en stråle af en innerlig hjertats godhet, som han behållit, oaktadt sin ofta skefva verldsställning, sina misstag, sin slughet, som han ej kunnat bortlägga, fastän han lika ofta funnit sig bedragen, som han sjelf ansett tillfället fordra att föra andra bakom ljuset.

Det var en fjäril, som i intrigernas nät väl bort-skaft guldet och azuren på sina vingar, men som en gång frigjord ändå skulle hä så mycket qvar af sjelfva vingarne, att han kunde flyga mot ljuset - då deremot andra så rent af förneka sin natur att, när nätet brustit, blott en vinglös mask faller till jorden.

"Du skaffar mig glädje utan att du sjelf vill det", yttrade excellensen och tryckte sin makas hand.

"Det gläder dig således", sade hon och blickade småleende som ett gladt lekande barn in i hans ögon. "Vet du, det är så roligt, derför gör jag det."

"Du är en ädel själ, eljes fann du ej andras lycka rolig."

"Men egoism är det ändå, eller hur?"

"Det är en engels egoism."

"Nej, Lindau, nämn ej det lapprit mera - men - men, oaktadt din kärlek, vår skulle jag säga, finner du ej huset tomt och öde?"

Excellensen suckade. Han blickade omkring sig, der borta hvilade en sofvande kärleksgud, ett mästerstycke af Byström -f.der log en annan, den var af Sergel - der lekte några barn, de voro af Fogelberg; men allt detta, fastän lifvadt af snillet, lefde dock icke.

"Vi hä intet barn", återtog friherrinnan; "ser du der på kaminen står en liten porslinsdocka, en flicka, rödblommig och skön som en vårmorgon, klädd i sin269

fantastiska schweizerkostym; ser du, den kysser jag ibland; hon är mitt barn, min rodocka."

Excellensen såg dyster ned framför sig. "Men", började han, "du har ju två söner, äro de ej nog för din modersglädje?"

Friherrinnan suckade. "Vet du hvad", sade hon, "en qvinna finner sig ändå aldrig lycklig om hon ej har en dotter, om hon ej vid sitt hjerta får trycka en varelse, hvars öde måste bli likartadt med hennes eget. Då det är frågan om gossar, så förefaller det alltid som om en dufva fostrat en örnunge - så länge han var vinglös var han hennes, men med hvarje fjäder som växer ut ökar sig förmågan att flyga från henne och på samma gång lusten att göra det. Hon sitter slutligen ensam, stackars dufva, och äfven då den vidttlygande fogeln slår ned vid hennes bo och smeker henne - är det blott som resande."

"Och ditt förslag, Ernestine?" frågade excellensen.

"Det finnes en flicka, vid hvilken jag fästat mig - jag vet ej hvarföre; men mitt hjerta har alltid sagt mig att hon låg det nära - det är Adelaide."

"Adelaide", upprepade excellensen utan att tänka derpå. "Adelaide/

"Jag har en aning, som jag ej längre kan dölja: hon är oss närmare, kärare än vi vilja erkänna ens för oss sjelfva. Har du sett henne? Har du tyckt dig igenkänna dessa milda ögon, som para sig med ett skönt uttryck af bestämdhet och qvinlig kraft - denna mun, som talar äfven då han tiger?"

Excellensen suckade.

"Är det ej något som hviskar i din själ: den flickan är min?"

Excellensen slog hastigt upp ögonen. "Ernestine! du rör på en ömtålig sträng - men låt vara, så är det, Ernestine,

så är det - du ser, älskade hustru, huru ända in i ålderdomen lättsinnet bestraffar sig sjelf - med ett ord, Adelaide är..."

Han tystnade.

"Adelaide är? Tala ut, Lindau, tala ut."

"Hon är dotter till en olycklig varelse - till min son."

"Hvad mera, älskade Lindau?"270

"Det var ämnet till en ädel yngling; han hade blifvit det, om jag ej sjelf förgiftat hans själ med fåfänga; han hade blifvit en kraftfull ande, som sjelf banat sig vägen, om icke jag velat hjelpa försynen

- jag var svag, då jag band mig vid hans mor, det var fåfängan att uttränga en annan, som insnärjde mig i garnet och som splittrade hennes lycka och satte fläckar, outplånliga, på hennes heder - det var svaghet och fåfänga, som förledde mig att förneka min son - men en ännu större svaghet att vilja hjelpa felet just då ynglingen fått kraft nog att sjelf kämpa sig fram. Med ett löfte om adoption skar jag vingse-norna af hans vilja. Han föll liksom hans far fallit

- och sedan försköt jag honom, bestraffade mig sjelf genom att göra honom olycklig."

Gubben lutade hufvudet i- handen och hans ögon glänste af ett par tårar.

Hans fru lät känslan storma öfver. Ändtligen sade hon: "och Adelaide är således den enda qvarvarande försoningslänken mellan förr och nu; hon är en försoningens, en tröstens engel för dig - för den gamle Sellner och för mig. Hon och ingen annan än hon kan återknyta de brustna banden."

"Hon blefve mig en oupphörlig förebråelse."

"Nej, ack nej, Lindau - ej en förebråelse, utan välsignelse. Ack, hvad vi begge skulle täfla att älska dig - du skulle få se att Gud förlåtit dig och välsignat dig för det goda du velat. Gud ser ej till kraften, ty den är Hans gåfva, utan endast till viljan, ty den är vår egen."

Friherrinnan egde denna oemotståndliga öfvertal-ningsförmåga, som tillhör hvarje bildad qvinna, hon må vara god eller ond, flärdfri eller intrigant, och sålunda bringade hon det snart så vida. att excellensen ingick på hennes förslag att taga Adelaide i huset och adoptera henne som dotter.

Mannen har kraft nog att lik ett lokomotiv dra en hel train af väldiga verldshändelser med sig, att rycka tiden framåt uti ilande fart; men det är qvinnan, som jemnar vägen och bygger banan - och der måste han dock gå. Stackars män, om ej banan vore lagd, skulle ni och hela trainen af er ära störtas öfver271

ända; ty rörelsekraften är ett, men vägen är ett annat, som ej beror af eder, men af hvars passiva stillhet hela färden beror.

Excellensen blef allt mera lifvad af den nya tanken, och det beslöts att han skulle verka på Sellner och prosten Pihl. Man var säker om begges bifall.

Excellensen blef gladare sedan detta beslut fattats, och återvände till sina rum lugnare än förut.

Mor och son.

Sedan excellensen lemnat sin hustru, ringde hon åter.

"Är min son der?"

"Han har väntat nära en timma i ers nåds inre rum", blef svaret.

Friherrinnan begaf sig dit.

Det var ett litet kabinett, måladt hvad man kallar i pompejansk stil. Foglar och blomrankor, besynnerliga slingor och de mest vidunderliga sammansättningar i den vildaste rococcostil, en förvirrad skapelse uppsprungen ur en

imagination, som sökt att fatta allt på en gång, men ej förmådde det, utan blott förmådde framställa bilderna splittrade och förstörda, prydde de mörka med bjert rödt, hvitt och gult, högblått och gräsgrönt skiftande väggarne.

Rummet var för öfrigt prydt med en massa af bilder af alla storlekar och ämnen och med en sådan mängd sällsynta och lysande natur- och konstalster, att ensamt dessa skulle kunna bli föremål för en lång forskning. Äfven här brann en graflampa, men den belyste allra mest en bild af den korsfäste Frälsaren, ett mästerstycke af elfenben, som fått sin plats bland de andra leksakerna på atheniennen.

I en nisch eller alkov vid ändan af rummet stod den lilla sammetsklädda soffan, till hälften undanskymd af ett par tunga, mellangröna skiftande sidengardiner. Der satt löjtnant Gustaf Herrman. Han reste sig upp, då modren kom in, fattade hennes hand och kysste den. 271

ända; ty rörelsekraften är ett, men vägen är ett annat, som ej beror af eder, men af hvars passiva stillhet hela färden beror.

Excellensen blef allt mera lifvad af den nya tanken, och det beslöts att han skulle verka på Sellner och prosten Pihl. Man var säker om begges bifall.

Excellensen blef gladare sedan detta beslut fattats, och återvände till sina rum lugnare än förut.

Mor och son.

Sedan excellensen lemnat sin hustru, ringde hon åter.

"Är min son der?"

"Han har väntat nära en timma i ers nåds inre rum", blef svaret.

Friherrinnan begaf sig dit.

Det var ett litet kabinett, måladt hvad man kallar i pompejansk stil. Foglar och blomrankor, besynnerliga slingor och de mest vidunderliga sammansättningar i den vildaste rococcostil, en förvirrad skapelse uppsprungen ur en imagination, som sökt att fatta allt på en gång, men ej förmådde det, utan blott förmådde framställa bilderna splittrade och förstörda, prydde de mörka med bjert rödt, hvitt och gult, högblått och gräsgrönt skiftande väggarne.

Rummet var för öfrigt prydt med en massa af bilder af alla storlekar och ämnen och med en sådan mängd sällsynta och lysande natur- och konstalster, att ensamt dessa skulle kunna bli föremål för en lång forskning. Äfven här brann en graflampa, men den belyste allra mest en bild af den korsfäste Frälsaren, ett mästerstycke af elfenben, som fått sin plats bland de andra leksakerna på atheniennen.

I en nisch eller alkov vid ändan af rummet stod den lilla sammetsklädda soffan, till hälften undanskymd af ett par tunga, mellangröna skiftande sidengardiner. Der satt löjtnant Gustaf Herrman. Han reste sig upp, då modren kom in, fattade hennes hand och kysste den.272

"God afton, bäste Gustaf!" yttrade modren och tryckte en lätt kyss på sonens bleka, fårade panna. "Våra planer lyckas. Jag hoppas att få se dig en gång som Sveriges mäktigaste man; jag har hört att du utmärkt dig, så att excellensen Segersvärd fält lof-ordande uttryck om dig."

"Åh ett lappri, älskade mamma."

"Adelaide kommer hit."

"Ja, jag känner mammas planer; men jag fruktar nästan för den flickan; der finnes ingen sympati mellan henne och mig."

"Såå! Du talar om sympati - är du verkligen så barnslig, min egen Gustaf?"

Löjtnanten smålog. "Barnslig? nej bevars, mamma; men uppriktigt sagdt, hori spelar rollen af en Guds engel -

och, man må säga hvad man vill, de der Guds englarne äro bäst att hä på en tafla, ty en smula platta äro de i sig sjelfva och duga ej att framstå i hautrelief."

"Käre Gustaf! tror du väl att ej den engelen skall bli en menniska blott vi få henne hit? Dessutom skall hon ärfva Sellners hela ofantliga förmögenhet - och det är ett bihang till engelen, som gör den till ett jordiskt ting. Vore hon fattig, så måste hon förbli en engel; ty då hade hon ej något att vänta i detta lifvet. Fattigt folk bör alltid par preference uppfostras för ett annat lif, der inga kapitaler behöfvas."

"Mamma tror således att vi skola sympatisera?"

"Ja, det hoppas jag; ty äfven du har en religiös riktning, fastän du ej sjelf gjort dig reda derför; rnen en mor genomskådar sitt barns hjerta."

Ett lindrigt drag af tvifvel skimrade på löjtnantens ansigte.

"Ty", återtog friherrinnan, "ty - ser du bilden der, Frälsarens heliga bild - känn efter, bor der ej förtröstan på honom i din själ?"

"Ack jo, mamma! det är klart."

"Ber du ej till honörn i dina tankar, fastän du ej uttalar några ord? Det tror jag, det är jag viss om."

"Jo, min mor."

"Jag har således rätt; ty tron är allt, den ger styrka, den ger tankar; ty den som har tron faller273

allt annat till i rikligt mått. Tror du väl att jag förmått höja mig ur mitt betryck, om ej Herren varit med mig och gifvit mig in hvad jag skulle göra och tala för att fästa mitt öde vid Lindaus? Tror du väl att jag gjorde detta endast för min skull - nej, för din, för att bana vägen för dig, du den ende som verkligen älskar rnig i denna verlden!"

Friherrinnan blef rörd, då hon sade dessa ord; ty hon trodde sjelf fast och orubbligt att hon var både en varm kristen och en ädel, allt uppoffrande mor.

"Jag är er evigt tacksam för er omtanke - ack! jag förmår ej ett ögonblick reda mig utan min goda mor", sade löjtnanten och lutade sitt hufvud intill modrens axel.

"Du är sorgsen, Gustaf, hvad är det?" frågade friherrinnan och klappade sonen på hufvudet. "Hvad är det?"

"För att tala uppriktigt -- jag har en hedersskuld. Gynnad af förmän, älskad af kamrater, kan jag ej undgå att delta i deras nöjen."

"Det är klart"

"Man spelar ibland och temligen högt - jag kan ej genom niesquinerie bryta min carriére. Det är således eri spelskuld."

"Är den stor?"

"Stor för mig, om ej jag egde dig, älskade mor

- femhundra."

"Vi skola se till, Gustaf; se blott glad ut. Ack, om du visste huru det svider i själen, när jag ser ditt ansigte mulna, då går solen ner derinne, det blir mörkt i hjertat, alldeles som då man drar upp skärmen för rampen. Men spela ej så ofta - du finner väl att äfven våra tillgångar ej kunna förslå och Lindau är tjensteman, således fattig i proportion mot andra, som ej tjena konungen. Men denna gång kan jag hjelpa

- och framdeles, då - med ett ord, framdeles skall du återgälda din mor all hennes kärlek, alla hennes uppoffringar?"

"Tusenfaldt, älskade mamma!"

"Du bör dock veta, bäste Gustaf, att jag ej kan säga pappa, hvartill jag egentligen använder mina penningar. Han tror och måste tro att de användas till

vanliga så kallade välgörande ändamål. Emellertid,, hvem är mig väl närmast, mitt eget barn eller dessa uslingar, som lefva i moralisk förnedring? Svaret ger sig sjelf. Det är blott en jargon att man bör hjelpa dem, som ej vilja hjelpa sig sjelfva."

"Sällan får man tack derför", inföll löjtnanten.

"Aldrig - men hvad gjorde väl det, blott de hade känsla nog att tacka Honom, från hvilken all god gåfva kommer; men dertill sakna de den religiösa grund, som är nödvändig för så väl andligt som tim-ligt välstånd."

"Ack, min mor! ni talar härligare än Wallin; så från hjertat kommer det icke och så förmår det ej heller träffa hjertat."

"Säger du det? Ja, allt detta har jag lärt mig i lifvets hårda skola; men det är sent, lyktorna släcks kanske snart. Löfberg skall följa dig rned lykta - här är så osäkert på Stockholms gator."

"Ack nej, mamma."

"Jo, käre Gustaf, det är min vilja."

Friherrinnan ringde, betjenten Löfberg fick befallning att följa löjtnanten med lykta, och några ögonblick derefter var den älskade sonen borta.

Friherrinnan satt länge tyst. Ändtligen sade hon sakta vid sig sjelf: "jag fruktar alltid att någon olycka skall hända Gustaf; men det går ej an att han bor här, fastän Lindau velat det. Huru lätt skulle ej Gustaf kunna göra sig misshaglig för den stackars känslige Lindau, om han vore under daglig tillsyn. Gustaf är ung, oförsigtig - med ett ord - han får ej bo här - han betalar sin hyra sjelf, håller sig sjelf med uniformer - betalar sjelf sina skulder - med ett ordr Gustaf är en sparsam yngling i Lindaus ögon, och jagar så svag för Lindau att han måste påminna mig att bjuda hit min egen son. Längre kan ej en makas kärlek gå. (Med en djup suck.) Det är ändå fasligt att menniskorna måste bedragas för att vara lyckliga."

Efter denna monolog gick friherrinnan till sin athenienn, drog fram en liten sammetspall, nedföll på knä för Frälsarens bild och bad - bad varmt och ifrigt för allt som hon hade kärt i verlden, sig sjelf275

och Gustaf - men Axel, som kanske i detta ögonblick sväfvade mellan lif och död på den falska vågen, mindes man icke. Äfven hos Gud anmäler man endast sina favoriter.

En huslig scen.

Det var temligen tydligt för alla menniskor, som sågo patron Silfvergren, att han gick, som man säger, och "skrufvade sig" för ett beslut.

Hvarje morgon omkring åttatiden började han att fråga kammarjungfrun:

"Är min hustru klädd?"

"Nej bevars, patronessan sofver."

"Hm, har hon inte fått kaffe?"

"Nej bevars, hon har befalt kaffet in klockan nio."

"Hm - hm, men jag vill att du genast bär in kaffet;o hon kan väl ej sofva hela förmiddagen heller."

"Åh, i den saken måtte väl patronessan få göra som hon vill."

"Som hon vill? Är det svar det?"

"Ja, allt som behöfs."

"Menniska! vet du hvem du talar med?"

"Jo bevars, det vet jag."

"Nå blygs du inte att svara så?"

"Sällan."

"Gå in till frun och helsa från mig att hon inte får sofva längre." x

"Sällan, sällan sätter man gubbar i glasskåp."

Patronen höll på att förifra sig, men bibehöll ändå lugnet, fastän hans trinda ögon liksom tycktes vilja tränga ur sina gropar.

"Hör på, Finetta, eller hvad du heter - du skall vara höflig."

"Ja bevars, hvad är jag annat - eljes så heter jag Josefina, fastän löjtnant Herrman kallade mig Finette - det är annat än Finetta, som är ett hundnamn." . 275

och Gustaf - men Axel, som kanske i detta ögonblick sväfvade mellan lif och död på den falska vågen, mindes man icke. Äfven hos Gud anmäler man endast sina favoriter.

En huslig scen.

Det var temligen tydligt för alla menniskor, som sågo patron Silfvergren, att han gick, som man säger, och "skrufvade sig" för ett beslut.

Hvarje morgon omkring åttatiden började han att fråga kammarjungfrun:

"Är min hustru klädd?"

"Nej bevars, patronessan sofver."

"Hm, har hon inte fått kaffe?"

"Nej bevars, hon har befalt kaffet in klockan nio."

"Hm - hm, men jag vill att du genast bär in kaffet;o hon kan väl ej sofva hela förmiddagen heller."

"Åh, i den saken måtte väl patronessan få göra som hon vill."

"Som hon vill? Är det svar det?"

"Ja, allt som behöfs."

"Menniska! vet du hvem du talar med?"

"Jo bevars, det vet jag."

"Nå blygs du inte att svara så?"

"Sällan."

"Gå in till frun och helsa från mig att hon inte får sofva längre." x

"Sällan, sällan sätter man gubbar i glasskåp."

Patronen höll på att förifra sig, men bibehöll ändå lugnet, fastän hans trinda ögon liksom tycktes vilja tränga ur sina gropar.

"Hör på, Finetta, eller hvad du heter - du skall vara höflig."

"Ja bevars, hvad är jag annat - eljes så heter jag Josefina, fastän löjtnant Herrman kallade mig Finette - det är annat än Finetta, som är ett hundnamn." .276

"Jaså, det var den der löjtnanten."

"Ja, min Gud, det var en hygglig karl den söte löjtnanten."

Patronen rodnade.

"Han var inte gammal och nyttjade inte peruk."

"Hvad menar du? Är du näsvis?"

"Nej bevars."

"Akta dig!"

"Tackar för ljusblått, lille patron", sade jungfrun och sprang sin väg.

Patronen hade oändligt många gånger af sin hustru fått veta, att kan ingenting hade att säga öfver hennes tjenstefolk, och frun hade ock så tagit makten, att "hennes folk" på sin höjd respekterade herrn i huset som fruns inspektor eller rättare.

Utan att patronen kunnat hindra det, hade ett slags kamratskap uppstått mellan fruns jungfru och fruns betjent och honom sjelf; ty huru hjelpa det utan att köra begge på porten; men detta hade blifvit en scen, och bakom scenen såg patronen alltid i andanom sin kära svärmoder och fröken Enochina - och dialogen med dem ville han för ingen del repetera, synnerligen som han hade att bereda sig på att hans egen skatt skulle först dåna och sedan i långa tiden lida af nervattacker.

Han sväljde således förtreten så godt han kunde för att ej få sitt hus till ett lazarett med två så moraliska och tillika ampra sjukvakterskor som svärmor och svägerska.

Men en gång måste det ändå bli en brytning, ty kassaboken visade oupphörliga påkänningar; hans eget lynne led, så att han ej som förr såg efter sin egendom; men när skulle utbrottet ske? Patronen hade ej mod att bestämma dagen.

Patronessan hade genast vid sin hemkomst förbehållit sig egna rum, och dessa hade blifvit en helgedom, dit patronen ej fick inträda utan lof.

Majorskan och fröken Enochina hade så klart låtit patronen förstå, att de ej ämnade tåla att den "stackars varelsen" förföljdes i sin enda "fristad", att patronen, hvarje gång han tänkte på att vrida om nyckeln i finins dörr, liksom tyckte sig brännas af en nässla.277

Hans enda tröst var således barnen, men dessa omfattade han också med mera kärlek än somo eljes låg i hans natur. Det var kärlek, kryddad med ånger öfver att hä skaffat dem en stjufmor, som så vårdslösade dem, det var en kärlek, som vanligen uppkommer mellan olyckskamrater.

Frun förde ett förnämt lif.

Patronen såg henne aldrig förr än vid middagen; och då hon ej reste bort till mamma eller hade främmande, bar hela hennes utseende stämpeln af den mest utsökta tråkighet.

Oaktadt sina bittra känslor, ville patronen ändå göra allt för att hålla åtminstone målron vid makt.

"Du är bra söt i dag, min goda hustru."

"Jaså, du tycker det; endast ledsamt att det här tyget inte är modernt, fastän hemma gör det ingenting."

"Hm, men det köptes på sista marknaden."

"Ja, men på marknaderna hä de aldrig annat än dåliga varor."

"Men jag försäkrar dig att då jag var i Stockholm, på riksdagen nämligen, dit mina medborgares - hm

- lika godt, då jag var i Stockholm såg jag sjelfva Hennes Majestät Drottningen, som hade den nåden att nådigt nicka åt mig, fastän jag tillhörde den liberala fraktionen, som ville hä tullfri utförsel på tackjern

- hä en dylik klädning med falbolaner precis som du - hm - det såg jag."

Patronen tystnade, ty hans hustru hade under hela tiden talat med guvernanten.

"Hvad var det du sade, Silfvergren? Jag tyckte du talade om Stockholm? - Mamsell skall lägga tre flätor i nacken på lilla Thilda, ty de der två snär-torna se högst infama ut."

"Hm", började patronen något retad, "jag talade om Hennes Majestät Drottningen och då (hvälfvande de stora ögonen) trodde jag att min lilla hustru skulle höra på."

"Då jag är mor för dina barn, är det min pligt att se till att de likna folk - fastän deras hår är fasligt - alldeles som lin - ditt hår måtte varit bra ljust i ungdomen, lille Silfvergren?"278

"Ungdomen? - Hm, håret är nog bra, lilla pulla, mamma menar inte så illa."

"Jaså?!? Min goda man vill ge mig en tillrättavisning i barnens närvaro. Jag tackar!"

"För ljusblått", mumlade kammarjungfrun bakom patronen.

"Tig hon, näsperla!" utfor denne, som fann att han måste utbryta. "Vet hon inte skäms!?"

"Lilla Silfvergrens

"Men jag tål ej näsvisheter."

"Kära du, hon är i min tjenst, och således är det jag, som skall tillrättavisa henne - Finette skall tiga, då patron talar - jag befaller Finette att tiga."

Patronen bet sig i läppen.

Han, som varit allrådande, då salig Sara lefde, måste nu tåla allt för husfriden.

Samtalet kom åter i gång, men på det hela liknade de begge makarnes konversation i det närmaste uppnystningen af en illa intrasslad garnhärfva, som oupphörligt fastnar och oupphörligt går af.

Så fortfor det dag efter dag, och allt tyngre blef patronens sinne.

Hans fåfänga eller hans mest framstående drag fick oupphörligen nya stötar, utan att han egentligen kunde uppgifva något bindande bevis på att han borde vara olycklig - att han var det, så mycket var klart.

Hvar han kom frågade man med mycket intresse efter hans "älskvärda" hustru, den "söta", "milda varelsen", och vid mer än ett tillfälle fann han sig afundad, något som ändå var en balsam och som gjorde att han något höjde på hufvudet och åter korn in i sin gamla jargon.

Men dessa lindringens ögonblick voro få, hvaremot de obehagliga voro rnånga, och dessutom hade han under salig Saras tid varit så pass herre i sitt hus, att alla nu beundrade det englatålamod, som behöfdes för den unga frun för att fördraga alla sin mans egensinnigheter. Han stod således illa på alla håll och måste, han måtte bära sig åt huru han ville, alltid hä torten af en ruptur.

Så hade nu två år förflutit i det nya äktenskapet, och ännu fortforo följderna af mötet med Gustaf Herr-279

man och de idéer han inplantat hos den unga frun om qvinnans sjelfständighet.

Hon var och blef en "slafvinna", fastän hon drack kaffet på sängen, sydde tapisseri och läste Georg Sand; hon var och blef en stackars "barn- och sjuksköterska", fastän hon aldrig såg om barnen, om ej för att passa ett nytt snörlif eller låta anställa stortvätt med småherrskapet; ty af alla moderliga pligter kände hon ej någon annan eller högre än att hä ungarna snygga och presentabla; men detta var också nog för "andras ögon" och derför var patronen den lyckligaste man i verlden i andras ögon.

Ingen menniska undrade på att den unga patro-nessan icke skötte sitt hushåll, en hvar begrep att salig patronessan varit en arbetsmyra, som hjelpt till att sätta huset på fötter, men som långt ifrån var en menniska för sällskapslifvet - hon var den prosaiska nyttan; men med den unga hade behagen, gratierna flyttat in i huset och gjorde det till hvad det borde vara, ett gästfritt hus, der rnan fick god mat, goda viner och nöjen af alla slag.

Patronen hade således numera ofta den fägnaden att se gäster från staden, hela karavaner, som vallfärdade till Trollinge, liksom museimännen till Mekka, för att tömma patronens portvin och madeira lika flitigt som de troende det heliga vattnet ur Zemzems brunn. Alla beundrade den älskvärda värdinnan och blott fördrogo mannen som ett appendix.

"Det går inte längre an", mumlade patronen många gånger, i synnerhet då räkningar ankommo, som bevisade huru verkligen "dyrbar" hans husliga lycka var; men han skrufvade sig att bryta löst - att göra en synlig ruptur.

Ändtligen en vacker dag erhöll han en räkning, som bragte saken till det yttersta - den lydde på trettioåtta par handskar, hvardera paret a 3 riksdaler 24 skillingar.

"Hvad? Hvad är detta, har min hustru tagit trettioåtta par handskar på tre och en half månad?"

Jo, så förhöll det sig.

Patronen blef ursinnig och tänkte: "Nu eller aldrig."280

Det var på morgonen omkring klockan tio, frun hade nyss fått upp sitt kaffe. Detta stegrade vreden till kokpunkten.

Patronen kom upp och tog dristeliga i nyckeln, vred örn och kom in.

"Är frun uppe?" frågade han kammarjungfrun, som genskröt honom.

"Nej bevars, frun är ej väl"

"Jaså, hon är inte väl, det gläder mig", yttrade patronen och klef in i det allraheligaste.

Frun hvilade ännu, men på nattduksbordet lågo en hop uppslagna böcker, och då mannen inträdde, samlade hon ihop en mängd bref, som hon stoppade under hufvudkudden.

"Min Gud! hvad vill du? Jag är ej väl."

"Säg att du mår som en skotrasa, men kom inte med det fördömda: jag är ej väl", började patronen. "Hvad är detta? (visande räkningen) trettioåtta par handskar på tre och en half månad - är det skick och skäl? Sliter Hennes Majestät Drottningen så många på sina händer - hä!?"

"Rasar du, Silfvergren?"

"Ja, det gör jag. Hvad är det för bokskräp du har? Salig Sara såg aldrig i bok, nej, det gjorde hon inte; hon skötte sitt hushåll, sina barn, sin man - hon steg upp klockan fyra om morgonen och senast fem - hon drack kaffe på bit och doppade inte - derför är hon salig hos Gud i himlen - ja, det är hon. Jaså - hvad är det? (fattande en af de granna böckerna) Georg Sand, (fortsättande undersökningen) Ida Hahn-Hahn. Hm, hvad är det för skräp?"

Patronen, som nu ville göra effekt, tog böckerna och kastade dem i kakelugnsbrasan.

"Min Gud! min Gud! Finette! Finette!"

Flickan kom in.

"Gud! Finette! rädda mig från den rasande menniskan, låt Appel genast sätta sig på en häst och bedja mamma komma hit."

"Mamma!" Vid detta ord stannade patronen midt på golfvet; han hade i sin vrede ej kommit ihåg den kära, älskade mamma.

"Stopp, Finetta! Ännu är jag herre i mitt hus.281

Jungfrun flyttar i dag, unga herr Appel likaledes; min hustru behöfver ingen kammarjungfru eller någon näsvis drängslyngel. Salig Sara hade intetdera.*

Patronen antog en vördnadsbjudande ställning, hans ögon blickade stolt och befallande omkring sigr han spelade rollen af en fältherre, som i stridens ögonblick utdelar sina befallningar.

"Finetta går icke ett steg, eljes slår jag armar och ben af henne."

"Fullborda din roll och slå ett värnlöst fruntimmer", sade patronessan, blek och darrande af vrede och fruktan.

"Ja, patron kan just hedra sig med att slå en stackars värnlös flicka blå och blodig", ropade Finette och föll på knä bredvid sin herskarinna, som genast slöt henne i sin famn.

"Det är för min skull du lider, arma flicka, det är för min skull", sade patronessan.

"Jag dör hellre än öfverger er", blef kammarjungfruns svar.

I allt detta låg någonting dramatiskt, som verkade på patronen, hvilken nu först begrep att han burit sig hjertans dumt åt; men han begrep ej någon annan utväg. För att dock qvarlemna ett outplånligt intryck, gick han sin väg, smällande igen dörren med fart.

"Är han borta? Gud! han mördar mig - det är, som löjtnanten sade, en rå natur/

"Och hota mig med stryk", började Finette, "jag ville just önskat att han slagit mig - ack, söta pa-tronessa, lemna huset genast!"

Patronen hade hoppats att hans hustru, när hon en gång fick se honom riktigt ond, skulle rätta sig, om ej af kärlek, dock af fruktan. Att all hans uppmärksamhet, allt hans fjesk, alla gåfvor och skänker uträttat intet, fann han tydligt - nu stod att försöka om ej allvar, till och med desperation skulle hjelpa^

Han förbjöd strängeligen att någon häst finge gå ur stallet och ämnade vid middagen anslå mildare toner, så att han fick tala förnuft på eftermiddagen. Men när middagen kom, visade sig ej frun; ty hon var sjuk och således måste han sitta der ensam medbarnen och guvernanten. På eftermiddagen ville han gå upp till sin hustru, men dörren var stängd, och något senare sqvalpade man ut vatten i trapporna, ty patronessan skulle hä ett aromatiskt bad.

Allt hopp att få se henne var således för den dagen ute. Han tackade ändå Gud att svärmor och svägerskan ej skulle få veta af saken innan han hunnit ingå försoning; men mot sjutiden kom majorens appelkastade hästar uppför allén med gamla kareten, och majorskans och fröken Enochinas ansigten sågos i kuren.

Patronen bleknade.

Hvad var att göra? Han öfverlade ej många ögonblick, utan befalde frarn sin vagn - och reste just under det att åskmolnen samlade sig deruppe hos frun.

Det gifves vissa menniskor, som man i vanliga fall ej just kan med, men till hvilka man alltid flyr, då det gäller. Dessa äro af det slags hederligt folk, som säga sin tanke rent ut och omöjligen kunna låta fem vara jemnt. De komma således ofta att säga sanningar, som kunnat vara osagda och som misshaga, och derföre sätter man sig öfver dem, småler åt dem som besynnerligheter eller förkättrar dem som irrlärige.

De äro dock rena och bottenklara som en källa i gröngräset, alltid af samma värmegrad, alltid lika rika, evigt lefvande i samma åder.

Så länge man har champagne och sherry, dricker man ej vatten, kastar man ej en blick på källan; men då sjukdomen kommer, febern genomilar hvarje puls, då längtar man dit för att få en läskande dryck ur dess rena våg, som aldrig gifvit något rus och hvars klara spegel alltid återgifvit bilden utan smicker.

Doktor Georgsson var just en sådan natur, en "besynnerlig menniska", en person, som man till och med var rädd för, emedan han alltid sade sin tanke öppet och utan menniskofruktan; men som man ändå i sitt hjerta höll af, fastän man ej ville bekänna det ens för sig sjelf.

Emellertid var det nu till honom patron Silfver-283

gren flydde; ty der visste han att han skulle få ett ärligt råd, och ett sådant behöfde han nu mera än någonsin.

Patronen hade slagit omkring pä åtskilligt sätt utan att vilja komma till hufvudfrågan. Doktor Georgsson gick

fram och åter och hörde på, utan att begripa ett ord om allt det lidande patronen känt i sitt hjerta, om otack och galna idéer, som förvirra svaga hufvuden.

"Men hvad vill nu brukspatronen egentligen säga med allt det der?" frågade slutligen doktorn tvärstan-nande; "sannerligen jag begriper ett ord."

"Eljes trodde jag att doktorn skulle förstå half-qväden visa."

"Jag qväder inga sådana sjelf - nej!"

"Doktorn känner min hustru?"

"Ja/

"Jag älskar henne så outsägligt mycket; men -"

"Men hon älskar inte patron, det vet jag."

"Vet! Hur vet doktorn det?"

"Jo, det är ganska klart."

"Hm, det kan jag för min del icke finna."

"Det är ledsamt det, eljes skulle det väl vara klart att en ung flicka omöjligen kan älska en så mycket äldre man annat än som en far. Gifta de sig, den gamle med den unga - förlåt mig, herr patron! - så inträder ett jemlikhetstillstånd, som förnedrar den gamle och uttråkar den unga."

"Men hvad mig angår, så gifte jag mig af kärlek, innerlig, varm kärlek."

"Jaså; hvarför tog ni då ej en qvinna, som passade för er ålder? Jag känner gummor, som äro fullt ut lika älskvärda som unga flickor. - Nej, min bäste patron! ni älskade henne icke så, som en man bör älska sin hustru; ni ville hä en ung vacker hustru, liksom ni vill hä en ny, skön möbel; ni köpte henne med edra löften, med utsigten af ett öfverflödigt, beqvämt lif - är det väl bättre än att köpa en slafvinna på en auktion?"

"Men, min Gud, hon får ju göra hvad hon vill;284

hon är ingen slafvinna och jag har sökt att tillfredsställa alla hennes nycker."

"Nycker? Har hon nycker?"

"Ja - Gudnås så visst."

"Der ser ni, min patron - en qvinna har inga nycker, då hon älskar eller känner på sig att hon njuter af en ren, huslig sällhet, det vill säga, då hennes man af hela sin själ älskar henne, som han bör göra i nöd och lust, då hon är skön, frisk och blomstrande, eller då åldern kommer och hon vissnar bort och glömmes.

"Tro mig, jag känner menniskorna, ty jag har sett tusende af dem sjuka och döende, i lifsfara och på plågans bädd; då visa de sig sådana de äro - och qvinnans nycker komma från ett kallt hjerta - kallt - det vill hos henne ej säga annat än ett ensamtr oförstådt hjerta. Om hon känner att mannens kärlek skall afkylas, då kindens rosor en gång flykta, då den hvita pannan får veck - då begagnar hon den korta tiden att underkufva den sinliga narren, som ej förstår att lära känna hennes sanna värde som maka och mor; då gör hon inkräktningar för att hä något qvar af makt, då vilkoret för dess förvårfvande försvinner.

"Der ser ni orsaken hvarför en gammal gubbe, som af 'kärlek' gifter sig med en ung flicka, blir olycklig, då deremot en, som säger: vill du under benämningen hustru bli min dotter och älska mig som ett barn sin far, vanligen blir lycklig - ty det är ärligt spel och ej en komedi, ett spektakel med äktenskapet, som en kärlek vid femtiosex år till en nitton års flicka är och blir."

"Men herr doktorn torde besinna att då en hederlig och, utan att smickra mig sjelf, både i orten och det allmänna ansedd och aktad man erbjuder en i sig sjelf fattig flicka sin hand, är det ett hederligt tillbud, då det, som klart är, sker i tukt och ära."

Doktorn stannade midt framför patronen; den gamle läkarens ögon glänste. "Vet ni, patron, här ser ni en gammal ungkarl - hvarför är jag det? Icke derföre, att icke äfven jag kunnat i 'tukt och ära', som285

ni säger, få mig en hushållerska, sådan som er salig Sara, eller en favoritsultaninna, som er nuvarande fru.

"Jag har älskat en gång, men också blott denna så innerligt, så uppoffrande och sant, som en akta förening fordrar. Vet ni, äktenskapet, sådant som Gud vill det och i motsats med den sammanläsning eller yttre form deraf, som menniskorna skapat, fordrar i första rummet att menniskan frånsäger sig egoismen och lefver, verkar, känner och tänker for och i förening med ett annat väsen; äktenskapet är således ej något annat än en länk i den kärlekens kedja, som sammanknyter oss alla inbördes, och hvaraf den första ligger i Guds hand och den sista ännu och aldrig skall finnas.

"Äktenskapet, min herre! är ej ett jordiskt band allena, utan ett stycke af Guds allkärlek, ett sätt, som Gud har, att höja den jordiska menniskan till en klar insigt af hvad som är kärlekens högsta mål - ett försvinnande i Gud.

"Så som tvenne makar, hvilka älska hvarandra sant och innerligt, byta vilja, så skola menniskorna också en gång säga: Herre, ske Din vilja, icke min! Men om så skall vara, min bäste patron, så duger det icke att, då man gifter sig, tänka: är den der en dugtig hushållerska? skall hon hjelpa mig att skrap? ihop jordisk rnammon? - ty då ingår man ej något äktenskap, utan städjar en piga, som helt enkelt i stället for vanlig penningstädsel får en ring.

"Tänker man äter: den der ser bra ut, och tar henne derföre att jag har förmögenhet nog att för glitter och löften om vällefnad locka till mig en varelse, som för öfrigt ej älskar mig - men det sätter jag mig öfver - förruttnelsen må härja kärnan blott jag eger skalet, då ingår man intet äktenskap, utan köper sig en slafvinna; men ser ni, ur kärnan, der kärleken skulle bott, ur hvilken hjertbladen för en ännu högre kärlek skulle spirat upp, växer der fram en mask, som stinger den falska sällheten till döds. Der är ni m."

Patron Silfvergren hade under hela denna långa predikan, som doktorn, glödande af tro och öfvertygelse, hållit utan att märka det dåsiga uttrycket i gästens ögon, suttit med öfver magen sammanknäpta286

händer, ty så brukade han alltid, när han hörde en predikan eller eljes något, som han hvarken bemödade sig eller mäktade begripa, men som han ändå måste höra till slut.

"Hm", började han derföre, "hm, herr doktorn flyger alldeles från ämnet, ty här är nu inte frågan om, hm - något himmelskt äktenskap, utan ett helt simpelt och borgerligt sådant, som brukas nu för tiden och som våra förfäder brukat före oss, nämligen så att man i Guds namn låter sammanviga sig med en menniska, hvilken man vill ära och älska som sin äkta hustru."

"Och har ni ärat och älskat edra hustrur?"

"Ja, Herre Gud, det måtte väl ej felat!"

"Om ni ärat och älskat er förra hustru, så hade ni ej genast efter begrafningen funderat att få en annan; ni hade haft aktning för hennes minne, ni hade funnit i er själ något, som sagt er, att ni ännu var hennes make inför Gud, der hon nu är - och om ni valt en efterträderska, så skulle hon varit andligen densamma som hon. Men det der tycks ni ej förstå. Har ni väl älskat och ärat er nuvarande hustru?"

"Ja, min Gud! mer än man kan föreställa sig. Gjorde jag ej första sommaren, oaktadt alla mina affärer hemma, en lång resa för att muntra upp henne; det blef mig dyrt, ty hammarsmederna sålde tjufjern till bönderna och kolmätaren tog mot kolryssarne omätta - det blir pengar det. Nå kunde hon peka på något, som hon inte fick? Gaf jag henne inte siden, blommor, schalar, handskar och skor, en sådan hop att hon kunnat vandra till Rom torrskodd och hä kläder till domedags otta? Var jag inte uppmärksam? Var jag ett ögonblick ifrån henne? Försökte jag inte att vänja henne att bli kär i mig - ty det är bara vana, det såg jag med salig Sara."

Doktorn började skratta.

"Tycker doktorn att det är löjligt att min hustru ruinerar mina affärer, så att de stackars barnen en gång kanske för hennes skull måste bli arftösa?"

"Nej, det är visst inte löjligt; men hvems är skulden?"287

"Det är väl klart att det är min hustrus och de der romanerna hon läser."

"Och patron tror att er hustru skulle så fasligt gerna läsa romaner, om hon fann lefvande kärlek i sitt hem. Tro mig! den, som lefver bland verkliga blommor, som får vattna dem, omhulda dem, njuta deras vällukt - den behänger ej sina väggar med blomstertaflor eller söker glädje och tröst i ett herbarium. Romanerna, alla dessa kärlekshistorier, som öfversvämma verlden och som slukas med begärlighet, skulle ej få en stor publik, om verlden hade kärlek nog. Romanerna bevisa blott, att ett behof måste fyllas genom konst, en evig trängtan släckas eller döfvas genom ett tankespel, när verkligheten ej gör det. När sparfven ej har vatten att bada sig i, badar han sig i torra sanden; när menniskan ej finner kärlek i verlden, söker hon den i böckerna; när solen garner, tänder hon lampan."

"Hm, emellertid komma vi till intet resultat, herr doktor", återtog patronen en smula förargad, ty så mycket förstod han, att han ej fick rätt mot sin hustru. "Här är nu frågan om huru saken skall uppgöras."

"Genom tålamod - då man burit sig dåligt eller dumt åt, får man bära följderna."

"Jaså, är det meningen?"

"Ja, det är verkligen meningen."

"Är det doktorns råd?"

"Ni skall tala med er hustru. Tala ni, ärligt, innerligt, lifvad af kärlekens ande, med henne; bekänn öppet och utan förbehåll att ni, då ni begärde henne och lät öfvertala henne, handlade som en turkisk pascha och ej som en kristen menniska; säg henne, att ni vill älska henne som elt barn: tror ni inte då, att hon fattade-saken helt annorlunda? - Håller hon af sin egen far?"

"Ja - ja, mycket mer än af modren, fastän han är en beskedlig karl och den senare en - jag ville inte säga så styggt: men i korthet ett hår af hin håle."

"Der ser ni - er hustru är i stånd att älska sin far, utan alla beräkningar; ty det är modren, som ändå utgör hennes stöd mot er. Nåväl, den som kan santälska en, kan också i samma kärlek innesluta en annan - kärleken är ej fattig, ej trångbröstad, som egoismen. Sök således att försona er med henne; men gör det öppet och utan förbehåll Ni har begått en gruflig orättvisa mot hennes ädlare natur, då ni trodde att ni förmådde att genom yttre lockelser framkalla en känsla, som, under den form ni ville, aldrig funnits i hennes själ. Locka frarn den gnista, som der fins för er, vinn hennes aktning - och om ni handlar som en kristen, måste ni vinna den."

"Men se det blir dä ändtligen intet af", yttrade patronen. "Skulle jag, som alltid åtnjutit mina med-menniskors förtroende och odelade aktning, som är en hederlig karl, hvilken i allting uppfört mig så, att ingen nosar till och säger något i synen på patron Silfvergren - med ett ord, skulle jag ställa mig inför henne och käringen sorn en syndapalt och be om förlåtelse för det att jag vräkt ut mera penningar för denna hustru, än salig Sara kostade i hela sin tid - nej, se det blir intet af - och -"

"Gör som ni sjelf tycker bäst, herr patron", yttrade doktorn modfäld, ty han fann nu att hans ord fallit på hälleberget.

"Ja, det ämnar jag också, herr doktor. Jag har Gudi lof ännu någon smula förstånd qvar och är ej - förlåt mig, herr doktor! - "fantast". Jag är så god kristen som andra - och dessutom så finnes här lagar, som, om ingenting annat hjelper, skola befria mig från ett dagligt helvete och dagliga kostnader. Är det rimligt, trettioåtta par fina handskar af - ratt-skinn eller hvad det är, ty de spricka genast - på tre månader - kan en kristen bestå trettioåtta par handskar? jag bara frågar; står det i bibeln, att man skall bestå sin hustru trettioåtta par handskar på tre månader, att hon skall dricka kaffe och doppa saffransbröd på sängen? Står det i bibeln som en kristen-domspligt, att låta en kammarjungfru vara näsvis och hustrun att ta aromatiska bad, då hon blir förargad, hvad?"

"Nej, visst inte."

"Jaså, det var då ändtligen väl, och derföre kan jag säga att herr doktorn blandat in sin kristendom i289

sådant, dit den ej hörde. Det är med religionen för visst folk, som med anjovissås, hvilken kan blandas i .allting för att bryta smaken, som mamsell Nyländer säger i sin kokbok. Så är det.'7

Patronen var i högsta grad ifrig, ty han försvarade sin rättfärdiga sak och var vredgad öfver sin misslyckade uträkning att få rätt hos doktorn.

I stället att denne skulle hjelpt honom att fundera ut någon utväg att kornma ur svårigheterna och segra, hade han kommit ut för en menniska, som ville hä honom att bli kristen, och i allmänhet kan man ej göra en hop folk värre förslag än att antaga hela kristendomen med alla dess konseqvenser.

Hvar och en bär med sig ett prof af läran, någon bit, hvars mönster tyckes dem vackrast; men det hela, sjelfuppoffringens heliga lära, är det få, som vilja kännas vid.

"Förstår doktorn mig nu?" frågade ändtligen patronen och steg upp.

"Ja, jag förstår, att ni är försedd med ett ganska portativt fragment af Kristi lära - väl er, herr patron, om ni en gång, då ni söker ert fädernehem, på prof-stycket ur muren kan igenkänna det rätta."

"Vi hä verkligen talat för länge", återtog patronen, förnämt höjande på hufvudet; "det finnes vissa personer och åsigter, som aldrig ingå i min öfvertygelse. Med den erfarenhet, den verldsvana och den förmåga, som jag eger, ehuru obetydlig den i sig sjelf också kan vara - ty jag är ej en af dem, som tror mig inse allt och fatta allt, fastän erfarenheten nog är en god lärarinna, och den, som i femtio år njutit af allmän aktning, väl åtminstone mätte hä dokumenterat sig att känna sin religion och finna sig för god att förnedra sig -"

"Ja, vi hä verkligen talat nog", yttrade doktorn otåligt och tog sin hatt. "Förlåt! (ser på klockan) jag måste ut till mina patienter."

"Mjuka tjenare! tackar för alla goda upplysningar", sade patronen och bockade sig med ett uttryck af öfverlägsenhet, som ej förfelat sin verkan på hvilken som helst utom doktorn, hvilken ej tycktes märka något.

Samvetet. 19290

Så skildes herrarne.

"Stackars karl", suckade Georgsson, "som ej begriper att man icke förnedrar sig, då man talar det hvaraf hjertat fullt är."

"Hm, galen är han, det visste jag förut", mumlade patronen, "och jag var ännu galnare, som frågade honom. Men ibland så får man höra rätt kloka saker af barn och stollar, och derföre tänkte jag - men då jag ändå är i staden, så kan jag tala vid notarien Kledergren, det är en durkdrifven jurist, han känner kringelkrokarne, den gamla skälmen, och han skall väl ge mig råd, huru jag skall hålla svärmor i tygel.

"Herre min Gud, om Du i din vishet kallade henne till dig, hvad det vore för en god tjenst. Enochina skulle jag nog reda från mig - och fick jag hennes nåd på tu man hand, skulle vi väl se till om hon inte skulle mjukna."

I dessa vänliga tankar nalkades han med starka steg notarien Kledergrens bostad, ett litet grönmåladt hus på en bakgata.

Notarien.

Bland alla invånare i den lilla staden fortfor ingen att vara till den grad gåtfull, som den så kallade notarien Kledergren. Alla menniskor hade affärer med honom, alla kände honom, men alla erkände att ingen visste, hvar man hade honom, och alla anlitade honom under fruktan att bli bedragna.

Han var en slags juridisk skallerorm, som på en gång injagade farhåga och - tjusade. Ingen visste att berätta att notarien begått någonting elakt, men alla misstänkte honom att kunna begå allt. Sådan var den man, till hvilken nu patronen, ännu glödande af vrede, inträdde.

Notarien var en liten man, som för helsans skull stod och skref vid en gammal omålad pulpet och om- 290

Så skildes herrarne.

"Stackars karl", suckade Georgsson, "som ej begriper att man icke förnedrar sig, då man talar det hvaraf hjertat fullt är."

"Hm, galen är han, det visste jag förut", mumlade patronen, "och jag var ännu galnare, som frågade honom. Men ibland så får man höra rätt kloka saker af barn och stollar, och derföre tänkte jag - men då jag ändå är i staden, så kan jag tala vid notarien Kledergren, det är en durkdrifven jurist, han känner kringelkrokarne, den gamla skälmen, och han skall väl ge mig råd, huru jag skall hålla svärmor i tygel.

"Herre min Gud, om Du i din vishet kallade henne till dig, hvad det vore för en god tjenst. Enochina skulle jag nog reda från mig - och fick jag hennes nåd på tu man hand, skulle vi väl se till om hon inte skulle mjukna."

I dessa vänliga tankar nalkades han med starka steg notarien Kledergrens bostad, ett litet grönmåladt hus på en bakgata.

Notarien.

Bland alla invånare i den lilla staden fortfor ingen att vara till den grad gåtfull, som den så kallade notarien Kledergren. Alla menniskor hade affärer med honom, alla kände honom, men alla erkände att ingen visste, hvar man hade honom, och alla anlitade honom under fruktan att bli bedragna.

Han var en slags juridisk skallerorm, som på en gång injagade farhåga och - tjusade. Ingen visste att berätta att notarien begått någonting elakt, men alla misstänkte honom att kunna begå allt. Sådan var den man, till hvilken nu patronen, ännu glödande af vrede, inträdde.

Notarien var en liten man, som för helsans skull stod och skref vid en gammal omålad pulpet och om-291

gifven af pappersluntor, hvilka betäckte ett långt bord och alla Stolarne utom en, som synbarligen var till för främmandes beqvämlighet.

Då patronen inträdde, vände notarien sig om, och på hans nästan trekantiga ansigte formerade sig en mängd veck, hvilka slutligen förenade sig om att bilda ett vidrigt smågrin, som tillika med ett hest hä-ä-ä skulle bevisa att den anlände främmande var öfvermåttan välkommen.

"Hä-ä-ä-ä med hvem har jag den äran", yttrade notarien, skjutande glasögonen upp öfver den breda och höga pannan; "har visserligen förut - hä-ä-ä-ä -"

"Brukspatron Silfvergren på Trollinge", blef svaret.

"Mjukaste tjenare! Herr brukspatronen torde hä godheten hvila sig en smula."

Patronen satte sig.

Notarien stod liksom väntande, men då patronen höll på att samla sina tankar, blef väntan något lång och notarien såg derföre ut genom fönstret och sade: "det är en variabel väderlek nu för tiden, hoppas att rågarne ej tagit skada."

"Nej - nej bevars, alls ingen", svarade patronen i tankarne.

"Man kan således hoppas att Gud välsignar landet med korn och kärna, hvilket är en Guds nåd, fastän (med grinmin), hä-ä-ä, vördiga presterskapet ej tycker derom. Jag vet en pastor, som till följd af den goda skörden förlidet år förlorade öfver sexhundra riksdaler, jemförelsevis mot det föregående - men den enes död är den andres bröd, säger ordspråket."

"Hm", började patronen, som nu fått sina idéer i ordning och som nu njutit nog af detta slags inledande samtal, hvilket motsvarar rädisorna på brän-vinsbordet. "Hm, den här doktor Georgsson är en galen menniska."

Notarien drog på munnen. "Det är en ganska respektabel man, doktor Georgsson, fastän man påstår att han har

något egna idéer."

"Ja, egna äro de, det skall Gud veta. Jag kommer till herr notarien för att tala om äktenskapet. Jag har, men der är tummen - oss emellan."Notarien framstack sin smala tumme och satte mot patronens temligen kolossala.

"Herr patron kan vara öfvertygad."

"Jo se, jag har gift mig, men det går ej bra; min hustru har på tre månader förstört trettioåtta par rått-skinnshandskar och läser romaner i stället för att sköta hushållet."

Notarien teg ännu liksom lyssnande.

"Jag är med ett ord olycklig i mitt äktenskap och vill bli fri igen."

"Kan någon oenighet i äktenskapet bevisas?"

"Oenighet? ja, visst är det oenighet, när jag är hängfärdig och hon inte vill se mig."

"Herrskapet lefver således oense?"

"Ja, det göra vi."

"Ja, såvida är det bra."

"Bra! det är olyckligt och inte bra."

"Jo, om skilsmessa skulle ske, menar jag - hm."

"Och vidare?"

"Har oenigheten utbrutit i handling?"

"Ja, en gång då jag brände upp några böcker, men då var jag arg."

"Jag hoppas att fru patronessan tog igen - jag menar att herrskapet kom till bevislig oenighet."

"Hvaba? hur så?*

"Jo, att hon klöste patron eller så."

"Klöste? nej bevars, hon bara gret och lamente-rade och blef sjuk."

"Det var inte bra."

"Att hon blef sjuk?"

"Nej, att oenigheten icke öfvergick till bevisliga injurier."

"Men nu vilja vi skiljas, jag för mina affärer och hon för att bli fri från mig, ty hon har aldrig tålt mig, utan bara högaktat mig, så länge det var nytt, gudbevars, och jag lät mig räkningarne behaga."

"Jaså."

"Om vi nu vänligen öfverenskomma att skiljas åt och upplösa äktenskapet."

"Det kan icke lagligen ske."

"Hvaba? Lagligen? Skola vi lagligen lefva som hund och katt?"293

"Ja - ty lagen beskyddar äktenskapets heliga band/

"Jaså! Och derföre skall jag låta ruinera mig."

"Det är kanske en utväg, om möjligen patrones-san begått bodrägt eller ur huset undansnillat något."

"Åh nej."

"Det var illa; man har väl ingen anledning tro att fru patronessan haft någon kärlekshandel?"

"Hm, jo, uppriktigt taladt så var det en löjtnant just här i staden, ja, han bor här, som sådde ogräs bland hvetet."

"Jaså; och det kan bevisas?"

"Att han pratade persilja - ja, det är klart, och att hon blef rent af romangalen efter den betan och missnöjd med Gud, mig och hela verlden, och menar på att qvinnan är en slafvinna och så vidare."

"Jaså, ingenting vidare?"

"Ja, jag tycker det är vackert nog att vi plåga ihjäl hvarandra, om vi inte bli skilda - att jag blir ruinerad - att jag måste vara en främling i rnitt eget hus - att jag, om det fortfar, går och hänger mig - är det inte nog?"

"Nej ingalunda, oaktadt detta måste äktenskapet fortsättas; rnen om fru patronessan rymmer, så kan herr patron låta hemta henne med kronobetjening för att med er fortsätta sammanlefnaden, och om patron reser bort, kan hon, om vistelseorten ej är bekant, lysa efter patron att inom natt och år sig inställa; blir hon galen, så kan skilsmessa ske, så vida galenskapen bevisas obotlig och så vidare."

"Men står det då inte till att bli skild, då begge makarne finna sig olyckliga med hvarandra och vilja skiljas?"

"Nej bevars, icke heller är här sådan oenighet, att man ens kan få skilnad till säng och säte, ty dertill fordrades att herrskapet först skulle få föreställningar inför församlingens pastor och, om ej detta hjelper, inför domkapitlet, och begge gångerna först tjugofem och sedan femtio dalers bot blifvit erlagde; hjelper icke detta, så dömer rätten till skilnad till säng och säte och, om icke enighet då inträder, till äktenskaps-skilnad."294

"Men då skall man först hundfilas af pastor och konsistorium, och sedan behöfs Methusalems ålder att få slut på olycksaligheten."

"Ja visserligen; men det är emellertid så i lagen och sådant är nödvändigt på det att man inte lättsinnigt må upplösa en dylik helig förening."

Patronen funderade en stund. "Men", återtog han, "en sådan oupplöslig förening har också den följden, att den ena makan utan någon fara kan göra den andra olycklig; ty vore skilsmessan lättare, vore begge tvungna att bidraga till hvarandras trefnad och lycka - hm, således har det försigtighetsmättet med sig att man vårdslösar hvarandra; ty det gör ingenting - att den ena ruinerar den andra; ty det gör också ingenting."

"Hm, jo, det gör någonting, ty hustrun kan söka boskilnad."

"Sedan hon ruinerat mannen?"

"Och undanskifta hvad henne tillhör."

"Så han sitter på bar backe?"

"Ja visserligen, så vida hustrun ej sjelf re verserat skulderna - hm."

"Hm - det fins då ingen annan råd än att dragas med korset - hm. Men Gud skall veta att det är hårdt."

"Mycket möjligt, det har sina obehagliga sidor. Emellertid så finnas utvägar, om nöden blir trängande; ty lagen har sina små smyghål - ja (gnuggande händerna), det har den."

"Hvilka då?"

"Åh derom kan ej ännu bli frågan, utan herr patronen gör bäst i att förlikas med fru patronessan och till exempel sätta henne på en särskild gård, så att herrskapet aldrig råkas, samt låta. i allmänna tidningarne insätta, att ingen må utan patronens egen skriftliga reqvisition utlemna något på kredit åt eho det vara må. Sedan kan fru patronessan icke göra några skulder."

"Men hur skall jag freda mig för svärmor, som sätter i henne galenskaper, och svägerskan se'n?"

"Det är en svår sak - nästan omöjlig att af hjelpa, så länge herr patron eger fru patronessan som hustru."295

"Ni gör mig galen - ja, jag blir galen, det skall ni få se."

Notarien smågrinade.

"Notarien har således ingen tröst?"

"Nej, för närvarande ingen, intill - rnärk detta! intill dess vi få tid på oss; vi skola väl finna någon utväg ur svårigheterna."

Denna tröst var ringa, men den var ändå för den stackars patronen liksom en svag daggryning för framtiden.

När patronen gått, gnuggade notarien åter händerna, smålog och sade vid sig sjelf: "tiden är ännu ej inne; karlen är ej ännu förtviflad - hm, man kan ej råka lyckligare ut än då man får att göra med förtviflade personer - menniskor, som stå på randen af en afgrund, äro alltid lätta att fånga. (Notariens fingrar krökte sig vid denna tanke.)

Eljes så äro gamla fruntimmer också bra - och gubbar sedan, som gå i barndom, sådana som gubben Sellner - hä-ä-ä, det är riktigt roligt att se hur han aftagit på senaste året. Och nu skall jag uppsätta testamentet - hä-ä-ä, det skall bli lagligt och så lagligt, att jag lefver af processen hela min återstående tid - hä-ä-ä."

"Efter denna monolog började han åter skrifva, hålla upp, begrunda och åter skrifva. "Hm - jag vill tro att här ligga två tvetydigheter bara i denna punkten - två hela stora processer, hä-ä-ä - nej vänta, om jag tillsätter så här - "sedan boet skiftadt blifvit" - der blir den tredje processen - tre ting äro goda - hä-ä-ä."

En utflygt.

Följderna af friherrinnans bearbetningar dels genom excellensen och dels genom hofradet började snart och på ett afgörande sätt låta känna sig i den fredliga prestgården. 295

"Ni gör mig galen - ja, jag blir galen, det skall ni få se."

Notarien smågrinade.

"Notarien har således ingen tröst?"

"Nej, för närvarande ingen, intill - rnärk detta! intill dess vi få tid på oss; vi skola väl finna någon utväg ur svårigheterna."

Denna tröst var ringa, men den var ändå för den stackars patronen liksom en svag daggryning för framtiden.

När patronen gått, gnuggade notarien åter händerna, smålog och sade vid sig sjelf: "tiden är ännu ej inne; karlen är ej ännu förtviflad - hm, man kan ej råka lyckligare ut än då man får att göra med förtviflade personer - menniskor, som stå på randen af en afgrund, äro alltid lätta att fånga. (Notariens fingrar krökte sig vid denna tanke.)

Eljes så äro gamla fruntimmer också bra - och gubbar sedan, som gå i barndom, sådana som gubben Sellner - hä-ä-ä, det är riktigt roligt att se hur han aftagit på senaste året. Och nu skall jag uppsätta testamentet - hä-ä-ä, det skall bli lagligt och så lagligt, att jag lefver af processen hela min återstående tid - hä-ä-ä."

"Efter denna monolog började han åter skrifva, hålla upp, begrunda och åter skrifva. "Hm - jag vill tro att här ligga två tvetydigheter bara i denna punkten - två hela stora processer, hä-ä-ä - nej vänta, om jag tillsätter så här - "sedan boet skiftadt blifvit" - der blir den tredje processen - tre ting äro goda - hä-ä-ä."

En utflygt.

Följderna af friherrinnans bearbetningar dels genom excellensen och dels genom hofradet började snart och på ett afgörande sätt låta känna sig i den fredliga prestgården.296

"Och du håller ändå af mig? frågade prosten Pihl nästan hvarje dag, till hälften tankspridd, till hälften skakad af en stark känsla.

"Ja, goda pappa! visst gör jag det", sade Adelaide och betraktade den gamle med frågande blickar,

"Hm - ja, jag tror det, barn, dina ögon ljuga icke, jag ser det, dina ögon ljuga icke."

"Men, goda pappa."

"Ingenting, barn, ingenting", sade prosten många gånger; men just detta "ingenting" röjde att det var någonting. "Sitt öde kan ingen veta, lilla Adelaide", började han åter, "Guds underliga vägar kan ingen utransaka, hm - och..."

"Tala ut, pappa, är du missnöjd med mig?"

"Nej, bevara mig Gud, missnöjd, nej, bevara mig Gud; men jag rnenar så att du kunde - om du blef rik och lycklig - så kunde du --"

"Jag är väl inte rik", sade Adelaide, "men lycklig är jag - bara det går väl för------pappa och Axel."

"Hrn, vi skola hoppas till Gud att allt går honom väl, ty på hafvet är Han mäktig såsom på jorden och i himlen. Men, barn, om du blef rik och förnäm och så vidare, så glömde du väl inte -" Den gamle kunde ej fortfara, utan upprepade med bruten stämma blott "glömde."

Adelaide märkte ej hans rörelse, som hon dessutom ej kunnat förklara. Hon började skratta. "Rik och förnäm, pappa? Om jag skulle bli rik och förnäm, *så skulle pappa också bli rik och förnäm, ty eljes blir det väl intet. Men, pappa, nu måste jag ner och se till väfvarne. Adjö, pappa lilla!" ropade hon och flög ifrån honom.

"Sellners bref är", började prosten, framtagande ett bref, "ganska upplysande; han bevisar att Adelaide är honom närmare än mig. Hvilka besynnerliga sammanställningar! En rik, mycket rik flicka i mitt hus, en arftagerska, hvilken kommer hit som hittebarn - och nu vill hela verlden ega henne, ta henne ifrån mig - hm - ske Guds vilja."

Prosten Pihl var utan gensägelse all gudomlig och mensklig ordning undergifven, det vill säga, han var af ett passivt och kontemplativt lynne, lefvande blott297

inom en viss sfer, i en viss dager, der hans öga såg klart, men som fann allt derutom vara mörker eller åtminstone dunkel.

Han var en af dessa godsinta menniskor, som i de allmänna bestyren af försynen begagnas som mellanslag, hvilka ej bidraga till att uttrycka något ord, ännu mindre någon mening, som bokstäfverna göra, men som stå der och måste stå der för att fylla rummet. Emellertid gick den nu ifrågavarande saken honom allt för nära, ty Adelaide hade varit hans tröstarinna, hans hjelp och stöd allt sedan "mamma" dog, och prosten anade att han skulle vara rent af redlös utan ett sådant stöd. Dock, fastän det var hårdt, måste han ändå tala.

Hans förlägenhet röjde honom, Ådelaide fruktade något ledsamt endast af det ängsliga uttrycket på den gamles panna när han en dag, sedan posten kommit, inträdde i hennes rum med ett brutet bref i handen.

"Pappa! hvad är det, pappa?" frågade hon bestört och fattade hans begge händer; men gubben gjorde sig lös och tog henne i famnen.

"Gud välsigne dig, Adelaide! Gud välsigne dig, min goda flicka, min hjelp, min tröst, mitt stöd sedan mamma gick ifrån mig", sade han sakta. ;;Men'7, började han, sedan omfamningen var slut och han tagit plats på soffan; "men, barn, det är ingen olycka, tvärtom, du är ämnad till något annat än till en fattig prestdotter; ty Sellner låter mig veta att jag just icke eger någonting af jordiskt gods."

"Pappa! hvarför talar du så?" frågade Adelaide och ett par stora tårar glänste i hennes hjertegoda ögon. "Vi äro visst inte fattiga, det räcker nog åt oss begge."

"Hm, men jag har skuld."

"Skuld? nä den skola vi arbeta af", började hon småleende. "Vet pappa, jag gör nu ost och har på försök sålt - se här, pappa! (hon skyndade i sin byrålåda) det skulle väl blifvit till julen, jag hade ej velat skryta förr än då, men här är femtiotre riksdaler och aderton skilling endast för ost, som jag sålt. Jag nämde en gång för pappa min spekulation, det går bra, man vill hä mera ändå, jag har stora reqvisitioner - o, pappa! här skall bli en handel och vandel298

med "Allgottsboda delikata prestost", som han kallas i verldshandeln, söta pappa."

Denna idé att hjelpa affärerna hade gjort Adelaide åter glad, som hon plägade vara. Men prosten blott nickade och tycktes inte glädjas deråt.

"Men, pappa, var det ej bra? frågade Adelaide sorgset, då hon såg att hennes uträkning slagit fel.

"Hm, barn, saken är, mitt barn, att du inte är vår dotter."

Adelaide rodnade och slog ned ögonen.

"Har du gissat det förut?"

"Både nej och ja, pappa - jag är ett fattigt hittebarn - vill du förskjuta mig?"

"Jag? Nej, nej, inför Gud nej; men -"

"Men - hvem hindrar dig då att älska det stackars hittebarnet som ditt eget? Hvem har", tillade hon, under det att ett drag af harm öfverför hennes ansigte, "hvem har mera rättighet än du till min barnsliga tacksamhet - kanske den eller de, som kastade ut mig i verlden, kanske de, som ej hade nog mod att erkänna mig, men nog mod att låta sitt barn bli en kastboll för hvilket öde som helst. Goda pappa, är det så att jag har föräldrar, så nämn dem aldrig, jag vill ej förakta dem, det vill säga, jag vill ej känna dem. Nej! nej! pappa, här hos dig är jag, och här blir jag."

"Barn! du eger inga föräldrar, jag känner dem åtminstone icke."

"Gud ske lof, då eger jag blott dig!" ropade Adelaide.

"Men du eger vänner, som äro mäktigare än jag, som kunna göra dig lyckligare än jag förmår."

Adelaide betraktade den gamle misstroget.

"Du känner Sellner?"

"Ja; nåväl hvad ämnar han? Vill han rycka mig härifrån?"

"Han anser det nödigt."

"Har han någon rätt öfver hittebarnet?" frågade hon darrande.

"Ja."

Adelaide skakades liksom af en frossbrytning.299

"Ja, barn, det är han, som lemnat dig här, jag har ej vetat det förr än nu."

Ädelaide teg.

"Det är han, som, under form af lån, mig ovetande, för din räkning lemnat mig betydliga penningsummor."

Adelaide fortfor med sin tystnad.

"Och, Adelaide, här är hans bref. Han säger att allt hvad han egt och eger är ditt."

"Hvarför?" frågade Adelaide.

"Derför, barn, att det är din ärfda egendom, som han blott förvaltat."

"Min egendom? Jag förstår det icke; men om så vore, så är den också din, pappa. Det skulle ändå vara ledsamt", tillade hon till hälften skämtande, "ty hvartill gagnar då hela ystet, som var så roligt, då det var en utväg att hjelpa dig, min goda, älskade far."

"Sellner, som således lemnar dig en stor förmögenhet, har derföre rättighet att bestämma ditt öde."

"Nej, pappa! det är Gud, som bestämmer öfver mitt öde - och denna rätt köper ingen för penningar, vore det än all verldens guld - donna rättighet", sade hon och steg upp ifrån den halft knäböjande ställning hon förut antagit,

"denna rätt att bestämma beror på mig sjelf, på mitt eget samvete, som talar in i själen och som är Herrans egen röst, och den säger: Adelaide, du blir här."

"Hm, flicka! det är svårt för mig att i detta fall disputera med dig; men, ser du, det är min pligt att låta dig lemna den ensamma prestgården och lefva i andra kretsar, dit du nu hör. Rikedomen har det med sig att skapa en annan omgifning åt oss. Du är rik och derföre passar du ej mera här - men mins du väl, sedan du var liten, excellensen Lindau?"

Adelaides ögon lyste af liksom ett inre ljus.

"Ja - ack, salig mamma omtalade honom ofta, jag mins honom också klart, det var ju han, som bar mig, som kysste mig vid festen hos Herrmans - honom mins jag väl."

"Nå?"

"Och?"

"Du skulle flytta till Lindaus."300

"Lindau!" hviskade Adelaide. "Lindau! Jag vet ej, pappa; men jag håller af den mannen - han är väl gubbe nu - ack, jag torkade tårar ur hans ögon

- hvarför gret han? Jag mins att han gret/7

"Det vet jag icke; men hos honom skulle du vara

- han är gift med fru Herrman."

Adelaide studsade. "Den stolta frun!"

"Men hon är en förträfflig maka, en förträfflig mor, en god kristen."

"Det hvirflar omkring i hufvudet på mig, pappa; låt mig tänka på saken, sofva på saken, om jag kan. Nämn ej det olycksaliga förslaget emellertid, utan låt det hvila."

"Det står ej i min makt. Sellner kommer hit om några dagar, och då skall allt afgöras."

Adelaide darrade af en inre fasa för den gamle Sellner, som oaktadt sin vänlighet alltid förblifvit henne främmande.

"Tänk på saken, Adelaide. Du är rik - du kommer i ett förnämt hus - glöm dä inte Allgottsboda och gamle Pihl!"

Adelaide föll tigande i gubbens famn och lutade det sköna, lockiga hufvudet rnot hans axel. Då hon åter såg upp, hade hon gråtit: hon kysste sin far på pannan, och på händerna, hon smekte honom som ett barn - men ej ett ord kom från hennes läppar, endast ögonen frågade: "kan jag väl glömma min ende vän på jorden?"

Adelaide var förvirrad, som man alltid är, då en mängd tankar samtidigt rusa in på scenen och kämpa med hvarandra. Småningom fick hon reda - hon visste att hon var rik; att undvika det tycktes ej stå i hennes makt - hon kände sig på ett underligt sätt dragen till den gamle Lindau, det var liksom en hemlig röst, som befalde henne att följa sitt underliga öde.

Hon eftertänkte huru mycket hon kunde göra för sin far - hon fann att hon skulle kunna på en gång lätta alla hans bekymmer och göra honom ekonomiskt oberoende, och hon kände hans lynne tillräckligt för att veta huru lätt han vande sig vid en ny menniska; ty för honom voro de alla lika goda, lika ädla, han hade aldrig pröfvat någon och hade lika litet sinne301

för att särskilja menniskor, som vissa personer att särskilja olika färger eller olika toner. Han hade ej öga eller öra för sådant.

Hon fann då, att hans saknad troligen snart skalle glömmas bort, under det att hon som en osynlig vän med sina tankar kunde sväfva kring honom, liksom en moders kärleksrika ande sväfvar kring barnet, då det slumrar eller då det leker, uppehåller det i fallet och uppreser det igen, örn det snafvar. Alla dessa tankar blefvo allt mera klara

och bestämda. Kanske också tanken på att det var Axels mor, som skulle bli hennes, bidrog till denna idéernas rigtning. Med ett ord, efter en genomvakad natt, var hon åter lugn och underkastade sig sitt öde.

Gubben Pihl hade verkligen varit bekymrad öfver att Adelaide icke skulle vilja från honom. Det var en samvetssak för honom att hon skulle njuta alla lyckans håfvor; han hade aldrig fått rö, om hon kastat ifrån sig sin lycka. Således blef han verkligen glad, då Adelaide sade sig vilja tänka på saken, och sålunda gick för honom den ena känslan öfver i en annan.

Huru den gamle funderade, så fann han slutligen rätt mycket glädjande uti att Adelaide ej var hans dotter. Han kom nu ihåg att hennes framtid väl någon gång, om ej förr än på dödsbädden, skulle bekymrat honom; men der ville han vara fri från alla jordiska omsorger - och för öfrigt hade han just ingen.

Några dagar derefter såg man herr Sellners vagn rulla in på gården. Gubben Sellner hade på senare tiden högst sällan besökt prestgården; ty det tycktes liksom han lidit af att se Adelaide blomstra upp, under det att han sjelf trycktes ner af årens tyngd. Det hade också händt Sellner, som det händer de flesta skarpa, verksamma hufvuden, att han på ålderdomen blef hvad man kallar barn på nytt och förrådde en svaghet, mera i lynnet än i tankekraften, som gjorde att man ej igenkände den förr så sluge, så beräknande och till ytan så lugne affärsmannen i den gubben, som nu jollrade lik ett godt barn och röjde en svaghet, som man endast kunde räkna som ett fel.302

Denna svaghet berodde dock ej på annat än på eri oförmåga hos viljan att tygla barnasinnet; ty i alla tider hade ett godt, lättrördt barn bott innanför det hårda skalet, hvarmed en jättevilja omslutit det. Han hade haft ett enda mål, rikedomens, och för att nå detta hade Sellner kufvat sin ursprungliga natur och blifvit denna förbildade, fruktade, hatade och ändå aktade personlighet vi förut sett.

En gång måste ändå upptäckten ske. - Sellner hade dröjt så länge han kunnat - han fruktade att dö, innan Adelaide gifvit honom förlåtelse och aflat för det bedrägeri han begått mot hennes mor. Nu var stunden kommen. Excellensen Lindau hade, på grund af sin frus berättelser och de kombinationer hon gjort, gifvit ljus åt saken och hotade att återbörda sin sondotter. Således måste Sellner nu bekänna allt.

Adelaide såg vagnen, men sprang ej denna gång, som alltid förut, ned för att möta den. Hon kände en odräglig ångest trycka på hjertat; ty nu skulle hennes öde afgöras.

Sellner knapt helsade på prosten, som också i häpenheten nära nog glömde att helsa på den vigtige gästen, utan begärde att få tala med Adelaide.

Sellner var nu nedtryckt af år, af samvetsqval och arbete; han var om möjligt ännu mera hopkrum-pen än förr, skrynklorna på hans bleka ansigte voro djupare och skarpare begränsade än förr, lapparne tunnare, men ögat mera öppet, mildare, godmodigare än då vi förut sågo honom.

Med möda gick han upp till Adelaides ruin; och nu stod han der inför den unga flickan, hans domare.

Adelaide mötte honom och tog honom tigande i handen. "Jag vet en del, men ej allt", hviskade hon; "tala nu! Jag är beredd att höra/7

Det låg någonting obegripligt kraftfullt och lugnt i hela hennes ställning och uttryck.

Sellner böjde hufvudet, liksom han ej förmått uthärda blicken från hennes allvarliga ögon.

"Tala, farbror Sellner!" återtog hon och förde honom till en stol. "Tala, jag ber er!"

Sellner kastade en skygg blick på flickan.303

"Ja, jag måste", mumlade han, "jag måste. Stackars barn!" sade han, sedan han en stund samlat sina tankar, "stackars flicka, kan du förlåta mig?"

"Förlåta? Jag borde väl tacka er, då ni vill ge mig det ni ansett för lycka - rikedomar. Men", till-lade hon, "jag hvarken förlåter eller tackar er - jag vet ej hvilket jag bör."

"Ser du, Adelaide", började Sellner, "jag var en fattig menniska, jag kände huru tungt arbetet är och hur litet det

ger för den ärlige arbetaren, som spiller sina krafter för andra. Jag hade suttit vid siffrorna beständigt, jag kände hvarken Gud eller menniskorna, jag kände blott mig sjelf - kände att det felades mig yttre hjelp för att använda min förmåga. Då fick jag ett heligt förtroende, ett svårt - jag bröt det, upp-fylde ej mitt löfte. Se här, Adelaide", tillade han och räckte henne ett papper, "här är din mors historia."

Adelaide läste. Det varade länge, oaktadt Sellner sökt att vara så kort som möjligt. Gubben betraktade med oro de vexlande dragen på flickans ansigte, hur det skiftade af sorg, harm, rörelse allt som hon läste. Men Adelaide gjorde ej en enda anmärkning. Först då hon kom till berättelsen om modrens död och huru hon sjelf händelsevis kastades i Sellners händer, började hon darra; men der var historien också slut.

Hon lade papperet ifrån sig och betraktade Sellner med en blick tull af allvar och smärta.

"Och min dom?" hviskade Sellner.

"Stackars Sellner!" sade Adelaide och lade sin hand på gubbens grå hufvud. "Gud har straffat er i sin vrede - Gud är domare - jag vill, jag kan ej döma er."

"Förlåter du mig?"

"Jag har ingenting att förlåta, mot mig har ni ingenting brutit; men då ni trott er kunna på rnig vedergälla det onda ni gjort mot min stackars mor, så har ni bedragit er. Hvarken samvetet eller Gud erkänner en sådan vexel - det onda är ondt, det goda godt, hvar för sig - de utplåna ej hvarandra, men de stå vid hvarandras sida, och väl er, om det goda är mer än det onda."

"Men, Adelaide, du ser att du har ett gråhårigt304

barn för dig", återtog gubben, under det att ban förtviflad ^ knäppte ihop de magra händerna, "du ser ett gråhårigt barn, som snart går till hvila - låt mig åtminstone höra ett förlåtelsens ord, förstör inte en hel lefnads dröm, låt mig behålla den, äfven om den är en förvillelse; men för Frälsarens skull -säg: jag förlåter dig, Sellner, jag förlåter dig - säg så!"

"Ja, jag förlåter dig, gamle Sellner - jag tackar dig till och med."

Den gamle böjde sig ner och började snyfta, tårarne hade svårt att hitta fram på kinden - men mångåriga qval skulle brytas på en gång - han gret som ett barn.

"Jag tackar er, gamle Sellner, ej för rikedomarne du vill ge mig", fortfor Adelaide, "utan för det att du skaffade mig ett hem hos ädla, goda menniskor; jag tackar dig för att jag genom din försorg ej förr än nu fick veta min så kallade lycka; jag hoppas att jag nu skall hä förmåga att bära äfven den. Du hade kunnat förderfva mitt hjerta med dina rikedomar; tack för att du ej gjort det - tack för att du följde min morfars önskan i detta fall - att den var dig helig."

Gubben fortfor länge att gråta - det var glädjen, som så verkade på honom. Ändtligen lugnade han sig och sade:

"Du vet min och Lindaus plan?"

Adelaide spratt till vid dessa ord. "Ja - men", började hon, "blott med några vilkor."

"Ja - alla bifallas."

"Ni, Sellner, liqviderar alla pappas skulder, ni ansvarar Gud i himlen, min mor, min far och mig för att han icke ett ögonblick får hä en aning om ekonomiska bekymmer - ni ålägges att jemna vägen för honom, att i allt hvad han önskar gå honom tillhanda med råd och dåd och penningar."

"Ja, ja, Adelaide."

"För det andra vill jag icke hä något af edra penningar .- låt mig arbeta, det finner jag mig bäst af - och om man deruppe fordrar att jag skall framställa mig som en rik flicka, vill jag åtminstone ej disponera dem sjelf. Jag vill hä pappa och doktor Georgsson till mina förmyndare."305

"Ja, ja - det skall du få."

"Jag vill hä min frihet att återvända hit."

"Det kan jag ej lofva; ty om excellensen upptar dig sorn dotter -"

"Det blir jag aldrig, jag går ej in på att byta om far. Här är mitt hem, pappa har varit min far, då jag var arm och liten, då jag var värnlös och utan skydd - och derföre blir han det han varit och är - detta beror på mig."

"Du har en stark vilja."

"Ja, gamle Sellner", sade Adelaide småleende; "det har Georgsson lärt mig, då han sagt: lita på ingen annan än på dig sjelf, på Gud och den - Georgsson har ibland underliga sammanställningar, men så sade han - och den, som du näst Gud älskar mest -- din man, när du får någon."

"Ja, ja, du kan hä rätt."

"Älska alla menniskor, sade Georgsson, som dina syskon, men vänta hvarken tro eller kärlek igen mer än af en, den som Gud dig beskär."

"Deri kan han hä rätt."

"Men låt oss nu gå ner till pappa, ty han är orolig. Nämn ingenting om vår öfverenskommelse; det skulle kunna falla pappa in att sjelf vilja reda sina affärer - men det kan han icke. Derföre låt blott skulderna försvinna, låt diskontbrefven och krafbrefven uteblifva - då mins han intet annat än att han sjelf betalt dem."

Prosten Pihl hade, som alltid då han var "bringad ur esse", gått fram och åter på sitt golf, plockat ner och åter satt upp böckerna i sin hylla, lagt papperen både i ordning och åter i oordning; ty han väntade på utslaget af sammankomsten.

"Nå Gudi lof, ni se glada ut. Herre Gud, hvad det var väl", sade han. "Och du flyttar?"

"Ja, pappa!"

"Gud ske lof för det, hm, Gud ske lof! Eljes så kunde man tro mig hä motarbetat planen, man kunde tro mig vara en intrigant, dålig menniska."

Både Sellner och Adelaide började skratta, så befängd föreföll dem denna förmodan.,

"Ja,, det är ingenting att skratta åt, att en hederlig

Samvetet. 20man blir ansedd för en dålig, falsk menniska", återtog prosten; "och om jag i hemlighet arbetat mot Adelaïdes lycka, så hade jag varit en dålig menniska, inte sant?"

"Men, goda pappa, det hade ingen trott."

"Säger du det, barn? Jo, det kunde kanske händt, hm, man kan inte veta hur folk kan uttyda allt. Hm, det var sant. Jag är visst skyldig bror Sellner en hop penningar?"

"Åh, det är en obetydlighet."

"Nej men det var inte så obetydligt; men inte vill jag ta betalning för mitt eget barns uppfostran -- det skall jag betala."

"Ja, det förstås", sade Sellner, "det är klart -- jag ämnar inte skänka efter."

"Tack, bror Sellner! jag var riktigt rädd att du skulle komma med något sådant; men betala vill jag naturligtvis."

"Ja, det är klart."

-

Adelaïdes lycka.

Friherrinnan von Lindau hade sjelf rest för att hemta sin dotter, som hon kallade Adelaïde. Sant är att hon gjorde

allt för att intaga den unga flickan för det nya lif hon skulle föra, men Adelaïde tycktes icke uppfatta allt det härliga så, som friherrinnan önskade; men, tänkte denna, i Stockholm, omsvärmad af beundrare (ty vacker var hon, det var onekligt), från morgon till afton sysselsatt med nöjen, skall hon snart glömma sina forna simpla idéer.

Vagnen stannade vid Lindauska huset, fotstegen slogos ner och en hel svärm betjening trängde sig kring vagnen.

De begge fruntimmerna välkomnades på det ståtligaste.

"Ser du, barn", hviskade friherrinnan, "detta är man blir ansedd för en dålig, falsk menniska", återtog prosten; "och om jag i hemlighet arbetat mot Adelaïdes lycka, så hade jag varit en dålig menniska, inte sant?"

"Men, goda pappa, det hade ingen trott."

"Säger du det, barn? Jo, det kunde kanske händt, hm, man kan inte veta hur folk kan uttyda allt. Hm, det var sant. Jag är visst skyldig bror Sellner en hop penningar?"

"Åh, det är en obetydlighet."

"Nej men det var inte så obetydligt; men inte vill jag ta betalning för mitt eget barns uppfostran -- det skall jag betala."

"Ja, det förstås", sade Sellner, "det är klart -- jag ämnar inte skänka efter."

"Tack, bror Sellner! jag var riktigt rädd att du skulle komma med något sådant; men betala vill jag naturligtvis."

"Ja, det är klart."

-

Adelaïdes lycka.

Friherrinnan von Lindau hade sjelf rest för att hemta sin dotter, som hon kallade Adelaïde. Sant är att hon gjorde allt för att intaga den unga flickan för det nya lif hon skulle föra, men Adelaïde tycktes icke uppfatta allt det härliga så, som friherrinnan önskade; men, tänkte denna, i Stockholm, omsvärmad af beundrare (ty vacker var hon, det var onekligt), från morgon till afton sysselsatt med nöjen, skall hon snart glömma sina forna simpla idéer.

Vagnen stannade vid Lindauska huset, fotstegen slogos ner och en hel svärm betjening trängde sig kring vagnen.

De begge fruntimmerna välkomnades på det ståtligaste.

"Ser du, barn", hviskade friherrinnan, "detta ärvår betjening, det är alltid glädjande att bli välkomnad af många."

"Hur mycket har då hvardera för att välkomna er?" frågade Adelaïde en smula satiriskt.

"Lön, barn! det var en besynnerlig fråga.

"Förlåt, goda tant, men jag tycker att en välkomsthelsning, som betalas med penningar, ej är synnerligen mycket värd."

"Du har dina små invändningar, min flicka, du har sinne för satiren. Ack, hvad det skall intressera Gustaf."

"Jaså", blef det enstafviga svaret.

"Anvisa -- (friherrinnan skulle så oändligt gerna velat säga "fröken", men måste nu inskränka sig att säga:) anvisa vår älskade Adelaïde sina rum."

Eri kammarjungfru införde Adelaïde i två rum så utsökt och dyrbart möblerade, att flickan stannade vid dörren och knapt vågade att göra ett steg på den ostindiska rotmattan, som betäckte golfvet.

Efter några ögonblick var friherrinnan der.

"Nå, hvad tyckes? Är du nöjd?"

"Mera än nöjd, tant, men -- skall jag verkligen bo här?"

"Ja, barn, just här. Är du således nöjd? Ack, hvad det skall glädja Gustaf, som haft detta arrangemang om hand. Ser du en papegoja?"

"Välkommen! välkommen!" sladdrade papegojan.

Detta pladder, detta välkommen stack som en pil i Adelaides själ.

"Hör du det lilla täcka djuret", sade friherrinnan, "det har Gustaf lärt henne."

"Välkommen! välkommen!" sladdrade papegojan. "Kojan vill ha mat! Välkommen, vill ha mat, välkommen -- mat, välkommen!"

Adelaïde smålog.

"Nu säger hon ändtligen hvad hon menar -- mat är välkommen -- papegojor äro uppriktiga djur, eller hur, tant?"

"Du är en liten filosof, som drar sanning ur de minsta ting, lilla Adelaïde; men är l det ej ändå ett bra vackert djur? Grönt och rödt, sköna färger -- och se der har du guldfiskar, ser du, dem kan duroa dig med -- se här, släpp ner en oblat -- nej se huru snälla de äta genast."

"Tack, goda tant!" sade Adelaïde, generad af glansen och härligheten; "men ombytet gör mig betryckt."

"Åh, du vänjer dig snart, mycket snart, mitt bara! (Till en betjent:) Är excellensen hemma?"

"Nej, han är på embetsrummet."

"Jaså -- ack, Adelaïde! Lindau får så sällan vara hemma, hela hans lif är helgadt åt statens tjenst."

Detta var också en sanning. De, som stå nedanför samhällets höjder, taga sällan annat än de höga lönerna i betraktande. Man tycker i allmänhet att det är rasande lätt att styra, att befalla, att vara en mecenat o. s. v., men man glömmer ganska lätt huru mycket allt detta kostar dess innehafvare. I Sverige är kanske "arbetet" strängare än i något annat land. Vårt samhällsskick har småningom omformat sig från den tiden, då konungen och hans herrar sutto till tings på högen, med lagmannen gent emot sig och det beväpnade folket rundt omkring.

Svenskarne ha således en vana att i allt, stort och smått, gå till kungs -- de äro alla rojalister och begripa verkligen icke huru de skulle bära sig åt, om ej den allra minsta fråga skulle *kunna* hänskjutas till konungen. De nöja sig ej förr än de, liksom deras fäder brukade, fått höra konungens utslag, och hela skilnaden är att det fordom afgafs muntligen, men nu skrifves. Man må klandra denna egenhet, som finnes hos folket, men ej hos regeringen, som troligen ganska gerna skulle afsäga sig bestämmande rättigheten i en mängd småfrågor, hvilka nu lika laviner oupphörligen ökade störta öfver den och gör att de högre embetsmännen äro öfverhopade med göromål, som ofta genom sin mängd hindra dem från att med nog kraft handhafva de stora.

Detta var också orsaken till att excellensen von Lindau, en duglig och outtröttlig embetsmän, ännu i detta ögonblick, fastän åldrig och sjuklig, spände sina sista krafter, för att rulla den högre administrationens Sisyfusklippa. Han hade vanan att draga denna tyngd, hade en hel lifstids erfarenhet och en djup blick in i hela detta intrasslade maskineri, som rör sigså tungt och som hotar att stanna, om en ovan hand griper deri.

Han var sålede snödvändig på sin plats och *måste*, om han ville det eller icke, offra sina sista krafter blott för att uppehålla, utan möjlighet att förenkla. Det var hans, liksom många andras, öde att arbeta oupphörligen, för att en gång spårlöst försvinna, gömd af de nya laviner af nya arbeten, som skulle rulla mot hans efterträdare. Man kan bli en stor och ärad man, om man bygger något nytt -- men den, som underhåller, glömmes alltid och dock -- utan *denna* ihärdighet, utan denna uppoffring skulle allt ramla i förvirring och förstörelse.

Nu var deri gamle embetsmannen utsliten och var efter sina arbeten trött och slapp, då han skulle njuta lugnet i familjens sköte. Om någon uppoffrat sig, var det von Lindau, som egentligen aldrig hade egt sig sjelf eller kunnat säga: Nu är jag fri, nu kan jag njuta mitt lif -- långt derifrån. Under denna hvila samlade sig massor af nytt arbete bakom honom -- han kunde, han fick icke hvila så länge att han hunnit fatta att han hvilade. Arbetet, mödan, det

tacklösa besväret hängde beständigt öfver hans gråa hufvud.

Då excellensen återkom från sitt embetsrum, blef han glad att se den blomstrande flickan. Hon var dock den enda af hans eget blod, och huru det är: menniskan tycker ändå på ålderdomen att hon lemnar verlden alldeles spårlös, om hon ej eger barn.

Det var en vacker fras af den grekiske fältherren, som gladde sig åt två segrar i stället åt ett par barn. Huru det ändå var, de der segrarne, den odödliga äran, stodo dock ej som ett par barn vid hans dödsbädd med tårar i ögonen och löftet och bönen på läpparne.

Det var den allherskande naturen, som ej ur sin kedja låter bryta en enda länk, utan att det käns i själen som en tomhet.

Adelaïde blef från början allas favorit. Hennes ovana gjorde dock hennes ställning ej synnerligt behaglig, fastän pappa Pihl nog lärt henne språk tillräckligt för att kunna reda sig. Hon var till och meden besynnerlighet; ty hon kunde ej så litet latin, som hon lärt ihop med Axel den tiden han var i huset.

Löjtnant Gustaf var artigheten och uppmärksamheten sjelf; men hans sätt att vara, denna glans, som han sökte att sprida i stället för värma -- denna sorts bildning, som ej utgår inifrån, utan är en påhängd prydnad, slog ej an på Adelaïde; hon visste ej hvarför. Hans rykte som oemotståndlig strandade mot den anspråkslösa flickans naivitet -- verklig, sann naivitet, som ej lät pruta med sig, utan förblef hvad den var.

Friherrinnan vågade icke att med moraler trötta henne, således blef det som det var -- Gustaf till ganska ringa glädje.

Den ende, som tycktes uppfatta Adelaïde var excellensen sjelf; men huru skum var ej denna uppfattning, huru förspända voro ej hans känslor och huru snart slappades de icke åter, då han tänkte på sina eviga luntor och sin ställning mellan regeringen och folket, af hvilka den ene hade rätt att fordra hans sista krafter och det andra icke insåg hvad han gjorde, utan knotade öfver långsamhet och misstag. Det vore så enkla frågor, sade man; men tusende frågor på en gång äro icke enkla, dm de också ej röra annat än småsaker.

"Det blir odrägligt, bästa mamma", sade Gustaf många gånger. "Adelaïde är alldeles ohandterlig; hon slinter som en tvålkula bort ur händerna; hon är en besynnerlig varelse och sjelfsvåldig sedan. Om hon ej skulle ärfva Sellner, så vet Gud att jag ej gjorde mig besvär."

Modren uppmanade till ståndaktighet och Gustaf fortfor att fira den unga flickan.

Han påfann hundratals nöjen, han riktigt arbetade på att göra lifvet omvexlande; men ingenting ville hjelpa. Med en till obegriplighet gränsande likgiltighet såg Adelaïde hela denna rörliga, brokiga verld omkring sig.

"Nå väl -- vår mamsell", yttrade friherrinnan till hofrådet, "är sig beständigt lik; hon tänker ständigt på Axel -- ganska vackert; men -- men, om det skall fortfara så -- hade hon kunnat bli qvar der nere."Hofrådet plirade med sina små ögon.

"Vi skola försöka att göra en diversion. Har hon fått bref från löjtnant Axel?"

"Nej, de äro qvarhållna, som ni tillrådde."

"Har hon skrifvit?"

"Ja, men de äro ej afskickade."

"Bra! Således är kommunikationen afbruten åt det hållet och --"

"Adelaïde tyckes ej glädja sig åt något; hon är likgiltig för allt."

"Det måste så vara innan brytningen blir fullkomlig. Låt mig handla."

Andra aftonen satt familjen för sig. Adelaïde läste högt för excellensen, som satt halfslumrande i en länstol. Löjtnanten var borta för att arrangera en fest för Adelaïde, hvars födelsedag inföll några dagar derefter, och

friherrinnan lade patience. Med ett ord, det var en af dessa tråkiga, ensamma aftnar, som aldrig vilja ta slut.

Betjenten anmälde hofrådet Düppel.

"Gudi lof att någon kom!" yttrade friherrinnan och inlade korten; "låt honom komma in."

"En sann tjenare och en som vågar anse sig för husets varmaste vän passar alltid på", sade hofrådet, "de stilla, heliga stunder af familjelycka, som hans ädla beskyddare njuta -- han vill blott se en dylik stund."

"Välkommen, kära Düppel!" sade excellensen, "lilla Adelaïde läste för mig, men behöfver hvila."

"Jag får till den okända välgörarinnan", återtog hofrådet, "framföra tusende varma välsignelser, tusende tacksamhetstårar från hyddans glömda barn."

"Jag tackar, Gud styrke dem!" tillade friherrinnan.

"Ack! jag har", återtog hofrådet efter åtskilligt så kalladt kallprat, "kanske den lyckan att först af alla deltaga i en verkligt glad händelse för denna familj."

"Hvad?"

"Hans excellens eller friherrinnan har troligen fått bref från löjtnant Axel Herrman."

"Nej, icke på länge -- han skrifver aldrig till oss", sade friherrinnan.

"Besynnerligt -- hm, besynnerligt!""Hvad är det då, bäste Düppel?"

"Jaså, han skrifver icke -- hm."

"Nå tala, bäste Düppel!"

"Hm, kanske jag då gjort en oförsigtighet; men, gudnås, mitt hjerta ligger på min tunga och som den Heliga Skrift säger: hvaraf hjertat fullt är, deraf talar munnen."

"Och vidare?"

"Åh, det är endast ett rykte; men om det vore sant -- och jag har ej skäl att betvifla det, då det är sjelfva generalkonsuln på stället som skrifvit till en af mina vänner."

"Och hvad? vi äro verkligen litet nyfikna", yttrade friherrinnan; "eller hur, älskade Lindau?"

"Jo, ingenting annat än att löjtnant Axel Herrman högtidligen förlofvat sig med mamsell Alexandrine Mendelsson, som oförtöfvadt skall öfvergå till vår heliga lära."

Adelaïde bleknade något; men inföll genast derpå, rodnande som en ros: "Det är icke sant."

"Möjligen; men mamsell Alexandrine Mendelsson lär vara ett under af skönhet och ega en ofantlig fortyn -- så att det vore en lycka för löjtnant Axel."

"Jag lyckönskar honom af hjertat", yttrade friherrinnan; "det vore, Gud bättre, ej så olikt honom."

"Men, tant! det är ej möjligt."

"Bästa Adelaïde, du känner ej karlarne nu för tiden, eller hvad tror du, älskade Lindau?"

"Jag känner Axel så föga att --"

"Saken lär dock vara utom alla tvifvel", började hofrådet; "ty icke hade svenska konsuln -- ers excellens känner honom?"

"En utmärkt bra och hederlig man."

"Ers excellens kan ej betvifla hans ord?"

"Nej, det är omöjligt."

"Ty, säger jag, icke hade svenska konsuln kunnat skrifva att han *sjelf* varit närvarande vid förlofningen, om den

ej varit en sanning."

Adelaïde såg ner och plockade på den bok hon nyss läst -- men hon sade intet. Hon trodde ej berättelsen; men när hon lade allt tillsamman, huru hon skrifvit och ej fått svar -- huru friherrinnan redanförut sökt att göra Axel misstänkt -- och hon var dock hans mor -- så blef det sannolikt, fastän hela Axels karaktär motsade möjligheten.

Både friherrinnan och hotrådet trodde spelet vara vunnet; men räkningen var utan värden. Adelaïde resonerade så: "*Om* Axel glömt mig, så är Gustaf ännu mindre att lita på, i synnerhet sedan jag blifvit rik." Det gick ett ljus upp öfver att hon kommit i huset blott derför att hon skulle bli rik -- hon insåg i ett ögonblick hela planen.

Således sönderrefs det sluga nätet i samma ögonblick det bands. Friherrinnan spelade rollen af förtrogen och ville reta Adelaïde till harm och att hämnas genom att skänka en annan värdigare sin hand. Detta är också en sorts hämd, som väl ibland alla är den gåtlikaste, men som nyttjas eller -- som man ibland får höra vara begagnad. Att för att hämnas på en flyktig älskare gifta sig med en, som man ej kan med -- är på en gång dumt för egen räkning och löjligt, emedan det ej träffar sitt mål, och dåligt mot den, som man skänker handen utan att också skänka sin tillgifvenhet.

-

En gammal vän.

Både friherrinnan, Gustaf och herr Düppel funno snart att de långt ifrån vunnit sitt spel med den unga flickan, som ej tycktes tro dem tillräckligt; men deremot Axel för mycket. Det var dock af vigt att snart uppgöra affären; ty det blef allt mera svårt att fullfölja bref karantänen; ty de kunde lätt taga en annan väg och dessutom kunde Axel falla på det orådet att ett tu tre resa hem.

"Saken måste hjelpas, bäste hofråd", sade friherrinnan, "eljes så --"

"Jag har en plan i mitt hufvud, som måste lyckas -- endast en liten tid och min nådiga skall se att --" förut sökt att göra Axel misstänkt -- och hon var dock hans mor -- så blef det sannolikt, fastän hela Axels karaktär motsade möjligheten.

Både friherrinnan och hotrådet trodde spelet vara vunnet; men räkningen var utan värden. Adelaïde resonerade så: "*Om* Axel glömt mig, så är Gustaf ännu mindre att lita på, i synnerhet sedan jag blifvit rik." Det gick ett ljus upp öfver att hon kommit i huset blott derför att hon skulle bli rik -- hon insåg i ett ögonblick hela planen.

Således sönderrefs det sluga nätet i samma ögonblick det bands. Friherrinnan spelade rollen af förtrogen och ville reta Adelaïde till harm och att hämnas genom att skänka en annan värdigare sin hand. Detta är också en sorts hämd, som väl ibland alla är den gåtlikaste, men som nyttjas eller -- som man ibland får höra vara begagnad. Att för att hämnas på en flyktig älskare gifta sig med en, som man ej kan med -- är på en gång dumt för egen räkning och löjligt, emedan det ej träffar sitt mål, och dåligt mot den, som man skänker handen utan att också skänka sin tillgifvenhet.

-

En gammal vän.

Både friherrinnan, Gustaf och herr Düppel funno snart att de långt ifrån vunnit sitt spel med den unga flickan, som ej tycktes tro dem tillräckligt; men deremot Axel för mycket. Det var dock af vigt att snart uppgöra affären; ty det blef allt mera svårt att fullfölja bref karantänen; ty de kunde lätt taga en annan väg och dessutom kunde Axel falla på det orådet att ett tu tre resa hem.

"Saken måste hjelpas, bäste hofråd", sade friherrinnan, "eljes så --"

"Jag har en plan i mitt hufvud, som måste lyckas -- endast en liten tid och min nådiga skall se att --"314

"Kom ihåg, på den der fortynen beror er belöning", tillade friherrinnan med en varnande blick på sin förtrogne, som hon naturligtvis icke trodde mera än jemnt.

"Jag hoppas allt skall gå väl", blef svaret. "När vi ses åter, så..."

Hofrådet befann sig en vecka derefter sittande i prosten Pihls lilla skinnklädda soffa.

"Det är således verkligen trettiofem år sedan vi sist träffades", yttrade hotrådet. "Ack, bror Pihl! åren flykta, vi bli gamla; men ungdomskänslorna! ungdomsvänskapen! Då jag hörde att du bodde i trakten, så klappade mitt hjerta starkare -- jag skyndade hit för att skåda din lycka. Här är jag nu, broder Pihl, en gammal trogen ungdomsvän."

"Jaha - min Gud, hvad bror blifvit förändrad."

"Ack ja, svåra pröfningar, bror Pihl - svåra sorger. Du har också haft dina."

"Ja, salig hustru min, som dog ifrån mig - och mitt barn, som dog - och Adelaide, som skulle bort."

"Adelaide - ack, det är visst hon, som är hos den älskvärda friherrinnan von Lindau; hon är en engel - flickan menar jag och friherrinnan också."

"Ja, är hon inte? Jaså, bror känner henne."

"Ja, mycket väl; hade hon vetat att jag händelsevis skulle råka dig, gamle, redlige, älskade ungdomsvän, så hade hon säkert helsat."

"Ja, det hade hon."

"Men, bror Pihl, nu om annat. Mins du våra akademivänner?"

"Ja, Linström han är nu pastor och prost."

"Ah, vår hederlige imström, som hade linhvitt hår - ack! är han prost?"

"Ja, det är han, jag råkade honom för - låt se --hm, tre år se'n."

"Och han är lycklig?"

"Ja bevars - då reste han till en brunn, ty han är illa bekajad med podager - en riktigt sjuklig stackare."

"Jaså - jag kan ge underrättelser om Petter315

Alm; han är auditör med assessors namn, heder och värdighet - Almtelningen, bror mins, som var så smal som en spatserkäpp."

"Hur har han det?"

"Jo, nu är han tjock och fet och har varit gift i många Herrans år; hans dotter gifte sig i fjol med en löjtnant - hm, hvad heter han - en pojke har han i Upsala - en vid Falu bergsskola och en vid Karlberg. Det kostar att hä en sådan barnskara, som den hederlige Alm; men han fick penningar med hustrun och är dessutom god hushållare."

"Och den beskedlige Malmrot - han går i Stockholm - det är rätt skralt för honom."

"Hm, han var snäll i språken."

"Ja, han lefver också på att öfversatta åt tidningarne^ längre ledande originalartiklar och så vidare."

"Åh Herre Gud! det är synd det."

"Illa blef han också gift, slog sig i slänger med en kammarjungfru, som han sedan gifte sig med - och som nu går i siden, under det att mannen är luggsliten - stackars Malmrot! Han kommer ibland till mig - ty vi äro ungdomsvänner och jag glömmer aldrig ungdomsvänskapens heliga och oupplösliga förbindelser."

"Bror har ädla tänkesätt."

"Nej, bror, säg ej så; jag är en ofullkomlig menniska, som dock sträfvar - kämpar för att en gång vinna dödsens krona."

"Lifsens krona", rättade prosten.

"Ja riktigt, lifsens krona. Mins bror Palming?"

"Jaha - jaha, han var liten han med rödt hår."

"Ja, riktigt - han kallades eljes oss emellan för "Perril af fjellet" - han är länsman någonstädes i Skaraborgs län och lär hä det rätt bra, emedan han fått ekonomidirektörs titel. Som du mins tog han kameralen, för att efterträda far sin, som ock lyckades."

"Ja, Herre Gud! nog hade vi många vänner - men många äro döda."

"Ja, som till exempel Djurgren, dog knappa trettiotre år gammal från hustru och barn - ack! det har varit mig en fröjd att med en ringa skärf hjelpa min gamle väns efterlemnade."316

"Bror är en ädel man och har dessutom råd."

"Åh obetydligt, men med Guds välsignelse så räcker det nog/

"Jaha, jaha, så är det; men bror blir väl hos mig i dag?7'

"Ja - det har jag ämnat att lefva studentikost med dig, gamle, älskade broder Pihl - det uppfriskar hjertat att åter träffa en ungdomsvän/

"Ja, det skall Gud veta - hm - men du talade om Adelaide."

"Ja, det är en högst älskvärd flicka.n

77Herre Gud! hvad det var för en olycka att hon skulle bli rik med tiden - se sedan så gick det inte an att hon var här, hon måste göra lycka - hm.77

77Så är det, min bror - barnen måste ur boet - och vi sitta slutligen ensamma der och ockra på våra minnen, som skalden så skönt säger.77

77Hm, skalden?77

"Ja."

"Nej, det är ej möjligt - men likagodt, Adelaide är lycklig hon."

77Ja, isynnerhet nu; men det skall troligen vara en hemlighet för dig, bror."

"Hvad för slag?77

"Jag har ingen rättighet att röja hjertats hemligheter."

"Hvilka då?"

"Åh, det är barnsligt att vilja dölja något för dig, bror Pihl - din blick, alltid säker och träffande, ty det var den i din ungdom, måste ändå snart genomtränga den lätta slöjan, som man kastat öfver dessa hjertats angelägenheter. Du vet troligen redan allt."

77 Jag? - nej!"

"Du vet således icke att Adelaide är förlofvad? Du är till och med utsedd att viga dem/

"Jag? jaså, är det nu riktigt afgjordt?"

77 Ja."

"Hm, det började här i huset under hans svåra sjukdom.77

"Har han legat sjuk här?"

pJa bevars, han var blind och så fick han, som bror Georgsson sade, en tyfös feber - *317

"Nej, det är ej möjligt."

"Hm, det måtte väl jag veta att Axel Herrman låg här för döden sjuk, det var medan mamma lefde."

"Axel Herrman, jaså - bror vet då icke att han är gift?"

"Gift?"

"Ja, med en mamsell Alexandrine Mendelsson - egentligen judinna, men nu kristen, mycket rik - ofantligt vacker."

"Hm - nej, det är ej möjligt - han skref inte längre än för en månad sedan och bad mig helsa Adelaide."

"Det var ej redligt gjordt - och dessutom obegripligt; men Adelaide känner honom och är nu förlofvad med Gustaf Herrman. Allt det der trodde jag att bror kände, eljes så hade jag visst icke..."

"Man kan verkligen bli förvånad. Tror bror att menniskorna, som dock äro skapade efter Guds beläte, kunna vara så falska?"

"Det är ej falskhet; i hjertats angelägenheter har man ingen förtrogen - bror mins väl sin egen kärlekstid?"

"Jo, det gick genom tredje man, på ordentligt sätt."

"Emellertid, då du intresserar dig för både Adelaide och Axel och du dessutom kan verka allt på dem begge, så tycker jag att det vore din pligt som far, vän och kristen..."

"Hvad?"

"Ah, jag behöfver ej säga dig, hederlige, ädle bror Pihl, hvad du bör göra."

"Jo, sannerligen jag vet -"

"Ack! hvad är närmare än att du skrifver några tröstens ord till Adelaide, ty Axels uppförande måste, om det är som du säger, djupt såra hennes hjerta."

"Ja, deri har bror rätt."

"Du bör bedja henne att i en annans armar glömma honom, den otacksamme. Ack, jag talar inte behöfver jag lägga ord i munnen på dig, på ho-mileten Pihl."

77 Ja - det var illa om Adelaide tog någon anstöt, sådant ger hjertesår och de läkas aldrig."318

"Du bör äfven säga Axel dina tankar, du bör säga honom att Adelaide föraktar honom och glömt honom för hans äldre bror Gustaf."

"Ja, kanske det kunde gagna honom örn man öppnade hans ögon."

"Ganska säkert. Ack, ett ord från dig kunde göra honom till en god make - ty ganska säkert har han tagit sin fru blott af egennytta eller af jordisk kärlek."

"Hm - ja, det är säkert."

"Men det angår ej mig. Emellertid då vi nu här-söm ett par trogna ungdomsvänner, hvilkas vänskap tiden ej kunnat rubba, utan endast befästa - kommit in på detta ämne, så skrif genast - och jag vill se huru ditt faderliga hjerta utgjuter sig till tröst och förmaning."

Prosten Pihl gick in på förslaget och satte sig genast vid pulpeten.

"Du bör ej nämna mig."

"Nej bevars, jag skrifver blott: genom en person, hvars intyg äro öfver allt tvifvel -"

"Tack, bror Pihl, för din goda tanka -- ja, Gud ser mitt hjerta. Du bör ej heller - hvem är det du skrifver till?"

"Adelaide."

"Jaså, ja skrif då."

Efter en lång tystnad, under hvilken prosten med sina mikroskopiska bokstäfver ritat full en sida - läste han upp

ett bref till Adelaide, innehållande tröst och hugsvalelse och rådet att söka sig ett stöd i verlden och mot dess alla förförelser.

Hofrådet torkade sig i ögonen.

"Nå, hvad säger bror?"

"Bror Pihl! (utsträckande armarne) får jag omfamna dig, ädle broder. (En lång omfamning.) Ack, bror Pihl! du har en förmåga, en obegriplig förmåga att träffa hjertat - jag blef verkligen rörd."

"Hm, ja det är väl menadt."

"Nu, medan du är varm af kärleksglöden i ditt hjerta, så skrif till Axel också."

"Ja - jaha." Och prosten började: "Bäste Axel! Af en person, hvars intyg är öfver allt tvifvel --"

"Hur var det, bror Pihl?"319

"Af en person, hvars intyg är öfver allt tvifvel."

"Godt! jag tackar dig för din goda tanka; men nu skall du ej låtsa om att du vet lians giftermål; ty derom har han ej förtrott dig något, utan jag tycker endast att du bör berätta honom att Adelaide, af orsaker, som kanske kunna gissas, har slutit sig till en ädel man."

"Hm. men hvarför ej säga allt?"

"Du kan finna att du lätt kunde väcka hat mellan bröderna; ty Axel unnar icke sin bror den sköna flickan, fastän han sjelf förskjutit henne."

"Hm, det der blir svårt."

"Förmana honom slutligen att om han får en maka, älska Jienne i nöd och lust och ej för sniken vinning eller köttslig lusta uppoffra henne."

Prosten funderade länge och skref ett bref.

När det upplästes sade hofrådet, torkande sig i ögonen: "Ack, bror Pihl, din penna är förkrossande; men du borde ej nämna något om hans beteende, utan blott att Adelaide funnit en värdigare."

"Ja ja, kanske det är rättare", yttrade prosten och satte sig ner att skrifva nytt. "Men det är nödvändigt att väcka syndaånger."

"Ja, det är klart, led honom med kraftens ord åter på den smala vägen, som leder till lifvet."

Efter mycket jemkande blef äfven detta bref efter hofrådets behof - och beundradt för sin "rörande enkelhet".

Hofrådet tog, då han reste, begge brefven för att inlemna dem på postkontoret i Vollmarshamn, och skildes med tårar och varma försäkringar från sin "ungdomsvän."

"Den narren är oss mycket nyttig - han låter leda sig som ett barn eller ett får", mumlade hofrådet, då han reste ut genom grinden.

De begge brefven hade besynnerligt nog på begge dem det rörde alldeles samma effekt. Begge begrepo att pappa Pihl blifvit narrad af en bland sina vänner, en af hela denna massa ädla menniskor, som pappa Pihl var den enda på hela jorderingen som kände.320

och begge funno samma utväg - de skrefvo till doktor Georgsson begge två och badö honom gifva förklaringar.

Hos prosten.

Doktor Georgsson var der och hade efter sin vana tagit sig en ganska beqväm positur i soffan i prostens rum.

"Och detta skref du till honom?"

"Ja visserligen."

"Och du trodde den historien?"

"Ja visserligen, när en hederlig karl försäkrade.'7

"Hederlig! Hvem har sagt att Duppel är hederlig karl?"

"Han har varit min akademikamrat, en gammal vän."

"Kära Pihl, du är en beskedlig, god, hederlig, älsklig menniska; men du är en af dessa välsignade, hederliga, älskliga menniskor, som mena så väl med hela verlden att om de finge styra, så ginge det alldeles på tok."

"Men, bror Georgsson -"

"Inga men, gode vän, inga rnen. Säg mig endast, är du inte en af dem, som säga: för att göra samhället fritt och lyckligt behöfs inte mera än att alla menniskor ansågo hvarandra för bröder, att de högre klasserna nedsänkte sig till de lägre och de lägre höjde sig i intelligens. - Är det icke så?"

"Jo visst; behöfs väl något mera?"

"Nej, visst inte, hederlige Pihl", sade doktorn skrattande; "men det är som då i Leopolds saga det heter:

Att allmän fred lät vänta sig, När kungar aldrig gjorde krig Och alla andra hvaa de borde.

Det är rätt vackert att höra på, men någon nytta har det dock ej med sig. Skulle du, om du såg en men- 320

och begge funno samma utväg - de skrefvo till doktor Georgsson begge två och badö honom gifva förklaringar.

Hos prosten.

Doktor Georgsson var der och hade efter sin vana tagit sig en ganska beqväm positur i soffan i prostens rum.

"Och detta skref du till honom?"

"Ja visserligen."

"Och du trodde den historien?"

"Ja visserligen, när en hederlig karl försäkrade.'7

"Hederlig! Hvem har sagt att Duppel är hederlig karl?"

"Han har varit min akademikamrat, en gammal vän."

"Kära Pihl, du är en beskedlig, god, hederlig, älsklig menniska; men du är en af dessa välsignade, hederliga, älskliga menniskor, som mena så väl med hela verlden att om de finge styra, så ginge det alldeles på tok."

"Men, bror Georgsson -"

"Inga men, gode vän, inga rnen. Säg mig endast, är du inte en af dem, som säga: för att göra samhället fritt och lyckligt behöfs inte mera än att alla menniskor ansågo hvarandra för bröder, att de högre klasserna nedsänkte sig till de lägre och de lägre höjde sig i intelligens. - Är det icke så?"

"Jo visst; behöfs väl något mera?"

"Nej, visst inte, hederlige Pihl", sade doktorn skrattande; "men det är som då i Leopolds saga det heter:

Att allmän fred lät vänta sig, När kungar aldrig gjorde krig Och alla andra hvaa de borde.

Det är rätt vackert att höra på, men någon nytta har det dock ej med sig. Skulle du, om du såg en men-321

niska försmäktande af törst, säga: det är ej farligt, blott ni får vatten - eller en bunden menniska: ni blir fri, blott banden lösas utaf er - eller till en sjuk: titulus blir frisk, blott han vackert behagar upphöra att vara sjuk?"

"Men så är det väl ej ändå med menskligheten?"

"Jo, bror! den törstar efter ljus - och får ej ljus, den rycker på sina bojor och blir ej fri - den är genomsjuk och I trösten den rned att den inte vore sjuk - om den vore frisk. Jag har blott gjort denna fråga för att höra hvilken

välmenande tomhet, som ligger i hela ditt sätt att se verlden. Det är ej möjligt för menskligheten att höja sig i religiöst, moraliskt eller intelligent hänseende förr än den får höja sig, och, min bror, dessa hinder ligga i hela verldsställ-ningen - just i de förvända begreppen - det är en sjukdom hos menskligheten sjelf, och denna teoretise-rar man icke bort. Lika litet teoretiserar du dig till hvem som är en hederlig menniska, hvem du skall tro eller icke tro; och derföre har du burit dig dumt åt, bror Pihl, när du lopp i garnet."

"Kanske! det var ändå ej rnenadt annat än godt."

"Men jag tror att I välmenande äro rasande, ni mena ihjäl folk, så väl är det; I sätten den mest fåraktiga välmening emot slugheten och kabalen - I gören er ej besvär att ta reda på huru den går till väga - I endast antagen att alla äro lika beskedliga som I sjelfve - och så stan I der alltid bedragna, alltid lurade och sägen: ack, min Gud! jag menade så väl! - man kan ändå mena väl utan att vara blind och döf, man kan tro menniskorna om allt godt och ändå ej tro allt hvad de säga. Och så låter du den gamle skälmen Duppel narra dig att skrifva galenskaper och osanningar både till Adelaide och Axel, och om de ej varit klokare än du, så hade allt gått på tok."

Prosten hade just ingenting att säga till gensvar. Doktorn fortfor:

"Nu blir följden den, att jag måste lemna min praktik och resa till Stockholm, för att se huru barnet har det der. Du har lemnat bort flickan utan garanti om hon kom till goda menniskor."

"Men, min Gud - det är ju excellensen Lindau,

"Samvetet. 21honom har jag sett hos Herrmans i tiden, en myckel; hygglig man - och fru Herrman, ett ganska hyggligt fruntimmer."

"Men kom du ej på den enkla idén att det var en högst besynnerlig ömhet, som kom på just då Adelaide fick hopp om rikedomar - det fattiga hittebarnet fick vara i prestgården, men den rika flickan skulle briljera i Stockholm."

"Ja, hennes lycka gjorde det nödvändigt."

"Lycka! Hvad anser du för lycka, bror Pihl? Det är litet oredigt det också, gudnås; men lika godt, du hade tagit henne som far - och hade en fars rättigheter. Gubben Sellner hade dervid ingen rättighet; man köper sig ej till far när man vill - ser du, och alla historierna om hennes börd gåfvo ingen rättighet, äfven om de voro sanna. Kan någon derpå grunda en rättighet att man burit sig gement åt en hop år förut, det kan jag inte finna."

"Nej bevars; men -"

"Äfven deri har du burit dig enfaldigt åt, bror Pihl, mer än enfaldigt; men rned Guds hjelp kan hon räddas ur klorna."

"Ja, du är mera praktisk af dig, hjelp mig med den saken; ty jag kan sannerligen icke - icke finna - icke finna -"

"Någon utväg? nej, det vet jag nog, du har så väl låtit rigla in dig, att du ej vet hvart du skall taga vägen."

Doktorn var missnöjd, mer än missnöjd.

"Nå, hur är det med patrons här borta?"

"Bra, Gud ske lof, bra, hon går i hushållet och de börja göra kalaser, det ena efter det andra, der det går muntert till."

Doktorn teg, fastän prosten väntade ett svar.

"Nu äro de allt lyckliga."

"Jaså, ja så lyckliga att de måste hä främmande, som se på lyckan."

"Ja, är det ändå icke bra?"

"Nej, bror Pihl, det är ej bra, det är en olycka/'

"Olycka?"

"Ja du, det finnes så att säga obarkade olyckor, hvilka framstå i sin råhet som hos den fattigare kläs-323

sen, då oenigheten och lasten tränger in i familjen; det finnes barkade olyckor, då de se litet putsade ut

- och om detta ej är nog, förgyller rnan dem - det är en förgyld olycka de hä i huset."

"Annat var det, när min salig hustru lefde, vi voro lyckliga."

;;Ja visst, hederlige Pihl, ni voro lyckliga, fastän du aldrig tänkte derpå förrän det var slut - det var en omedveten lycksalighet, lik barnens. - Ja, ni voro lyckliga."

"Men för Frälsarens skull rädda Adelaide7', började prosten, "för all del, gode Georgsson; desto mer jag tänker derpå, i desto större ångest kommer jag."

"Vi skola se till."

Detta doktorns beslut härledde sig från ett bref från Adelaide. Hon skref:

"Bäste onkel Georgsson!

Med hvarje dag blir min ställning mera tryckande. Pappa skrifver ett det mest besynnerliga bref, jag förstår honom icke; men så mycket förstår jag att det gör mig ängsligare och oroligare. Här åter fortfar man att fira mig, men denna vänskap blir med hvarje dag mera påträngande, mera störande. Min tant ger mig vinkar om att jag behöfver ett stöd - att jag bör göra mitt val - och Gustaf Herrman är här beständigt - oupphörligen håller man på att locka mig glömma hvem jag är och hvad jag helst vill bli, om Gud så vill. Under allt detta låter man mig få höra rykten, alt Axel är intagen af en ung, skön judinna, doktor Mendelssons syster, att han redan är förlofvad

- ja, till och med gift. Tant och hofrådet Duppel låta mig ej otvetydigt förstå att de tro ryktet, hela min omgifning tror det och till på köpet nu pappa Pihl - med ett ord, örn jag ej kände Axel, skulle också jag tro det. Emellertid, hvilken rättighet har jag att icke tro det? Axel står i ingen förbindelse till mig - men ändå smärtar det mig, plågar mig.

Jag har ett lifligt lynne och allt detta har verkat på min helsa. Jag har varit sjuk - men under rnin sjukdom satt tant hos mig och talade endast tröstlösa ord till mig - om obeständigheten af allt hvad som varit och är mig kärast.324

Gode onkel Georgsson! Har äfven du blifvit förändrad, har äfven du, som pappa, som Axel, som alla föresatt dig att låta mig ensam utkämpa en lång hopplös kamp? Red ut allt detta för mig, om du är densamme som förr, min gode onkel Georgsson, och säg mig öppet hvad jag skall göra.

Med excellensen får jag aldrig tala förtroligt, kanske han kunde lösa gåtan; men man har förstått att från början tränga sig emellan oss - och gudriås - han går, svag som han numera är, i ledband, fastän han icke, som jag, ser dem eller tyckes ana dem. Således har jag blott en - ännu hoppas jag det - en, som kan skaffa mig ljus i saken, och det är ni, min gode onkel Georgsson.

Helsa gamle Sellner; men säg honom icke att hans penningar icke bringat mig välsignelse; säg honom icke detta; men låt honom dock förstå att penningar icke äro vilkoren för lycka, lugn och glädje.

Skrif snart, men ställ brefvet till mamsell Charlotta Carlgren - hon är guvernant hos presidenten Adlerstjerna och en vän, som jag litar på. Jag ber derom, ty min korrespondens synes mig högst besynnerlig - att ej säga mera. Glöm ej

AdelaJide."

"Det duger ej att skrifva, hon får kanske ändå ej fram sina bref; ty jag har skrifvit tre med ord och inga visor - och nu frågar hon mig om jag glömt henne. Det hänger ej rätt ihop - hon är kommen in i en röfvarkula. - Syster, du får lof packa kappsäcken."

"Hvad? skall du resa?"

"Ja, syster, jag får väl lof. Kappsäcken står der uppe på vinden. Herre Gud, han har ej tagit sig motion på tjugo år, det kan gagna min kappsäck att på ålderdomen taga sig en smula passiv rörelse."

"Men hvart i Guds namn då?"

"Till Stockholm, syster."

"Och hvad skall du göra der i detta fasliga väglaget?"

"Jag skall hä mig en Vasa-orden, syster, medaljen för medborgerlig förtjenst eller Illis quorurn meruere labores att i högblått band bäras om halsen."325

"Men, kära du, det der är spektakel." "Ja, visst är det ett spektakel att eftersträfva och begära en dygdeskylt, liksom skomakaren samlar kunder genom att hänga ut en stöfvel öfver dörren; men det betyder något, ty der förfärdigas stöflor, men ingen tror precis att det i bröstet förfärdigas dygder eller i hufvudet vett, fastän skylten hänger utanpå. Men ser du, jag vill inte vara utan, förstår du. Packa du, syster."

"God dag, god dag, min gode herr Glysisvall!" yttrade doktorn, då den långe, torre förste bokhållaren steg in. "Hur står det till?"

"Jo, för egen del så - hm, för egen del så; men patron - "

"Hvaba? patron -"

"Ja, då han i dag klockan tio på slaget efter sin vana kom in på kontoret - der jag satt, som jag plägar - var han mycket glad och fryntlig och sade: god dag, herr Glysisvall! - God morgon, patron! sade jag - och märkte ingenting förr än..."

"Förr än?"

"Förr än patron föll omkull och slog tinningen i kassakistan - hm, inte hårdt, men dock något."

770ch nu?" frågade doktorn och kastade rocken på sig för att gå. "Och nu?" frågade han den efter-skyndande bokhållaren.

"Jo, han är afdånad; jag hoppas icke farligt."

När doktor Georgsson kom dit, låg gamle Simon Sellner riktigt nog afdånad; men det var en slagattack och inom några timmar hade han slutat ett lif, hvars ena hälft egnades åt att bryta och den andra att åter försona hvad han brutit.

"Således död!" mumlade doktor Georgsson; "och Ådelaide?"

"Man måste försegla kassakistan, böckerna och pulpeten", anmärkte herr Glysisvall; "hm, men att han ändå aldrig ville höra på det örat, salig patron."

"Hvilket öra?"

"Åh, det är märkvärdigt att upplysta menniskor kunna hä sådant skrock - hm."326

" Hvilket?"

"Jo, fästan jag kan ej klaga för min del; ty mig skänkte han redan för ett år sedan en rund summa kontant för min trogna tjenst, och gaf mig lilla gården vid ågatan genom riktigt köpekontrakt, som qvittera-des samma dag - det är den der lilla rödmålade gården der nere vid borgmästarens trädgård, ett litet hus, men ganska väl -"

"Nå vidare? det är bra/

"Väl konditioneradt; ty det brädbeslogs för tu år se'n och lades -"

"Ja, nu vet jag det."

"Förhydningspapper emellan/

"Nå, hvad angår er gård mig nu?"

"Hm, men den angår ändå ganska mycket mig", anmärkte herr Glysisvall något stött.

"Nå, hvad ville herrn säga om skrock?"

"Skrock! jo, var det icke en svaghet? Jag sade tusen gånger: patron är nu gammal vorden och svag, sade jag. Gud kan i sin allvishet -"

"Ja, jag vet, "kalla er" och så vidare."

"Ja, precis så sade jag - och sade jag: för Guds skull skaffa vittnen under testamentet."

"Hvad?"

"Ja, jag tviflar på att det är riktigt bevittnadt, något annat än att notarien Kledergren skall vara boutredningsman; ty det bevittnade jag och långa Alm här nere på gatan; men testamentet..."

Georgsson kunde ej annat än småle åt den gamle bokhållarens ängsliga utseende.

"Och således är det tvifvelaktigt?"

"Nej, det är alls inte tvifvelaktigt", yttrade doktorn; "men hvarför skedde det icke?"

"Jo, han trodde att han genast skulle dö sedan testamentet var riktigt färdigt - så hade skett många gånger."

"Jaså, der hä vi det."

"Och den söta mamsell Adelaide."

"Hvad då?"

"Jo, det är tvifvelaktigt om hon får -"

"Ingenting får hon, det är klart."327

"Och det säger ni, som skulle vara hennes förmyndare eller gode man."

"Åh ja, förmyndare, men det blir väl någon annan, som blir hennes gode man.'7

"Kors sådan beklaglig händelse", yttrade notarien Kledergren i det han steg inom dörren och med hufvudet lutadt mot ena axeln antog en ömklig min.

"Ja, det är verkligen beklagligt", yttrade doktorn.

"Ja, en så driftig man som Sellner åt inte under sig något år, utan ökade genom flit och omtanke de håfvor Herran honom förlänat. Det smärtar mig djupt - vi voro mycket goda vänner på senare tiden."

"Ja, jag vet det."

"Han hedrade mig med uppdraget att jag skulle utreda hans bo.

"Mot procent?"

"Ja naturligtvis, den ädle aflidne påtrugade mig riktigt ett visst belopp."

"Utom procent?"

"Ja, det förstås." , "Nå?"

"Derföre tog jag lack och sigill med för att, i händelse olyckan var, som den nu synes, försegla hans pulpet, kassakista och hvad annat, som kan ega värde."

Sex dagar derefter.

"Hvad vill han mig?" frågade friherrinnan Lindau, då betjenten anmälde doktor Georgsson.

Betjenten teg.

"Bed honom komma; men låt spänna för vagnen och köra fram."

"Välkommen, min bäste doktor! Ack, hvad har lockat er till Stockholm så här på hösten?" frågade friherrinnan med ett vänligt småleende. 327

"Och det säger ni, som skulle vara hennes förmyndare eller gode man."

"Åh ja, förmyndare, men det blir väl någon annan, som blir hennes gode man.'7

"Kors sådan beklaglig händelse", yttrade notarien Kledergren i det han steg inom dörren och med hufvudet lutadt mot ena axeln antog en ömklig min.

"Ja, det är verkligen beklagligt", yttrade doktorn.

"Ja, en så driftig man som Sellner åt inte under sig något år, utan ökade genom flit och omtanke de håfvor Herran honom förlänat. Det smärtar mig djupt - vi voro mycket goda vänner på senare tiden."

"Ja, jag vet det."

"Han hedrade mig med uppdraget att jag skulle utreda hans bo.

"Mot procent?"

"Ja naturligtvis, den ädle aflidne påtrugade mig riktigt ett visst belopp."

"Utom procent?"

"Ja, det förstås." , "Nå?"

"Derföre tog jag lack och sigill med för att, i händelse olyckan var, som den nu synes, försegla hans pulpet, kassakista och hvad annat, som kan ega värde."

Sex dagar derefter.

"Hvad vill han mig?" frågade friherrinnan Lindau, då betjenten anmälde doktor Georgsson.

Betjenten teg.

"Bed honom komma; men låt spänna för vagnen och köra fram."

"Välkommen, min bäste doktor! Ack, hvad har lockat er till Stockholm så här på hösten?" frågade friherrinnan med ett vänligt småleende.328

"Jo, uppriktigt taladt, jag kommer egentligen för att helsa på Adelaide."

"Jaså - ja, hon mår litet illa, men lifmedikus R. har varit så god - han förklarar sjukdomen blott för en tillfällighet.»

Georgsson satte sig i en emma midt framför friherrinnan.

"Förlåt, min bästa friherrinna, hvilka äro edra planer med den flickan?"

"Planer? Ni gör mig verkligen -"

"En underlig fråga, är det ej så?"

"Jo."

"Huru är det? Är er son Gustaf förlofvad med Adelaide?"

"Förlofvad? Nej bevars, men om de älska hvarandra, så -"

"Så ser ni det gerna?"

"Ja, Adelaide är en älskvärd varelse, fastän ibland allt för mycket naiv."

"Har hon haft den naiviteten att säga ja?"

"En underlig fråga."

"Alldeles icke underlig."

"Men om hon sade det, så får hon en redlig yngling."

"Ja, det är just det jag tror också - men det vore väl om hon snart finge ett stöd."

"Ja, det behöfver hon verkligen."

"Om hon kunde vänta att få löjtnant Gustaf till sitt stöd, hon behöfver det nu mer än någonsin."

"Hvarför just nu?"

"Simon Sellner är död."

"Död!? (uppspringande) Jaså - är han död - när dog han?"

"För sex dagar sedan."

"Det gör mig verkligen litet orolig; ty uppriktigt sagdt, saken är ej afgjord mellan Adelaide och Gustaf - men -"

"Men nu måste den snart afgöras."

"Ja snart, deri har ni rätt."

"Ty Adelaide är -"

"Mycket rik -"

"Låt mig tala ut, min bästa friherrinna. Adelaide329

är (med tonvigt) icke hans arfvinge; testamentet är aldrig bevittnadt."

"Hvad? hvad? är det ej bevittnadt?" frågade friherrinnan darrande och åter nedsjunkande i stolen.

"Nej, ers nåd. Om Adelaide behöfver ett stöd, så är det just nu."

"Jag kan ej sansa mig; hvad är att göra?"

"Intet, ers nåd, utan att väcka upp Sellner från de döda."

Friherrinnan ringde. "Skynda till löjtnanten, bed honom komma genast. - Den nyheten skall förkrossa min stackars Gustaf."

"Åh, en så oegennyttig kärlek, som hans, förkrossas icke."

"Men, min Gud! man lefver ej i Stockholm på endast kärlek."

"Får jag gå in till Adelaide?"

"Ja gerna, gerna! Gå med ert Urie-bref ditin!"

"Är det du, onkel?" ropade Adelaide och störtade upp, då doktorn steg in. "Är det du, gode, ädle onkel Georgsson? Du har då fått mitt bref?"

"Ja "

"Har du ej fått något förut?"

"Nej."

"Detta skickade jag med magister R., han har då uträttat det bättre än betjenterna här i huset."

"Har du ej fått bref från mig?"

"Nej."

"Jaså - jag har dock skrifvit tre, som voro ord och inga visor."

Adelaide betraktade honom frågande.

"Och du tror således, onkel -"

"Jag tror ingenting, ty jag vet; men, Adelaide, jag har ett ledsamt bud: Sellner är död."

Adelaide slog ner ögonen och sade slutligen sakta: "Stackars Sellner! Gud gifve honom rö och frid!"

"Men", började onkel Georgsson, "men du är lika fattig som förut."

Adelaide spratt till, men smålog.

"Testamentet ligger der, men utan vittnen."

"Är det sant?" frågade Adelaide. "Är det sant, onkel Georgsson?"330

"Ja - blir du ej ledsen?"

Adelaide skakade på hufvudet. "Nej, onkel, visst kunde jag hulpit många; men - men jag tror ändå att dessa penningar aldrig bringat mig glädje."

"Det tror jag också."

I detta ögonblick inträdde friherrinnan och Gustaf, som var om möjligt blekare än vanligt.

"Du har hört olyckan, Adelaide?" yttrade friherrinnan.

"Ja, goda tant."

"Och du tar detta så lugnt?"

"Ja, det gör jag."

"Att hela din framtid springer -- den eländige, dåraktige gubben!"

"Klandra honom icke!"

"Men det skall klandras, det finnes väl någon vrå i lagen, som kan rädda din förmögenhet."

"Ja, det måste det väl finnas", sade löjtnanten liksom frågande Georgsson.

"Nej, det finnes det verkligen icke - och dessutom, herr löjtnant, om ni eger Adelaides hjerta, så behöfver ni icke mer."

"Mitt hjerta?" sade Adelaide, "är det frågan derom, "så eger icke Gustaf det."

"Ja, du är otacksam, Adelaide", började friherrinnan, som alldeles kommit utom sig; "det är långt ifrån gifvet att min son vill hä ett hittebarn utan namn,osom du - jag hoppas att han sansar sig."

"Åh ja, det gör han nog", försäkrade doktorn med komiskt allvar.

"Ja, det gör han och det måste han göra; jag, sorn mor, befaller det - och detta trots är således din tacksamhet derföre att vi lemnat dig en tillflykt här."

"Tillflykt?" frågade doktorn.

"Ja, tillflykt - jag är, alla äro uttröttade af Adelaides tusende nycker."

"Jaså", sade doktorn.

"Ja, vi äro alldeles uttröttade."

"Goda tant! goda, älskade tant!"

"Ja, nu då du behöfver oss, så blir du mjuk,331

Adelaide, men icke så länge du trodde dig ega en fortyn."

"Behöfver hon er?" frågade Georgsson uppstigande. Hans eljes så lugna och jovialiska ansigte hade ett ovanligt

uttryck af allvar. "Men hon behöfver er icke, så länge Georgsson har tak öfver hufvudet. Nu är hon min dotter, jag och Pihl äro hennes laglige förmyndare."

"Åh ja, herrskapet kan trotsa - hä hä hä - kom, Gustaf, och låt den ädle förmyndaren tala tröst tör sin pupill.77

"Mjuka tjenare, herr doktor!" sade Gustaf, då han för att följa sin mor passerade förbi Georgsson.

"Och ni vill då ej bli Adelaides stöd?" frågade denne.

Han fick ej något svar.

"Bäste onkel, ni var ändå för sträng - kan ni vara så hård?"

"Ja, barn, det der sällskapet har så länge förargat mig, att det en gång kokade öfver - och deras uppförande nu -*

"Men det var i första förskräckelsen."

"Ja, så var min hårdhet också; med ett ord, vill du följa med gubben Georgsson och gå der nere i Wollmarshamn och hushålla ihop med syster Helena? vill du det?"

"Ja, älskade onkel - blott du försonar mig med tant och Gustaf."

"Der behöfs ingen annan försoning än att de få en annan plan i hufvudet och få fast i en annan fluga. Allt annat blir blott komedi - de vilja dig ingenting."

"Välkommen, välkommen! Kojan vill hä mat, hä mat, välkommen!77 snattrade papegojan.

"Hör du, Adelaide? Der sitter den ende i huset, som saknar dig, den ende som talat sanning, ty hon säger rent ut att hon vill hä mat, och derföre är du välkommen."

Adelaide förblef dock sorgsen; men friherrinnan besparade henne mycken sorg, då hon lät kalla in henne till sig.

Doktorn fick ej följa med, men då Adelaide kom332

tillbaka, föll hon gråtande i hans armar och sade: "Man gjorde afskedet lättare än jag trodde, man förolämpade mig, man hade till och med fört excellensen bakom ljuset, så att han också sade mig skarpa saker; men slutligen tog han mig i famnen, kysste mig ömt och hviskade i mitt öra: Adelaide, jag lyckönskar dig till en bättre, en ädlare lycka än här.77

"Han insåg således allt - ack, den ädle mannen!" inföll doktorn. "Men han har invigt sitt hela lif åt förställningen och tålamodet och bär sin ålderdoms dårskap med resignation. Ja, Adelaide, honom skulle du trösta och stödja - om du kunde det - men du kan det icke - i morgon resa vi."

Åter fattig.

Syster Helena blef ej litet förundrad, då brodern en vacker dag återkom i fruntimmerssällskap. Hon bytte genast om negligé för att visa sig med värdighet och trädde i dörren, litet förtretad öfver att "han, den välsignade menniskan", nu, som ofta förut, kom med främmande midt i middagshugget; ty Anders Petter, hette det, tänkte sig aldrig före.

"God dag, Helena! Ser du, här har jag med mig en flicka - du känner väl igen henne?"

"Nej, inte det jag - mjuka tjenarinna!'7

"Känner inte tant igen mig?"

"Kors, inför Gud, det är lilla 'Lida' - ja, det är lilla Lida. men hvad hon har vuxit och vuxit till sig - hon är ett riktigt gentilt fruntimmer."

I denna anmärkning hade gumman rätt, ty så mycket hade Adelaide vunnit på sin Stockholmssejour, att hennes af naturen så goda anlag, hennes förut älskliga sätt att vara hade fått en viss hållning och jemn-het, som utmärkte henne framför andra.

Adelaide var således genast introducerad i huset; men det var ej utan en viss grämelse syster Helena satte fram

dillköttet och soppan och ej hann med att 332

tillbaka, föll hon gråtande i hans armar och sade: "Man gjorde afskedet lättare än jag trodde, man förolämpade mig, man hade till och med fört excellensen bakom ljuset, så att han också sade mig skarpa saker; men slutligen tog han mig i famnen, kysste mig ömt och hviskade i mitt öra: Adelaide, jag lyckönskar dig till en bättre, en ädlare lycka än här.77

"Han insåg således allt - ack, den ädle mannen!" inföll doktorn. "Men han har invigt sitt hela lif åt förställningen och tålamodet och bär sin ålderdoms dårskap med resignation. Ja, Adelaide, honom skulle du trösta och stödja - om du kunde det - men du kan det icke - i morgon resa vi."

Åter fattig.

Syster Helena blef ej litet förundrad, då brodern en vacker dag återkom i fruntimmerssällskap. Hon bytte genast om negligé för att visa sig med värdighet och trädde i dörren, litet förtretad öfver att "han, den välsignade menniskan", nu, som ofta förut, kom med främmande midt i middagshugget; ty Anders Petter, hette det, tänkte sig aldrig före.

"God dag, Helena! Ser du, här har jag med mig en flicka - du känner väl igen henne?"

"Nej, inte det jag - mjuka tjenarinna!'7

"Känner inte tant igen mig?"

"Kors, inför Gud, det är lilla 'Lida' - ja, det är lilla Lida. men hvad hon har vuxit och vuxit till sig - hon är ett riktigt gentilt fruntimmer."

I denna anmärkning hade gumman rätt, ty så mycket hade Adelaide vunnit på sin Stockholmssejour, att hennes af naturen så goda anlag, hennes förut älskliga sätt att vara hade fått en viss hållning och jemn-het, som utmärkte henne framför andra.

Adelaide var således genast introducerad i huset; men det var ej utan en viss grämelse syster Helena satte fram dillköttet och soppan och ej hann med att333

laga en tredje rätt, icke ens "fattiga grefvar"; ty så precis hade doktorn råkat på klockslaget.

"Nu får du hjelp i hushållet, Helena", yttrade doktorn. "Mins du, Adelaide, då jag lärde dig Kajsa Warg? Det var ett gement studium och inte kom jag just långt. - Hör nu på, Helena, jag fastnade på hvad man kallar 'lång sås'; hvad är det för slag?"

"Herre Gud, så du talar! Inte har flu lärt Lida att koka mat!" yttrade syster Helena; ty det stötte henne verkligen att hennes bror, Anders Petter, skulle förmå intränga i kökets mysterier.

"Jo har jag så, eller hur, Lida?"

"Onkel har gifvit rnig lust derför. Ack! då jag såg huru ni, min gamle, ädle vän, med edra kunskaper och edra sysselsättningar slog er på den ädla konsten, så blygdes jag att icke - det är ändå, tant lilla, litet försmädligt, när en karl kommer och vill ge sig min af att förstå vår konst. Vet onkel icke än skilnaden på kort, lång och tunn sås?"

"Nej."

"Nå då, denna sås är lång; men rör jag mjöl i honom, så blir han kort, ty han rinner ej så simmig, förstår onkel; men slår jag vatten i honom, så blir han tunn."

"Tack, barn! nu vet jag det; man kan aldrig lära för mycket."

"Nej, det tror jag - och derföre har du i alla dina dagar lagt dig i allting", anmärkte syster Helena, "och haft ögonen på allting."

"Ja, syster, det har väl inte skadat."

"Åh nej; men visst såg det roligt ut, när du skulle lära dig zinka porslin och slog sönder den ena biten efter den andra - Lida skall se en skål, som Anders Petter zinkade ihop. Först var hon i två stycken, men innan han lärt sig konsten var hon i åtta, men ändå hänger hon ihop."

"Ja, deri låg just konsten, syster."

Middagen förtärdes.

"Se sä, nu kan det bli tid att underrätta pappa Pihl om olyckan - det blir ändå för honom ett hårdt slag, om nämligen han tänkte på affärer; ty gubben Sellner hjelpte honom likväl en smula. Fastän icke334

begriper jag hvad en ensam menniska, som sitter vid ett pastorat, egentligen behöfver någon hjelp utifrån. Jag tänker att Ingrid nog styr till rätt bra. Ingrid är en rar menniska, med det lilla felet endast att hon gerna vill veta nytt och sedan ej kan låta bli att sprida ut det och lägga en smula till der det tarfvar."

"Men, onkel, bör jag inte återvända till pappa?"

"Åh nej, barn, nu går det bra som det är, och så kunde det ju hända att du fick flytta en gång till."

"Nej, det sker inte mera."

Georgsson skrattade. "Osvuret är bäst."

Doktorn satte sig genast att skrifva ett långt bref till vännen Pihl, innehållande nödiga upplysningar och med begäran att Adelaide tills vidare skulle få bli qvar i Wollmarshamn.

"Nu blir det att åter vara en fattig flicka", yttrade doktorn, "nu har du ingen papegoja, som säger välkommen - vill hä mat, utan nu skall syster Helena sköta om sina väfvar och "lägga opp" alla de der rara sakerna du har talat om allt sedan du fick Ekenmark-ska väfstolen. Är du nöjd med det, Helena?"

"Det beror på hvad Lida sägen"

"Ack jo, hellre än gerna; men tant skall komma ihåg att min lärmästare i kokkonsten var -"

"Åh ja - tala nu inte om det", inföll doktorn, "Adelaide tar hushållet - syster ser på och väfver och går som vanligt i alla vrår och ser efter, och så blir Adelaide med tiden en bra hustru, som icke allenast filosoferar öfver lifvets betydelse, utan också förstår att detta ej går an för fattigt folk. Eljes hårbildningen tagit det för sig att den skall vara i en högre umgängelse, under det att råheten måste finnas för att vederbörligen underhålla den lekamliga delen."

"Ja, någon måste arbeta med det jordiska", yttrade systern.

"Det måste vi alla - det gagnar föga om vi tro oss vara endast andliga väsen så länge vi hä mage och så länge vi lida af klimaternas olikhet - om vi icke vilja bry oss om att skaffa oss verldsliga kunskaper eller i vår höga själ upptaga någonting så rått, som vanligt simpelt arbete, så måste denna råhet kastas på en hop andra, som få föda vår spekulerande335

andes kroppsliga hydda. Det vore bättre om man egnade sig litet mer åt lekamlig sysselsättning; ty den stärker själen och gör den visst icke råare än eljes; men detta skulle göra att vi finge litet mer aktning för arbetet i sin vanliga betydelse och sjelfva ingingo som medlemmar i de simple arbetarnes leder. Det är ej så dumt att hvar menniska i Kina bör kunna något handtverk och att kejsaren sjelf plöjer en fåra på åkern. Han får då något litet begrepp om huru hans folk har det, huru skatterna förvärfvas och hvad möda de kosta arbetaren. Detta bör hvar och en veta, hvar och en hä försökt, om han vill vara rättvis mot sitt husfolk och ej fordra allt af dem, under det man fordrar intet af sig sjelf."

77Ja, allt det der vet nog lilla Lida förut", anmärkte syster Helena liksom tör att ursäkta sin bror.

"Nej, det har jag ej tänkt på", blef Adelaides svar, "jag har blott tänkt mig arbetet som nödvändigt för min egen tillfredsställelse, men icke som ett skäl för mig att vara rättvis mot andra."

Ett bref.

Det var just julafton, då posten kom.

"En riksdaler och tjugufyra skillingar banko lösen", yttrade postbäraren.

"Hm, det var ett dyrbart bref - men gerna, gerna - se här", yttrade Georgsson och lemnade penningarne.

Brefvet var från Axel.

Ju mera doktorn läste, desto mera ljusnade hans ansigte.

"Alla vända de sig till mig", sade doktorn för sig sjelf, för att få reda på prestens galimatias; det är ändå befängdt hvad en enda menniskas lättrogenhet kan göra spektakel omkring hela jordens ring. Dåligt folk skulle ej kunna lyckas, de skulle arbeta förgäfves, om inte det fans ännu mera lättroget och fåraktigt folk. Det är verkligen lättrogenheten, beskedligheten 335

andes kroppsliga hydda. Det vore bättre om man egnade sig litet mer åt lekamlig sysselsättning; ty den stärker själen och gör den visst icke råare än eljes; men detta skulle göra att vi finge litet mer aktning för arbetet i sin vanliga betydelse och sjelfva ingingo som medlemmar i de simple arbetarnes leder. Det är ej så dumt att hvar menniska i Kina bör kunna något handtverk och att kejsaren sjelf plöjer en fåra på åkern. Han får då något litet begrepp om huru hans folk har det, huru skatterna förvärfvas och hvad möda de kosta arbetaren. Detta bör hvar och en veta, hvar och en hä försökt, om han vill vara rättvis mot sitt husfolk och ej fordra allt af dem, under det man fordrar intet af sig sjelf."

77Ja, allt det der vet nog lilla Lida förut", anmärkte syster Helena liksom tör att ursäkta sin bror.

"Nej, det har jag ej tänkt på", blef Adelaides svar, "jag har blott tänkt mig arbetet som nödvändigt för min egen tillfredsställelse, men icke som ett skäl för mig att vara rättvis mot andra."

Ett bref.

Det var just julafton, då posten kom.

"En riksdaler och tjugufyra skillingar banko lösen", yttrade postbäraren.

"Hm, det var ett dyrbart bref - men gerna, gerna - se här", yttrade Georgsson och lemnade penningarne.

Brefvet var från Axel.

Ju mera doktorn läste, desto mera ljusnade hans ansigte.

"Alla vända de sig till mig", sade doktorn för sig sjelf, för att få reda på prestens galimatias; det är ändå befängdt hvad en enda menniskas lättrogenhet kan göra spektakel omkring hela jordens ring. Dåligt folk skulle ej kunna lyckas, de skulle arbeta förgäfves, om inte det fans ännu mera lättroget och fåraktigt folk. Det är verkligen lättrogenheten, beskedligheten336

och fåraktigheten, som slutligen gjort verlden mesta skadan. Huru många krig hade ej uteblifvit; om ej folken låtit drifva fram sig till slagtbänken som en fårskock, hvilken brakat af förtjusning öfver sin odödlige bandhund, som narrat dem åstad! Och sedan, när de se att de utan gagn blifvit uppoffrade, så bräka de igen och mena på att de offrade sig för fäderneslandet, det vill säga den fläck, der man tjudrat fast de beskedliga kräken."

Doktorn gick med brefvet in till Adelaide, som hade brådtom; ty doktorn gjorde bjudning, det vill säga, julgröt skulle skickas till en hop gummor och gubbar, hvilkas bekantskap doktorn gjort - i armodets boningar. "När jag äter hvit gröt, så skola de ej äta oskalad potatis eller ingenting", sade han.

"Hör på, Adelaide! Är det sant att du älskar Gustaf Herrinan?"

"Nej, det måtte väl onkel veta."

"Hm, är det sant att högmodet tagit dig och gjort dig till en modedocka?"

"Nej", sade hon skrattande, "hvarför gör onkel sådana frågor?"

"Jo, ser du, allt det der har pappa Pihl sagt."

"Pappa?"

"Ja, är det inte galant?"

"Men det är ej möjligt."

"Jo, ser du, pappa Pihl älskar dig mycket, men sanningen mera - och så låter pappa Pihl trätta i sig så mycken osanning man vill bestå honom - och förvandlar han den genom ett hocus pocus till lika många sanningar."

"Men?"

"Jo, allt detta har han skrifvit till Axel."

"Och han?" frågade Adelaide rodnande.

"Men han är icke en så trogen apostel; han frågar väl mig, men tyckes säker på sin sak."

"Hvilken?" frågade Adelaide temligen nyfiken.

"Jo, att allt det der är osanning - och att du håller af honom."

"Jaså, han säger det. Nå, men det är väl ändå ej så gifvet att jag just skulle älska någon af herrarne Herrrnan - det måste väl Axel icke tro", yttrade Ade-337

laide; ty man kan ej gerna såra en ung flicka hårdare, än om man antar som säkert att hon ingen annan kan älska än den förestälda personen.

"Hm - nu kanske jag sade mer än här står; der är eljes brefvet, min flicka."

Adelaide genomögnade det. Hon smålog förnöjd. "Der står ju icke att jag promt skalle hålla af honom."

"Nå, hvad står det då?"

"Jo, att han håller så innerligt af mig, att han ej kan tro att jag kan öfvergifva honom."

"Ja, är det icke detsamma?"

"Nej, söte onkel, se det är ju han, som håller af mig."

"Jaså, och du inte af honom?"

"Jo, det förstås; men se det är endast derföre att han håller af mig och inte så att -"

"Du håller af honom - o! det är redigt och klart", skrattade Georgsson; "han håller så grufligt mycket af dig, men du inte af honom, men ändå håller du af honom derföre att han håller af dig, och så hålla ni af hvarandra."

"Ja, så är det, onkel."

"Och", började onkeln med ett illparigt leende, "då han låg i feber och ej visste om han var lefvande eller död, då han slog upp ögonen och ej visste om han drömde eller var vaken, så kysste mamsell honom i förtjusningen."

Adelaide vände sig bort och rodnade.

"Var det ej så?"

"Jo, onkel; men var det något ondt deri?"

"Nej bevars; men det ser emellertid tvifvelaktigt ut hvilken af er som började - fastän bruket är sådant att karlen måste börja, och derföre kan jag tro att Axel skaffade sig febern på halsen blott för att få tillfälle till förklaring."

"Onkel är bra elak."

"Som bevisat dig att Axel hvarken varit eller är kär i sin väns syster - om jag icke hade rätt, kan jag ej begripa

hvad det angår min Adelaide om löjtnant Axel vore kär i alla kristna och judiska flickor på jorden."

"Tack, gode onkel!"

Samvetet. 22338

"Men nu, min flicka, är du hvarken hos pappa Pihl eller hos tant Lindau, utan du är hos doktor Georgsson och hans allvarsamma syster, som blott på stora högtidsdagar nyttjar gula band i negligén, icke sig utan festen till prydnad, det förstås."

"Ja, onkel - jag har också tänkt derpå."

"Kom vidare ihåg att du är ett fattigt barn, alldeles som i forna dagar - att din så kallade lycka endast var en liten lek af dessa väsen, som roa sig med oss. Vet du, jag har ibland roat mig med att lägga hinder i vägen för en myra, och sett huru hon arbetat för att öfvervinna dem - då har jag ofta tänkt: kanske det finnes väsenden öfver oss, som roa sig på samma sätt med oss och vår höga vishet. Vet du, när det ibland går på tok med menniskornas präktigaste förhoppningar, så ser det underligt ut - men ihärdigheten vinner. Således, min flicka, lägg bort din lärdom, den smula pjåkighet du lärt dig af gumman Pihl - och följ din natur, den är kraftig och lefvande."

"Jag skall försöka", smålog Adelaide, "det vet ni ju bäst, som lärt mig koka mat."

"Också Axel behöfde den upptuktan han fått - blindheten - det der egyptiska mörkret, i hvilket han satt, gjorde att han gick in i sitt eget hjerta - och man blir ej hvad man bör blifva, om man ej får tillfälle att studera sin egen varelse - taga reda på alla dessa sig korsande trådar, som utgöra ett lynne; man rnåste hafva sin karaktär i sin hand, som konstnären sitt verktyg - det är dygdens teknik, utan hvilken man lika litet är i stånd att bli en ädel menniska, som det är möjligt att bli målare utan att kunna handtera penseln eller blanda färgerna. Man kan hä en ädel natur; en okunnig stackare, som ej kan rita ett streck, kan inom sig hä Rafaels anlag; men ingendera blir dock, den ena ädel, den andra en Rafael. Derför var det rätt väl att Axel blef blind - och att han nu ser igen; hvad han såg i sin blindhet - det kan han nu måla."

Ett år förgick. Adelaide var fliten sjelf och blef, som Georgsson sade, med hvar dag mera praktisk, så att sjelfva syster till slut måste träda i skuggan.339

Under detta år timade der ute på landet den i sitt slag märkliga händelsen att patron Silfvergren hastigt afsomnade genom en slagattack, sedan han lefvat i sextiofem år och tre månader och femton dagar, lyckliggjord af sina medborgares förtroende och sin hustrus "aktning".

Ej långt efter patronens begrafning, som skedde vid ljus och sedan patronessan bestält en minnesvård på Kolmårdens marmorbruk, skref prosten Pihl af någon sorts tillskyndelse ett bref till löjtnant Gustaf Herrman, i hvilket bref han i sin oskuld berättade att fru patronessan Silfvergren var fri och som förr ädel och religiös, alldeles som mamma. Ingenting var nämligen lättare än att skicka den hederlige prosten hvilket ärende som helst, och således hade major Wolfen-biittel, som mäkta fruktade att få lilla Abelina hem igen, i samråd med mamma uppgjort att det skulle se naturligast ut om prosten Pihl skref - och han skref.

Doktor Georgsson var just derute när svaret kom. Prosten fick posten och studerade länge på ett bref under ett ofta återupprepadt hm, hm.

"Hvad är det?"

"Hm, ett bref, hm/

"Ja, det ser jag, från hvem?"

"Från - hm, löjtnant Gustaf Herrman, hm."

"Jaså, du korresponderar med honom."

"Ja, jag skref och berättade att vår allmänt aktade patron Silfvergren aflidit, hm, och om enkans sorg och de faderlösa, som blott hä en far i himmelen, och så vidare."

"Och han svarar?"

"Hm, det förstår jag inte."

"Jag ger mig tusan på att du varit ute med limstången igen."

"Med limstången?" Patronen måtte väl vara död, då jag sjelf begrafvit honom och höll liktalet, och enkan är väl enka - hm."

"Javisst; men någon galenskap ligger under. Låt mig se brefvet."

"Ja, kan du begripa det - läs du."

"Högärevördige herr prost och kyrkoherde!

Med den allra högsta förundran mottog jag och340

läste herr prostens bref angående brukspatron Silfvergrens beklagliga frånfälle. Hvad angår enkan, så är det alldeles mot min vilja att hon blifvit det, liksom jag icke kan finna hvad egentligen jag har att göra med de faderlösa barnen."

"Ja, hvad tycks", sade prosten, "är det ej en kristens pligt att deltaga för alla?"

"Ja - hä hä hä, det har sin riktighet, lille Pihl", skrattade doktorn. "Du måtte hä friat för enkan, hä hä hä!"

"Jag? Nej bevars, jag bara skref hvad mitt hjerta ingaf mig."

"Hä hä hä, jaså," (Läste.) "Att enkan är fri fägnar mig."

"Der hä vi ägget; skref du att hon var fri?"

"Ja. det är klart."

"Ack! det är gudomligt, lilla välsignade Pihl - du är en lycklig författare."

"Ja, var det inte sant kanske?"

"Jo bevars, det är klart." (Läste.) "Att enkan är fri fägnar mig så mycket att jag fast beslutat att icke på något sätt inskränka hennes frihet."

"Hm, han är ju inte rätt klok", yttrade prosten, "det är ju rent af vurmeri."

Doktorn fortsatte att läsa. "Och för öfrigt får jag bedja herr prosten att med sina rörande skrifvelser om herrskapet Silfvergren vända sig till de värnlösas fader i himmelen och ej till mig, som verkligen icke kan hjelpa hvarken den ene eller den andre."

"Hm, är det der förstånd i?" frågade prosten.

"Nej, det är alldeles befängdt, hä hä hä - alldeles rasande." (Läste.) "Herr prosten har låtit sitt goda hjerta förleda sig att tjena som verktyg för egennyttiga beräkningar, något för hvilket vi begge äro för goda. Med sann högaktning högärevördige m. m."

"Ja, han slutar artigt - "med högaktning ödmjukaste tjenare", - det var rätt artigt af honom, eller hur, bror Georgsson?" frågade prosten.

"Ja, rätt artigt."

"Hrn, men jag begriper icke - det tyckes att ett missförstånd - hm, jag skall skrifva med nästa post."341

»Nej, för Guds skull, Pihl - låt nu bli att peta ihop ett dumt bref till - lyd mig."

"Men det är min pligt att' upplysa."

"Låt då bli de der välsignade pligterna, som oupphörligen göra dig galen. Det var dina pligter som tvingade dig att skicka Adelaide i ulfvaklor, och förut var det dina pligter att ej låta lära henne att koka gröt och så vidare. Jag

vet ingen menniska, som så pligtskyldigast som du bär sig dumt åt."

"Det är hvarje menniskas högsta uppgift att efter sitt bästa förstånd fullgöra sina pligter", sade prosten, under det att doktorn skrattade af allt hjerta.

"Det var också din pligt att låta gamla Diippel narra dig att ljuga för både Axel och Adelaide."

"Man kunde ej annat än tro en ungdomsvän, inte kunde jag tvifla på hans ord - hrn - att han bedrog mig var hans skam - inte min."

"Ja, du försvarar dig bra nog, bror Pihl; men nu har du låtit herrskapet Wolfenbuttel narra dig att skrifva ett, som det synes af svaret, temligen ordentligt friarebref för den sörjande enkan."

"Hm -"

"Lofva mig, bror Pihl, att du nu tar varning och icke vidare skrifver på beställning; låt bli att lägga näsan i allting - låt bli det der plåstrandet med allting; med ett ord, sköt ditt kall, predika för din församling, läs dina böcker; men låt bli att försöka vara en praktisk menniska; ty det går som när en ving-bruten fogel vill flyga - kom ihåg, bror Pihl, ditt rike är icke af denna verlden."

"Ja, deri har bror rätt, mitt rike får ej vara af denna verlden, det är min pligt att minnas."

Redovisning.

Det var en skön afton påföljande sommar, då alla voro församlade i doktor Georgssons lilla trädgård. Hvilka alla? 341

»Nej, för Guds skull, Pihl - låt nu bli att peta ihop ett dumt bref till - lyd mig."

"Men det är min pligt att' upplysa."

"Låt då bli de der välsignade pligterna, som oupphörligen göra dig galen. Det var dina pligter som tvingade dig att skicka Adelaide i ulfvaklor, och förut var det dina pligter att ej låta lära henne att koka gröt och så vidare. Jag vet ingen menniska, som så pligtskyldigast som du bär sig dumt åt."

"Det är hvarje menniskas högsta uppgift att efter sitt bästa förstånd fullgöra sina pligter", sade prosten, under det att doktorn skrattade af allt hjerta.

"Det var också din pligt att låta gamla Diippel narra dig att ljuga för både Axel och Adelaide."

"Man kunde ej annat än tro en ungdomsvän, inte kunde jag tvifla på hans ord - hrn - att han bedrog mig var hans skam - inte min."

"Ja, du försvarar dig bra nog, bror Pihl; men nu har du låtit herrskapet Wolfenbuttel narra dig att skrifva ett, som det synes af svaret, temligen ordentligt friarebref för den sörjande enkan."

"Hm -"

"Lofva mig, bror Pihl, att du nu tar varning och icke vidare skrifver på beställning; låt bli att lägga näsan i allting - låt bli det der plåstrandet med allting; med ett ord, sköt ditt kall, predika för din församling, läs dina böcker; men låt bli att försöka vara en praktisk menniska; ty det går som när en ving-bruten fogel vill flyga - kom ihåg, bror Pihl, ditt rike är icke af denna verlden."

"Ja, deri har bror rätt, mitt rike får ej vara af denna verlden, det är min pligt att minnas."

Redovisning.

Det var en skön afton påföljande sommar, då alla voro församlade i doktor Georgssons lilla trädgård. Hvilka alla?342

Jo alla, eller för att uppräkna dem, doktorn och hans syster, Axel Herrman och Adelaide, prosten Pihl och herr bokhållaren Glysisvall samt några vänner dessutom, som, om jag skulle nämna deras namn, vore utan vigt, och

hvilka jag således förbigår, för att ej behöfva berätta er äfven deras lefnadsöden. Axel och Adelaide hade nyss blifvit vigda, då doktorn föreslog att sällskapet skulle tillbringa den sköna, lugna aftonen i hans lilla paradis, der nu allt stod i sin högsta fägring och dit han också låtit förflytta all trakteringen.

Och Axel Herrman hade upprättat en real- och arbetsskola - något som aldrig bort skiljas åt. Det är en olycka att vi skiljt handarbetet från själens arbeten, att vi tro att det ena utesluter det andra - det är detta som är orsaken till den halfhet, som vidlåder oss - och som är grundlagd i vår uppfostran. Vi fostras till själsmenniskor eller till arbetsmenniskor. Den så kallade bildade hålles okunnig i de allra enklaste handgrepp, i hvarje liten färdighet; den arbetande klassen hålles i okunnighet om de oändliga skatter ett klart vetande förmår locka fram hvar helst det vänder sig med sin slagruta - och följden är å ömse sidor ett eländigt beroende, hvari den ena halfvan af en riktig menniska måste stå till den andra halfvan. Det var genom en förenad kunskaps- och slöjdskola Axel Herrman sökte att fylla denna lucka. Företaget hade, om ej annat, för sin nyhet vunnit tillopp och borde lyckas. Detta hopp var det kapital, på hvilket de begge unga grundlade sin framtid.

"Mina vänner!" sade doktor Georgsson, då han fattade glaset. "Vi stå här i den fria naturen, under det blå hvalfvet, som Gud bygt öfver sin härliga skapelse - jag, fastän jag vet att Han lefver öfverallt, tycker dock alltid att jag är honom närmare, då jag står fri i den öppna, härliga naturen. Jag vill tala om för er en gammal historia. Det var en gång en fattig gosse, han var tolf år gammal, hans föräldrar, ett par fattiga men redliga menniskor, lågo begge sjuka, döende, längtande efter hjelp - men de hade ej råd att nu skicka ett bud till läkare, ännu mindre343

att kosta ut penningar på de dyra ting, som allena varit i stånd att rädda dem.

"Då stod gossen vid deras säng och gret och hans syster, yngre än han, bad och gret bittert. Men det hjelpte icke - de goda menniskorna försmäktade; ty de voro fattiga. Om, tänkte gossen, jag kunde bota dem, och kanske Gud, som är troligt, lagt räddningen strax bredvid mig - om jag förstode att taga just det, som kunde återupplifva deras sjunkande kraft. Ack! så kärleksfull är Gud, att han visst icke bestämt att endast den rike kan få bot, det är icke Han, utan vår egen fåkunnighet, som gör att vi söka vår räddning fjerran från och tro den i samma mån säker som den är dyr och konstig. - Så tänkte den fattige gossen i sin okunnighet - och här står han med sina kunskaper och bekänner detsamma - ty han tror nu som förr på Guds rättvisa barmhertighet -- han vet att rikedomen icke förmår öppna en enda af lyckans många portar - och icke helsans heller.

"Men nog af! den fattige gossen vandrade med sin syster ut ur hemmet. Han fick hjelp - han kunde bli en man för sig - ser ni, det är gamle Georgsson, som talar om sig sjelf.

"Jag skulle hä lefvat utan ändamål, om jag icke sökt ett mål. Jag har länge sökt det förgäfves - nu har jag funnit det. Jag och min syster äro gamla, men vi vilja ändå lefva i andras minne, då vi falla ifrån - det är en mensklig svaghet, men den förlåtligaste af alla. Således, käre vänner! Jag har lefvat sparsamt, min syster har hulpit fram sig med litet; jag har samlat en liten skatt, och I, mina barn, du Adelaide, du stackars hittebarn, du förskjutna, du glömda och sedan snart sagdt dyrkade varelse - kom hit till gamle Georgsson - han vill säga dig något."

Adelaide störtade i den gamles armar.

"Se här", hviskade han till henne, sedan han fört henne bort i en gång, "är ett bref till dig, det får du ej bryta förrän du kommer hem, hör du. - Nu fortsätter jag talet. - Ja, mina vänner, jag har gifvit Adelaide några skriftliga råd, jag vill ej här upprepa dem; nog af, jag skänker åt Adelaide mitt kapital, det är ej stort. Se så - inga tacksägelser", afbröt344

han sig sjelf skrattande med tårar i ögonvrån, "vet ni - jag håller sällan tal; men jag ville ändå försöka

- det gick ju icke så rasande, eller hur?"

"Hm, det var mycket rörande", mumlade prosten.

"Det var såsom ur en bok", yttrade kontoristen Glysisvall, "alldeles som om det varit skrifvet af Sturm, alldeles såsom hans betraktelser öfver naturen."

Doktorn klingade på glaset. "Vet ni hvad - jag ar ej skrockfull, men tror ändå att de döda icke äro döda, att de till och med kunna förnimma våra tankar. Om så är - och hvarför skulle det ej så vara

- så få vi ej glömma gamle Simon Sellner. Gamle Simon! du hade ett långvarigt brott på ditt hjerta; men du sökte försoning - och du är försonad - din beräkning var utan värden, och den, som ser allt, vet hvarför den blef det; men tack för dina sista år, tack för din ånger, för din kärlek, för allt, som försonade dig med verlden och himmelen. En skål för den dödes minne!"

Alla drucko skålen djupt rörda; men i kontoristen Glysisvalls glas föll der en tår - och han skyndade bort. Efter en stund kom han igen skrattande med sin vanliga gnäggning. "Hä hä hä, jag är illa disponerad, hä hä, i dag, jag blef riktigt rörd, då salig patrons skål dracks."

Då fattade Georgsson den gamle sifferkarlens torra hand och sade: "Ordet säger: Jag skämmes ej för min Herra - kom ihåg, min vän, att vi ej behöfva skämmas för att en god, en tacksam tanke genomglödgar vår själ, det är ändå Guds röst och ingen annans."

Om aftonen följde man de nygifta hem i deras egen boning. Doktorn och hans syster och prosten Pihl följde dem upp.

Då de kommo in i sängkammaren blef Axel högst förundrad att bland mahognymöblerna, som han skaffat, upptäcka en grann ljusblåmålad klocka, liksom inkrupen i ena hörnet. Han kastade en blick på doktorn, som smålog.

"Ack!" ropade Adelaide, "der är klockan med det ljusblå fodret. - Tack, onkel Georgsson, tack! denär från er. Jag förstår." Och hon läste på framsidan tvenne i hvarandra flätade A och derunder:

Stig in i stugan, men djupt dig bocka Ej hög är dörren, men varmt härinne. Se, uti vrån står vår ljusblå klocka, Hon går så jemt som ett barnasinne. När vi bli gamla och höra illa, Vi se omkring oss de unga slägter. Då är det godt att få sitta stilla, Då klockan knäpper de sista vakter. Vi icke sörja den dag, som gått eller kommer.

"Ja, gifve Gud dertill sin välsignelse!" sade prosten Pihl och lade sina händer på det unga parets hufvuden.

-

"Och hur gick det med major Wolfenbüttels?"

Bra, de lefva ännu som förr.

"Och med Abelina?"

Hon är enka, som vi veta, och har rent af öfvergifvit att tro på den manliga delen af menskligheten, men har deremot vunnit klarhet med sig sjelf och en nätt bergning på sin del i salig Silfvergrens bo.

"Och excellensen von Lindau?"

Jo, han är död, har fått serafimerbegrafning och är en "historisk person", hvars ära är till spillo gifven för hvar och en, som vill skrifva historisk-romantiska verk. Friherrinnan har nu i en äldre enkefru med penningar fått sig en "älskad dotter" derigenom att Gustaf Herrman gjort henne till sin maka.

"Hvar är doktor Mendelsson?"

För närvarande stadd på resor i Sydamerika.

"Och hans sköna syster, hvar eller hur lefver hon?"

Det vet jag icke.

"Men ännu en fråga: Hvem tog vid den Sellnerska förmögenheten?"

Den förvaltas ännu i dag af notarien Kledergren och arfvingarne få vänta. Det har gått med den Sellnerska rikedomen som ordspråket säger: "Nisk spar och -- --", med ett ord, notarien Kledergren åtnjuter nu allas odelade aktning derföre att han laglikmätigt förhåller arfvingarne deras arf.

-